UNIV.OF
TORONTO
LIBRARY

ESAIAS TEGNÉR

SAMLADE SKRIFTER

I

Esaias Tegnér 1816

Efter L. H. Roos af Hjelmsäters teckning.

LSwed
T2615.2

ESAIAS TEGNÉR
SAMLADE SKRIFTER

NY KRITISK UPPLAGA

KRONOLOGISKT
ORDNAD

UTGIFVEN AF

EWERT WRANGEL OCH *FREDRIK BÖÖK*

ANDRA DELEN
1808–1816

394827
12.7.41

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNERS
FÖRLAG

STOCKHOLM 1919
KUNGL. HOFBOKTR. IDUNS TRYCKERI A.-B.
[183654]

DIKTER

Resignationen.

To vindicate the ways of God to man.
MILTON.

Titaner reste sig, och Pelion på Ossa
De stapplade med trotsigt hopp,
Och mången klippa flög Olympens borg att krossa
Ur deras jättehänder opp.
Men Zeus steg från sin thron med åskan, och Minerva
Ur molnen skakade sin klingande Egid.
Nu hvilar Ætna på de djerfva,
Och minnet ler åt deras strid.

Förmätne dödlige, du ler åt forntidssagan,
Du glömmer allt, utom din sorg.
Säg, löper ej hvar dag, ditt blinda knot, din klagan,
Till storms emot Olympens borg?
Din röst, så klagar du, i lifvets öcken ropar,
Der intet bröst ger svar, der ingen lund ger skygd,
Och Nordanvinden sammansopar
De tunga spåren af din dygd.

Olycklige, du yfs, du skryter af din smärta,
Du kläder glädjen sjelf i svart.
Med ödet tvistar du: hvem dömmer? jo ditt hjerta,
På en gång domare och part.
Du väger bördans tyngd, men månn din kraft du mätte,
Mot hvad du kan och bör, säg mig hvad gjorde du?
Din fordran växer opp till jätte,
Och din förtjenst blir dverg ännu.

Hvad stolthet drifver dig, du hittebarn af Tiden,
Som ej ditt väsens ursprung vet,
Att fordra qvällens lön, förr'n dagen är förliden,
Och pocka på lycksalighet?
Skall tidens ur stå still, blott att för din skull vridas
Att visarn peka må uppå din sällhets stund?
Allt lif är strid, der måste stridas,
Dag dör, gör natten ej sin rund.

Du ser det onda, — väl. Men hvarför vill du blunda
För allt det goda jorden bär?
Hur skön har himlen byggt sin lysande Rotunda,
Hur mången stjerna vinkar der!
Har solen dig ej värmt, har vinden dig ej svalkat?
Gaf ingen dygd dig mod, gaf ingen vän dig tröst?
O ve dig, har hvar glädje halkat
Tillbaka från ditt hårda bröst?

Säg, har du aldrig stridt den ärofulla striden
För pligt, på en gång ljuf och sträng?
Flög aldrig dygdens lugn, och hopp och sinnes-friden
På gyllne vingar kring din säng?

Har du, olycklige, ej någons sällhet danat,
Ej glömt en oförrätt, ej en välgerning lönt?
Ej nånsin ofvan stjernor anat
En Fader för allt godt och skönt?

Hur liten är din själ, hur trång, om hon ej unnar
Den milda glädjen ock ett rum?
Men du är otacksam, din sorg har tusen munnar,
Och din lycksalighet är stum.
Du pockar på din rätt, men mins du dina pligter?
Du ammar sorgens barn, och vill att det skall dö.
Väg godt och ondt på samma vigter,
Och skördens frukter mot dess frö.

Är du så stolt, välan, för ödets blinda nycker
Hvi böjer du din hals af stål?
Mot jätten ofvanifrån, som hotar och förtrycker,
Ställ jätten i ditt bröst som tål.
Och står du sist en dag, lik Herkules på Oeta,
Med plågans klädning grodd vid skullran, väl, var man,
Låt öcknen blott din klagan veta,
Och stig till Gudarna som han!

Frid i Ert eget bröst, frid, dödlige, med Tiden,
Hur flitigt ock hans lia går
Fram öfver eder skörd, så hoppens dock och liden,
Och plocken ax i mejarns spår.
Var viss, för Edert knot sitt öra Ödet reglar,
Kanhända lyssnar det till Eder stilla bön,
Som himlen sina stjernor speglar
Allenast i den lugna sjön.

Ack, uppå glädjens graf jag ock min runa ristat,
Jag gret hvad lifvet kärast har.
Men bör jag otacksamt blott räkna hvad jag mistat,
Och icke hvad jag äger qvar?
Hur månget älskadt band mig än vid lifvet binder,
Slägt, vänner, tacksamhet, dygd, ära, fosterland,
Uppå min lefnads bleka kinder
I målen mången purpurrand!

Du ungdom, som ännu med nöjets glada tärnor
Kring lifvets majstång svänger dig,
Och Sångmö, skuggans vän, som blickar opp till stjernor
Och lågar och tillber med mig;
Du kärlek som en verld i trogna armar håller,
Du sorglöshet som tror, du mod som trotsar den,
Du minnets suck, du Hoppets joller,
Hur gläden I mitt hjerta än!

Låt mig ej, Faeton lik, med fräcka händer fatta
I tyglarne på solens vagn,
Men blott med stilla mod, med glad förhoppning skatta,
Min skärf till mina likars gagn,
Ej tigga dagens lof för pligter, dem jag fyller,
Ej Minnets sorgmusik beställa kring min bår.
Ack, fast sin krycka hon förgyller,
Mån vår förtjenst dess längre går?

Låt mig med heligt nit hvar osäll like trycka
Till såradt hjerta, till försmådt,
Ej dömma andras fel, ej hata deras lycka,
Men glädas och förlåta blott.

I som mig älskat han, jag tackar er, I Gode!
Och du som oförsont gick hän till skuggors land,
O att mitt hjerta du förstode,
O grafvens gäst, tag du min hand!

Och när jag lutande vid dagarnas fullbordan
På Evighetens tröskel står,
Och hör dess nattvaktsrop, och känner hur dess Nordan
Far uti mina glesa hår,
O då må någon dygd, må någon ädel handling
Stå upp och hviska tröst uti mitt öra än,
Och jag gå fram till min förvandling
Som mot en länge bådad vän!

Sitt på min axel än, du Minnets turturdufva,
Och kuttra i de dödes land!
Och Hopp, tag du min hand, och led mig och förljufva
Min vandring utmed Stygens strand!
Hur hjertligt skall jag der hvar fiende förlåta,
Hur skall jag söka opp bland skuggorna en vän,
Och trycka än hans hand och gråta
Af glädje vid hans hjerta än!

Hör mig, du jordens Far, du himlarnas, förränta
Min sällhetsfordran hur du vill,
Jag skall ej kräfva den, men tåla blott och vänta
Och prisa dig att jag är till.
Men låt mig finna än, sen detta hjerta fryser
I grafvens vinter till, en vän som älskar mig,
En själ som ännu ömhet hyser,
Och tror på dygden och på Dig!

Gåta.

(Af Schiller.)

Der bygges en bro öfver sjön utan stränder
hon bygger sig sjelf utaf perlor och gull
ej reses hon långsamt af menniskohänder
ett ögonblick murar dess hvalfbåge full.

Ej mast fälles ner för att segla derunder
och ingen tar tull der den bro synes stå.
Fast menniskokraft ej kan rubba dess grunder
ett barn är för tungt till att vandra derpå.

Hon födes med strömmen och plötsligt försvinner
så snart som dess urna har uttömt sin skatt.
Så sägen mig då var den bryggan man finner
och nämnen mig Mästarn som hvalfvet har satt?

Till Fruntimmerna

vid Magister-Promotion 1808.

Kriget rasar öfver Norden. — Tiden
har löst bojan der hvar Furia stod.
Årets morgon är i storm förliden,
och dess middag rodnar än af blod.

Dock vi fira Pindens lugna fester,
dock vi bygga uppå krigisk strand
Sångmöns altar, liksom lundens gäster
sjunga än, fast nejden står i brand.

I, hvars blick det glada hjertat fångar,
leden fången genom lifvets land,
liksom genom Labyrinthens gångar
Theseus leddes af en Skönhets hand.

Hård är Mannen. På den brända kinden,
rinner ingen tår för likars väl.
Lätt som Aeolsharpan rörs af vinden
röres af hvar känsla Qvinnans själ.

Öfver tiden, öfver verldens gränser
gripa Mannens vilda planer opp.
Längst dit rymdens sista stjerna glänser
trött han jagar sitt förmätna hopp.

Dock för stundens sköna glädje buren,
född för Verklighetens milda ljus,
Qvinnan förer honom till Naturen
som en Bror, hem till sin Moders hus.

Så förenas Dikten med det Sanna,
Skönhet mildrar hvarje kraft till slut;
på det allvarsamma lifvets panna
plånas lätt hvar tankfull fåra ut.

Kriget rasar öfver Norden. Tiden
har löst bojan der hvar Furia stod.
Årets morgon är i storm förliden,
och dess middag rodnar än af blod.

Friden komma skall en dag, och skaka
gyllne vingar öfver stad och bygd.
Lycklig den bland oss som med en maka
då drar hem i egen hyddas skygd,

på hvars tröskel endast Vänskap stiger,
ur hvars fönster endast Glädjen ser,
och den Engel, som vid porten niger,
goda Flickor, är blott en af Er.

»*Hör oss, milde Fader.*»

Hör oss, milde Fader, hör oss
du som styr den vilda tid: —
Lifvet ligger öppet för oss,
låt oss gå dess ban i frid.
Låt oss berga undan tiden
någon ädel handlings skatt.
Dygden, Hoppet, sinnesfriden
följe oss i åldrens natt.

Låt oss bedja: Frid på jorden
Menskomen en helig håg!
Intet slafveri i Norden!
Intet på den blåa våg!
Tider bättre än de flydda:
samma mod, mer lycka blott:
välstånd i den ringes Hydda
dygder i de högas Slott!

De fåfänga Orden.

(Efter SCHILLER.)

Tre ord man hörer, tre vigtiga ord;
dock äro de falska och tomma;
dem föra de ädle på vår jord
dock ge de ej tröst eller fromma.
Ej mål, ej värde har lifvet quar
så länge du efter de skuggor far. —

Så länge du tror på den gyllne tid
der det rätta, det goda skall gälla.
Det rätta, det goda är födt till strid,
och dess fiende kan ingen fälla.
Och quäfdes ej Resen högt i sky
på jorden växer hans styrka ny.

Så länge du tror att den ädles lott
är Lyckan, den smilande, vorden.
Hon gifter sig med de Onde blott
och den gode besitter ej jorden.
Hon är en fremling, hon drar från vårt land
och bygger sin hydda på annan strand.

Så länge du tror att en dödl'g ser
ej anar blott, Sanningei s länder.
En tempelförlåt föll för dem ner
den lyfta ej dödliga händer
I fraser smider du Anden fast
dock den frie stormar sin väg med hast.

Så göm blott den himmelska Tron i din håg
och det fåfänga vettet förbanna.
Hvad öra ej hörde, hvad öga ej såg
det är ändå det sköna och sanna.
Sök det ej utom dig: det fins ej der
sök i ditt bröst der dess källa är.

Till en Yngling.

Bryt blomman, o yngling: i morgon skall den
på grafven strös.
En leende jungfru är lifvet dig än:
dess gördel lös!

Den dag som du lefver din Genius är,
kyss gladt hans mund;
men ser han uppå dig, förtörnad och tvär,
bryt ert förbund.

Och bortvälta stenen från framtidens graf,
se engeln der,
och lek ej, men stöd dig vid hoppets staf,
och tänk och lär.

Och res dig och kämpa för menskors väl
med svärd, med röst,
blif misskänd, blif hatad, och tryck dem likväl
till såradt bröst.

Och hoppas på räddning, på seger ännu
i stormens brak,
fast seglar du också, som vi göra nu,
på tidens vrak.

Och allt som du stiger så lyssna, min son,
till minnets dal.
Väl dig hvarje afton du hör derifrån
en näktergal.

Ty snart kommer qvällen och vinkar dig hän
med vissnad hand,
från solens ljus, ifrån lundens trän
till stjernlös strand,

der Cerberus skäller med trekäftadt dån
i öde rum,
och Furier piska den fege ifrån
Elyseum.

KrigsSång för Landtvärnet.

af

W. Tellus.

Hvi pröfvas ej huggande
jernen ännu?
Hvi klyfvas ej skuggande
hjelmar i tu?
Förlorad är tiden
i kojornas skygd.
Till fältet, till striden
för fädernesbygd!

Hvad krigiska röster!
De komma från Öster,
de dåna som stormen kring fädernestrand.
De komma från vester
de objudna gäster.
Till striden, till striden för fädernesland!

Ack! ett folk af stilla herdar bodde
vi lycksaliga i okänd Nord.
Uppå fädrens fält vår föda grodde,
och i fädrens dalar sprang vår hjord.
Våldets slagtningar oss brydde föga,
liksom åskor hörda långt ifrån.
Men de nalkas, och med blodigt öga
tittar Kriget ner på fjällens son.

De sekelsgamla,
de lagbesvurna
verldsformer ramla:
der strömmar en flod
af offerblod
kring verldens urna.

Som en röfvare i natten smögo
de förrädiska med bortgömd dolk.
Plötsligt deras fanor flögo
bland ett tryggt och fredligt folk.
Våra skördar komma de att ströfva,
våra fäders ben att trampa på,
våra quinnors dygd att röfva,
våra söners kraft att slå.

Oss dalarna nära,
oss kringmura berg:
i bröstet är ära,
i benen är märg.
Vi samlas, vi tåga
till fosterlands värn,
med hjertan af låga,
med händer af jern.

Fritt på pannan Segrarn sätte
mången stulen krona opp,
fritt de svaga folken mätte
med sitt blod hans bödlars tropp.
Än har ingen ovän stuckit
ut sitt läger på vår strand:
ingen oväns häst har druckit

källorna i Göthens land.
Ännu ledas våra tärnor
till sin brudstol af vår hand:
ännu blicka Nordens stjernor
ner på ett sjelfständigt land.

Blott hjertat är modigt
och viljan är varm,
vi lyfta vår arm,
och hämna oss blodigt.
Fritt öfver oss hvälf
båd Ryske och Danske,
vi kasta vår handske
mot Ödet sjelf.

Hvarför mäter icke Hjelten
sjelf sin kraft med Svenske mäns?
Hvarför vakar ännu Belten
troget kring ett hotad gräns?
Låt dem skicka sina slafvar,
låt dem hvimla kring vår strand.
Inga byten, endast grafvar
få de i de frias land.

Ty Lejonet vakar
på jägarens ban;
det ryter, det skakar
sin väldiga man.
Det hör inga böner,
det räds intet hot.
De osällas söner
dess kula gå mot.

Bojor och blygd de förmätne ärna
oss som ej frukta, oss som ej fly.
Förr ifrån himlen de stjäla en stjerna
än de ta bort från vårt land en by.

Många de äro. Välan, så dricke
Jorden de mångas blod, och bli fri!
Många? — De stridande räkna vi icke,
endast de slagne räkna vi.

Upp! mötom de krossande
härar med mod.
Upp! släckom de blossande
åskor i blod.
På sträckande kampar
de flykta: farväl!
Förskräckelsen trampar
de flyendes häl.

Så länge ännu Carlevagnen vältar
de gyllne hjulen omkring Nordens zon,
så länge bergen än ge jern och hjeltar,
så länge står det gamla Sveas thron.

Den fallne skall hvila i
fädernas jord.
Hans rykte skall ila i
sjelfständig Nord.
Den gamle skall komma
på vacklande staf,
och lägga en blomma
på Ynglingens graf.

En flicka med sväfvande
lockar skall gå
och fälla en bäfvande
tår deruppå.
En Skald skall besjunga,
med hjertat i brand,
den slumrande unga
som föll för sitt land.

Snart stormen tiger
och Solen ler,
och Friden stiger
från himlen ner.
Kring bygden skallar
blott fröjd och ro,
och under tallar
de frie bo.

Och dagen firas
med dans och lek,
vår panna siras
med krans af ek.
Den fyllda kannan
kring laget går,
och ingen annan
är skåln än vår.

I album på Löberöd.

Förgätet, okändt var mitt namn,
Jag sökte ej, jag vann ej ryktets heder;
Men det togs upp i Minnets famn
Ifrån den stund jag skref det upp hos Eder.

Löberöd d. 13 Nov. 1808.

Es. Tegnér.

Versar afsungne då Förste Fält-Läkaren vid Kongl. Södra Arméen Doctor Gustaf Eric Sörling jordfästades i Lunds Domkyrka

den 10 Maji 1809.

Ack! han är borta. Men kärleken följer
än öfver grafven hans älskade hamn.
Hör oss, o Broder, fastän du dig döljer
djupt i den eviga nattens famn:
der ingen stjerna
lyser dig mer,
der ingen tärna
kysser en Fästman och rodnar och ler.

Tom står hans stol uti Brödernas gille,
dödt är hvart nöje han lifvade nyss.
Icke af lidandet väckes hans snille,
icke hans läppar af kärlekens kyss.
Allting är gifvet
jorden igen;
allt, äfven lifvet
offrade han för sin pligt, blott för den.

Broder, farväl! Låt oss vakta ditt minne,
liksom en nedgrafven rikdom ännu.
Låt oss gå fram med ditt redliga sinne,
tänka och lefva och dö liksom du!
Eviga stjernor
lysa oss då:
himmelska tärnor
famna oss då i det okända blå.

*Sparrsköld.**

Hvarför gråta vi den döde?
Föll han ej i vårens dar
innan lunden än stod öde,
innan ängen härjad var?
Förrn i kapp med tidens dårar
han på lyckans branter lopp?
Förrn han bergade med tårar
höstens tomma kärfvar opp?

Väl dig, krigare af Norden,
i den långa nattens köld
ligger du på fosterjorden
som Spartanen på sin sköld:
der bredvid ditt stoft sig höjer
suckande det vilda haf,
och den trötta solen dröjer
längre för att se din graf.

O, hvem ville ej ha reglat
tidens portar efter sig,
hvilken ville ej ha seglat
öfver glömskans våg med dig,

* Fallen i slaget vid Ratan 1809.

innan än i Norden kändes
nesa, fastän nederlag,
innan Ratans skamfläck brändes
på vår ära in en dag?

Derför gläd dig du och gästa
i den gamle Odens sal.
Skynda dig, för Nordens bästa
töm den skummande pokal,
innan äfven bland de döde
skymfas Sveas hjeltenamn,
innan ryktet om vårt öde
jagar dig ur Valhalls famn.

Du, hvars systerliga tårar
falla mot den kalla jord,
tro mig, lifvets glädje dårar,
endast grafven håller ord.
Tro mig, mången yngling ginge
gladt i dödens riken in,
blott han visste att han finge
på sitt stoft en tår som din.

Till en Schollärare

vid hans Installation.

Fyll ditt ändamål; ty vigtigt är det,
du som ammar blomman af vårt land.
Mer än menskolyckan, menskovärdet
anförtros uti din hand.

Mins att en gång Tidehvarf som komma
fordra din förmyndarräkning in
och att Tacksamhetens ros vill blomma
ibland grafvar helst på din.

Lef uti det goda du kan bilda:
hvarje ädel lefver helst deri.
Stärk det svaga hjertat, böj det vilda,
lär oss blott att menskor bli:

att, när Döden en gång skall oss flytta
utur Tidens Seminarium hän
icke utan frukter, utan nytta
blommat dina unga trän.

Det Eviga.

Väl formar den starke med svärdet sin verld,
väl flyga som örnar hans rykten;
men någon gång brytes det vandrande svärd
och örnarne fällas i flygten.
Hvad våldet må skapa är vanskligt och kort,
det dör som en stormvind i öcknen bort.

Men sanningen lefver. Bland bilor och svärd
lugn står hon med strålande pannan.
Hon leder igenom den nattliga verld,
och pekar alltjemt till en annan.
Det sanna är evigt: kring himmel och jord
genljuda från slägte till slägte dess ord.

Det rätta är evigt: ej rotas der ut
från jorden dess trampade lilja.
Eröfrar det onda all verlden till slut
så kan du det rätta dock vilja.
Förföljs det utom dig med list och våld,
sin fristad det har i ditt bröst fördold.

Och viljan som stängdes i lågande bröst
tar mandom lik Gud, och blir handling.
Det rätta får armar, det sanna får röst,
och folken stå upp till förvandling.
De offer du bragte, de faror du lopp,
de stiga som stjernor ur Lethe opp.

Och dikten är icke som blommornas doft,
som färgade bågen i skyar.
Det sköna du bildar är mera än stoft
och åldren dess anlet förnyar.
Det sköna är evigt: med fiken håg
vi fiska dess gullsand ur tidens våg.

Så fatta all sanning, så våga allt rätt,
och bilda det sköna med glädje.
De tre dö ej ut bland menskors ätt,
och till dem från tiden vi vädje.
Hvad tiden dig gaf må du ge igen,
blott det eviga bor i ditt hjerta än.

De tre Bröderna.

I en dal, der fjällen skydda
emot stormen månget ax,
bodde i sin ärfda hydda
trenne bröder fordomdags:

ringa landtmän, länge nöjde
vid sin plog, sin herdastaf.
Likväl dalen, hvad det dröjde,
syntes dem för trång, för qvaf.

Och en okänd längtan vaknar
hos dem alla småningom.
Något är som dagen saknar,
och som natten drömmer om.

Mildare de stjernor blinka,
gällare de vaktlar slå,
himmelska gestalter vinka
dem på afstånd då och då.

— —

»Dalen är oss blott ett häkte.
Bröder! Bakom bergens rand
bor det något ädelt slägte,
vinkar något herrligt land.

Dit, I bröder, låt oss hinna,
låt oss bli de ädlas gäst.
Sökom hvar sin älskarinna.
Pris för den som väljer bäst.» —

Sagdt och gjordt. Med fiken oro
de på resan sig bege.
Här en stormig sjö de foro,
der en öcken mätte de.

Mången stilla morgon glöder
öfver dalen, mången kväll
slocknar, förrn de trenne bröder
mötas i sin moders tjäll.

»Jag har funnit, skrek den äldste,
den gudomeliga, jag!
Väl mig, bröder, att jag frälste
priset dock åt dess behag.

Fast ej hvarje öga tränger
genom fönsterjalusien,
fast en månskensslöja hänger
öfver hennes gudamin:

såg jag dock hur kring den höga
ädla pannan lagren böjs,
såg hur hennes blåa öga
forskande mot himlen höjs.

Tankfull sitter hon och öser
evighetens källa ur,
lifvets, dödens gåtor löser
hon uti sin jungfrubur.

Ofta när om midnattsstunden
lampan vakade med mig,
ofta i den tysta lunden
uppenbarade hon sig.

Dock, bäst jag min lycka tydde,
bäst jag ropte: hon är min!
vände hon sig bort och flydde
djupare i molnet in.

En gång skall jag henne hinna,
en gång skall jag i min famn
trycka Sanningens Gudinna,
Sanning är den skönas namn.»

»Ingens tycke vill jag klandra,
hvar en välje opåtaldt
som han lyster, sad' den andra
yngre brodren: jag har valt.

Blygsam som en brud och stilla
tar hon hjertan småningom.
När jag, trött af evig villa,
sjönk förtviflad ner, hon kom,

och med himmelskt saktmod sade:
hoppas, hvi förtviflar du?
Ren i dalen, vid din spade,
kände mig ditt hjerta ju.

Intet röjde hennes värde,
men vid hennes fötter stod
blott en pelikan och närde
ungarna med eget blod.

Lik en ros, som halft förbleknad
i en skönhets grafhög står,
så på jorden syns hon, tecknad
uppå kinden med en tår.

Hur hon hvar välgerning gömmer
i sitt trogna hjerta ned!
Hur hon älskar, hur hon glömmer
hvarje oförrätt hon led.

Från det vilda nöjets lekar,
från det låga stoftets band
löser hon min själ, och pekar
öfver till ett bättre land.

Delen prisets vinst, I tvenne,
Dygden söker ej ett pris.
Jag har funnit allt med henne:
är jag god, nog är jag vis.» —

»Priset låter jag ej stycka,
ty det hör mig ensam till,
skrek den yngste; nej, min lycka
jag med ingen dela vill.

Ack! det högsta har jag funnit,
det, som hvarje enslig trakt,
hvarje aning, som försvunnit,
hvarje inre syn mig sagt.

Att med helig rysning tränga
i dess tempels myrtenlund,
att med drucket öga hänga
vid dess läppar, vid dess mund;

att hvart jordiskt slagg förakta,
som dess ideal ej tål,
att betrakta, blott betrakta
henne, är min lefnads mål.

Allt hvad gladast hoppet säger,
allt hvad ömmast hjertat minns,
allt hvad jord, hvad himmel äger
skönast, i dess väsen finns.

Solen lik, då hälften bergad
än hon målar haf och land,
så en bläddra, tusenfärgad
leker i dess lätta hand.

Icke detta låga nästet,
icke jorden är dess mor.
Himmelsk är hon. Öfver fästet,
öfver stjernorna hon bor.

Priset har jag vunnit, bröder!
Skönheten sitt pris begär.
Sen I, hennes slöja glöder
uti aftonrodnan der.» —

Så de tvistade, och qvällen
skymde kring dem mer och mer.
Då blef hastigt ljust kring fjällen,
och en hög gestalt steg ner.

Sanning, *Dygd* och *Skönhet* syntes
här förklarade till ett,
och en annan tvist begyntes
om hvad verkligt hvar en sett.

Vid dess fot stod pelikanen,
bläddran än i handen låg:
lagerkrönt, mot stjernebanen
den gudomeliga såg.

Är det, ropar hvar, en villa
som förtjust, som bländar mig?
Men Gudinnan log, och stilla
till den äldste vände sig.

»Sanning sökte du, och mente
få den ensam på din lott.
Vet att himmelen förente
allting sant med skönt och godt.

Du, som blott det goda ville,
sök det evigt, ädla själ.
Sannast är dock dygdens snille,
skönast är dock bröders väl.

Du, som svärmade kring bygden
för en himmelsk skönhets lön,
ve dig, vet du ej att dygden,
ej att sanningen är skön.

Ingen skryte att han ensam
fattade mitt väsen ren.
Låt min dyrkan bli gemensam:
sen I, jag är en, blott en!

Menska, vårda hvarje gnista
af det heliga i dig;
sök det, fatta det, och tvista
icke hur det kallar sig.

Mät ej himlen på den trånga
falska skalan af ditt vett.
Stoftets former äro många,
det gudomliga är ett.» —

Talte och försvann. I qvällen,
brann som stjernor hennes hår,
och den blyga eternellen
upprann i Gudinnans spår.

Till Hans Kongl. Höghet Svea Rikes Kronprins Carl August

under dess höga närvaro i Lund i underdånighet af Kongl. Carolinska Academien.

Prins, som med friden kom från fjällarna, som stå
som verldens pelare, som jordens ättehögar,
att stöda först en thron, den Du skall herrska på,
den midnattssolen ser, den Sundets bölja lögar;
Välkommen första gång från Dina höjder ner!
Med våren kommer Du, med våra lundars knoppning
och mötes, liksom den, hvart helst Ditt öga ser,
af flydda vintrars spår och bättre dars förhoppning.

Du som far omkring Ditt land
utan höghetens förnäma nycker,
utan maktens prål, och trycker
icke landet, men hvar landsmans hand:
Du skall plåna ut Ditt Sveas nesa,
och vid gudarösten hon väcks af
skall förmultnad Storhet resa
jättelemmar ur sin graf.

En ny ande komma skall i Norden
och en tanke klappa i hvar barm,
friheten och fosterjorden:
och en sköld skall klinga på hvar arm.

Blöda, flykta skall vår sekelsgamla
Tvedrägtshydra med förquäfda rop:
alla Splitets händer skall Du samla
till ett enda handslag hop.

Fåfängt Smickret skall ett öra söka,
fåfängt Hyckleriet en larf;
ingen Vantrons nattgestalt skall spöka
uti Ditt och ljusets tidehvarf.
Sanningen skall stiga utan slöja
för de Stora fram med manlig ton:
blott den fria vördnaden skall böja
knä för altare och thron.

Nya skördar vagga öfver heden,
nya skatter gå ur klippans skygd,
och sitt gyllne frukthorn Freden
tömmer öfver stad och bygd.
Oceanen sväljer sina kungar,
bryter sina bojors tvång,
och dess blåa vagga gungar
Nordens rikdom än en gång.

Prins, länge Du ännu ett tröttadt Svea frede!
Men kommer farans dag då är Du än vårt hopp,
när hämdens morgon gryr, och Lejonet står opp,
och lyfter blodig ram och skakar manens vrede,
och rusar i sin kraft ur hotad kulas dörr
och uti tusens blod fördunklad ära tvättar,
och ibland åskor går, som AsaThor gick förr,
fram öfver Jotunheim och trampar på dess jättar.

Dock, o Prins, med bleka kinder
Sångmön Dina lagrar binder
ibland krigets vilda skrän:
men dess glädje är att lyfta
Tidens, Ödets Atlasklyfta,
ifrån trötta skullror hän.
Derför låt den himlaburna
sitta vid Din fot ännu
och vid fordna snillens urna
vakta lågan, liksom Du.
Lifva, skydda Du den blyga
som ej känner hof och stad,
och när Dina Rykten flyga
verlden om, låt henne smyga
i Din äras krans ett blad.
Lär åt verlden att hon våller
äran äfven af ett land,
och att den förgätna håller
Staten med osynlig hand:
att den vilda tiden aktar
på dess stämma, att hon vaktar
ensam Minnets helgedom,
som ej läses opp för alla,
och att Kungar stå och falla
en gång inför hennes dom. —
Prins, som söker ej det höga
blott i thronens granskap mer,
O! förlåt, med hoppfullt öga
Carolina på Dig ser.
Hör Du hennes röst som ber?
Kommer Du från stormbeklädda
maktens höjder till den rädda
icke som en skyddsgud ner?

O! ej vill Du fåfängt lifva
bland förhoppningar blott dess,
att Ditt stora namn få skrifva
främst ibland Beskyddares:
att dess första stöd skall blifva
samma hand som thronens var,
och att August vill oss gifva
åter Augusti dar?

Till Elof Tegnér

på hans bröllopsdag.
(1810.)

Kom, o Broder, jag vill trycka
varmare din hand än förr,
ty du står framför din lycka
i ditt dunkla ödes dörr.
Du har byggt din egen hydda
och en maka fört dertill;
och ditt hopp, det länge flydda
det bevingade, står still. —
På den korta banan mellan
graf och vagga som fylls mest
af vår dårskap opp, är sällan
rum för någon glädjefest.
Broder, äfven för de sälla
är hvar skön och viglig stund
en Oas i öcknens rund:
låt oss dricka af dess källa,
låt oss hvila i dess lund. —

Ser du, jag har föregått dig
med min ringa föresyn.
Liksom dig, så har man spått mig
himlen här inunder skyn.

Broder, ingen himmelsk gåfva
njutes oqvald på vår jord:
Dikten är så snar att lofva,
blott Förnuftet håller ord.
Låt Poëten gerna rosa
sina ideal: hvad mer?
Verklighetens lif är prosa,
här och der en vers du ser.
Svärmeriet har förstorat
huslighetens lycka — nej
Paradiset är förloradt
och på jorden fins det ej.
Natten söfde icke, solen
sken ej på en enda blott
som var nöjd med hvad han fått;
och du vigs vid kullerstolen
icke med din sällhet blott.
Fritt för stjernorna, för månen
svärj din lycka, svärj din tro:
tro mig i de giftas bo
är Bekymret äldsta sonen.
När, utom en syndig kropp,
som vill födas och förplägas
andra capital ej ägas
än det slags som sägas opp:
när man icke vill förrenta
ut sitt tänkesätt, ej vänta
något af de Storas stöd,
och ej äta annat bröd
än det bästa — det förtjenta: —
o då händer någon hvar
att han somnar, att han vaknar
mindre glad än förr han var,

och rätt många skatter saknar
fast han ock den äkta har.
Mången kraft som verlden äggar
mången yppig ros som hör
till den fria luften, dör
ut emellan fyra väggar.
Hjertat, förr så rikt blir, ack!
fattigt såsom Svenska Banken
och den vilde skenarn, Tanken,
blir en sedesam Vallack.
Verlden krymper hop: vårt väsen
växer fast till slut, likt gräsen
på sin tufva, i en punkt:
Glädjen sjelf blir isolerad
och hvar smärta condenserad
trycker hjertat dubbelt tungt. — —

Släng min brudskrift under bordet,
hittills spår den intet godt.
Det är orätt, men jag svor det,
jag vill skrifva sanning blott.
Alltså, vidare i texten.
Menniskan är aldrig nöjd.
Lik en man af måttlig höjd
som med jättar mäter växten
mäter hon sin lefnads fröjd
(och just deri är hon galen)
med de höga idealen.
Blott för Sångmön, stackars Nymf,
är och blir det alltid skymf,
att ej nå dem, eller tiga:
men i menskolifvet stiga
de ej ner från sin Olymp.

Derför bör den klokast skattas
som den gyllne reglen mins
att värdera hvad som fins
och ej endast hvad som fattas.
Fordra icke hundrafaldt
af hvart korn som gror och knoppas,
vänta missväxtår, och hoppas
litet, att ej sakna allt. —
O! om blott vi flygten dämpe
utaf vårt förmätna hopp
bygges än i dag ett Tempe
inom egna väggar opp;
ej som det plär föreställas
uti diktens gyllne Hellas,
men som lifvets Nord det fått;
ej de saligas, men de sällas,
ej gudomligt, menskligt blott.
Vägen blir ej mer så ledsam,
ej så tunga dina spår
när en maka hos dig står
som bland stormar, lik en fredsam
härold mellan härar, går:
och sin hälft af lifvets börda
uppå trogna skullror tar,
varning för den vilseförda,
och en famn för hvilan har.
Lycklig dock, trots allt bekymmer,
trots min brudskrift, lycklig den,
som från dagens möda rymmer
i en makas famn igen,
som med glädjens lätta miner
mot den mulne drömmarn går,
och vid egen brasa tiner

isen ur den frusnes hår;
och det enkla bordet dukar
der ej yppigheten slukar
flitens lön och sinnets ro,
och den sängen bäddar sedan
der två tvillingsgudar redan,
Kärleken och Sömnen bo.
Stojar ej det yra Nöjet
i hans boning mer hvar dag,
stanna Skämtet qvar och Löjet
i hans fordna brödralag:
svärmar han ej mera, klingar
ej hans glas, hans lyra mer,
fäller Phantasien ner
sina trötta Mercurvingar; —
o hvad mer? der återstår
dock af sällhet mången annan:
Sanning med den öppna pannan,
Vishet med det hvita hår;
och det Sjelfbestånd som håller
liksom jorden sjelf sig opp,
och den stilla Dygd som våller
sinnesfrid och mod och hopp:
och de nöjens lugn som komma
utan ånger, utan agg,
och på hvarje lifvets blomma
falla som en morgondagg. —
O! hur lätt är att försaka
mången stormig ungdomssmak
när man endast först en maka
kysser under eget tak.
Och när flärdens hundra mönster
flyga med sitt spann förbi

o hur lätt att ur sitt fönster
le åt dårskapen deri. —
Och hur falla många taggar
utur lifvets törnros hän,
när du först en ättling vaggar
uppå faderliga knän.
Jag som annars plägar rimma
eller grubbla bort hvar timma
stulen från en tröttsam dag
skådar nu med välbehag
huru i de gladas sinnen
mina bleka barndomsminnen
färgas åter, drag för drag.
Hvilket lif i hvarje åder!
deras själ hur ren, hur vek!
Hvilken helig oskuld råder
ännu i de frommas lek!
Hur den himlaburne Anden
ännu fremling här i landen
skjuter vingar småningom!
och den långa natten viker
och en bättre verlds reliker
samlas, lifvas, bildas om!
När man då de späda manar
till sitt bröst och håller der,
och ens hjerta, vidgadt, anar
hur en Gud sin verld har kär:
o då ljusnar allt, då tiger
hvart bekymmer, jorden ler,
och den fulla himlen stiger
i ett menskligt hjerta ner. — —

Från de töckenhöljda fälten
hvilka Östersjön och Belten
piska med en fuktig vind
är det långt till dessa ställen
hvarest Claras väg från fjällen
löper som en jagad hind.
Dock, fast också floder vandra
mellan oss, fast berg stå opp,
våra hjertan nå hvarandra,
våra sorger, våra hopp.
Derför hur sig lyckan vänder
låt oss älska mer och mer
först hvarandra och sen fler:
och ej gå med tomma händer
ifrån lifvets zenith ner.
Glömda, oberömda flykte
våra dagar, men vårt namn
skall ej dö, fast intet Rykte
tar det i sin falska famn;
blott en son är qvar som vårdar
våra minnen, och de frön
som vi så i Tidens gårdar
för det goda, ej för lön.
Och när Åldren en gång bockar
våra trötta skullror ner
och med silfverhvita lockar
in i evigheten ser:
o då hoppas jag vi vandra
hand i hand, då hoppas jag
vi få hvila med hvarandra
uti samma graf en dag!

Till Elof Tegnérs brud.

Du står vid kullerstoln. Din fria republik
förbyts i monarki. Du svär de helga eder
och vexlar ringarna och rodnar och är lik
en ängel, då han ser ur aftonrodnan neder.

Allt går ordentligt se'n. Lyckönskningar och gråt,
och platta skämt och stoj, som det vid bröllop plägar.
Man bryr den arma brud. Man följs till bordet åt,
och rundt kring laget går den fulla tröstebägar.

Men bålen når sitt slut, och dagen äfven sitt;
igenom fönstrens rund de matta stjernor blicka.
Man blir likväl en gång de tröga gäster qvitt:
välkommen, sköna fru, farväl, du sköna flicka!

Hvad rika ämnen här till kärlekens beröm!
Hur mången härlig scen att måla con amore,
om blott jag drömde än min ungdoms gyllne dröm,
om blott jag än en gång i forna dagar vore!

Men ack, här sitter jag uppå min trästol qvar
och kan ej måla ens en sällhet, som mig rymmer.
På lama vingar re'n min sångmö från mig far
och lemnar platsen fri för sjukdom och bekymmer.

Men kommer jag en gång till edra bygder än,
då skall du från min själ de mörka andar banna,
ge tigaren sin röst, sitt flydda mod igen,
och jaga molnen bort från öknen af hans panna.

Till dess förljufva du en lycklig makes dar
och tänk en gång ibland på grubblaren i söder,
som ingen glädje mer och inga rim har qvar,
men dock är säll att ha den sällaste af bröder.

Till Herr Prosten Lars Anders Palm,

vid dess fru Agneta Sophia Ståhls begrafning
den 13 November 1810.

Hvarför lägger du på båren
din förhoppnings vissna krans?
Utur vinterns graf föds Våren,
Lifvet föds ur menniskans.

Klagar du att detta hjerta,
som dock var ditt väl, din tröst,
ändtlig en gång utan smärta
klappar i en engels bröst?

Sörjer du att detta öga
en gång utan tårar, ser
från det obekanta höga
som en morgonstjerna ner?

Att en sorgsen moder famnar
ännu af förtjusning stum,
de försvundna käras hamnar
åter i Elyseum?

Att Du mången gång skall höra
hennes Ande, stigen ned,
hviska tröst uti ditt öra
i den helga nattens fred?

Att hon blickar genom töcknen,
att hon nalkas fjerran från,
och, lik Engeln uti öcknen,
leder, skyddande, din Son?

Tro mig, icke dör det Sköna,
icke dör det Goda hän:
låt dem vandra i det gröna
gladare bland Edens trän.

Tvista icke med ditt öde,
eder räkning är dock qvitt:
stoftet hvile med de döde;
hvad du älskat har, är ditt.

*M. Thelin**

(på Nyårsafton).

Se, min aftonbrasa brinner neder
och det gamla året likaså;
nästa ögonblick sin aska breder
öfver begge två.

Lik en afsatt kung hvars spira säljes
oblidt det af fordna slafvar döms;
allt det onda som det stiftat, täljes,
allt det goda glöms.

Arme gamle, från hvars kala hjessa
kronan faller denna natt ännu,
icke vill jag smäda dig som dessa,
som en ann' var du.

Många glada stunder, många mulna,
har du fört inom min trånga dörr.
Lifvets ängar grönska upp och gulna
nu så väl som förr.

*) Adjunkt vid Lunds Akademi. Död 1810.

Dock en lyckligare må dig lofva,
jag fick mindre än du tog igen:
allt för ringa var din knappa gåfva
då jag mist en vän.

Nyss åt haf och dimma öfverlåten
satt han med mig: men från vredgad sjö
steg han tyst och bleknande ur båten
på en okänd ö:

der det goda sig en fristad stiftar,
och den tysta friden solar sig:
med sin näsduk står han der och viftar
ett farväl åt mig.

Ack! dess grottor ingen vårvind friskar,
intet budskap ur dess dalar far.
Minnet blott med bleka läppar hviskar
hvad du för oss var.

Ädle Broder, allt för tidigt gången,
icke vill du glömma oss, o nej.
Men förlåt den allt för sena sången,
sorgen skyndar ej. — — —

Du som stiger redan för att hyllas
upp för trappan af din kungastol:
skall din bana utan tårar fyllas,
unga nyårssol?

O kanhända — så det vill mig ana —
förrn du gått i vesterns kamrar in,
hvälfver öfver vänners graf din bana,
eller öfver min. —

Lefve striden!

Hycklande vänner, som tveka och mena,
Tvingar han öppet till ja eller nej.
Slagtningens mun talar sanning allena,
Svärdet, det flammande, hycklar ej.

Dedikation till Lars von Engeström

af J. F. Lundblads afhandling De Roma Porsenae dedita.

Nationens, Kungens Vän, som främst bland frie männer,
Europas äldsta thron på mäktig skullra bär!
Ur häfderna af Rom ett blad dig ägnas här;
Dess hjeltar älskar Du som slägtingar och vänner.

Som mot Porsena förr på bryggan Cocles stod,
Och värjde mot en här sju bergen, sjelf allena:
Så Du för thronen står, med samma lugna mod
Och värjer landet — ack! mot mera än Porsena.

Ej trifves Clio blott i Roms och Greklands bygd
Fast hon är Forntids vän, fast hon ur grafvar talar;
Ett nybygdt Tempel ren hon fann i dina salar,
Och nya ämnen snart hon finner i din dygd.

Vid Biskopen öfver Lunds stift, Procancelleren, Commendeuren af Kongl. Nordstjerne Orden

Herr Doctor Nils Hesséns Graf

den 7 Junii 1811.

Ifrån grafvarna vi vända åter,
från förgängelsens och dödens rum. —
Ljuset vill ej se hur dygden gråter,
genom fönstren faller dagen skum.
Dödens tecken sal och gäster sira,
Tystnan herrskar uti svartklädt lag.
Det är saknans fest vi fira,
det är sorgens högtids-dag.

Du hvars aska jorden återbördar,
Du hvars minne vexer ur din graf,
Eternellen lik, den Vintren vördar,
blomstrande fast ock dess stjelk bröts af:
se från stjernor der Du vistas,
se med mildhet från de blåa land
ner på runorna som ristas
på din urna af en olärd hand. —

Ej på bördens tomma slump och flärden,
på dig sjelf din lycka stödde sig.
Utur kojan steg du fram för verlden,
dina anor räknar Du från dig.

Lik en bäck bland ängens blommor faren
spegelklar och ren din lefnad låg.
Ingen afund häfte vid Tiaren,
intet harmset öga stjernan såg.

Inga moln uppå Prelatens panna
skrämde ringheten ifrån hans dörr.
Med det rätta, redliga och sanna
räknade Du slägt ännu som förr.
Dock fast intet hot din vilja tydde,
fast hvart bud sin herrskardrägt tog af,
Styrkans högmod undrade — men lydde
gubben lutad mot sin graf.

Pedantismens mörka andar drogo
långt ifrån din boning med sitt hot.
Gästfrihet och glädje togo
på din tröskel vän och fremling mot.
Med en min som ej på vördnad pockar,
med en Väns, ej en Beskyddares,
satt Du lugn bland dina silfverlockar
som en christnad Socrates.

Mognad vishet låg i hvad Du sade,
sjelf i glädjens ton den låg ändå;
ty ditt skämt, likt biet, hade
icke honung blott, men gadd också.
Mången träffad narr med blygsel vände
hem ifrån dig, undrande med skäl,
att den lugna Vise kände
all hans galenskap så väl.

Stilla verka, gagnande försvinna,
ej att prisas utaf bygd och hof,
var det mål Du ville vinna,
ensam fremling för ditt eget lof;
lik den dagg som himlen droppa låter,
endast nattens öra hör dess fall;
men när solen tändes åter
grönska både dal och vall.

Tvenne menskoåldrar gick Du nära
hand i hand med Tiden, nöjd och god;
ty Du lyssnade till Gubbens lära,
och hans djupa ande du förstod.
Ingen hörde dig den gamla klandra,
och när ändtlig delte sig Er stråt,
skildens I ifrån hvarandra
som två vänner skiljas åt.

Fredligt, fridens Man, Du hvile
i den jord vi alla samlas i.
Oron, Hatet och Intrigen ile
bäfvande din graf förbi.
Blott den stilla Sorgen smyge
dit i natten, och det rädda Hopp.
Sångens milda svanor flyge
från dess mullhög till din himmel opp.

Skaldens hem.

(efter Oehlenschläger.)

Säg, vill du veta hvarest skalden bor?
hvad land den ädle fremling föder?
Välan, han bor emellan norr och söder,
hans hembygd är som jorden stor.
Den sträcker sig från Spitsbergs hvita fjällar
(en helig graf för syndaflodens lik)
till isens aldrig smälta hällar
i Söderhafvets obesökta vik.
I öster gränsar den till morgonrodnans flöden
till paradisets unga vår,
i vester gränsar den till döden,
der ljuset ner i hvila går.
Här stänger evig is, der storma kalla vindar,
men midtomkring det stora fosterland
sin gyllne gördel solen lindar
och lågar i en evig brand.
Han njuter äran och behagen
utaf hvad ort, hvad ålder helst han vill.
Hans födslodag var skapardagen
och tiden står för honom still.
Han bodde fredligt med Nomaden
i kulorna utmed det röda haf.

Med Amfion han byggde staden,
och lagar han med Solon gaf.
Han följde Cecrops på dess flotta,
med Bacchus Indien han vann,
på Pindens höjd, i Nymfers grotta,
til Hades bleka land steg han.
Pegasen med de starka vingar
till skänks han af Apollo tog,
och väldigt, såsom örnen svingar,
på gudagångarn mellan stjernor drog.
Nu syntes honom än den gamla verlden,
och dunkla medeltiden ny,
då djerf han for den höga färden
med Faust och Beelzebub i sky.
Hvar hemlighet, för andeverlden egen,
för forskarn gömd, vet han ändå.
I drömmen ser han himlastegen
och räknar englarna derpå.
Hvartut han vill kan han sig vända,
till stjernors höjd, till jordens grund,
från verldens ena till dess andra ända
han flyger på en morgonstund.
Hvar boning öppnas för den höga gästen:
han står så snart han önskar blott,
i Nordens gamla kungafästen,
i Feers alabasterslott.
Ifrån palatsens stoj, från torgen
han flyr till källans sorl, till enslig bygd.
Bland bergen dväljs han uti riddarborgen,
i öcknen under palmers skygd.
Hvad stort blef tänkt, hvad djerft blef företaget,
der var ej hjelten blott, men han också.
Med Harald drar han till Bråvallaslaget,

med Roland stupar han vid Roncevaux.
Han följde Orleans mö i bålets lågor,
med Luther manade han Påfven ut,
drog med Columbus öfver vestervågor,
och störtade med Vinkelried på spjut.
Med Verther svärmar han när våren blommar
och månen blickar genom löfven ner:
han diktar i den gröna sommar
en Odyssé i skuggan med Homer.
Om hösten, när en blåst går genom dalen
och solen blodig färgar bergens topp,
han står med Shakspeare uti riddarsalen
och manar gamla skuggor opp.
När vintern breder sina skrudar
likt dödens lakan öfver stelnad jord,
då sitter han med Valhalls Gudar
i norrskensnatten öfver väldig Nord.
I handen Brages harpa klingar
om strid och fall, om As och Alf,
och snön ifrån de hvita vingar
nerdammar öfver Valaskjalf. — —
Men dit, kring hvilket alla verldar ljunga,
det som ej målas kan af menskohand,
som ej förtolkas kan af menskotunga,
hans eviga, hans rätta fosterland:
der inga elementer strida,
i sanningens och fridens stat,
der vänligt sitta vid hvarannans sida
Johannes, Balder och Sokrat:
der oskulds englar sina liljor vira
kring Herkulsklubban, — der de starke stå
kring thronen, och med jubel fira
den Onämnbare deruppå; —

dit sträfvar han från grus och töcken,
det anar han i allt hvad stort och skönt;
men evigt famlar i tartarens öcken
den som hans flygt ej älskat eller rönt.

Svea.

1811.

PRO PATRIA.

Jord, som mig fostrat har och Fädrens aska gömmer,
Folk, som ärft hjeltars land och deras dygder glömmer!
Ur skuggan af min dal jag egnar dig en sång.
Dig söfver Smickrets röst: hör Sanningens en gång.
En annan sjunge fritt till våra tiders heder,
om våra nya ljus och våra milda seder.
I yppig hvilas famn han fritt förakta må
de åldrar som flytt hän, den kraft han kallar rå;
och vän af tidens skick, det smältande och ljufva,
han fire nöjets dar, och mate Sångens dufva.
En hvar sitt lynne har. Jag älskar dig ej, Tid,
som smilar öfver oss i falsk och veklig frid.
Mig gläder stormens sus och Fädrens stora minnen,
Jag älskar deras mod och deras höga sinnen,
då Nordens son ej än tog andras seder ann,
och njöt hvad jorden gaf, och tålte som en man.
Jag hatar hvarje konst som sinnets kraft förvekar
och flärdens tomma prål och yppighetens lekar. —
Folk, som vid öcknens barm vext opp, och med besvär
en knapp och oviss skörd från frusen torfva skär,
och, strödt kring Polens ring bland sjöarna och fjellen
upphugger, nattbetäckt, din enda skatt ur hällen!
Hvad yra fattar dig? Du säljer utan blygd

ditt fria sjelfbestånd, din ära, ja din dygd,
för tomma njutningar från fjerran stränder förda,
som suga landets merg och själens krafter mörda.
Du härmar oförsynt och glömskt af Fädrens lag
all Söderns veklighet och saknar dess behag. —
Hör på Naturens röst. Hon gaf, för skilda zoner,
åt sederna sin färg, åt Språken sina toner.
I Söderns paradis der Solens milda kraft
uppammar sjelfsådd skörd, och kokar drufvans saft,
der himlen jemnt är blå, och i en evig sommar
Orangens gull slår opp och Lagrens krona blommar,
och mellan bäckars sorl och västanvindars gång
sjelf Språket smälter bort i lena toners sång: —
der bjöd Naturen sjelf den glada menskan njuta,
hon leder nöjets dans och knäpper Sångens luta,
och lifvet, fritt för sorg och för behofvens hot,
är yppigt som den jord som blomstrar för din fot.
Kring Roms besegrare, kring Odens ätteläggar,
hon gjutit isfylld våg, och murat fjellens väggar.
Utöfver snöklädd trakt med dristig hand hon satt
det stormbebodda moln, den norrskenslysta natt.
Se kring dig. Fritt och djerft kring fjellen fästet svänger,
utöfver forsens svall förvågna klippan hänger,
och skogen, hvart du går omgjordande din stig,
står hög och allvarsam, och blickar ner på dig.
Här ser du dal vid dal till jordens afgrund gungad,
der stiger klyft vid klyft, af jättehänder slungad.
Utöfver skullran hän de höga stjernor gå;
i klippan vexer jern, och männer deruppå. —
Här vill Naturen se det dristiga och höga,
se kraft i hvarje arm, och mod i hvarje öga.
Här vandre fri och stolt, bland fjellarna en ätt,
som sjelfmant ger sin pligt, och kräfver ut sin rätt,

och i sin enfald vis, uti sitt armod ärad
omfamnar faran glad, och döden oförfärad. —
Så vexte fordom opp bland tallarna en Slägt
som kufvat Österns våld och Söderns bäfvan väckt.
O! Sveas fordna dar, o! Fädrens gudaminnen!
I Seklers långa natt I skymten och försvinnen,
i Sången lefve I! — Den tiden är förbi,
då trygg som klippans rot, som himlens vind så fri,
och närd utaf den skörd som på hans täppa grodde,
Europas segrare i Nordens hyddor bodde.
För ära och för rätt, för kung och fosterland
han slösade ej ord, men väpnade sin hand.
Han plöjde fädrens jord och ärfde deras seder,
såg glad i lifvet in, och lugn i grafven neder.
Skild ifrån vekligt prål och yppighetens flärd,
han ej beskattad blef, men ärad af en verld.
Ej Asien klädde än, ej Indier honom födde.
För honom Söderns folk, och ej dess drufvor blödde.
Osmakligt var ej än hvad helst som nämndes Svenskt;
hans sinne, som hans drägt, var varmt och fosterländskt;
och inga nöjens gift och ingen ångers smärta
stal helsan från hans kind och modet ur hans hjerta.
Nöjd med hvad jorden bjöd, och skog och bölja gaf
han sökte ingens skydd och hade ingen slaf.
Med svärdet och en vän han trygg och rik sig trodde,
och Gästfrihet var namn på hyddan der han bodde.
Så lefde han förnöjd, och utan quinnligt knot
han gick med öppet bröst sitt ödets storm emot,
med hjertat blödande, men styrkans lugn på pannan.
Han fruktade sin Gud, och fruktade ej annan.
Hans Religion var dygd. Ett handslag var hans ed.
Med samma djerfva mod han tänkte, som han stred,
och manligt dristig, fri, af ingen fördom fången,

steg djupt i forskningen och höjde sig i Sången. —
I Ädle! mossa gror på edra glömda ben.
Er lefnads Hjeltedikt är slutad längesen.
En annan verld står opp. Välann, välann, I Fäder;
hvem är den menskoätt som på er aska träder?
O blygd! Är detta Er, är detta Göthers stam,
som släpar orkeslös sin matta lefnad fram,
med sina små begär, med sina halfva dygder,
och Söderns yppighet i fattigdomens bygder?
Hvar är din fordna kraft, ditt fordna allvar? Hvar
det hjeltenamn, o Folk! som trötta Ryktet bar?
Och Nitet som gaf gods, gaf lif för Statens heder?
och Ärans gudadröm, och forntids enkla seder?
Du leker utan blygd uppå de ädlas stoft,
och jollrar flärdens ord, och fångar blomans doft.
Gå, icke vill min Sång ditt lumpna öde lära,
gå, lef förutan mod, och fall förutan ära!
Hvad säger jag? O Gud! O Sverge, Vasars jord!
Förlåt den vilda sorg, förlåt en ynglings ord,
som ville ge sitt lif, sin sällhet tusen gånger,
blott att ej se din blygd, ditt fall, din sena ånger.
Se, ifrån fallets brant der svindlande du stod,
du rycktes nyligen af dina ädlas mod.
Med hjertat mildt och fritt, med håret silfverfärgadt,
beskyddar *Carl* ännu ruiner, dem han bergat,
och Segrarn står bredvid, beundrad af en verld,
och *Oscar* vexer opp att föra Fingals svärd.
Skall aldrig deras namn ditt dufna sinne väcka?
Skall evigt ditt förderf hvar ädel möda gäcka?
Och är den enda lön du ämnar deras dygd,
ett fortsatt skådespel, o Svea, af din blygd?
Du bär ej utländskt ok. Ditt eget ok är värre.
Hvar slaf af sitt begär, har en Tyran till Herre.

Den ej umbära kan, bär lätt en oväns band,
och Svärdet trifves ej uti hans snåla hand.
Du sofver, Svea Folk, på branten af en afgrund.
Men Våld och Barbari, och rotadt Hat och Afund
de vaka omkring dig. O väckte dig min röst!
O stege än en gång, som förr, ditt fria bröst!
Se kring dig. Dina rof ha farorna förstorat;
och morgonsoln går opp i land som du förlorat.
O Aura! dödens bygd! O Borg som Ehrnsvärd byggt!
Nyss lik en blodig sköld från Statens hjerta ryckt!
Der flamma gyllne torn i kärr dem vi ej sågo,
och Flottor hota nu der fiskarbåtar lågo.
En annan skär vår skörd och upptar klippans jern,
som rodnar utaf harm att smidas till hans värn.
Hvad återstår oss snart? Allt närmre tränger Jätten.
Han står på fjellens spets, och ögat slukar slätten. —
»Men han ger fred och skydd.» Välann, tag honom mot,
och kyss hans hjeltehand, och slumra vid hans fot.
Förskräckligt vaknar du. Se stad och hydda brinna!
Du Man, hvar är ditt svärd? Hvar är din dygd, du Quinna?
O Finlands vida graf! O Fädrens spillda blod!
Hvad blir det af den jord som värjdes af Ert mod?
Betänksamt Ödet står, med griffeln höjd, att rista
i kopparn in vår dom, den eviga, den sista,
och skrifva framtids lag, och plåna ut med köld
de nötta kronorna, o Svea, från din sköld.
Upp! ännu är det tid att deras helgdom berga.
Än har du kung och stat och fosterland att värja,
och vålnan af ett namn, som Minnets stolthet gör.
Kan du ej rädda dem, så kan du dö derför.
Blif åter, Svea Folk, blif åter hvad du varit.
Lär af hvad andra land, af hvad du sjelf erfarit.
Det frihet är, och rätt, och ljus Du vakar för.

Hör Menskligheten bön, om du ej Skaldens hör.
Se, Belten kasta än kring dig de fria armar,
och fjellens fästning står, och Himlen sig förbarmar.
Än sår du egna fält, och kan dem fylla än
med malmstöpt åskas hot, med klingor och med män.
Än kan du med ditt mod en häpen verld förfära,
och rädda, fallande, åtminstone din ära. — —

Så sjöng jag. Solen sjönk. Med stjernor Natten kom.
Till halmtäckt hyddas lugn jag ville vända om.
Bedröfvad, tyst jag gick utöfver dödens sängar. —
Men hör! ett sällsamt ljud far genom harpans strängar,
och natten lysnar opp och röster ropa mig,
och själen hög och fri från stoftet svingar sig.
I glans är verldens rund för Skaldens syn förgången.
En Guddom fattar mig, det bor en Gud i Sången.

Jag ser en Syn,
(O lyssnen till orden!)
Det dånar i jorden,
det flammar i skyn.
Valkyrier rida
på skummande hästar;
Hell, Dödsjungfrur, hell!
I dag skall man strida;
i Valhalla gästar
en skara i quäll.

Upp, Männer, till striden!
Den kommer ej mer.
I dag fäster Tiden

sitt öga på Er.
Se, högarnas famnar
upplåtas med dån,
och Fädernas hamnar
stå opp derifrån.
De se hur I fäkten. —
Den bortdöda verld,
de ofödda slägten
anropa Ert svärd.

Mulna Hjeltar
skaka Fädrens spjut.
Striden vältar
som en huggorm ut
Svärdsklingor springa och blodströmmar vandra;
Härarna famna i vrede hvarandra.

Mörker och dam
omhölja jorden.
Framåt! fram!
Strid är för Norden.
Strid är för frihet, för barn och för maka.
Vägen går framåt, den går ej tillbaka.

Stormvinden dör,
Solen går under.
AsaThor kör
smattrande dunder.
Undan! Der kommer han, der kommer kungen.
Blodiga rosor han sår öfver ljungen.

Carlarnas svärd
brinner i handen,
slår, och en verld
bleknar i sanden.
Fädren, som skåda hur striden sig vänder,
klappa från högen i dimmiga händer.

Segren är ryckt
från dem af Hjelten.
Brusande flykt
gjuts öfver fälten.
Fruktan, förstörarn, förödelsebringarn,
hänger bakom dem på flåsande Springarn.

Den slagtning är slagen,
och fritt är vårt land.
I blod ligger dagen
vid himmelens rand.
De fallne nerträda
till Asarnas hof;
och Barderne quäda
de bleknades lof.

En Gud ser jag komma
med kransade hår;
det vexer en blomma
i hvarje hans spår.
Han lyfter de fria
i faderlig famn;
gör svärdet till lia,
och *Frid* är hans namn.

Och Svea sitter å sin thron på fjellen,
med stjernekronan omkring gullgult hår.
Hon blickar stilla ner i sommarquällen;
dess rykte nyfödt genom verlden går
Fullbordat har en dag hvad Sekler ämnat;
dess kraft är pröfvad, och dess namn är hämnadt.

Se, upp till Statens nya Tempel tåga
ej skilda Stånd, men blott ett Brödrafolk.
Det ligger aska öfver Afunds låga,
och Tvedrägt faller i sin egen dolk.
Ren, som en stjerna, blickar Religionen,
och Lag och Frihet hålla vakt kring thronen.

I stilla dalar sitta glada slägter
kring tarfligt bord inunder Fädrens lind.
Och Seder glänsa uti hvita drägter,
och Oskuld rodnar på hvar Tärnas kind.
Flit, Välstånd ser ur hvarje hyddas fenster,
och i Palatsen bor det blott Förtjenster.

Och fritt är hvarje bröst, och fri hvar tunga,
och Statskonst öppen såsom Solens ban.
I fordna öcknar gyllne skördar gunga,
och Skeppen dansa öfver Ocean.
De milda Dvärgar, skymtande i quällen,
uppläsa skrinlagd rikedom ur hällen.

Och hög och fri, på blåa skyar buren,
står Sångens Mö, ett barn af Nordens land,
allvarsam, dristig, enkel som Naturen;
i harpans strängar stormar hennes hand.
Hon sjunger kraft och mod i millioner,
och Södern lyssnar till de höga toner. —

Så såg jag Synen
i norrskensnatt.
Dess bilder försvunno,
och stjernor brunno
vid himlabrynen
igen så matt.

Jag lyfte min hand
i natten och svor
att lefva och dö för mitt land.
Och Stormen for
med orden till himmelens rand.
Men natten och hafvet och fjellen och heden
de hörde den dyra, den heliga eden.

Och Solen sprang opp
ur lågande öster,
och sken på mitt hopp.
Men skogarnas röster
och hafsvågens sorl, och den susande Nordan,
de sjöngo den dag då min Syn får fullbordan.

Du sofver i skyar
bak österns port,
du Dag som vår ära förnyar!
Upp, skynda dig, fort,
och gläns öfver blånande sjö!
Du ofödde Hämnare, kom utan hinder,
och låt mig få se dina lågande kinder
och värma mitt bröst i ditt sköte — och dö!

Men I, som kusken med de gyllne tömmar,
Er stjernevagn utöfver Nordens sfér,
på Sveas kronor, och på Göthas strömmar,
I höge *Carlar*, blicken nådigt ner!

Rätt ofta tror jag Eder stämma höra,
då tyst och rörd jag blickar till Er opp.
Hon hviskar sakta uti Nattens öra
om forntids ära och om framtids hopp.

Men var Ert minne, var Er dygd förgäfves,
skall Svea falla här i tidens höst,
en slaf bland folken utan namn, och quäfves
Er hjeltelåga evigt i dess bröst; —

då styren stjernbeströdda tistelstången
i hafvets afgrund, med förtvifladt mod;
att med vår jord vår skam må bli förgången,
och ingen veta hvar Ert Svea stod!!

*Svea.**

1812.

PRO PATRIA.

Jord, som mig fostrat har och fädrens aska gömmer,
folk, som ärft hjeltars land och deras dygder glömmer!
Ur skuggan af min dal jag egnar dig en sång.
Dig söfver smickrets röst: hör sanningens en gång.
En annan sjunge fritt till våra tiders heder
om våra nya ljus och våra milda seder.
I yppig hvilas famn han fritt förakta må
de hjeltedar som flytt, den kraft han kallar rå.
För sorglös njutning född, för lekar blott och löjen
han läspe tidens lof och fire dagens nöjen.
En hvar sitt lynne har. Jag älskar dig ej, tid,
som smilar öfver oss i falsk och veklig frid.
Mig gläder stormens sus och fädrens stora minnen.
Jag älskar deras mod och deras höga sinnen,
då Nordens son ej än tog andras seder an
och njöt hvad jorden gaf och tålte som en man.
Bort med den falska konst som sinnets kraft förvekar,
och flärdens tomma prål och yppighetens lekar! —
Folk! som vid öcknens barm växt opp, och med besvär
en knapp och oviss skörd från frusen torfva skär,
som, strödt kring polens ring bland skogarna och fjällen,
upphugger, nattbetäckt, din bergning utur hällen!

*) Belönt af Svenska Akademien 1811.

Hvad yra fattar dig? Du säljer utan blygd
ditt fria sjelfbestånd, din ära, ja din dygd,
för tomma njutningar från fjerran stränder förda,
som suga landets merg och sinnets krafter mörda;
du härmar oförsynt, och glömskt af fädrens lag,
all Söderns veklighet, och saknar dess behag.
Naturen lede dig. Hon gaf för skilda zoner
åt sederna sin färg, åt språken sina toner.
I Söderns paradis, der solens milda kraft
uppammar sjelfsådd skörd och kokar drufvans saft;
der himlen jemt är blå, och i en evig sommar
orangens gull slår opp och lagrens krona blommar,
och mellan bäckars sorl och vestanvindars gång
sjelf språket smälter bort i lena toners sång; —
der bjöd naturen sjelf den glada menskan njuta.
Hon leder nöjets dans och knäpper sångens luta,
och lifvet, fritt för sorg som för behofvens hot,
är yppigt som den jord som blomstrar för din fot. —
Kring Roms besegrare, kring Odens ätteläggar
hon gjutit isfylld våg och murat fjällens väggar.
Utöfver snöklädd trakt med dristig hand hon satt
det stormbebodda moln, den norrskenslysta natt.
Se kring dig. Flammande kring fjällen fästet svänger,
utöfver forsens svall förvägna klippan hänger,
och skogen hvart du går, omgjordande din stig,
står hög och allvarsam och blickar ner på dig.
Här sjunker dal vid dal, der klyft på klyfta lastad
står opp, i hedendag af jättehänder kastad.
Tätt öfver skullran hän de höga stjernor gå:
i klippan växer jern, och männer deruppå.
Här vill naturen se det enkla, allvarsamma,
här vill i torftigt bo hon stora sinnen amma.
Här vandre fri och stolt bland fjällarna en ätt

som sjelfmant gör sin pligt och kräfver ut sin rätt:
och i sin enfald vis, uti sitt armod ärad,
omfamnar faran glad, och döden oförfärad.
Så växte fordom opp bland tallarna en slägt,
som kufvat Österns våld och Söderns bäfvan väckt.
O! Sveas fordna dar, o! fädrens gudaminnen,
i seklers långa natt I skymten och försvinnen.
I sången lefven qvar! Den tiden är förbi,
då trygg som klippans rot, som himlens vind så fri,
och närd utaf den skörd, som på hans täppa grodde,
Europas segrare i Nordens hyddor bodde.
För ära och för rätt, för kung och fosterland
han slösade ej ord, men väpnade sin hand.
Han plöjde fädrens jord och ärfde deras seder,
såg glad i lifvet in och trygg i grafven neder;
och skild från vekligt prål och yppighetens flärd
han ej beskattad blef, men ärad af en verld.
Ej Asien klädde än, ej Indier honom födde,
för honom Söderns folk, och ej dess drufvor blödde.
Osmakligt var ej än hvad helst som nämdes Svenskt;
hans sinne som hans drägt var varmt och fosterländskt;
och inga nöjens gift, och ingen ångers smärta
stal helsan från hans kind och modet ur hans hjerta.
Nöjd med hvad jorden bjöd och skog och bölja gaf,
han sökte ingens skygd, och hade ingen slaf.
Med svärdet och en vän han trygg och rik sig trodde,
och gästfrihet var namn på hyddan der han bodde.
Så lefde han förnöjd, och utan qvinnligt knot
han gick med öppet bröst sitt ödes storm emot,
förtrodde blott åt Gud sitt hjertas tysta klagan
och kysste fadrens hand inunder fadersagan.
Hans religion var dygd. Ett handslag var hans ed.
Med samma djerfva mod han tänkte som han stred;

och manligt dristig, fri, af ingen fördom fången,
steg djupt i forskningen, och höjde sig i sången. —
I ädle, mossa gror på edra glömda ben,
er lefnads hjeltedikt är slutad längesen.
En annan verld står opp. Välan, välan, I fäder!
hvem är den menskoätt som på er aska träder?
O blygd! Är detta er, är detta Göthers stam,
fåfänglig, glitterströdd, småsinnad, afundsam,
med barnsliga begär, med halfva samfundsdygder,
och Söderns yppighet i fattigdomens bygder?
Hvar är din fordna kraft, ditt fordna allvar? Hvar
det hjeltenamn, o folk, som trötta ryktet bar?
Och nitet, som gaf gods, gaf lif för statens heder,
och ärans gudadröm och fädrens rena seder?
Du leker utan blygd på deras helga stoft
och jollrar flärdens ord och fångar blommans doft.
Gå, jag har ingen sång för dylika bedrifter,
lägg bort ditt ärfda namn och köp dig andra grifter.
Hvad säger jag? O Gud, o Sverge, Vasars jord!
förlåt den vilda sorg, förlåt en ynglings ord,
som ville ge sitt lif, sin sällhet tusen gånger,
blott att ej se ditt fall, din blygd, din sena ånger.
Se, ifrån fallets brant, der svindlande du stod,
du rycktes nyligen af dina ädlas mod.
Med hjertat mildt och fritt, med håret silfverfärgadt
beskyddar CARL ännu ruiner dem han bergat,
och Segrarn står bredvid, beundrad af en verld,
och *Oscar* växer opp att föra Fingals svärd.
Skall aldrig deras namn ditt dufna sinne väcka?
Skall evigt ditt förderf hvar ädel möda gäcka?
Och är den enda lön du ämnar deras dygd
ett fortsatt skådespel, o Svea, af din blygd?
Du bär ej utländskt ok. Ditt eget ok är värre.

Hvar slaf af sitt begär har en tyrann till herre.
Den ej umbära kan, bär lätt en oväns band,
och svärdet trifves ej uti hans snåla hand.
Du sofver, Svea folk! Hvem vill din hvila rubba?
Men sveket med sin dolk, men våldet med sin klubba,
de vaka omkring dig. O väckte dig min sång
med djup af grafvens röst, med dån af åskans gång!
Se, med de väldige ha dina fäder tvistat,
men nu går solen upp i länder som du mistat.
O Finland, trohets hem! O borg som Ehrnsvärd byggt!
Nyss lik en blodig sköld från statens hjerta ryckt!
En thron står opp ur kärr hvars namn vi knappast vetat,
och kungar böja knä der våra hjordar betat.
Farväl, du Sveas värn, farväl, du hjeltars land!
Se, Bottnens bölja för vår gråt intill din strand. —
Välan, en högre makt nationers öden väger.
Gråt, Svea, hvad du mist; men skydda hvad du äger.
Från Sundets rika strand längst upp till fjällhög Nord,
der Lappen flyttar kring sin frihet och sin hjord,
hvad skogbekrönta berg, hvad fält med skördar prydda!
O! älska vi vårt land, nog ha vi land att skydda.
Låt, Svea, dina berg fördubblad ge sin skatt,
låt skörden blomstra opp i dina skogars natt.
Led flodens böljor kring som tamda undersåter,
och inom Sverges gräns eröfra Finland åter.
Du äger icke allt af fädrens helga bygd;
haf mer än deras land, haf ännu deras dygd,
den lugna storheten, den djerfva frihetsanden:
knyt fastare ihop de sprängda samfundsbanden;
stå ej bekymmerslös midt i en väpnad verld,
och hvila, om du får, men hvila vid ditt svärd.
Blif åter, Svea folk, blif åter hvad du varit.
Lär af hvad andra land, af hvad du sjelf erfarit.

Det frihet är och rätt och ljus du vakar för:
hör menskligheten bön, om du ej skaldens hör.
Se tiden! Är han gjord för svagheten och flärden?
Eröfrare gå fram, som jordskalf, genom verlden.
Europas gamla form ej längre hålla vill,
den nya skapelsen med svärdet yxas till.
Hvad throner störtas om! Hvad riken sönderstyckas!
Förtrycket näms försvar, och rätt är det som lyckas.
Tror du dig ensam trygg? Så är ej våldets art.
Var viss, det klappar ock uppå din fjällport snart.
Betänksamt ödet står, med griffeln höjd, att rista
i kopparn in vår dom, den eviga, den sista.
Ett ögonblick ännu! Det plånar ut, med köld,
de nötta kronorna, o Svea, från din sköld.
Upp, ännu är det tid att deras helgdom berga,
än har du kung och stat och grafvar till att värja,
och vålnan af ett namn som minnets stolthet gör.
Kan du ej rädda dem, så kan du dö derför. —
Se Belten kasta än kring dig de fria armar,
och fjällens fästning står, och himlen sig förbarmar.
Än sår du egna fält och kan dem fylla än
med malmstöpt åskas hot, med klingor och med män.
Än kan du med ditt mod en häpen verld förfära,
och rädda, fallande, åtminstone din ära. — — —

Så sjöng jag. Solen sjönk. Med stjernor natten kom.
Till ringa hyddas lugn jag ville vända om.
Bedröfvad, tyst, jag gick utöfver dödens sängar.
Men hör! Ett sällsamt ljud far genom harpans strängar,
och natten ljusnar opp, och röster ropa mig,
och själen, hög och fri, från stoftet svingar sig.
I glans är verldens rund för skaldens syn förgången.
En Gudom fattar mig. Det bor en Gud i sången.

Jag ser en syn!
(O lyssnen till orden!)
det dånar i jorden,
det flammar i skyn.
Valkyrior rida
på frustande hästar.
Hell, dödsjungfrur, hell!
I dag skall man strida.
I Valhalla gästar
en skara' i qväll.

Upp, männer, till striden!
Den kommer ej mer.
I dag fäster tiden
sitt öga på er.
Se högarnas famnar
upplåtas med dån,
och fädernas hamnar
stå upp derifrån.
De se hur I fäkten. —
Den bortdöda verld,
de ofödda slägten
anropa ert svärd.

Mulna hopar
skaka fädrens spjut.
Stridslur ropar,
lösen flyger ut.

Svärdsklingor springa och blodströmmar vandra, härarna famna i vrede hvarandra.

Mörker och dam
omhölja jorden.
Framåt, fram!
Strid är för Norden,
strid är för frihet, för barn och för maka.
Vägen går framåt, den går ej tillbaka.

Hafvet, förskräckt,
tiger och undrar.
Solen är släckt,
Asa-Thor dundrar.
Undan! Der kommer han, der kommer kungen.
Blodiga rosor han sår öfver ljungen.

Carlarnes svärd
brinner i handen,
slår, och en verld
bleknar i sanden.
Fädren, som skåda hur striden sig vänder,
klappa från högen i dimmiga händer.

Segren är ryckt
till oss af hjelten.
Brusande flykt
gjuts öfver fälten.
Bäfvan, förstörarn, förödelsebringarn
jagar de slagne på flåsande springarn.

Den slagtning är slagen,
och fritt är vårt land.
I blod sjunker dagen
vid himmelens rand.
De fallne nerträda
till Asarnes hof,
och Barderne qväda
de bleknades lof.

En Gud ser jag komma
med kransade hår.
Der växer en blomma
i hvarje hans spår.
Han lyfter de fria
i faderlig famn,
gör svärdet till lia,
och frid är hans namn.

Och Svea sitter å sin thron på fjällen,
med stjernekronan omkring gullgult hår.
Hon blickar stilla ner i sommarqvällen.
Dess rykte nyfödt genom verlden går.
Fullbordat har en dag hvad sekler ämnat,
dess kraft är pröfvad och dess namn är hämnadt.

Se, upp till statens nya tempel tåga
ej skilda flockar, men ett brödrafolk.
Det ligger aska öfver afunds låga,
och tvedrägt faller för sin egen dolk.
Ren som en stjerna blickar religionen,
och lag och frihet hålla vakt kring thronen.

Förderfvet, flärden kan ej längre stanna;
dess smitta flyr för Nordens friska vind;
och allvar hvilar på hvar manlig panna,
och oskuld rodnar på hvar tärnas kind.
Flit, välstånd blicka ur hvar hyddas fenster,
och i palatsen bor det blott förtjenster.

Och fritt är hvarje bröst, och fri hvar tunga,
och statskonst öppen såsom solens ban.
I fordna öcknar gyllne skördar gunga,
och skeppen dansa öfver ocean.
De milda dvergar, skymtande i qvällen,
uppläsa skrinlagd rikedom ur hällen.

Och hög och fri, på blåa skyar buren,
står sångens mö, ett barn af Nordens land;
högtidlig, dristig, enkel som naturen:
i harpans strängar stormar hennes hand.
Hon sjunger kraft och mod i millioner,
och Södern lyssnar till de höga toner.

. . . . . .

Så såg jag synen
i norrskensnatt.
Dess bilder försvunno,
och stjernorna brunno
vid himlabrynen
igen så matt.

Jag lyfte min hand
i natten och svor
att lefva och dö för mitt land.
Och stormen for
med orden till himmelens rand;
men stjernor och hafvet, och fjällen och heden,
de hörde den dyra, den heliga eden.

Och solen rann opp
ur lågande öster
och sken på mitt hopp.
Och skogarnes röster,
och hafsvågens sorl och den susande nordan
de sjöngo den dag då min syn får fullbordan.

Du sofver i skyar
bak österns port,
du dag som vår ära förnyar.
Upp, skynda dig, fort,
och stig öfver blånande sjö!
Du ofödde hämnare, kom utan hinder,
och låt mig få se dina lågande kinder
och värma mitt bröst i ditt sköte — och dö!

Men I som kören med de gyllne tömmar
er stjernevagn utöfver Nordens sfer; —
på Sveas kronor och på Göthas strömmar
I höge Carlar! blicken nådigt ner.

Rätt ofta tror jag eder stämma höra
då tyst och rörd jag blickar till er opp.
Hon viskar sakta uti nattens öra
om forntids ära och om framtids hopp.

Men var ert minne, var er dygd förgäfves,
skall Svea falla här i tidens höst
en slaf bland folken utan namn, och qväfves
er hjeltelåga evigt i dess bröst; —

Då styren stjernbeströdda tistelstången
mot hafvets afgrund med förtvifladt mod,
att med vår jord vår skam må bli förgången,
och ingen veta hvar ert Svea stod!

Christopher Myhrman.

Öcknarna röjde han bort, och lefvande meniskors boning
Vexte bland ödsliga fjell under hans skapande hand.
Konsten har tecknat hans bild, de yttre, förgängliga dragen:
Blott i det goda han gjort lefver hans Ande ännu.

Maj-sång.

1812.

Se, öfver dal och klyfta
den unga majsol ler.
Sin ishjelm bergen lyfta
från ärrig panna ner.
Men ännu sofver jorden
och böljan fängslad står.
Ack! våren här i Norden
har drifvor i sitt hår.

Likmycket! Snart han träder
ur vaggan fullväxt opp,
med sina vestanväder,
med sina blommors knopp.
Snart står han högt på fjällen
med Nordens vakna sol,
der morgonen och qvällen
satt möte sen i fjol.

Men ack! hvad rop jag hörer.
Se krigets båge spänns,
och åter dundrarn körer
sin vagn omkring vår gräns.

Med våren flyga morden
som lösta falkar ut,
och Södern famnar Norden
i envige till slut.

Med norrstjernan i pannan
den ädla Svea står,
och frågar om hvarannan
sitt mod och sina sår.
För stolt att frukta skaran,
för vis att reta den,
hon vinkar tryggt åt faran:
välkommen, gamla vän!

Och redan fyllas fälten
af hennes kämpars tropp,
och redan rifva Belten
med dån sin brygga opp.
Ur högen fädren kalla
med dof forntida-röst,
och fjällen hålla alla
sin sköld för Nordens bröst.

Från Lidskjalf Oden vakar,
sin thron han upprätthöll,
fast Loke jorden skakar,
fast ock hans Balder föll.
Bredvid hans sida flammar
den starke Asa-Thor,
och lyfter vred sin hammar,
i hvilken döden bor.

Vid Urdas hvita vatten
står tyst den höga Skuld.
En runa, mörk som natten,
hon skär i sköldens guld.
Gudinna! Folkens öden
du skrifver. På vår lott
skrif farorna, skrif döden,
men skrif ej träldom blott.

O! förr än bojans nesa
skall trycka denna jord,
förrn tyranniet skall resa
sin thron i väldig Nord; —
förr drabbe Thor med flamman
sitt folk, som skall förgås,
och fjällen störte samman,
ett kummel öfver oss!

Låt slafven fegsint klandra
den vilda tidens gång.
På bergen vill jag vandra
och dikta segrens sång,
tills åter utur striden
hon vänder till vårt land
med friheten och friden,
som byten vid sin hand.

Drick merg i benen, broder,
drick mod uti din själ!
En skål för hjeltars moder!
En skål för Sveas väl!

Om Rota vill dig skicka
till fädren, lycklig du!
I Valhall får du dricka
densamma skål ännu.

Längtan.

(Ideen utaf Schiller.)

Sorgsen sitter jag på stranden
lutar hufvudet i handen,
blickar öfver strömmen hän
till de sköna land der Tiden
ingen lia har, och Friden
vandrar under Edens trän.

Hvilka gyllne frukter blinka
mellan löfven fram — hur vinka
grottorna vid flodens rand.
Se hvad friska källor springa
hör hvad englaröster klinga
öfver från den glada strand.

Ser du, ser du, hvilka ljusa
saliga gestalter susa
öfver fälten som en vind.
Hvilket himmelskt lugn kringstrålar
deras panna, huru målar
evig ungdom deras kind!

O hvad sällhet att få blandas
uti deras krets, få andas
denna luft så ren, så sval.
Men mig stänger floden. Bitter
reser han sin våg. Jag sitter
tröstlös i min mörka dal.

O att jag blott vingar hade!
Till de öppna till de glade
kullarna jag droge hän
der ej någon stormvind ilar,
der ett evigt solsken hvilar
på den undersköna scêne!

Ser du icke, djupt i vester
står ett Tempel! Hvilka fester
firas der, hvad offerdans!
Hur dess kolonnader skina,
huru tornen bada sina
tinningar i purpurglans!

Öfver måste jag, jag måste
om ock tusen stormar blåste
om hvar bölja svor mig krig;
ty odrägligt sent går timman
här på ödslig kust och dimman
trycker och förquäfver mig.

Men bedrar mitt öga? Flaggar
icke der en vimpel, vaggar
ej en farkost vid min strand?
Ingen fruktan vill jag höra,
blott ett under kan mig föra
till de sköna undrens land.

Skidbladner.

Det är så kraftigt, men så kallt i Norden!
Längre ner till den bebodda jorden
längtar du från snö och is,
dit der drufvan och orangen blommar,
dit der grönklädd Maj och mognad sommar
hvila öfver paradis.

O! hur skönt förflyga lifvets stunder,
suckar du, ibland dess lunder,
vid dess näktergalars sång!
Drucke jag utaf dess silfverströmmar!
Blefve min inbillnings drömmar
verkliga ändå en gång!

Hvarför icke? Hvad är verkligheten?
Hvad I kännen, hvad I veten,
det är verkeligt, det lefven I.
Låt blott konsten lyfta Er ur gruset!
Vidsträckt är hon, såsom himlaljuset,
och som hafvets våg så fri.

Se, Skidbladner vinkar dig vid stranden.
Öfver hafven, öfver landen
diktens gyllne skepp går fram.
Evig medvind i dess segel susar.
Skönare dig jorden tjusar,
högre himlen, från dess stam.

Oden timrade det sjelf med verlden.
Egennyttan, afunden och flärden
tas ej mot inom dess rena bord.
Skalden med den gyllne lyran
står vid styret. Gudayran
jagar köl'n kring haf och jord.

Väl, så stig med lust på spegeldäcket.
Som en morgondimma faller täcket
ifrån andeverlden; hon är din.
Huru vänligt skog och klippa nickar!
Huru vidt du från din mastkorg blickar
i de blåa landen in!

Segla oförskräckt. Se, djupt i vester
står bland gyllne moln en stad. Hvad fester
firas der, hvad sång, hvad dans!
Hur dess kolonnader skina!
Huru tornen bada sina
tinningar i purpurglans!

Lustigt är der, som på Idavallen.
Der är ännu icke Balder fallen,
Brages harpa klingar der ännu.
Forntids minnen, framtids öden,
lifvets gåta, gåtan utaf döden,
allt förklaradt skådar du.

Derför längta icke mer från Norden.
Skönheten är vansklig uppå jorden,
endast dikten hör hon evigt till.
Hvar som heldst du må af ödet ställas,
finns Hesperien, finns Hellas
för din syn, så snart du vill.

—

Flyttfåglarna.

Så hett skiner solen på Nilvågen ner,
och palmerna ge ingen skugga mer.
Då griper oss längtan till fädernejorden,
och tåget församlas. Mot Norden! mot Norden!

Och djupt under föttren vi se som en graf
den grönskande jorden, det blånande haf,
der oron och stormen hvar dag sig förnyar,
men vi fara fria med himmelens skyar.

Och högt mellan fjällen der ligger en äng;
der nedslår vår skara, der redes vår säng.
Der lägga vi ägg under kyliga polen,
der kläcka vi ut dem vid midnattssolen.

Ej jägaren hinner vår fredliga dal.
Der hålla gullvingade Elfvor sin bal.
Grönmantlade skogsfrun spatserar i qvällen,
och dvergarne hamra sitt gull in i fjällen.

Men åter på bergen står Vindsvales son
och skakar de snöiga vingar med dån,
och hararna hvittna, och rönndrufvan glöder
och tåget församlas. Mot Söder! mot Söder!

Till grönskande ängar, till ljummande våg,
till skuggande palmer står åter vår håg.
Der hvila vi ut från den luftiga färden,
der längta vi åter till nordliga verlden.

Herthas Barn.

Fordom grönlockade Hertha
älskade himmelens Gud.
Se, i sin famn, vid sitt hjerta
håller han ännu sin brud.

Arfvingar hade han tvenne
(kärleken arfvingar ger):
sonen bråddes på henne,
dottren på fädernet mer.

Tålamod kallades gossen.
Modren med sorg honom när.
Och, som de nattliga blossen,
bleknadt hans anlete är.

Stafven med törniga taggar
stöder — och sårar hans arm.
Striden, den eviga, vaggar
han i sin suckande barm.

Stilla han vandrar och dyster,
ögat till jorden slår ner.
Hoppet, hans skönare syster,
pekar åt himlen, och ler.

Lefvande är hon som tankan,
glad som den blommande vår,
och med en bindel af rankan
fästes dess flygande hår.

Brodren med plågorna fäktar
tröttad, men manlig och fast.
Systern, den vingade, fläktar,
och de fly alla med hast.

LjusAlfer! Svärjen oss begge,
svärjen oss huldhet och tro!
Följen oss, till dess vi lägge
ner våra hufvud till ro.

Kämpande son utaf Hertha,
håll mig i stormarna opp!
Trösta mitt lidande hjerta,
himmelens dotter, du hopp.

Elden.

Mörkt låg djupet uti död förstening,
outgrundligt, som Allfaders mening,
formlöst, utan ande, utan kropp.
Ingen själ tog upp uti sin spegel
tingens bilder. Skapelsens insegel
var ej brutit opp.

Evigheten, lik en orm i ringar,
låg och rufvade med svarta vingar
uppå verldar, icke ännu till.
Rymdens tält låg ouppspändt. För tiden
var ej ännu någon stund förliden,
och dess ur stod still.

Se, det blixtrar! Se hur natten randas!
Lifvet vaknar, känner sig, och andas,
i den graf der fordom döden frös.
Tingen skilja sig med skild förmåga.
Himlen lyfte sig till hvalf. I låga
slet sig solen lös.

Öster rycker sig med våld från vester,
gent mot Norr sin boning Söder fäster,
himlens rosor spricka ur sin knopp.
Dagen vexlar öfver land och vatten,
månan, rodnande och blyg, i natten
slår sitt öga opp.

Plantan skjuter ur den värmda mullen,
skogens kronor susa öfver kullen,
blomman stadnar vid dess fötter qvar.
Djuren leka. Ensam, utan like,
framstår menskan, och till dubbelt rike
jord och himmel tar.

Puls i ådrorna utaf naturen,
växt i plantorna, och lif i djuren,
Gudalåga, hvem har tändt dig an?
Jo, Allfader, ännu känd af ingen,
ville en gång spegla sig i tingen,
och hans spegel brann.

Ingen harpa stämmes till din ära.
Tiden ler åt Zendas höga lära,
Vestas altar flammar icke mer.
Men ett väldigt tempel än dig hyser,
och ditt öfvergifna altar lyser
ifrån solen ner.

Öfver allt är du, lik himlaanden,
utan föda lefver du i granden,
verldar äter du, och hungrar än.
Fåfängt forskarn vill ditt väsen fråga:
han förklarar ej din gudalåga,
men han värms af den.

Säg oss, säg oss, är du ej densamma,
känd som snillets eller solens flamma,
uti skaldens dikt, i vårens prakt?
När volkanen eller hjelten ryter,
är det icke samma eld som bryter
ut med samma makt?

Blickar månen på den öde borgen
ner i natten, o så blickar sorgen
ner på grafven af en ungdomsvän.
Bådas qvällen utaf Frejas stjerna,
o, så blickar mången Nordens tärna
i sin brudstol än.

Himlalåga, när den trötte anden
en gång flyger till de blåa landen,
der han kanske bott för längesen;
härbergera du den vilsna gästen
och gör honom, som du gör asbesten,
mera skön och ren.

Svanen och Fjelltrasten.

På en ättehög vid Belten
Nordens Fjelltrast satt en gång.
Öfver skogarna och fälten
klingade hans vilda sång.

Gungande på vikens vågor
kom en Svan från sydlig sjö.
Präktigt emot Solens lågor
glänste hennes vingars snö.

Hvilka färger! hvilka toner!
Hvilken röst så ren, så klar!
som dem endast Söderns zoner,
Endast Phoebi fogel har.

»Arme! hur du sjunger illa!
Under dina tallars tak
huru länge vill du drilla
utan regel, konst och smak?

Hvad är Snillet utan Smaken?
Styrkan utan allt behag?
Lär dig sjunga, det är saken,
efter Noter. Så gör jag.» —

»Sångmöns gåfvor äro skilda
sade Trasten, litet stött.
Söderns toner äro milda,
mina — dem har Norden födt.

Andra stjernor hos oss flamma,
andra känslor och begär.
Kan väl Sången bli den samma
när dess ämne ombytt är?

Är ej Konsten verldens spegel,
Tidens, folkens Hjeltedikt?
Har väl Smaken annan regel
än den han af Snillet tiggt?

Var fördragsam, sköna Syster.
Hvar och en har fått sin del.
Rå min sång dig syns och dyster;
är då din förutan fel?

Låt oss all slags skönhet älska.
Låt det Nordiska också
ha sitt värde, fast det Velska
kanske högre skattas må.

Mät ej himlen på den trånga
falska scalan af ditt vett.
Konstens former äro många,
fast dess väsende är ett.» —

Sade, och på djerfva vingar
lyfte sig mot Odens sal.
Och den vilda Sången klingar
åter öfver berg och dal.

Träden.

Dodonas ekar talade fordomdags
ur helga skuggor stammades ödets dom.
Ännu i dag för den vises öra
hviskar en stämma i edra toppar.

I stilla väsen slutna inom Er sjelf
I jordens döttrar hvilka med barndomslust
dien er moders barm och lyften
lummiga hjessor mot himlens stjernor,

I edra skuggor bygger sitt lätta bo
på edra grenar hvilar sig skogens skald
hvilken bekymmerslös, lätt bevingad
reser med sång mellan skyn och jorden.

I skogens vildar, kungliga ekars slägt,
I Nordens tallar, hedens och klippans barn
och du förtrogna björk som hänger
ner öfver dalen de gröna lockar,

Hur ofta låg ej min sorgfria barndom förr
i edra skuggor. O huru ofta såg
jag till de eviga stjernor genom
dallrande taket af edra kronor.

Hör, hur det vandrar! Gången är Andars gång!
Hör hur det talar! Rösten är Andars röst
Blyga Dryader som genom barken
hviska ännu om Naturens skönhet!

Naturens lif! Ty den eviga är ej död.
Hon lefver ännu och rörs i hvar fibertråd
och drifver safven i trädens blomkärl
det hvita blodet, inunder barken.

Se, hur de kläda i blommor sin hjessas prakt
när Våren kommer, skapelsens kröningsdag.
Gyllene kronor en Gud då sätter
öfver de grönskande trädens tinning.

Fall ned och tillbed icke ett skapadt ting
men ting som lefver. Lifvet är verldens kung.
Dess härold, Solen, skrifver från höga himlen
sitt kärleksquäde med guldbokstäfver.

O låt mig trycka hvart väsen till kärligt bröst!
Se hvarje träd som blommar en tunga har,
talar om skönhet och lif och kärlek
de stummas tunga är aftonvinden.

Fragment ur Blotsven.

B.

Ja, jag är gammal, jag har farit vida
omkring i stormen, som en ärlig viking
i Vestersaltet och i Östersjön:
men aldrig såg jag ännu sådant väder.
De vilda vindar flögo mot hvarann
från alla himlens ändar: regnet föll
mot bergen smattrande som pilar fordom
emot min sköld i striden. AsaThor
slog Trollen, slag på slag, med väldig hammar: —
och nyss förut var himlen dock så klar.

S.

De höga Gudar sända sina åskor
i menskolifvet ner, min vän, rätt ofta
från molnfri himmel —

B.

Icke just så ofta
Herr Konung, jag förstår mig också litet
på väderleken. Först en liten molnfläck
stor som min hand, en krigsförklaring blott
af himlen emot jorden; mer och mer
den växer, sprider sig kring himlahvalfvet:

de skrämda djuren söka sina kulor
och seglarn hamn, ty vreda Gudar nalkas.
Så plär det gå: dock, det är nu förbi.
Men ser Ni der, hur herligt stralar Bifrost,
en präktig bro, en värdig bro för Gudar,
blott litet smal, tycks mig. Der rider Heimdal,
den hvita Guden, uppå gångarn Gulltopp
som våra Skalder säga, håller vakt
på bryggan att ej Surturs söner komma.

S.

De komma.

B.

Ja, med tiden, ja helt visst
I Ragnarok, så sägs det.

S.

Ragnarok
är denna tidens namn.
En dålig väktare för Asagård
är Heimdal med sitt Gjallarhorn. Han väntar
på fienden sen han är redan kommen.

B.

Herr Konung, jag förstår er ej.

S.

De komma
från Söder, men ej Surtur med sitt eldsvärd
som flammar genom natten likt en sol,
ej Midgardsormen, icke Fenrisulfven,

naturens vilda krafter, icke till
en öppen strid emot de höga Gudar
på Vigrids hundramila slätter — Nej
i svarta kåpor smyga de omkring
i menniskogestalt och sticka lömskt
de säkra Gudar genom ryggen.

B.

Ha!
Jag börjar att förstå er. Menar Ni
den nya Läran och de bleka Munkar?
Dock dem behöfva vi ej frukta längre.
Kung Inge är ju afsatt, Ni är Herre
i landet, blotar till de gamla Gudar
och rensar bort det nya ogräs, bygger
Upsala Tempel åter ur sitt grus —

S.

Man vet ej alltid hvad man bygger, vän.
Det Tempel som jag ämnat Oden blir
hans ättehög kanske.

B.

Jag känner icke
igen Er, Herre. Ni är mörk och tungsint.

S.

Det kommer sig af åskan. Efter åska
blir luften tung och qualmig. Vid vårt hjerta
en SvartAlf sätter sig och grumlar blodet.
Kom låt oss gå. Jag har ju kallat folket

till Disarblot: man väntar mig ren länge.
Blott ej ovädret redan skilt dem åt.

(Blir varse Eskil, som ligger blek och blodig med hufvudet lutad mot en klippa.)

O! alla Valhalls Gudar, hvad är detta!

E.

En Gubbe, fremling, som vill dö i ro.

Romresan.

A.

Säg, hvarthän med vandringsstafven?
Kanske till den helga grafven
fromma löften jaga dig?
Fremling, middagssolen flammar,
hunden flämtar, vägen dammar,
dröj hos mig.

B.

Ja, väl till en graf jag ilar,
till den graf der verlden hvilar,
ja till Rom ur kulen Nord.
Jag vill söka forntids lampa
bland ruiner, jag vill trampa
klassisk jord.

A.

Lång är vägen: böljor svalla,
Alper stiga, dalar falla
mellan konstens land och dig.
Vänd till dina berg tillbaka,
bygg en hydda, kyss en maka,
njut och tig.

B.

Klokt är rådet, men mig drifver
anden hän: ibland oliver
vill jag gå der Maro gått,
der den gula Tibern lögar
Elyseer, der det snögar
blommor blott.

A.

Vandra under fädrens granar,
läs hvad deras sten förmanar,
lyss till strömkarlns djupa rop;
eller sätt dig högt på fjällen
der som morgonen och qvällen
flyttat hop.

B.

Hög och allvarsam är Norden,
Skaparns hjeltedikt på jorden,
den studerar jag till slut.
Men nu vill jag se det sköna
leende i dalar gröna
söderut.

A.

Berg och dalar allestädes
finner du, och konstnärn glädes
af det sköna öfverallt.
Utifrån kan allt ej komma,
i hans inre måste blomma
dess gestalt.

B.

Ja, men på den vigda jorden
bättre han förnimmer orden
af den mystiska natur.
Hjertat tror sig nyfödt vara
och fördolda eko svara
derutur.

A.

Ack, hvad vill du? Rom är öde,
Flaccus och Mecenas döde,
deras stoft ej lifvar du.
Träsken dina stoder söla,
och der Tullius talte, böla
hjordar nu.

B.

Konsten nog sin ätthög vaktar,
och den eviga föraktar
tidens våld, barbarers rån.
Anden lefver bland reliker,
och det höga minnet viker
ej derifrån.

A.

När du kommer hem är mången
dörr dig stängd, är hädangången
mången vän som var ditt stöd.
Du är fremling i hvart gille,
och med all din konst, ditt snille
får ej bröd.

B.

Som du älskar fosterbygden
för sin egen skuld, som dygden
sökes af en ädel själ,
söks det sköna, himlarena,
för sin egen skuld allena;
nu farväl.

Och så drar han hän och hinner
Rom på svullna fötter, vinner
konstens pris, som anden bjöd.
Till sitt land han återvände:
fremlingen som ingen kände
fann ej bröd.

Asatiden.

Du sofver, Heimdal, son af de nio mör,
och Gulltopp hvilar, och Gjallarhorn rostas och tiger.
Till Himminborg syns mer ingen stig som för,
och Surturs slägte ovaktade Bifrost bestiger.

Ack! fordom var dock din sömn som fåglens lätt;
från himlens ända ditt spejande öga såg alla,
och ingen ann än saliga Gudars ätt
beträdde bryggan, som leder till höga Valhalla.

Der red Valfader, så högväxt som stjernströdd natt,
som ljuset enögd, på åttafotade springarn.
Den vise korpen på milsbreda skuldran satt,
och allting visste den vingade tidningsbringarn.

Och Thor sig reste på knakande vagn, så hög;
och fyllde bältet med åskor och blickade mulen.
Fram öfver bron det vrenskande spannet flög,
och gnistor stänkte, som stjernor, från lågande hjulen.

Han högg sin Mjölner i fjällen: der blef en dal.
Han drack af hafvet: det sjönk mellan torkade bräddar.
Med tiden stred han, med trollen i Lokes sal,
med midgardsormen, som rundt kring Heimskringla sig bäddar.

Drack han i Thrudvang sitt mjödhorn på kämpavis,
fridsälle Gudar besökte väldiga Norden.
Öm, som en fästmös suckar, kom Vanadis,
och Frey steg neder i värmande regn öfver jorden.

Då var naturen ej ännu en liflös kropp;
en ande rördes i nu förstelnade leder.
Gullmanig Skinfax drog strålande dagen opp;
när Rimfax fnyste, dröp dagg i dalarne neder.

I Ägirs armar låg moderlig Hertha gladt;
(den bruden ännu med stormande brudgum kringsvingar).
På fjällens spets den väldige örnhamn satt,
och kylde verlden med vidtkringfläktande vingar.

I bergens salar satt jätten med trotsigt mod
och drack för Loke en skål ur menniskoskallar.
Grönskäggig strömkarl sjöng ur den blåa flod,
och skogsfrun svängde sitt släp mellan grönskande tallar.

Och skalden framgick kring jorden, med helig håg,
en dyrkad främling, de salige Gudarnas like.
På menskligheteus höjder steg han och såg
rundtomkring verlden, så stolt som en kung kring sitt rike.

Och hänryckt grep han i harpan med sen ull hand.
Ej veklig vällust, ej qvinnoglam ljöd från dess strängar.
Om frihet sjöng han, om ära, om fosterland,
om segersömnen på Rotas blodiga sängar.

Han reste stenen med runor på kämpens mull,
för Nordisk hjelte han spridde i Valhalla festen.
Sjelf Gudars fader steg opp från sin thron af gull,
och Thor bjöd vänlig ett stålhandskadt handslag åt gästen.

I höga minnen, i häfderna än I stån,
som tomma harnesk, dem ingen kan fylla på jorden.
Den slappa tiden skygger med skräck derfrån,
och hjeltelifvet är endast en saga i Norden.

Sof roligt, forntid! Fåfängt Iduna mer
drar dina bragder, som rostade svärd utur grafven.
Ett annat slägte till främmande Gudar ber,
och sångens senor ha brustit, som handlingens glafven.

Uppvakna Heimdal! Blås som till Ragnarok,
så himlen remnar, och Valhallas herrlighet flammar,
och dagens dvergätt, så kraftlös, så öfverklok,
må tro på ljungarn, som nalkas med straffande hammar.

Prometheus.

(Efter Göthe.)

Kläd i moln
din himmel, Zeus.
Öfva barnsligt
dina viggar
nu på ekar
nu på berg.
Men min jord står fast likväl
och min hydda, den ej du har byggt
och min spisel
hvilkens låga
gör din afund.

Sämre än I
höge Gudar
vet jag icke
under solen.
Med bekymmer
näres eder
Gudahöghet
utaf offer-
rök och böner.
Och I hungrade, I höge,

vore barn och tiggare ej ännu
hoppuppfyllda
fromma dårar!

Då jag ännu
var ett barn
vände sig mitt
vilsna öga
opp till Solen;
liksom vore der ett öra
för min klagan, vore der ett hjerta
att förbarma
sig, som mitt.

Hvilken halp mig
mot Titaners
öfvermod?
hvilken frälste
mig från bojan,
mig från döden?
Allting har du
sjelf fulländat
glödande och
starka hjerta!

Och du tackade i enfald
oerfaret och bedraget
slumraren i
skyn deroppe?

Jag dig ära?
Hvarför då?

Har du lättat
den betrycktas
skullra än?
Har du torrkat
den förgråtnas
öga än?
Smidde icke
mig till man
den allsmäktiga Tiden
och det eviga Ödet,
mina herrar
Zeus — och *dina?*

Kanske trodde
du jag skulle
fly i öcknar,
lifvet hata?
derför att min ungdoms drömmar
voro drömmar
och ej mer?

Här jag sitter
lugn och formar
menskor efter
mitt beläte,
ett Prometheiskt
väldigt slägte,
som skall lida, som skall gråta
som skall glädja sig och njuta
och förakta
dig — som jag!

Jätten.

Jag bor i bergets salar,
djupt under jorden,
dit aldrig Odens öga
trängt med sin stråle.
Jag hatar hvita Asar
och Askurs söner,
som böja knä för Gudar,
dem jag föraktar.

Min glädje är att åka
på midnattsstormen.
Jag trampar fältens gröda,
jag bräcker kölar.
Jag leder vandrarn vilse
från sökta hyddan
och fröjdas att han ryser
när jätten skrattar.

Dock tål jag äfven dagen
hur klart han skiner,
när blott Valkyrior hvifta
blodröda vingar.

Hur skönt när bågens svalor
kringflyga hären,
och breda svärdet kyler
ett menniskohjerta!

»Hvad vill du med din oskuld,
du Emblas dotter?»
Se, uti trollets armar
har blomman vissnat.
»Hvad strider du för landet,
du Nordens yngling?»
Han sålde fädrens grafvar
för lumpna guldet.

Der satt en vis i dalen,
han talte sanning,
så djup som Oden talar
med Mimers hufvud.
Jag slog en handfull dunster
för grubblarns öga.
Hur skönt! Den narr'n förnekar
Allfaders välde.

Jag hatar skaldens drömmar,
de Valhallsburna,
om fosterland och ära,
om dygd och Gudar.
Jag kan ej dåren locka
från blåa molnen;
dock är jag nöjd; på jorden
är han föraktad.

Thor kommer med sin hammar,
jag ler åt honom;
jag sätter fjällens hjelmhatt
uppå min hjessa.
Låt hjeltekraften kämpa,
låt solen stråla.
Det onda är odödligt,
liksom det goda.

Prestvigningen.

Den fromma skaran tränger
till altarfoten re'n,
och hvitklädd oskuld hänger
sin mantel på hvaren.
Med knäppta händer flyger
den rädda bönen hän,
och likt ett barn sig smyger
opp till sin faders knän.

Hör, Herrans budskap talar.
Det låter som ibland
i vidt aflägsna dalar,
en helsning från vårt land.
Som molnens tårar falla
på den förbrända jord,
så strömma på oss alla
Gudomlighetens ord.

De vigda händer röra
välsignande vid mig.
Det susar för mitt öra,
Guds ande sänker sig.

Farväl, du tidens gyckel,
farväl, I jordens band!
Se, himmelrikets nyckel
är i min fria hand!

Se opp! hvad är som lågar?
En gyllne verld i skyn.
Guds väldes klarhet tågar
förbi min tjusta syn.
De salige mig nicka
välsignelse och fred,
och englahufvud blicka
från brustna hvalfvet ned.

Hur svala himlen släcker
hvar jordisk brand likväl!
Hur salighet betäcker
den nye läraren själ!
Hör! Davids strängar brusa
odödlighet och Gud.
Hör! Edens palmer susa
försonarns milda bud.

Och hänryckt skalden griper
i lyran, och slår an
hvad vishet ej begriper,
hvad tron blott ana kan.
Den låga jordens sorger
förstumma vid hans röst,
när evighetens orger
genljuda i hans bröst.

Hur glad är genom gruset
den stilla vandrarns gång,
med oskulden och ljuset,
med religion och sång.
Lätt öfver lifvet halka
hans steg, likt sommarns vind,
och englavingar svalka
den gudavigdes kind.

Upp, evighetens prester,
upp, himlens medborgsmän!
Ledsagom stoftets gäster
till bortglömdt hem igen!
Så ömt som dufvan klagar,
så högt som åskan slår,
förkunnom himlens lagar
för fallen verld, för vår!

Halleluja! så vida
som stjernehvalfvet spänns,
som år och sekler skrida,
till tidens, rymdens gräns!
Halleluja! Hvad söker
min själ att högre ha?
Guds salighet besöker
vår jord. Halleluja!

Skaldens Morgonpsalm.

Sol, som från mig flytt!
Öfver bergens topp
lyfter du på nytt
strålig hjessa opp.
Jag vill bedja med de myriader.
Hör mig sångens, hör mig ljusets fader.

Tag mig med i skyn
på din himmelsfärd!
Öppna för min syn
diktens sköna verld!
Låt dess gudabilder i det höga
sväfva klara för ett dödligt öga!

Lär mig måla se'n
för den dunkla jord
hvarje himlascen:
gif mig språk och ord,
att de flyktiga gestalter stanna
på mitt papper, lefvande och sanna.

Gif mig kraft och mod
att förakta rätt
dårars öfvermod,
tidens kloka ätt,
som beler hvad skaldens pensel målar,
fåfängt doppad uti dina strålar!

För den bleka nöd
stäng igen min dörr;
gif i dag mig bröd
som du gifvit förr;
att den höga himlakraft ej rymmer
ur mitt bröst för jordiska bekymmer!

O! du vet det väl,
hur jag älskar dig.
Derför fyll min själ
fyll den helt med dig!
Ärans, guldets, maktens åtrå vike
från mitt rena hjerta, från ditt rike!

Se, du hör min bön,
hör mitt lof också!
Jorden syns mer skön,
himlen mera blå.
Andar hviska i de svala lunder,
jag hör harpor, jag ser skaparns under.

Tiden flyger bort,
konsten är så lång,
lifvet är så kort.
Upp min själ till sång!
Guden kommer. Lyssnen myriader!
det är sångens, det är ljusets fader.

Nyåret.

Hvem rider så sent genom natten der?
O säg!
Från himmelen ner under jorden bär
hans väg.
Ej vågar han se sig tillbaka, ej stanna,
och stjernorna slockna omkring hans panna.

Försvundna år, var det du? Ja så!
Farväl!
Sof godt om du kan. Du har blodskuld på
din själ.
Du träder för domarn som pröfvande sitter.
Försvara dig, Mördare, om du gitter.

Din son — det är skönt att ej slägten ännu
dör ut —
Din son blir vår konung och hyllas som du
förut.
Till honom, till honom vi krypande vädje
och tigga af honom vår lumpna glädje.

Han kommer, han kommer. Hur dyster är strax
hans glans.
På hufvudet bär han af tomma ax
en krans.
Hans helsning är som när åskor bullra
och krigsörnen sitter uppå hans skullra.

Välkommen, välkommen med hunger och mord!
Ditt svärd
är tveeggadt, konung! Du vet hvad vår jord
är värd.
Var modig, var ädel, du blodburne Förste
och fall såsom Codrus, den siste, den störste.

De stjernglober äro förgängelsens säd
som du.
De hänga som frukter på Tidens träd
ännu.
Den eviga sol deras mognad bereder,
och allt som de mogna, så falla de neder.

Är jorden ej mogen? Är måttet ej än
dock fullt?
O Evighet, öppna din famn igen
och huldt
du vagge till ro, som en Mor sig förbarmar,
ditt irrande barn, i oändliga armar!

Sång till Solen.

Dig jag sjunger en sång
du högtstrålande sol!
Kring din konungastol,
djupt i blånande natt,
har du verldarna satt
som vasaller. Du ser
på de bedjande ner; —
men i ljus är din gång.

Se, naturen är död.
Natten, vålnaders vän,
på dess bleknade pragt
har sitt bårtäcke lagt.
Mången nattlampa ser
uti sorghuset ner.
Men du stiger igen
utur östern i glöd.
Som en ros ur sin knopp
växer skapelsen opp.
Den får lif, den får färg,
men du nedblickar glad
på de gnistrande blad,
på de flammande berg.

Lifvets rinnande flod,
som var frusen och stod,
nu framsorlar han mild
med din vaggande bild,
tills du nedblickar sval
mot den vestliga sal,
der för anande hopp,
der för utträttad dygd
till de saligas bygd
springa portarna opp.

O du himmelens son
hvadan kommer du från?
Var du med, var du med
då den Evige satt
och i ljusnande natt
sådde flammande säd?
Eller stod du kanske
vid hans osedda thron
(öfver verlden står hon)
att som engel tillbe;
tills du stolt ej fördrog
hvad från thronen befalls,
och han vredgad dig tog
öfver strålande hals,
och dig hof med förakt
som en boll i det blå,
att förkunna ändå
hans förnekade makt?
Derför ilar du än
så orolig, så snar;
ingen tröstande vän

bjuder vandraren qvar.
Derför ännu ibland
drar du skyarnas dok
öfver kindernas brand.
Ty du sörjer den dag
då dig hämnaren vrok
ur sitt heliga lag,
och du föll från hans knän
uti öcknarna hän.

Säg mig, blir du ej trött
på din ensliga gång?
Blir ej vägen dig lång,
som så ofta du nött?
I mångtusende år
har du kommit igen;
och dock gråna ej än
dina gullgula hår?
Som en hjelte går du
på din glänsande stig,
dina härar ännu
hvälfva trygge kring dig.
Men det kommer en stund,
då din gyllene rund
springer sönder: dess knall
manar verlden till fall.
Och som ramlande hus
störta skapelsens hörn
efter dig uti grus;
och den flygande tid,
lik en vingskjuten örn,
faller död derbredvid.

Far en engel då fram
der du fordomdags sam
som en gyllene svan
genom blå ocean,
se, då blickar han stum
kring de ödsliga rum;
men dig finner han ej,
ty din pröfning har slut,
och försonad alltnog
dig den Evige tog
som ett barn på sin arm,
och nu hvilar du ut
invid faderlig barm. —

Väl, så rulla ditt klot
uti ljus och gå gladt
din förklaring emot.
Efter långvarig natt
skall jag se dig en gång
i ett skönare blå;
jag skall helsa dig då
med en skönare sång.

Dedikation till Prins Oscar

af Chr. Wåhlins Fäderneslandets historia.

Prins, som beherrska skall en dag de frias bygd!
Tag mot ett ringa blad af Häfdernas Gudinna.
Hon älskar Hjeltars ätt. Låt henne finna skygd
der hon — så är vårt hopp — en gång skall ämnen finna.

Den jord *Du* trampar på, var Hjeltars land. Nu mer
hon blifvit deras graf. Sin fordna kraft hon saknar.
Men stora Andar se från Nordens himmel ner,
och tälja timmarne tills Svea åter vaknar.

Dess Krona väntar *Dig*. Din fader vann *Dig* den;
men Minnets Krona högt bland stjernorna *Han* fäste.
Välan, *Carl Johans* Son! ryck henne ner igen.
Hon tillhör, nu som förr, den ädlaste, den bäste.

Sång den 18 Maj 1813.

En patriark gick förr i vilda marken
Bland får och getter låg han i sin dal:
I biskopsgård bor nu mer Patriarken
Och skämt och glädje rå i gästfri sal.

En Engel förr vid Patriarkens sida
Gick ledande; och ännu sker det så.
Men Engeln nu har bytt om kön så vida,
Att Patriarken vunnit har derpå.

Man vet just ej hur Patriarken firat
Sin födslodag; jag gissar det var slätt.
Nu är Hans bord med allt det bästa siradt,
Och röda hafvet hvälfver på hvar rätt.

Likmycket dock — hvar tid har sina seder —
Vi lefva ej i Patriarkers bygd.
Du känner det och äger till Din heder
Ej deras lefnadssätt, men deras dygd.

Lef derför nöjd bland glädjen och behagen
För Stat och Kyrka vaka från Din höjd,
Och låt oss ofta fira denna dagen
Med bättre versar, men med samma fröjd.

Till Herr Kongl. HofPredikanten Gullander. Lund.

Jag vet, min Bror, att du är djup;
men min predikan är det icke.
Kom hit uppå en morgonsup,
hvarpå en flaska öl vi dricke.
Predikokonsten är mig svår,
ty min talang är ej Gullanders;
kom hit och lär mig Fadervår,
ty annars går det rent till fanders.

Hastel. d. 5 Junii. *T—r.*

på S. Bonifacii dag 1813. Pastor curam non gerens.

P. S. Tag Handbok med och Liturgi, med mera:
Jag har, Gud nåd' mig, ingendera.

Till Damerna

vid Medicinæ Doctors_Promotionen i Lund d. 22 Junii 1813.

Hvad högtid vore den som icke skulle smyckas
Af jordens Trösterskor, af slägtets bättre hälft?
Så långt som tiden gått, så vidt sig himlen hvälft,
De dyrkas öfveralt, jemväl der de förtryckas.

Du smälter, Evas kön, den hårda mannens bröst,
Med lätta händer Du hvart hjertas sår förbinder.
Vår barndom vårdar Du, vår ålder ger Du tröst,
Och målar mången ros på lifvets bleka kinder.

Ack! Läkarkonstens Gud var dock en halfgud blott —
Mot plågan sätte vi en oviss konst allena —
Din konst är säkrare — Glöm ej det kall Du fått,
Att bryta smärtans udd och läka Läkarena.

Till Ling,

då han flyttade från Lund 1813.

Fast du reser nöjd åstad
dit der man Ditt värde känner,
glöm ej Saxos gamla stad,
glöm ej dina gamla vänner.

Låt de bättre om ock få
med de andra Dig försona;
öfver mycket godt ändå
hvälfver Lundagård sin krona.

Sjung hur Nordens ära dog,
sjung om Valhalls fallna thröner;
Harpan uti Sunnanskog
svarar fast i andra toner.

Verka tills en bättre ätt,
växer opp den fordna värdig,
gör sin pligt och tar sin rätt,
då först då, är Gylfe färdig.

Hjelten.

1813.

Hvarför smädar du mig ständigt,
ögonblickets lumpna skara,
utan vilja, utan merg?
Fånga fjärlarna behändigt,
men jag ber, låt örnen fara
fri kring sina blåa berg.

Ser du, kring den starke anden
växa alltid starka vingar.
Hvad rår örnen väl derför?
Dufvan plockar korn i sanden,
men *Han* tar sitt rof och svingar
mot den ban der solen kör.

Frågar stormen när han ryter,
frågar himlens höga dunder,
när det öfver jorden far,
om det någon lilja bryter,
om det i de gröna lunder
störer ett förälskadt par?

Evigt kan ej bli det gamla,
ej kan vanans nötta lexa
evigt repas opp igen.
Hvad förmultnadt är, skall ramla,
och det friska, nya växa
opp utur förstörelsen.

Icke jag har härjat fälten,
ej hvälft Södern opp och Norden,
det hör högre makter till.
Skalden, tänkaren och hjelten,
allt det herrliga på jorden
verkar blindt, som anden vill.

Uppe bland de höga stjernor
skrefs den väldiga bedriften
för hvars skull jag kom hit ner.
Icke tidens kloka hjernor,
ej den falska lyckans skiften
hämma hennes fortgång mer.

Derför går jag, trygg och lika,
huru ock mitt rykte ljudar,
hvart mig ock mitt öde för.
Ej för menskor vill jag vika,
endast för de höge Gudar,
hvilkas tysta röst jag hör.

Låt dem flykta, låt dem fara
mina slafvars hop som rysa
vid den högre kraftens bud.
Ensam går jag. Natt skall vara
innan himlens stjernor lysa,
innan hjelten blir en Gud.

Falla kan jag. Under månen,
den omvexlingsrika, bodde
ingen fri för ödets kast.
Lejontämjarn, gudasonen*
föll när svekets klädning grodde
vid hans breda skullror fast.

Men han reste sig, och tände
sjelf sitt bål på höga Oeta
och flög dän, gudomliggjord.
Så min hjelteban ock ände.
Och vill bålets namn du veta
Söder heter det, och Nord!

* Herkules.

Till Mamsell Margrete Louise Schlyter

på dess bröllopsdag.

Du står vid kullerstoln; Din fria Republik
förbyts i Monarki. Du svär de helga eder,
och vexlar ringarna, och rodnar, och är lik
en Engel, då han ser ur aftonrodnan neder.

Allt går ordentligt sen. Lyckönskningar och gråt,
och platta skämt och stoj, som det vid bröllop plägar.
Man bryr den arma brud. Man följs till bordet åt,
och rundt kring laget går den fulla tröstebägar.

Men trösten når sitt slut, och dagen äfven sitt.
Igenom fönstrens rund de matta stjernor blicka.
Man blir likväl en gång de tröga gäster qvitt.
Välkommen, sköna Fru, farväl du sköna Flicka!

Hvad rika ämnen här till kärlekens beröm!
Hur mången herrlig scêne att måla con amore,
om blott jag drömde än min ungdoms gyllne dröm,
om jag blott än en gång i fordna dagar vore!

Men ack! man gammal blir. All lust förlorar sig.
Man får, som KINBERG vet, sitt trägna kall att yrka.
De sköna gå förbi. Hvad kan det röra mig?
Jag tar dem ej i akt: jag tar dem blott i Kyrka.

Förlåt Poëten dock. Han kommer snart en gång
och till Värdinna tar det lifliga, det sköna.
Han skämtar då med dig, han diktar då en sång,
i hopp att Gracerna må smitta i det gröna.

Förljufva medlertid en lycklig Makas dar,
och tänk ock någon gång på dem du öfvergifver,
som inga infall mer, och inga rim ha qvar,
med fattigt undantag af dem som här jag skrifver.

»*Förlåt Försökaren*».

Förlåt Försökaren som första gången
har hopsatt rim uppå sitt ringa vis
till pris och ära för Margrete Louise;
ty välment visst, fast litet platt är sången.
Bland oss Poëter har en hvar sin smak,
men brud och brudvers, det är helst min sak.
Jag kan ej, lik Thomæus, skrifva psalmer
om svafvelpölen och om himlapalmer,
ej såsom E—n på grafvars mull
de andra söfva för de dödas skull.
Dock huru ringa min förtjenst värderas
är, hoppas jag, min vers så god som deras.
Men visa icke mina rim, jag ber
för någon sådan Momus som Tegnér.
För all ting dumt har han tillreds sitt klander
och narr han gör af sjelfvaste H—r;
mot verkligheten slapp, mot dikten sträng
fast sjelf han diktar som en Bulletin.
Dock hoppas jag, det har väl ingen fara.
Min fästman, Engeström, lär mig nog försvara.

Lund d. 8 Octobr 1813. Ödmjukast af

Böök.

»Härhos jag sänder».

Härhos jag sänder, mitt sockergryn,
dig mitt Porträtt: en dejlig syn!
Hvarför mot Damer processa och fäkta?
Bäst slites tvisten om du vill mig äkta.
Sen Moster Lotta dock är så sträng
kan du väl taga mig i säng.
Jag är väl gammal; men du ej heller
just är så ung: får se när det gäller.
Jag är ej skön, men min sötaste Böök,
skönheten är blott en dimma, en rök.
Liksom två dufvor, i älskog och gamman
kunde vi lefva i Tornet tillsamman
och uti staden man hviskade så:
Kors! hvad det paret är lika ändå!
Derför, min älskling, processen förkorta;
och jag framhärdar

din
trognaste
Dortha.

»*Pastor Böök vill icke ha mig*».

Pastor Böök vill icke ha mig,
derför kan Herr Doctorn ta mig;
Annars anar det mig så:
medan om mig Prester två
lagen för hvarandra läsa
kommer tredje mannen, *Fan*,
och tar käringen endera da'n
midt för begge sina Bröders näsa.

Dortha Larsdotter.

Herkules.

På nyåret.

Jofurs son fick vandra kring och blöda
lejonet omfamna, hydran döda,
hämta gyllne frukt från diktens land
förrn han mottogs uti gudasalen
der den rosenkransade pokalen
räckes honom utur Hebes hand.

Mensklighet! se der din bild. Förgäfves
böjs din ädlare Natur, förquäfves
gnistan som åt dig Prometheus stal —
du är Jofurs son, du måste blöda
lejonet omfamna, hydran döda
och stå fri uti Olympens sal.

Lyfter Nyåret med blod i håret
opp sitt hufvud, hvilar gamla Året
som en mördare i grafven — nej
fast hvar stridens arm af fruktan veknar
fast hvart anlete af fasa bleknar,
starka, ädla själ, förtvifla ej.

Står du stilla gråtande och blickar
ner i det förflutnas grafkor, nickar
på dess väggar månget konterfej
af de ädla som du älskat, gläder
ingen sol dig, intet västanväder,
goda, ädla själ, förtvifla ej. —

Nore.

I anledning af freden i Kiel, 1814.

En okänd kämpe lik som mot en sköldmö strider,
med sluten hjelm, med blinda slag,
så, Nore, var vår strid. Fäll hjelmen ner omsider,
och känn din systers anletsdrag.
Drag stridens handske af. Din hand är fast som hällen,
kom räck mig den till trohet, öfver fjällen!

Ack! fordom lekte vi, ett tvillingpar, tillhopa,
en högväxt ätt uti Allfaders hus.
Som två Valkyrior snart vi flögo kring Europa,
och Roma föll, en verld i grus.
Oemotståndlig var vår arm, som himlaflamman,
ty Nordens sköldar klingade tillsamman.

Den unga kraft är vild, dess lekar heta döden.
Ett slagfält jorden för oss låg.
Dess byten togo vi, och värjde oss för nöden,
likt örnens var vårt återtåg.
Omkring de rika fält vi strödde blod och lågor,
och gyllne drakar klöfvo mörkblå vågor.

Men Valhall slöt sin port, det herrliga, det höga;
dess minnen bleknade i Odens land.
Der kom en hvitklädd Gud, med tårar i sitt öga,
med fridens palmqvist i sin hand.
Vi löste pansart af. Vi gjorde det med smärta —
och sågo fromt ner i vårt eget hjerta.

Hvar blef du, broder, af? Du kände ej din syster.
Med sköld och svärd du mot mig stod.
Det blinda hatet kom, en Svartalf lömsk och dyster,
och Götha drack de blindas blod.
Dock hviskade alltjemt en röst: Din broder är det,
och fridens goda engel grep om svärdet.

Ack! huru mången gång, sen dagens stormar tego,
och rörd jag såg, en stilla qväll,
hur evighetens ljus, de bleka stjernor, stego
som hvita andar, från din fjäll,
jag tänkte: fridens bud, I Nores helsning bringen!
Men fåfäng var min väntan: der kom ingen.

Så skildes våra bröst af fjällarne och svärden,
vår kraft blef spilld, vår barm blef kall.
Med mina bragders dån en tid jag fyllde verlden,
och sist — med dånet af mitt fall.
Till slut vi stodo der, i skygd af lundens grenar,
på Nordens graf förfallna bautastenar.

Förgäfves än en gång steg Balder opp på jorden,
Carl August var hans nya namn.
Ett präktigt stjernfall lik, han glänste öfver Norden;
och återvände i sin faders famn.
Men — är hans ande ej i Norden fullt förkolnad,
kom, låt oss svärja tro inför hans vålnad.

Hvad? Skulle Nordens folk och krafter, evigt skilda,
som dragna klingor nötas mot hvarann,
tills fädrens helga jord förtrampats af de vilda,
och Asars ätt bland slafvarnas försvann?
Och Odens Havamal, kring Odens gamla säten,
en dag förstummat för barbarers läten?

Vid Sveas kronor, nej! Nej vid S:t Olofs bila!
vid Vasas slagsvärd! Så skall det ej bli.
Ej mer på Nordens jord en fiende skall hvila,
men han skall hvila deruti.
Af dödens liljor binds en krans. Här gror ej annan;
den doftar kyligt kring den klufna pannan.

Du höga hjeltekraft, du bodde förr i Norden,
högbröstad, senfull, axelbred.
I ludna armar du tog himmelen och jorden,
nu tros du lagd i högen ned.
Välan, som Hervora vi dig ur högen kalla
och Tirfing flammar, och barbarer falla.

Är Odens öga släckt, det gyllne, för oss? Bullra
ej dina åskor, höga Thor?
Stå fjällarna ej qvar, och svepa kring sin skullra
den blåa stjernemantelns flor?
Ge bergen icke jern? Ge dalarna ej männer?
Och äro Nor och Svea icke vänner?

Välkommen till mitt bröst, välkommen höga Nore!
Du Asarnas och styrkans son!
Der är din plats. Ve oss om den förgäten vore,
du var för länge skild derfrån.
I Norden vara skall *en* kraft, *en* enig vilja,
hvad Gud förenat må ej menskor skilja.

Se ej med längtan mer utöfver hafvets yta,
vänd emot södern ej din håg,
der Herthas blomsterö, och hennes systrar, flyta
med gröna lunder på den blanka våg.
Er skiljer hafvet åt, men Seveberget löder
ditt land vid mitt. Hvad söker du i söder?

Förtroligt från i dag vi vilja sitta båda,
och stödja hvar sin fjällrygg hop.
Mot öster vilja vi, och emot vester skåda,
med hvar sin sköld mot hvar sin hop.
Som en förtrollad ö skall Norden stå. På stranden
stålklädde männer gå, med svärd i handen.

Se, friden stiger ner! Hur skön, med gyllne vingar
han solar sig vid bäckens rand!
Sitt horn, med perlor fyldt, den rika Ägir bringar,
och Frejas tårar glittra på vår strand.
I hjelmen, aflagd nyss, de glada barn sig skyla,
och qvällens vindar kämpens panna kyla.

Och Mimer visar oss sin länge glömda källa
(dess botten kallas evighet)
och manligt vett och kraft och rätt och sanning välla
ur ådran, som den vise vet.
Skarpt, kraftigt tvättar hon, för Manhems gamla ära,
hvar skamfläck bort af dagens vishetslära.

Och dikten träder fram, som dagens plåga söfver,
och andas värma midt i Nordens köld.
Sin blomsterduk hon bär, och rullar ut den öfver
den höga forntids svarta sköld.
Hur yppig duken är! Hur allvarsam är grunden,
som hafvet djup, och vid som himlarunden!

Så länge jorden gör ännu sin dans kring solen,
så länge Nordens klippor stå
och kyla, blottande, sitt marmorbröst mot polen,
så länge, Nore, vårt förbund bestå!
Hvad sjelf ej är ett helt, sig till det hela slute!
För hvarje halft är stunden hastigt ute.

Den dag skall gry en gång som Nordens ära kröner,
och enar Asars barn på Asars jord,
då Gefions ö med Juels, med Tordensköldars söner,
som vaktskepp ankrar utför fjällstängd nord.
Träng, viking, ej för när. Hon hvilar lugnt i säfven,
men stridens röda hane gal i stäfven.

Och kommer någon sen vår sköldeborg att hota
och stjäla friden från vår strand,
med dödens fågel då på skullran, hviftar Rota
blodröda vingar öfver haf och land.
Förgrymmad reser sig ur hvilan fjällens dotter,
och slår med try par armar, som Starkotter.

Kyssarna.

Till Lisa L.

För hvarenda vers jag gör
Lofvar du en kyss mig gifva
Arket fullt jag borde skrifva,
Mindre har jag skrifvit för.
Men man måste hålla måtta,
Jag med rim, med kyssar du.
Låt mig räkna, der är sju,
En dertill, det gör mig åtta.

Numro åtta är fatal,
Greklands Muser voro nio,
Och en Svensk dertill gör tio,
Elfva var Apostlars tal,
Ty jag räknar icke Judas
Honom, som i muntert lag
Kysste falskt, det gör ej jag,
Helst när vackra läppar bjudas.

Huru står min räkning här
Aderton, det är dock något.
Nitton — rimmet gör besvär
Derföre jag fyller tjoget.

Strofen är ej full som jag,
In i hamnen vill jag styra,
Derföre till godo tag
Denna gång med tjugufyra.

Fastlags Ris.

En bunt med nässlor ville jag dig sända
men jag räds de blefve brända.

Sötaste Louise
vore jag ditt fastlagsris!

Du är så trotsig, så mocquant och arg;
du bör ha ris — men ej af mig — du Cajsa Warg.

Ej fastlagsris, dygdädla Fru,
men endast fasta, fruktar du.

När jag dig ser så skön, så god, så ljuf, Erika
på himlen tänker jag, men ack! på dig tillika.

L. A.
Till *Allehanda* hör båd lögn och sanning
men du har lögn förutan all slags blanning.

N. O. G.

Båd nytt och gammalt har du sammanparat
det Gamla är bekant. Bör väl det Nya varat?

Hvad fastlagsris dig smärtar mest?
Jag skickar dig din Dopattest.

Med en Vergissmeinnicht, min sköna Lisa
vill jag i dag, och framdeles, dig risa.

Hvad får Emma röna,
om hon risas med en tusensköna?
Ack, det är ett oförnuftigt bruk:
tusenskönan blifver afundsjuk.

Rimmet.

(Fastlagsris.)

Att Rim är orimligt, det finner nog jag
nu då jag skall rimma på *Kröger.*
Till venster han borde på domedag
men Rimmet drar honom till höger.

Till Fru Professorskan Stoltz

vid hennes mans, Herr Professorn, Hofpredikanten och Kyrkoherden Magister M. Stoltz's begrafning den 29 April 1814.

Gråt ej, fast din vän är borta,
fast han var ditt hjerta kär.
Lifvets stunder äro korta,
kortare dess glädje är.

En gång Anden skall befrias
utur stoftet, och ur skyn
kasta manteln, som Elias,
och försvinna för vår syn.

Men det Goda och det Sanna
som han velat, som han tänkt,
evigt, evigt skall det stanna
qvar på jorden oförkränkt.

Ty hvad godt vi så i Tidens
djupa fåra, dör ej ut;
men det vexer, och i fridens
skugga blir ett Träd till slut;

tills i skyn dess krona tränger
när planterarn fins ej mer,
och den gyllne frukten hänger
mognad ifrån himlen ner.

Derför gråt ej mer din maka,
fast han jorden öfvergaf.
Minnets lampa måste vaka
länge på hans tysta graf.

När en stjerna från det höga
blickar ner i nattens fred,
tänk dig att det är hans öga
som ännu till dig ser ned.

När de lätta vindar fara,
och hvar suck ifrån ditt bröst
återsuckande besvara,
tänk dig att det är hans röst.

Och när, blek som Enkans smärta,
liljan vexer ur hans graf,
se en härold från hans hjerta;
kyss den förrn hon faller af.

Samla rörd kring dig de Späda,
tryck dem alla i din famn.
Låt dem än ditt minne gläda
med hans drag och med hans namn.

Säg dem att han skådar neder
till de älskade igen.
Säg dem att hans hjerta beder
i sin himmel för dem än.

Säg dem, lifvets glädje dårar,
men att dygden evig är.
Säg dem — hvad en moders tårar,
hvad en faders minne lär!

Den Adertonde Maj 1814.

Den glada Maj med rosor jorden målar,
den Adertonde är hans bästa dag
ty den ger icke rosor blott, men bålar
och skämt och glädje i ett muntert lag.

Hur Biskopinnan gläds att hennes ränker
så väl ha lyckats! Hur hon fröjdar sig
att hafva narrat sin Herr man, och tänker:
han må väl ändå icke narra mig.

Se Lagman Kröger sitter och funderar
på något skälmstreck, enligt Lagmäns bruk.
Men Engelhart står opp och ordinerar
ett glas på maten för att ej bli sjuk.

Professor Liljewalch, att lik sig vara,
beundrar Fruarna och årets vext.
Och Doctor Hagberg och Tegnér förklara
med Kinberg något af den rika text.

Darin bereder sig till morgondagen
och samlar tankar till en Himmelsfärd.
Och Engström suckar, hjertklämd och betagen:
O! vore jag ock snart min himmel värd!

För Moster Lotta stämmer Bök sin luta,
svär mellan tändren tyst på en och an.
Och Schlyter håller på det Absoluta
ty han vill icke skämma ut sig, han.

Så har en hvar sin egen fröjd härinne,
men utom Bålen som är allas tröst,
en enda tanke lyfter allas sinne
en enda önskan lefver i hvart bröst:

att Bispen själf med glädje må bekänna
att jemmerdalen har sin fröjd ändå
och fira ännu mången dag som denna
tills Gud och Doctorn göra slut derpå.

Impromptu

vid J. F. Lundblads afresa till Paris.

Lik fogeln sträcker du din flygt mot söder
välkommen liksom han igen, min bror;
Citronen blommar der, och drufvan glöder
men tro och vänskap helst i norden bor.

Som elden brinnande, som dufvor ömma
som rosor röda äro söderns mör
men akta dig att för de rosor glömma
den nordens lilja som du brinner för.

Och glöm ej heller dina gamla vänner
som tömt med dig så mången ärlig bål,
och tömma den ännu som tappra männer
ty blott på bottnen finnes Fredriks skål.

Till Louise Faxe.

Lycka till i dag
Dina sjutton år!
Lycka för vårt lag,
Att Du än är vår.

För den blinda Gud
Tag Dig väl i akt;
Farligt är hans bud,
Så har Mamma sagt.

En förfärlig hop
Ömsom våld och list
Kokar han ihop,
Ty han är Chemist.

Helst mot sjutton år,
Oskuld och behag
Den förrädarn står
Uppå lur hvar dag.

För hans falska själ,
För hans facklas bloss
Gud bevare väl
Både Dig — och Oss!

Vid Välborna Fröken Wilhelmina Ulrica Cedercrantz's Graf.

Såg du det skönaste väl som solen skådar på jorden,
stilla, välgörande dygd? O! så begråt den i dag!
Eller hörde du blott hvad Ryktet förkunnade derom,
är du en främmande här, gråt med de andra likväl.
Tiden är stormig och ond — vi känna det alla — och sällan
stiga från stjernorna hit fredliga Genier ner.
Kommer en sådan ibland, på tacksamhet pockar han ständigt,
säljer välgerningar ut, icke för guld, men berömi.
Derför fall neder i dag och gråt uppå grafven, der Hösten
fäller sitt gulnade löf, skyarna gjuta sin tår.
Ty här hvilar i frid ett menniskohjerta som ville
endast det Goda, och ej lofvet som vinnes derför.
Grafven betäcker ett bröst som klappade endast för andra,
njöt ingen glädje, blott den som hon åt likar beredt.
Döden är lifvets controll. Gå hän och se hur hon lefvat;
Blommar ett paradis ej rundt kring den saligas graf?
Står icke folket i dag, en moderlös skara, kring båren?
Hör du en stämma som ej räknar välgerningar opp?
Saliga skugga, förlåt om Sången blottar din ära:
Sanningen finner jemväl genljud i skuggornas land.
Här ha du slutat allt ren — lik masken som spinner sitt silke:

Sedan hans väfnad är full far han mot höjden igen.
Derföre hvila du ljuft i lundernas skugga, der Minnet
vakar på grafven alltjemnt, nämner med tårar ditt
namn.
Vårens stigande Sol skall amma en blomma på grafven,
vingade Sångarn skall slå klagande toner derkring.
Men du sväfvar i glans deröfver, och ännu som fordom,
tyst som den nattliga dagg, gjuter välsignelse ner.

Lorenzo Hammarspik.

O Hammarspik! O Hammarspik!
jag vill din ära prisa.
Din Poësie och din Critik
är värd sin egen visa.
För dig jag sjunger, Hammarspik,
och alltså ej för prisen.
Om Sången blir din egen lik,
förlåt mig den malisen. —

Från barnsben ren, du Musers Son
var gjord att allt förnya.
Knappt gamla Scholan kom du från,
och byggde flux den nya.
Snart med det stora Tyska hopp
du ifrån tredje classen
i Linköping, dig svängde opp
directe på Parnassen.

Din första jubeltid var nu
du tog dig lärda miner.
Från Tyskan öfversatte du
båd Greker och Latiner.

Den vanan som du då fick fatt
alltjemt du soutenerat.
Rätt mycket har du öfversatt,
men intet inventerat.

Ett Grekiskt Lexicon dernäst
så när du verlden gifvit.
Af dina verk det lyckats bäst,
ty det blef aldrig skrifvit.
Visst är på språkkunskap du rik,
men, om min varning gäller
Skrif aldrig Svenska, Hammarspik,
och andra språk ej heller.

Mot Vitterheten i vår Stat
du blef allt mera bister,
Philosophiæ Candidat,
men Critices Magister.
Mot Schiller stred du oförskräckt
ty han var död alltredan.
Han var den första som du knäckt,
de andra följde sedan.

Nu var du stursk och högt förnäm
du spydde eld och etter.
Fick derför tjenst hos Polyfem
och vaktade hans getter.
Blott han och du som var hans vän
begrepo riktigt tingen.
Du skref, jag tror du skrifver än,
men läsat ville ingen.

Derpå ett ljus gick opp för oss,
hvaraf vi kunna skryta.
Det ljuset hete Phosphoros,
det blef du satt att snyta;
ty Phosphoristers unga ätt,
som blänka här i gruset
de kunna sällan snyta rätt
sig sjelfve, mindre ljuset.

Men allting är förgängligt här,
som Salomo resonerar.
Sonnettens bjellra sprucken är,
och bjellkon magistrerar.
Carbunkelpoësien förgår,
ren öppnar grafven luckan,
och kring den salig dödas bår
hörs Kreaturens suckan.

Prins Gustaf dock du trycka lät:
Sitt lof den ej förmenom!
Ett verkligt Sorgespel, ty det
är ömkligt allt igenom.
Den Tragedien, min vittra Vän,
ej gjorde mycket väsen.
Han blef ej spelt, förmodligen
för det han ej blef läsen.

Sen tänkte du: det är ej skäl
att mina skrifter styckas.
Dumt är hvart särskildt stycke väl,
men Samlingen tör lyckas.

Så gaf du dina Studier ut.
En hvar kan ej förstå dem:
Men att du ej studerat ut
Det kan man märka på dem.

Förr höll du ett förfärligt hus
mot Nordisk Myth, du Store!
Nu rotar du uti dess grus.
O att du ringad vore!
Du tänker: »I de vittras land —
jag börjar nu förstå det —
man vexla bör sin rôle ibland;
jag kan ej tappa på det.»

O Hammarspik, jag har dig kär,
du store bland Poëter.
Du på den Tyska dumhet är
vår Svenska Barometer.
Visst är du boksynt, Hammarspik!
Den äran jag dig unnar.
En Telegraf syns du mig lik,
vet ej hvad han förkunnar.

O! store Hammarspik, man gör
dig orätt här i Norden.
Der mången nu dig anser för
den dummaste på jorden.
Ett sådant misstag, det är stort,
man dock besinna borde
hur mycken dumhet sjelf du gjort,
din Far en större gjorde.

O Hammarspik! Ren släcks din Sol
(jag menar VäderSolen)
Gå ner ifrån din dommarstol
och vänd igen i Skolen.
Kan hända tar man an dig der
som den förlupna Sonen,
helst sen du fått en litterair
correspondance i Månen.

Skrif flitigt dit; ty derfrån kom
helt visst den nya läran,
och dit lär hon ock vända om
sen hon gjort oss den äran.
O Hammarspik, jag säkert tror
du sanna får de orden:
Blir du i Månen icke stor,
ej blir du det på jorden.

Fläskkorfven.

Sonnett.

O Fläskkorf du ambrosiska, du sköna,
jag vill din ära sjunga i Sonnetten.
Bland gudarätter är du första rätten,
du korfvarnas Sonnett, jag vill dig kröna.

Värp mig ännu en strof, Sonnettens höna!
att jag må prisa på de rätta sätten
dig korf, som har mer smak än Phosphorsätten,
dig, son af galten, betad i det gröna.

Helt visst är Skaparn sjelf en Galt, go' Vänner,
som ibland annat dagligt allehanda
ock gjort en Gris som kallas Universum.

Uppå Midisterkorfven lätt man känner
han är Ideen, han är en fallen Anda
med mer som fordras ad supplendum versum.

Lärkan och Kalkonen.

Huru liten är du, sad Kalkonen
ibland Foglar en Baron af tonen
bröstande sin löjliga person —
huru liten är du, arma lärka
Jag är Cordonbleu, kan mycket verka:
sjung min ära och du får pension.

Lärkan hörer, och på lätta vingar
sångens dotter obekymrad svingar
från vår jord och dess kalkoner opp
sjunger allt hvad skönt blef henne gifvet
vår och frihet och det högre lifvet
i sin himmel, och odödligt hopp. —

Efter mycket nödgande, till några officerare, på årsdagen af slaget vid Bornhöft.

I dag ett år sen, gode herrar!
Gick det förbannadt hetsigt till
För officerarne och deras märrar.
Drick skålen hvem som vill.

Epilog

vid en disputationsakt i Lund.

»Sångmör, I som bebon» den »fjäll-besprängda Olympos»,
»gullsko-snörade» mör, I fagra, »drillande nymfer»,
Kleio, Melpomene samt Terpsichore, »trippande tärna»,
och Euterpe »af smaklig gestalt» och du »rosendearmda»
Erato och »Kalliope, som är ypperst af alla»!
Sägen mig nu ett ord till lof för den »treflige» præses!
Hell dig »sångare och harplekare», nedsänd på jorden!
»Se, när igenom staden du går, som ett under de peka
på dig med leende vördnadsbetyg och i hopen du lyser»
lik en »ståtelig flod» din sång »från läpparne flyter».
Såsom fordomdags Crispinus hos fader Horatius
gör du väl hundra vers på en stund, stans pede in uno:
lätta de äro att skrifva, men deremot svåra att läsa.
Här verslusten dig dref, som fordom »Herkuliska styrkan»
öfver Oceanos' stråt dref hän »bredspanniga oxar».
Nu »ett nytt storverk du har födt, så utomordentligt,
och de evärdliga gudar så väl som menniskor olikt»,
— olikt i synnerhet dock den gamle Hesiodi sånger.
Alltid är du dig lik, ja, alltid skall du behålla
»samma hedrande plats, du förr bland skalder besutit».
»Ja, densamma indelning förblifver som varit från början».
Derföre, dråplige skald, du blef en broder »åt stjernan
Fosforos», hvilken ännu upplyser »beryktade kamrar».

Måtte dig Voss »bistå» — förlåt! Jag menade: bistå —
att du ej »suckar, svåra betryckt, i vettiga strider!»
Måtte i Grekiskan ock du aldrig »komma på knäna»!
Ty det språket är svårt, och lexikon narrar en ofta.
Måtte jemväl till din tröst »den fagra Afrogeneia»
skänka en fästmö åt dig, »en sirligt hälad», en dejlig,
»retlig i växt» och i mer, »i kärliga yrken förfaren».
Döden till slut, »den outsägligt förfärliga besten»,
tage dig sent och göre dig »under jorden besuten».
Ty det är skada på karl och Hesiodus står ej att rädda.
Alltså mig Muserna lärt, och härmed slutar jag sången
»för att seger förläna af nåd och ära tilldela».

På en julklapp.

I Göthilda Tegnérs namn.

För tre år sen, just i dag, jag föddes
långt härifrån, bland bergens vagga, der
mina första steg i lifvet stöddes
utaf Mormor, som mig än har kär.
Derför tackar dig i dag Göthilda,
tackar mer, då hon kan mer förstå.
Att ej glömma mig, då vi bli skilda,
detta ringa minne ej försmå!

Elof Tegnér.

1815.

Af trenne Bröder en är öfrig blott
de begge äldste redan brunnit neder
i förtid släckta. Barn och makar sitta
som marmorsorger sitta på en grafvård.
Och i sin ungdom föllo begge två
dem Gud har kär han kallar tidigt hädan.
Ack, Elof, Elof, du min barndoms stöd
min ungdoms Kungaspegel! Huru rent
såg jag i dig det annars dunkla lifvet.
Hur stod du icke, mig en föresyn
med tankens allvar på den höga pannan,
det klara allvar som kan le jemväl
af ömkan mest, allt som det genomskådar
ihåligheten af vårt slappa lif.
Hur friskt ditt hjerta, huru oförfäradt
sjelfständigt, kraftfullt, såsom floden går
med egna vågor genom vilda hafvet,
gick du jemväl en Man för dig till grafven.
Dock hjelpa, tjena var ditt hjertas fröjd
det hjertat retligt som en sensitifva
men fast stod viljan som en marmorskifva.
Barmhärtig, trofast, med din ringhet nöjd,
hur älskvärd du, hur född att dyrkad blifva
Hur glad, hur gerna hos de unga dröjd!

Men när du sagt ditt Nej och rynkat pannan
din tanke domfäst vek för ingen annan
och Bönen lyfte, darrande med skäl
de skrämda vingarna och bjöd farväl.

Väl gaf dig himlen icke sångens gåfva
(en gudadryck som snart sitt käril spränger)
dock älskade du högt den gudaskänkta,
dess toner sjönko djupt uti din själ
som himlens tårar i den brända jorden.
Men icke älskade du sångmön sådan
som dagen visar henne, töckenformad,
en kraftlös skugga utan merg och senor
det tomma Intets väderspända bild
som spökar kring i månskenet och yfves
med abstraktionens träsvärd vid sin sida
och bjellerkåpan ifrån Södern på. —
För dig var konsten annat. Väldig stod
hon lik S:t Michael på drakens rygg
fullrustad, hög, och stötte spjutet i
det Onda. Fosterland och mod och ära
och vett och seder voro henne kära.
På skölden strålade i evig glans
de stora namn, en narrhop nu förringar.
Kring hennes lockar satt en eklöfskrans
och stjernor skymdes af dess breda vingar.

Väl, så föd nu din fria själ alltjemt
med Schillers allvar och med Voltaires skämt.
Förklara än din Flaccus för de döde
och Volas djupa sång från Hedenold

Vid Englaharpan sjung Lidonas öde
och seklets svansång af din Leopold.

Vänd bort ditt öga från förmörkad jord.
Här spökar Tidens Ande kring och blåser
all märg ur benen, släcker tankens ljus
i hjernans kamrar, der blir mörkt och öde
och hjertats friska källor torka ut.
Ur medeltidens graf han stigit opp
en hotande, en olycksalig vålnad
med blod i händerna och vanvett i
det skumma ögat. Akten Er, han breder
sin svarta Jesuiterkåpa snart
utöfver jorden, Nordens stjerna släcks
och Trollen skratta i den hemska natten. —
O höga Nemesis hvar är ditt svärd?
De höge Gudar stiga icke mera
ifrån Olympen ner, de verka blott
igenom menskor. Väl, så låt oss verka.
Ännu har Norden män med ljus i tanken
och mod i bröstet och den gyllne lyran
ej länt för dagen utur dårars hand.
Än lefver Skördens skald, en nordlig sommar
med evigt solsken på de höga bergen
med friska blomdoft och med valdthorn i.
Ännu går Selmas sångare ibland oss
med lätta steg som knappast röra jorden;
ty öfver jorden bor hans sköna själ
uti en gyllne verld af frid och oskuld,
men då och då han stiger ner ännu
och för en helsning med från sina Englar.
Än ha vi Maros tolk med Romarsinnet

och Tempelsångarn med sin Davidsharpa
och Gylfes Bard, en mäktig flod som brusar
emellan Nordens berg. Dess källa är
i Asaverlden, djup som Urdarbrunnen
der gudar samla sig till Tings och Nornan
med sköld och griffel blickar ner i vågen.
Ack der är mången än som kunde rädda,
men hvarje örn bor enslig på sin klippa
och sväfvar sorglös från dess höjd och badar
sitt breda hjeltebröst i solens strålar.
På fjäderfänan skrikande der nere
vill ingen akta tills den skockat sig
och tusenfaldig all dess svarta yngel
far upp och skymmer solen med sitt moln
och döfvar örat med sitt hesa läte,
och så gå Sång och Vett och Ära under. —

Och dock — der klappade i fordna dar
ett fritt, ett väldigt hjerta uti Norden.
Som Nordens himmel var dess tanke klar
från bergens höjd dess skarpa ögonpar
såg genom himlarna och öfver jorden.
Nu fjettrar man den frie Gudason
lik barnet stafvar han Systemets lexa
från tidens stora Hospital ett lån.
Ack! allt det galna införs utifrån
fast kraft och klarhet inom landet vexa.
En gnista deraf står oss dock igen
ej quäfd, fast bortskymd utaf mörkrets liga.
Den skall du icke släcka, ungersven,
så länge Nordan renar luften än
och fjellens spetsar öfver molnen stiga. — —

Vak upp, Virginias sångare, vak upp!
Du ljusets, färgernas och lifvets man!
I tretti år du stridt med blanka vapen
för smak och språk och sång och vett i Norden.
I deras namn jag kallar dig i dag.
Hvi slumrar deras Riddersman, hvi hvilar
hans goda svärd, se fienden är när
och stormar rasande och lyfter strafflöst
de fräcka händerna mot helgedomen.
Skall den förstöras, skall ett dårhus stiga
opp ur dess grus? Skall manligt vett och konst
ur Manhem fly för dagens feberdrömmar?
Vak upp! Ej alla hata ljuset än
ej alla skymfa på nationens ära,
och Febi silfverbåge späns ännu
af andra händer än de skändeligas.
Plantera högt din fana, låt den hvifta
sin örnevinge uti Nordens solsken
och ung och gammal skola trängas kring den.
Med korsad skullra och med vigda spjut
vi vilja samlas till ett bättre korståg.
Se redan sänks din sol och dagen gråner
dag är det nog dock än att vinna slaget.
Se Konstens Genius är bland dina svurna.
Ännu som förr han vid din sida står,
den purpurbältade, den gudaburna
med tidens vagga och med tidens urna
och evighetens ring kring sina hår.
På skullran rasslar kogret, fullt af pilar,
det visa löjet leker kring hans mund.
Men skarp som solen strålar ögats rund
och harmfullt allvar på hans panna hvilar.
Se, segrarn vredgas, Pythoguden lik

han skrattar bittert under Trollets skrik
och sparkar ner med hån i Lethes vatten
det döda aset ruttnande i natten. — —

Och bäst jag diktade, det sken i natten
och från Olympen nedsteg en gestalt
med lyran i sin hand, och på min panna
hon lade fingret hviskande till mig:
Du menar väl, men orätt är din väg
och det förbund som här du ville stifta
om ock det bildas, leder ej till målet.
Det Skönas blomma växer icke opp
på Polemikens ofruktbara grund.
Det obetydliga är till derföre
att ej det Stora fins, och det Förvända
får välde derför att det Sanna saknas.
Allt sträfvande som endast vill förstöra
om ock det lyckas, sjunker i sitt intet.
Dess lätta säde ger ej annan skörd
än hat och hämd och ofruktbar förbittring.
Men kan du bilda, kan jag inge dig
en bättre Dikt som trotsar dagens hugskott
då faller allt det lumpna af sig sjelft
och bättre firas så din broders minne
än med de Gladiatorsspel du vill
anställa kring den obekanta grafven.
Hur du den döde prisar ock, han var
ej någon stor natur, men blott en klar.
Var vis, slå käbblet ur ditt fria sinne,
det ingen framtid har och intet minne.
Den quickaste, den bästa polemik
när bäst han lyckas gör dock endast lik.
Tomt är hans väsen, öde och ihåligt.

Lyd derföre mitt råd, afbida tåligt
om du ej sjelf en dag kan ställa fram
en dikt, din ära och kritikens skam. —
Så talte hon, och i förbleknadt skimmer
försvann den herrliga till slut i skyn.
Det var en himmelsk, en olympisk syn
och hennes varning än min själ förnimmer.
Jag trodde henne, och jag tror ännu. —
O Broder, broder, icke vredgas du?

Farväl, o Broder, ack ett långt farväl!
det anar mig att snart jag kommer efter.
Ty länge kan man dock ej hålla ut
uti det sorgehus som kallas lifvet.
Jag vill ej hoppas mera. Hoppets rosor,
de röda, de förgängliga, ha vissnat
för mig i förtid innan hösten kom.
Hvad har jag mer att söka här på jorden?
För lågt, för lågt hvarenda dödlig bygger
som bygger under stjernorna ännu.
Du återstår mig dock, du minnets lilja
som i din kalk förvarar nattens tårar
och doftar starkast uti andestunden,
du dödens bleka syster, du skall fläta
din aningsfulla krans kring sörjarns lockar.
En enda önskan hyser dock mitt hjerta
och Gud som är barmhärtig skall den fylla
och skänka mig en koja i den bygd
som gömmer stoftet af hvad jag haft kärast.
Der vill jag lefva, obemärkt och stilla,
och umgås endast med de döda vänner
Esaias och Homer och Conas stämma*

* Ossian.

den sorgligt ljufva som jag älskar mest.
Och då och då jag dikta vill ett quäde
så djupt, så dystert som en röst ur grafven,
det bygdens döttrar skola sjunga åt mig
helst sedan quällen spänt sitt flor kring bergen
och himlens stjernor spegla sig i sjön.
Och slutligt när det lider vill jag söka
mig ut en liten gräsväxt plan emellan
de tvenne bröder som jag haft så kära.
Nog är der rum för mig, I äldre bröder!
Vid edra fötter kan den yngsta hvila.
En ringa hängbjörk öfver grafven skakar
i aftonvinden sina gröna lockar
och Nordens näktergal i toppen sjunger
om de tre Bröderna från Vennerns strand
som alla föllo i sin styrkas dagar
och lemnat quar uti den onda tiden
en tröstlös mor och oförsörjda små. —
Och märkas då och då vid midnattstider
tre hvita hamnar sittande vid björken
så blif ej rädd, du nattens vandringsman,
ej skada dig de luftiga gestalter.
Förtroligt hviska de i månsken der
om Konst och Vettenskap som de haft kär,
om menskoöden och om grafvens gåta,
och trycka dessemellan barm mot barm
men den är blodlös, den är icke varm
och deras ögon kunna icke gråta.
Så sitta de förnöjde hand i hand.
På deras bleka anleten ibland
en stråle faller utur nattens lykta;
men deras öga tål ej solens brand,
när hanen gal de under jorden flykta. -

Den vaknade Örnen.

Hans vinge var skjuten, hans öga var lyckt
han sof på sin klippiga ö.
Vi trodde den väldige sof för att dö.
Se nu har han vaknat. Kring land och kring sjö
han sträcker sin kungliga flygt.

Som natten han breder de stormvingar ut,
och ljungarens åskor han bär.
Förskräckelsen flyger kring korparnas här:
små roffoglar, akten er! Hämnarn är när,
han gör på er delning ett slut.

I suten så tryggt på Europas lik
och hackaden bit ifrån bit.
I snattraden dumhet båd hit och dit,
att verlden var fri och att korpen var hvit
så var edert eviga skrik.

Välan, så försvaren Er, nu är det tid
låt se hvad I engång förmån!
Ur skyarna kommer han, bragdernas son,
och verldsrymden fylles af bragdernas dån
och klon är som himmelen vid.

Flyg kungliga örn som du fordom var van,
din segerflygt flyg åter den,
att kräken må darra på thronen igen
och äran må lefva och du sträcka än
mot solen, mot solen din ban. —

I en minnesbok vid Trollhättan.

Vildt Rota stormade mot fjellen
Och trollet från sitt Gullö röt:
Men snillet kom — och sprängd stod hällen
Med skepp och männer i sitt sköt.

Skaldebref.

1815.

Naso till *Adlerbeth* sin helsning ur skuggornas rike!
Majas bevingade son förer den villigt till dig.
Ty från diktningens land ännu besöker han jorden,
ännu med gyllene spöet jagar han skuggorna hit.
Språksam lärer han oss hvad skönt, som bildas deruppe,
genom den vingades mun känna vi sången i Nord.
Väl gaf fordom han bort till Apollo den strängade lyran,
sin uppfinning likväl älskar Cylleniern än.
Nyligen förde han hit din Maro, och sedan din Flaccus,
Kellgren, stolt af sin vän, läste dem båda för oss.
Skockad hängde en hop på den läsandes skullra och drack med
giriga öron hvart ord, kändt med förtjusning igen.
Händerna klappade vi: det let som när vindar om våren
uppe på blomstrande jord, stöta i dalarna hop.
Se, då nalkades mig med hån illfundige Guden,
hviskade, hörd af en hvar: »Naso, dig glömmer han dock,
dig, som lefde likväl, som dog vid Asarnas vagga,
dig: som diktade sjelf, tror jag, i Göthiska ljud*.»
Alltså han smädade mig: Horatius skrattade bittert,
Maro, så blyg som han är, vände sig bort för att le.
Silfverbågen likväl, den Pythiska, spände ock min hand,
klingande pilen derfrån träffade målet ibland.

* Epistolæ ex Ponto IV. 13.

Mången helsade mig för den Romerska sångens Triumvir,
efter de prisade två nämde man äfven mitt namn.
Böcker, tre gånger fem, om förvandlade former jag diktat,
dikten, så säger man mig, lefver i minnet ännu.
Iris ur skyarne lik, i mångfaldt spelande färger,
ännu med skiftande band knyter hon himmel och jord.
Upp! jag viger dig in att vara min härold i Norden,
öfver ditt hufvud, o skald! sväfvar min ande från nu.
Sjelf jag fyller uti de bleknade dragen på taflan,
visar dig, trogen och sann, lätta gestalternas min.
Sjelf ingifver jag dig sexfotade versen som dansar
rask som bland blommorna hän dansar den skummiga
flod. — —
Skynda dig! Timmarna fly, re'n gråna de lagrade lockar,
Febus för alla en gång gömmer båd' lyra och sol.
Dock — han gömmer dem ej, han gifver dem blekare åter,
solen är mattare här, lyran är formad af moln.
Ty hit tränger ej mer från jorden, än själen af tingen,
bilden i källorna lik dallrar den eviga der.
Sorglöst sväfva vi kring bland liljor väfda af månsken,
under de luftiga trän sträcka vi lemmar af dunst.
Kroppen förvittras till luft, men sinnet är evigt det samma,
sanning och snille och dygd lefva bland skuggorna qvar.
Derför är plats i vårt lag för Svensken med Romaresinnet,
Latiens skalder en dag famna sin nordiska bror.

Metalliteten.

Naturens öra det är af metall;
Kling Klingeli Klang!
Och Språket är endast ett återskall
af Andan; pling plingeli plang!
Philosophens hufvud det är af metall,
Kling Klingeli Klang!
En ljudande bjellra, ett återskall
från Tyskland, pling plingeli plang!

Fosforister.

Pling, plingeli, plang!
Kling, klingeli, klang!
Stämmor af silfver, hufvu'n af bly,
svaga hjernor, bleknad hy.

Till Hans Excellence Högvälborne Herr Grefve Lars von Engeström Kongl. Carolinska Academiens Canceller, af Consistorio Academico i Lund, den 1 Januarii 1816.

Det gamla året sjönk till sina Fäder,
Att tala om Din Godhet och Din Vård:
Den nya Solen utur böljan träder,
Och blickar neder på Din Lunda-Gård.

Ack! åt Din vagga han sin skugga skänkte,
Med mången Stam ett årsbarn växte Du
Som Yngling sedan satt Du der och tänkte
På Landets Väl, som Du bereder nu.

Och närmst till Thronen steg Du att försona
Förtjenst och lycka en gång i vår bygd.
Der står Du nu, och med din Eklöfs-Krona
Bär blomster-kransen af en landtlig dygd.

Blygs dock ej, Statens Förste Man, att skydda
Det stilla Vettets yrken här.
Ty Minnets Språk-rör göms i deras hydda.
Kring Verlden hörs det, hvad som hviskas der.

Som Andar gömda, konst och sanning båda
Den grundval hålla, hvarpå stater stå.
Se, jordens Axel kan Du icke skåda,
Men jorden hvälfves omkring den ändå.

Så hägna ljuset Du med redligt sinne.
I Södern är dess middags glans förbi
Dess Norrsken ännu öfver Norden brinne!
Klart skall Det brinna med Din Chiffer i.

Försmå ej Sången från Ditt Lundas dalar,
Der Tacksamheten bäst Ditt värde vet.
Det långa Året idel prosa talar,
Förlåt, om Nyårsdagen är poët.

Nyåret.

1816.

Hvem rider så sent på sin svarta häst?
I natten droppar det blod.
Hvad flyktar han för, den främmande gäst?
Bida, du riddare god!
Förgäfves! Han ser sig ej om, får ej stanna,
och stjernorna slockna omkring hans panna.

Försvundna år, var det du? Farväl!
För en stund sen var du vår kung;
nu är det förbi: på din arma själ
har du mycket, din räkning blir tung.
Deruppe, deruppe en domare sitter,
försvara dig, bleknade, om du gitter.

Din son — det är skönt att ej slägten ännu,
den legitima, dör ut —
din son blir vår konung och hyllas som du,
och på hyllning det tager ej slut
Till honom, till honom vi krypande vädje,
och tigge af honom vår lumpna glädje.

Han kommer. Du pöbel, till jorden sjunk,
hans häst räknar anor; gif rum.
Hans Höghet har klädt sig till tiggarmunk,
och hans blick är orolig och skum.
Svärd förer han icke, den adlige hjelte,
men radband i hand och en dolk i bälte.

Hurra, hvad kröningspengar han sår!
Betrakta pregeln, du pack!
Frihet derstädes afbildad står,
det är skada att foten har black.
Sanning står äfven, dock synes mig galet,
att hon predikar från hospitalet.

Fridspalmen blef oss ett stamträd till slut,
i dess skygd bo folken i ro,
ordning går in, och skatten går ut,
och på köpet fås christelig tro.
Handeln är fri och hvar loflig näring,
och vid hvar kröningsfest fri förtäring.

Visst synes slägtet en krympling, men det
kommer af Engelska sjukan.
Dvergen är artig; Hans Majestät
tänker till hofnarr att bruka'n.
Biltog förklaras på dess begäran
en parvenu som man kallar Äran.

Hejsan! Religionen är Jesuit,
Menniskorätt Jakobin,
verlden är fri, och korpen är hvit,

vivat Påfven — och Hin!
Ut vill jag resa till Tyskalnd att lära
dikta sonnetter till tidens ära.

Välkommet, nyår, med mörker och mord
och lögn, och dumhet, och flärd!
Jag hoppas du arkebuserar vår jord,
en kula kan hon vara värd.
Hon är orolig som mången annan,
men allting blir lugnt om hon skjuts för pannan.

Knutssystern.

(I hennes Knutsbroders namn.)

Jag sjunger i glädjen, ty Amor, den skalken,
har gett mig en syster i quäll.
Det syskonlag nämns ej i Giftermålsbalken,
men kors hvad den Systern är snäll!

Se bara hur lätt som hon bär på sin dufva
den dufvan som hon fått i quäll!
Med ögon så sköna, med miner så ljufva
och kors hvad den dufvan är snäll!

Men snart far hon hän, och jag, fattige fåne
då sitter och gråter hvar quäll.
Men ville hon stadna med mig här i Skåne
kors hvad då den flickan var snäll!

Då gjorde Tegnér visst en brudskrift åt bruden
att sjunga båd morgon och quäll.
Han gjorde väl mer, och den vingade Guden
sad då: Hvad den bruden är snäll!

Gladt skulle jag då protokollerna föra
justera båd morgon och quäll.
Och hvart man då komme i stan fick man höra:
Kors, hvad den Notarien är snäll!

Epigram.

(Efter Haug.)

Poëten Uf skrek nyss: Betulen har jag blifvit
»Ach stackars Uf!»
Uppå ett prispoëm hvarpå jag länge skrifvit:
»Ack stackars Tjuf!»

På Sophie Krögers födelsedag.

Vak opp, skön jungfru, det är dag,
åt dagen sjelf dig gläd!
Var icke blyg, din kjortel tag,
se H — — k är ej med.

Vi gingo ut, förrn soln rann opp,
vi gått kring dal och fält,
vi brutit blommor, brutit knopp,
och verser vi beställt.

Din jungfruålder far med fart,
njut den ännu, Sophie!
En skäggig Amor kommer snart,
o, då är allt förbi!

Vi rysa, när vi tänka blott
hur grufligt då går till.
Ack, lidande är menskans lott:
dock — ske som Herren vill!

I Sala d. 12 Maj 1816.

Maj det i Kalendern är,
men det är December uppå jorden.
Vintern på besök är här
att passera sommaren i Norden.

Sverges blommor inom kort
vexa endast på förfrusna stjelkar.
Våren går på skridskor bort,
Sommarn sätter snart sin vagn på kälkar.

Dock, du skrämmer ej ännu,
kulna vinter, grannarna af polen.
Vika, vika måste du
dels för bålen, dels ock snart för solen.

Ser Du, döden står dig när.
Drick en skål, min Gubbe, dessförinnan.
Hur förfrusen ock du är,
kall kan Du ej vara för Värdinnan.

Af alla ställen på vår jord
helst trifs jag här, på goda grunder,
ty gladt är folket ofvan jord,
och djup är källaren inunder.

Vår värd den gamle Adam är,
en syndare på bergsmans-viset;
men Eva är värdinnan här,
och der hon är, är paradiset.

Ättehögen.

Till L.

Lik en urna i en blomsterpark,
ättehögen står uppå din mark,
hälften bortskymd mellan rågen:
öfver slätten ser han, öfver vågen.

Se, i vårens grönska är han klädd.
Lifvet blomstrar upp ur dödens bädd.
Djupt i kämpens aska linden
slår sin rot, och susar uti vinden.

Ofta från dess höjd jag skådar glad
sommarns prakt och Saxos gamla stad,
sjelf en ättehög från fordna dagar:
tanken forskar der och minnet klagar.

Se dig kring. Till horisontens slut
bredes landets blomsterkarta ut;
och som andar mellan träden,
skymta hvita tempel fram ur säden.

Och i vester hvälfs det mörkblå haf,
hvilka under gömmer ej dess graf!
Den som visste hvart dess bölja leder!
Den som vore hvarest sol går neder!

Bygg en helgedom för sången opp,
lätt och luftig, uppå högens topp;
ty från ättehögen svingar
sången helst sig opp på starka vingar.

Sången, konsten är blott blomstrens doft,
för minuten födt på grafvars stoft.
All vår glädje här i mullen
är ett lusthus bygdt på ättekullen.

Kannick.

I Kannick bodde fordom Munkar
(I Lund vill ej den slägten dö)
De gjorde bön och filebunkar
Och åto sjelfva opp sitt hö.

Nu har man klokare Kannicker
Som tagit bättre seder an.
Ett glas man i det gröna dricker,
Och uppå ängen dansar man.

Och flickor ha vi med tillika
Af hälften rosor, hälften snö,
Och muntra prester som predika
För flickorna: »allt kött är hö».

Allt kött är hö, och höet skall falla
Och blomstren skola huggas bort.
I stackars flickor, för Er alla
Är bergningstiden inom kort.

Åt gräset gör väl sådant skada,
Men Fruarna de le dervid,
Och tacka Gud, och äro glada
Att vara stackade i tid.

Skålar vid Middagsmåltiden för Deras Kongliga Högheter Kron-Prinsen och Hertigen af Södermanland, å Malmö Knuts-Sal, den 16 Augusti 1816.

Carl Johans, och Landets och Frihetens Far,
Dig tackar den frälsade Norden!
Lik Solen i nedgång, förstorad och klar,
Ditt Namn lyser mildt öfver jorden.
Skönt kläder Dig Kronan. Dess gyllene krans
Kring silfrade lockarne gjuter sin glans.
En skål för den åldrige Kungen!

Två vacklande Troner i Norden Du fann,
Carl Johan! Du såg deras våda.
Den ena Du stödde, den andra Du vann.
Ditt svärd vakar än för dem båda.
Föreningens fana på molnhöljda fjäll
Du reste, och högt öfver fredliga tjäll
Hon sväfvar med skyddande vingar.

Se Norden har vaknat, med ådror af jern,
Med ögon af Norrskenets lågor:
En fjällvägg är sköldens det klingande värn,

Och bältet de stormande vågor.
Ur grafven Du väckte hans Jätte-Lik opp:
Din Ande regerar den väldiga kropp,
Och Din är hans arm och hans hjerta.

Du växer bland oss lik en Svärds-lilja opp
I skuggan af Faderlig lager,
Du framtidens borgen, Du Scandiens hopp,
Du stjerna i morgonens dager!
På ungdomens tröskel Din Bragbägar töm,
Och svär att förvärfva Din Faders beröm:
Den ed är en Hjelteson värdig.

Låt vaknade Norden ej somna igen.
Af Kronor Din Far vann Dig tvenne.
Den tredje är minnets. I arf går ej den;
På Karlvagnen hänger Han henne.
Upp! visa, o *Oscar*, att Du är Hans Son,
Med bragder lös henne en dag derifrån,
Ty bördsrätten gäller i Norden.

Till Hans Excellence m. m. Carolinska Academiens Canceller, Herr grefve L. v. Engeström, den 19 Augusti 1816 af Academie-Staten.

Har du sett en Far som reser vida
från de sina, dem han älskar så?
Emot många stormar får han strida,
många branter får han klättra på;

Tills hans lycka mognar, och omsider
lik en rotfast ek, i trotsig ro
lyfter kronan, och sin skugga sprider
öfver dalen der hans söner bo.

Månget tröstfullt bref likväl han sänder,
mången präktig gåfva hem förut,
tills han sjelf, med Kungasöner, länder
till de kära på en dag till slut.

O hvad glädje öfverallt! För festen
öppnar sig hvart hjerta och hvar dörr.
O hur lik sig är den ädla gästen,
litet åldrad, lika god som förr!

Hög och stjernprydd sitter han i ringen
af de många som han vakat för;
men på band och stjerna tänker ingen,
blott på fadershjertat innanför.

Och en tår i hvarje öga smyger,
och en bön i hvarje hjerta göms,
när hans namn utöfver glasen flyger,
och hans skål till sista droppen töms.

Bröllopsdagen

d. 29 Oktober 1816.

(I Biskop Faxes namn.)

I tio år jag varit säll,
och hoppas bli i år som komma;
ty det blir tio år i quäll
sen Presten spått oss barn och blomma.
Hans spådom jag förhastad tror
trots alla kärlekens recepter,
och fast, när jag till Riksdan for,
du var så god och reste efter.

Dock, fast det icke blef vår lott
att få, för fliten och för dygden
den lön CarlskronaFrun har fått
och dito Frun från Falebygden —
Dock allt hvad lifvet lyckligt gör,
hvar stilla huslig fröjd vi känne,
det tackar jag Helena för,
och glaset tömmer jag för henne.

Floden.

Vid flodens källa sitter jag och stilla
betraktar himlabarnet, nyfödt der.
I fjällens vagga hvilar än den lilla,
och diar molnet, som dess moder är.

Men se, i skogen växer gudasonen,
och drömmer redan om bedrifters larm.
Han gungar solen och han gungar månen,
med evig längtan i sin unga barm.

Men icke trifs han under furens grenar,
ej mellan bergens trånga väggar mer.
Hur yr han jagar efter dalens stenar!
Hur vild han hoppar ifrån klippan ner!

Kom med! kom med! Så till hvar bäck han talar,
här bränner solen, dricker sanden er!
I bröder, kommen! Genom fält och dalar
jag för er alla till vårt ursprung ner.

Och regnets söner höra det och följa
med sorl den unge äfventyrarn åt.
Likt kungars hjertan sväller högt hans bölja,
och skog och klippa störta i hans stråt.

Nu ner på slätten stiger segerhjelten,
med mörkblå häreu, hyllad af en hvar.
Hans ande lifvar de förbrända fälten,
han döper länder med sitt namn — och far.

Och skaldens sånger till hans ära ljuda,
och skepp och männer dra med honom hän.
Till gäst de rika städer honom bjuda,
och blomsterängar fatta om hans knän.

Men ej de hålla honom qvar, han hastar
de gyllne torn, de rika fält förbi,
och hastar oupphörligt, tills han kastar
sig i sin faders famn, och dör deri.

Till den förmörkade solen.

(Efter Pindarus.)

Strålande Helios, vidtkringblickande,
ej må jag skåda ditt öga slocknadt.
Höga stjerna, om dagen
undanstulen, förlamar du
menniskans första kraft och för-
mörkar vishetens bana.
Annorlunda än fordom
kör du på mörkrets väg din vagn.
Men jag besvär dig vid Zeus
styr det vingade spannet,
styr det till Thebes bästa!
O du heliga ljus,
verldens gemensamma under,
bådar Du örlog åt oss
eller skördens förstöring
eller oändeligt snöfall
eller förderfveligt uppror?
Spår du oss kanske, att hafvet
tömmer sig ut öfver fälten,
eller att isköld stundar,
eller en fuktig sommar,
våt av vredgade skurar?
Eller kanhända Du dränker åter
menniskors nyburna jemmerslägte. —

PROSAISKA UPPSATSER

Collisionslära.

[Utdrag.]

Det är redan förut omnämndt och vårt eget medvetande säger oss det tillräckeligen, att vår sinliga naturs fordringar icke nödvändigt öfverensstämma med vår moraliska naturs. Utan att här vilja ingå i någon undersökning om det tvistiga frihetsbegreppet och huru man också må tänka om den i sednare tider i philosophien brukliga skillnaden mellan en intelligibel och empirisk caracter hos menniskan, och om man äfven anser denna antagna duplicité i vårt väsen blott såsom en hypothes, antagen för att derigenom förklara en sak, som svårligen lär låta göra sig; så mycket är åtminstone, just genom detta behof af förklaring, gifvet, att hvar och en förnuftig varelse, så snart han reflecterar öfver sig sjelf, åtskiljer i medvetandet ett lägre system af krafter, sjelf bestämdt på ett nödvändigt sätt af föreställningar, hvars existens ej står i vår makt att hindra, och ett högre, satt till domare öfver det förra och begåfvadt med fullkomlig makt att utöfva sina dommar, ehuru man tilläfventyrs hvarken kan förklara dess domsrätt eller möjligheten af dess executiva makt. Med andra ord, *att* vi äro fria, h. e. utan att nödvändigt bestämmas af föreställningar kunna determinera oss till en handling, derom underrättar oss ett osvikeligt medvetande; *huru* vi äro det, det är en fråga, som tilläfventyrs, åtminstone för att sluta af hittills

gjorda försök, aldrig kan på något tillfridsställande sätt besvaras. Men också hör den mera egenteligen till theoretiska än practiska philosophien. På vårt handlingssätt bör den icke kunna hafva något inflytande; ty är friheten gifven och med densamma möjligheten af en ovillkorligt bjudande moralisk lag, så följer deraf ovedersägeligen, att alla mina sinliga drifter, allt hvad som hos mig af naturnödvändigheten är bestämdt, skall och bör såsom ett lägre system subordinera under morallagen, som utgör högsta instansen vid all fråga om handlingens bedömande. Den sinliga naturen (en product af nödvändigheten) måste derför vid collision lyda den moraliska, som just genom frihet är möjlig, eller med andra ord, practiska förnuftets auctorité måste alltid prevalera öfver blotta sinlighetens, då de strida med hvarandra. Den som nekar detta talar mot sitt medvetande (som här är det samma som samvetet) och afsäger sig frivilligt allt anspråk på menskligheten högre värde.

Men här är en tvåfaldig casus möjlig. Nemligen antingen kan du vara medvetande af att hvad sinnligheten fordrar är rakt stridande mot hvad moralbudet ålägger, eller också kan väl sinliga naturens fordran vara bestämd och viss, men den moraliskas osäker och oviss. I förra fallet kan du hvarken tvifla på sinnlighetens eller morallagens fordran; i det sednare endast på morallagens. I denna händelse är du tillräfventyrs beredd att uppoffra ditt sinliga intresse så snart du är öfvertygad om att det motsäger ditt förnuftiga; men just härom tviflar du. Vi skola tillse, hvilka reglor ur ofvananförde collisions princip för begge dessa casus kunna deduceras. —

Den första af de ponerade händelserna är lättast afgjord. Colliderar nemligen din böjelse, din egennytta med moralbudet, hvaraf du är tydligen medvetande, så måste ovillkorligen det sednare segra. Ty blott på detta sätt kan du

facto erkänna practiska förnuftets högre värde. Men att detta måste erkännas, derom underrättar dig, som redan är anfördt, din bättre öfvertygelse, en inre onedtystelig röst i ditt hjerta. Ty moralbudet är just derigenom moraliskt, att dess föreställning är förenad med nödvändighet. Ingen sophism, ingen undanflykt kan här hjelpa dig. Hvart du också ställer ditt väsende, så bär du den bjudande Domaren med dig, liksom Orestes i fabeln förde de hämnande Eumeniderna med sig hvart han kom. Du lyder ej hans röst, om du ej vill, ty du är fri, men höra den måste du, och förakta dig sjelf, i fall du ej lyder. Så kan du ej undfly den höga begränsande himmelen på hvad punkt af jorden du också må ställa dig; du kan hata honom och tilltrycka ditt öga för hans himmelska ljus; men öfver din hjessa hvälfver han ändå sitt strålande tak, fullt af vägledande ljus och eviga stjernor. —

Känner du således din pligt, så måste du ovillkorligen följa den, hvad uppoffring det också kan kosta dig. Inneslut dig, om så fordras, i den glödgade kopparoxen, bygg som Invånarne i Sagunt ett bål midt i den beträngda staden och begraf dig bland ruinerna af din räddade dygd, heldre än du viker från hvad din pligt ovillkorligen bjuder. Ty blott på detta sätt kan ditt menniskovärde räddas, och det måste räddas. Uppoffrar du det, så afkläder du dig frivilligt ditt diadem såsom Naturens Herre, likt en svag och feg Regent och vandrar som Nebucadnezar bland fänaden. Vi räkna dig icke mera till vårt slägte, ty hvad som gör dess värde har du förspillt. Du är en affälling, en menskligheten öfverlöpare lika mycket föraktad af dem du öfvergifvit och dem, hos hvilka du söker en nedrig fristad.

Ingen må invända, att dessa fordringar öfverstiga menskligheten krafter, och att dygden, sökt häruti, icke kan finnas på jorden hos ändliga och inskränkta varelser. Vore

detta också sant, så bevisar det alldeles ingenting mot det anförda; ty på denna högre ståndpunkt frågar jag alldeles icke hvad du kan, utan hvad du bör; och måste icke dygden, liksom konsten, ha sitt Ideal, sitt högsta mål, hvartill den sträfvar? Vill du vederlägga det, så nedtysta först den ropande rösten i ditt inre, stig utom dig sjelf, slit hjertat ur din barm och upphör att vara menniska. Vill du ännu vara det, så måste du binda dig vid menskligheten allmänna fordran. Du måste tänka och handla ädelt, ty sådan är ditt förnufts fordran. Den är rotfästad i ditt väsen och kan blott med det samma upphöra. —

Men fordrar då förnuftet verkeligen härigenom en orimlighet. Är det då så afgjordt, att dylika fordringar aldrig kunna tillfredställas och verkeligen aldrig blifvit det? Här är frågan om uppoffring af ett sinnligt intresse för pligtens skull. I fall man nekar verkligheten, ja möjligheten härutaf, nekar man icke i och med det samma all dygd på jorden? Ty jag ville väl veta, hvaruti dygd egenteligen kan bestå, om icke just i en färdighet till denna uppoffring. Och har Historien inga sådana uppoffringar att uppvisa? Vände ej Regulus från gråtande maka och barn, från fäderneslandet, från ålderdomens lugn till plågorna och döden, blott för att uppfylla sin pligt? Störtade sig icke Curtius från lifvets höjder ner i den öppnade afgrunden? Drack icke Socrates giftbägaren för att lyda sitt lands lagar? Och här kunde ändå vara fråga om otvifvelaktigheten af den föreställda pligten. Och dessa tusen, som inga häfder nämna, som bodde i dalarna med sin okända dygd, ha de ej stridt och segrat, ha de ej lidit och dödt. — Man invände icke, att vi ej kunna känna annat än handlingarna, men aldrig handlingarnas motif och att således en fördold och förfinad egennytta här kunnat vara verksam, att således alla dessa ädla handlingar tilläfventyrs blott varit den finare egennyttans seger

öfver den gröfre. Jag frågar tillbaka: huru vet då du, som ej heller känner motiverna, att de nödvändigt måst vara oädla och sinnliga. Kan du ej svalka dig ur friska källan utan den nedriga tröst att säga: dess ursprung var ändå orent. Från en ren åder har hon framvällt, och i henne speglar sig derför himmelen med alla dess stjernor.

Bort således med den sophistiska feghet, som nekar möjligheten af offer för pligtens skull. Hvad Rochefoucault säger, att menniskan kan allt hvad hon vill, det gäller bokstafveligen i moralisk mening. På detta tänkesätt och på intet annat beror allt hvad som någonsin varit, är och blifver stort och ädelt i menskligheten. Det är slägtets Ancile, nedfallet från himmelen, den eviga lågan på Vestas altar, som ej kan slockna utan att hota oss med förstöring och undergång. —

Svar på Svenska Akademiens anmärkningar rörande Svea.

(1) I stället för:

Och vän af tidens skick, det smältande och ljufva
han fire nöjets dar och mate Sångens dufva.

(2) Förut: »Upphugger nattbetäckt sin enda skatt ur hällen», ty alla skatter, då man dermed, som vanligt, förstår metaller, hämtas väl ur bergen. Hvad ordet »upphugger» angår, så är det, så vida jag vet, allmänt brukligt. Upptaga, upphämta, uppfordra, som skulle kunna svara deremot, synas mig alla mindre passande.

(3) I stället för: »Hör på Naturens röst» etc., efter den ej införes talande.

(4) Förut: Fritt och djerft kring fjellen etc.

(5) Förvägna i stället för förvågna, som ej lär vara god Svenska. Jag har ej kunnat finna något annat Epithet som fullkomligen uttryckte min mening.

(6) Förut:

Här ser du dal vid dal till jordens afgrund gungad,
der stiger klyft på klyft af jättehänder slungad.

(7) I stället för: Utöfver skullran hän etc.; för att utmärka bergens höjd.

(8) I stället för:

Här vill Naturen se det dristiga och höga
se kraft i hvarje arm, och mod i hvarje öga.

(9) Mot denna vers har blifvit anmärkt att »ur» vore bättre än »i». Men säger man icke verkel. skymta (neml. skymta fram) i natten? Äfvenså försvinna i natten? Försvinna ur natten ger en helt annan mening.

(10) En verld i stället för verlden är anmärkt såsom betänkeligt. Men en verld kunde väl här förklaras såsom: en hel verld, äfven som man säger äran af ett land, styrkan af ett rike. I fall detta talesätt ej kan gillas så borde äfven den längre ner förekommande versen:

Och Segrarn står bredvid, beundrad af en verld

förändras, utan att likväl dervid någon anmärkning blifvit gjord.

(11) Jag erkänner gerna att uttrycket är mindre vanligt och att man ej kan kalla en Hydda Gästfrihet. Ville man subtilisera så skulle man väl kunna betrakta Gästfriheten som en Skylt; men det vore i sanning att drifva Spitsfundigheten allt för långt. En annan fråga synes mig vara huruvida icke i Poësi en dylik Figur kan både förstås och tålas. Hamlets berömda utrop hos Shakespeare: »Fragility, thy name is Woman!» är alldeles samma talesätt ehuru visserl. intet Fruntimmer varit nog uppriktigt att kalla sig så; och hos en berömd inhemsk Skald heter det om dåliga Poëter:

De kallas Legio, ty de äro många,

ehuru vi, som bekant är, ha andra namn.

(12) I stället för: Han fruktade sin Gud och fruktade ej annan.

(13) Jag erkänner att »lumpen» är ett trivialt ord; men månne

det icke på detta ställe kunde vara tjenligt såsom ett uttryck af förakt och förtrytsamhet?

(14) »Dö», i stället för »fall» gjorde här Antithesen fullkomligare; men ett Folk, ett land, hvarom här är fråga, säges falla; men månne äfven dö, i denna bemärkelse?

(15) I stället för:

Du sofver, Svea Folk, på branten af en afgrund
men Våld och Barbari, men rotadt Hat och afund
de vaka omkring dig. O väckte dig min röst!
O stege än en gång, som förr, ditt fria bröst!

(16) I stället för:

Der flamma gyllne Torn i kärr dem vi ej sågo
och flottor hota nu der Fiskarbåtar lågo

(17) Denna och följande verser till och med: Var viss, det klappar ock uppå din fjellport snart, med undantag af 3 el. 4, äro nya, i stället för: »En annan skär vår skörd och upptar klippans jern — — — Hvad blir det af den jord som värjdes af Ert mod, hvilka blifvit uteslutna såsom ansedde stötande för Ryssland. Författaren har härvid, så vidt honom möjligt varit, sökt att begagna sig af den anvisning han erhållit.

(18) . . . och himlen sig förbarmar. Mot denna Hemistiche är anmärkt att den synes tillkommen blott för rimmets skuld. Så troligt detta kunde synas så har dock min mening varit att dermed uttrycka huru man vid försvaret af vårt Svea borde räkna ej blott på dess egen kraft, eller dess geografiska belägenhet, utan äfven på bistånd af en högre skyddande makt; en tanke som vid detta tillfälle ej syntes mig så alldeles opassande. Skall någon förändring göras härvid så kan jag ej finna någon bättre än den föreslagna:

Se, Belten kring dig än de fria armar kasta,
och fjellens fästning står, den skyhöga, den fasta,

ehuru den omnämnda idén derifrån är utesluten.

(19) Det bor en Gud i Sången. Skulle vara en blott öfversättning af det bekanta: Est Deus in nobis.

(20) I stället för:

Mulna hjeltar
skaka Fädrens spjut.
Striden vältar
som en huggorm ut etc.

(21) Strid är för Norden. Det föreslagna: »Striden för Norden», torde väl vara språkriktigare, men det andra synes mig mera abrupt och skyndande och derföre på detta ställe mera passande.

(22) I stället för:

Stormvinden dör,
Solen går under.
AsaThor kör
smattrande dunder.

(23) Dimmiga händer. Jag har på detta ställe ej kunnat finna något mera passande Epithet. Det synes mig uttrycka en vålnads luftiga, kropplösa Gestalt. Hos Ossian förekommer cloudy, airy ofta på samma sätt.

(24) I stället för: Från dem af hjelten etc.

(25) Den Slagtning är slagen. Man säger slå ett slag. Hvarför icke äfven, efter Analogien, slå en slagtning, då slagtning äfvenså väl som slag kommer af slå? På Tyska åtminstone säger man: die Schlacht ist geschlagen. — Den slagtning i stället för slagtningen är en construction, nu mera föråldrad, jag erkänner det, men som äfven derigenom har

som det synes mig, något högtidligt. I Danskan är den bibehållen.

(26) Sjunker i stället för ligger.

(27) I stället för: Ej skilda Stånd men blott ett Brödrafolk.

(28) I stället för: I stilla dalar sitta glade slägter
kring tarfligt bord inunder Fädrens lind
och Seder skina uti hvita drägter
och Oskuld rodnar etc.

(29) Högtidlig i stället för allvarsam.

(30) Norrskensnatt för Norrskensnatten, Indefinit. för Definit. Är något ej ovanligt hos våra bästa Poëter.

Dårskap gret, Förnuftet log. Leopold.
Mot oförrätters våld från kojans upp till *throns*
är hämd Naturens rop etc. Leopold.
Der ej syns menskofjät, ej rök vid himlabryn. Franz.
och hundra dylika exempel.

31) Ordet *matt* är anmärkt såsom föga passande till stjernornas ljus. Men säger man icke ett matt sken, en matt dager, en matt strimma? —

(32) Rann opp, för Sprang opp.

(33) Sken på mitt hopp är anmärkt såsom obegripligt. Jag trodde mig dermed ha uttryckt: upplyste min förhoppning, lyste på mig som hoppades. Jag har svårt för att öfvertala mig att denna poëtiska figur skulle vara ovanlig.

Den Sol som tänds, ditt högmod ser
den som går ner etc. Leopold.

Men om solen kan sägas se ner på mitt högmod, hvarför skulle hon ej kunna sägas skina på mitt hopp?

(34) Versen är anmärkt som hård, förmodligen genom sammanstötandet af flere enstafviga ord. Den har i det fallet flere Bröder i detta Poëm. I stället är föreslaget: De sjöngo om dagen till Synens fullbordan, som utan tvifvel faller lättare för örat; men jag tviflar att »sjunga om en dag» uttrycker på detta ställe alldeles det samma som att sjunga (besjunga) en dag?

(35) Jag har trott mig kunna bibehålla denna Strof. Att *Östern* som här förekommer skulle kunna beteckna annat än regionen för Solens uppgång el. innehålla en förtäckt uppmaning mot Ryssland, synes mig så mycket mindre att befara som nu mera intet af det föregående i Poëmet utmärker något fiendtligt tänkesätt mot denna Makt. — Om den för öfrigt skulle synas innebära någon önskan af ett nytt krig, så visar allt det föregående att här blott kan vara fråga om ett försvarskrig mot hvilken angripare af vårt sjelfbestånd som helst. Äfven i detta afseende är det mindre kriget sjelf, än dess förväntade följder, vår stadfästade frihet, vår återvundna ära bland Nationerna, som önskas.

(36) Kören i stället för Kusken. — Att meningen skulle vara: Kuska på Sveas kronor (som i sanning ej vore någon) är ett misstag förmodel. föranledt af en felaktig interpunctering, och som jag hoppas genom en riktigare är förekommet.

(37) Här i Tidens höst. *Här* är anmärkt som cheville, och för meningen onyttigt. Saken vore lätt hjelpt om man satte uti för här i. Men säger man icke här i Tiden, här i landet, då frågan är om något närvarande. Skall Svea falla uti tidens höst, kunde svårligen betyda annat än: Skall Svea falla, en gång, framdeles, i tidens mognad, vid tidens slut;

och derom lär väl icke kunna vara någon fråga. Deremot har jag genom ordet »här» velat uttrycka att denna Tidens höst redan för närvarande är inne, att tidens tecken hänvisa på dess annalkande förstöring.

Inledning till föreläsningar öfver Homers Iliad.

1812.

Inledning. — Öfver Homers Tidehvarf och Lefverne. — Öfver Homers Skrifter. — Öfver Homerisk Litteratur. — Öfver Iliaden särskilt. — Dess Caracter som Episkt Poëm. — Iliadens Gudar. — Caracterer. — Liknelser. — Epitheter. — Språk etc.

För att i allmänhet kunna förstå en Författare och i synnerhet en Poët är nödvändigt att känna om icke just hans lefnadsomständigheter, hans individualitet, åtminstone den tid hvari han lefvat, dess seder och tänkesätt. Ty vi äro alla, i mer eller mindre mån, söner af vårt Tidehvarf. Hvar och en Poët, liksom i allmänhet hvar menniska, uttrycker mer eller mindre fullständigt sin Tid; och ehuru Poësien otvifvelaktigt grundar sig på något allmänt och rent mänskligt, på ett anlag som i all menniskonatur måste vara lika, så måste den likväl till sin form och yttre uttryck variera efter olika Tidsåldrar, och är i detta hänseende ett idealiskt organ af Tiden. Skall man således förstå en Poët, så är det icke nog att känna hans språk; man måste äfven känna det folk hvaribland han lefvat, deras seder och tänkesätt på hvad grad af mensklig odling de befunno sig o. s. v. Likväl är detta hos moderna Författare mindre nödigt, eller rättare det fordrar mindre ett särskilt studium än då frågan är om de gamle. Ty hvar och en modern Författare lefver och skrifver bland ett folk som i anseende till seder, tänkesätt

och odling är ungefärligen lika med oss; hvad vi kalla cultur är för närvarande öfver hela Europa ungefär den samma; skiljaktigheten kan således endast vara individuell eller på sin höjd nationell, så vida hvar och en Nation som verkeligen förtjenar ett sådant namn gerna har något eget som utmärker dess Poësie från andra Nationers. Äfven den Romerska Poësien ehuru i många hänseenden skild från den moderna, har likväl sitt urpsrung från ett Tidehvarf vida mindre olikt vårt än Grekernas. Ty Romarne, under den tid de hade någon Poësie, befunno sig på en punkt af samhällets utvickling (och all mensklig bildning är i sig sjelf ej annat än en utvickling af Samhället, ett närmande till menskligheten yttersta mål som blott genom Samhälle kan realiseras) som ej var så olika med vår närvarande. Deremot Homerus, eller hvem som helst må vara Förf. till Iliaden, lefde i ett Tidehvarf alldeles skildt från vårt. Grekerna befunno sig vid denna tiden i ett slags mellanstånd mellan vildhet och odling. Detta tillstånd är i synnerhet gynnande för Poësie. Menniskans högre anlag, de Religiösa och Poëtiska, som vid en högre förfining förslöas och slumra under vildhetstillståndet, utvickla sig under ett sådant tillstånd kraftigare och friare. En poëtisk composition från ett sådant tidehvarf måste nödvändigt, om den annars är genialisk, utmärka sig genom ett lifligt uppfattande af den sinliga naturen, genom dristighet i anläggning och kraft i utförandet. Men å andra sidan måste den också erinra, icke blott om konstens utan äfven om menskligheten barndom. Den måste utmärka sig genom en enkelhet i seder och tänkesätt, genom en slags Poëtisk oskuld, som vi äro benägna att anse för råhet. Vi måste deri finna mycket som stöter våra begrepp om anständighet, höflighet, vår förfinade hederskänsla, till och med vårt Moraliska sinne (ty de moraliska begreppen utvickla sig merendels sednast).

Kommer nu till allt detta att Poësien hos Grekerna i synnerhet deras äldsta Epici utvicklade en helt annan sida än den hvarunder hon visar sig i den moderna verlden; att det hos dem var Poësiens objectiva eller reella Element, hos oss åter dess subjectiva eller ideella, som är det herrskande; hvem inser då icke att den Homeriska Poësien måste mätas med en helt annan måttstock än den moderna, och att man alldeles icke kan bedömma den eller göra den den rättvisa som den förtjenar, utan att känna den tidens lynne på hvilken han författat.

Jag har derföre föresatt mig att såsom inledning till Iliaden ge en kort öfversigt så väl öfver det folk hvaribland Homer lefvat som hvad man tror sig känna om Homeri egna lefnadsomständigheter; derefter om de arbeten som tillskrifvas Homér, huru de kommit till oss, hvad i äldre och nyare tider blifvit gjordt till deras kännedom och förklaring eller med ett ord om Homerisk Litteratur. Vidare, särskilt öfver Iliaden och dess poëtiska Caracter, samt den synpunct hvarur den bör bedömmas; samt slutligen om hvad som i poet. hänseende deri i synnerhet är märkvärdigt, d. v. s. dess Mythologie, dess Caracterer, liknelser, Epithet, Poët. språk o. s. v.

Jag hoppas att ingen skall anse denna inledning för onödig. Vi läsa från barndomen de classiska språken. Större delen af vår scholtid och en betydlig del af vår acad. tid upptages dermed. Men i hvad afsigt läser man ett språk i allmänhet? Visserligen icke för att samla ett förråd af glosor och phraser, som i synnerhet i ett dödt språk nöddigt måste vara utan all möjlig nytta. Det ligger i idén om allt språkstudium, att dess afsigt ej kan vara annat än subordinerad; ty språk äro medel och medel söker jag ej utan för att begagna dem. På samma sätt derföre som jag lärer att stafva, icke för att stafva beständigt utan för att läsa

rent; på samma rätt lär jag språk icke för språkets skull egenteligen utan för Författarnes som skrifvit derpå. Och dessa Förf. hvarför vill man känna dem? Derföre utan tvifvel, att hos Forntiden ligger källan och fröet till det närvarande och hela vår moderna bildning är med sina rötter fästad i de gamlas, och derför att det således måste ha för enhvar ett historiskt intresse att se huru menskligheten från sin början utvicklat sig, hvad grader den menskliga odlingen genomlupit till våra dagar; derför att de gamle äro icke blott våra första lärare utan äfven våra mönster både i vettenskaper och i synnerhet i konster; derför att utom kännedomen om dem knappast någon vettenskaplig, och ganska säkert ingen æsthetisk odling, åtminstone ingen fullständig kan äga rum; derföre slutligen att denna æsthetiska odling icke är, som man så gerna vill föreställa sig, en blott onödig grannlåt, en sirat för ytligheten, utan en väsendtlig och integrerande del af all menniskobildning, de gamles humanitet i ordets största och classiska bemärkelse, hvarpå jag både såsom menniska och såsom literat måste göra anspråk. Men nu, om jag liksom handlöst kastar mig öfver hvilken classisk Poët som helst utan annan kännedom om honom än den jag fått eller kan få ur Lexicon, utan att känna hans tid, hans odlingsgrad, hans anda, utan norm för att bedömma honom, utan måttstock eller med en falsk måttstock för hans värde, med ett ord, utan all annan afsigt än att ur honom plocka glosor och fraser, liksom man plockar ben från en kyrkogård; — huru skola då dessa stenar varda bröd, huru skall, jag vill icke säga någon æsthetisk men i allmänhet någon mensklig odling kunna frambringas häraf? Tvertom skall den som på detta sätt studerar de gamle finna mycket som stöter honom tillbaka, mycket som han måste anse för barnsligt, öfverflödigt, osmakligt. Han skall kanske genom dessa första in-

tryck fatta afsmak och vedervilja för allt classiskt studium och anse dess idkande som ett onödigt pedanteri anbefaldt af modet och stadgadt af lagarna, utan hvarken nöje eller nytta. För honom är hans tid förlorad, och den classiska ålderdomen blir honom ett träd som hvarken ger skugga eller frukter. —

Men detta är den icke, detta skall den icke vara. Ett mönster skall den vara oss, icke att slafviskt efterhärma, men att på en annan väg upphinna. En bildningsskola skall den vara icke blott för lärdomen utan för smaken, en handledning till det högsta och förträffligaste, icke i forntidens utan i vår egen tids former. Och I, mina H. som i dag hedren mig med Er närvaro, till hvilka jag i dag för första gången talar såsom Lärare i en väsendtlig del af den classiska Litteraturen, för oss vare denna kunskapsgren ett föreningsband, en gemensam väckelse till utbildning och förkofran, till rättande af fordna misstag och undvikande af nya. Jag efterträder i det ämbete jag nu börjat utöfva en man af den vidsträcktaste lärdom, en man classisk både i snille och lefverne, som närt sin själ med de gamles anda och grånat under lagrar. Med honom skolen I ej jemföra mig; och få äro de som I med honom skolen jemföra. Männer äldre, bättre, lärdare än jag hade kunnat intaga denna Lärostol; med dem skolen I ej heller jemföra mig. I skolen i mig vänta icke en ovanlig Lärare, men en man som uppriktigt älskar vettenskaperna och all mensklig förädling; som gerna gör rättvisa åt all förtjenst, åt alla lyckliga anlag, allt allvarligt sträfvande till det bättre, men som också ärligt hatar all håglöshet, pedanteri, ensidighet och fåfänga anspråk. I skolen i mig vänta Er en Lärare som allvarligt vill Ert väl, men icke tror att det befordras genom efterlåtenhet. Med mina brister hoppas jag I skolen öfverse; de kunna med tiden afhjelpas; men för

mina afsigter begär jag ej annat än tillfredsställelsen af mitt eget medvetande och rättvisa af Eder. —

Om Homers tidehvarf och lefnad.

Den mycket omtvistade frågan huruvida Homer vore Författare till Iliaden och Odysseen anser jag här för onödigt att vidare omröra. Jag har i mitt Inträdes Tal nämnt hvad man i denna invicklade sak snarare kan gissa än veta. Så mycket är säkert att ingen samtida icke en gång någon i ålder nära varande Författare bestyrker den tanka som annars var allmän i ålderdomen rörande Homér såsom ensam författare till både Iliaden och Odysseen. När man härtill lägger det otroliga att en enda man skulle ha sammansatt och i minnet bibehållit en sådan mängd af verser (ty skrifkonsten var väl känd, men ännu alldeles icke i allmänt bruk af brist på materialier) att dessa verser vidare genom tradition skulle ha bibehållit sig flere sekler igenom till skrifkonstens allmännare bruk; att alla äldre författare enhälligt instämma deri att Iliaden och Odyssen från äldsta tiderna varit Rhapsodivis reciterade, och först i Solons och Pisistrati tid blifvit samlade; när man slutligen besinnar att redan långt före den tid man vanligtvis tillskrifver Homer, många Poëter (ἀοιδοι) funnos, för hvilka Troj. kriget var ett nationalämne, hvaraf vi finna många spår i Odyssen i synnerhet, att mycket i Iliaden och Odysseen tydeligen tyckes förråda sammanflickning, olika anda och sednare ursprung; att ändteligen de Lefvernes Beskrifningar vi ha öfver Homerus under Herod. och Plutarchi [namn] bära tydlig stämpel af dikt och fabel; — när man lägger allt detta tillsammans, så synes verkeligen den mening vara sannolikast som i sednare tider blifvit rådande

i synnerhet genom Wolffs nyaste undersökningar, och hvari äfven Heyne instämde, att nemligen Iliaden och Odyssén ej hade Hom. ensam till Författare, utan vore en product af ett Episkt Tidehvarf, ej af en Episk Författare. Men å andra sidan är det väl också onekeligt, att man, till följe af hela ålderdomens auctorité, måste anse H. antingen såsom den förnämste Författaren eller åtminstone som en samlare och iordningställare af dessa spridda Rhapsodier. För oss blir alltså ändå Homeri namn det största och märkvärdigaste i Forntiden. Oss återstår alltid, om icke en Homerisk Person, åtminstone ett Homeriskt Tidehvarf, såsom ämne för vår beundran och våra undersökningar.

Efter de trovärdigaste underrättelser vi ha från forntiden, måste H. ha lefvat i Jonien. Jag anser derför lämpeligt att nämna något om Jonerna och deras Historia.

Efter en af Nationen sjelf antagen indelning bestodo Grekerna, eller Hellenerne (οἱ ἕλληνες) af 2 Hufvudstammar, den Doriska och den Joniska. Stamfadren för det förstnämnde slägtet (του δωρικου γενεος) var Dorus, son af Hellen, för det sistnämnde Ion, son af Xuthus, sonson af Hellen. Till denna sednare stam hörde Athenienserna, Jonierna i mindre Asien och begges Colonier. Joniernas första boningsställe var Attica. Detta land befolkades först af Pelasger (förmodligen af Schytiskt ursprung). Med dessa förenade sig Aegyptier under Cecrops. Till dessa förenade folkslag kom circa 1370 a. Chr. Xuthus, Hellens son, från Thessalien, hvilken dennes Far, Deucalion med Cureter och Leleger hade eröfrat, och anlade i Attica fyra boningsställen eller småstäder, Marathon, Oenoe, Tricorythus och Probalinthus. Det är alltså troligt att han kom med en talrik Colonie, bestående af Cureter, Leleger, och Arcadiska Pelasger, Thessaliens gamla invånare. Xuthus gifte sig med dottern af Erechteus, K. i Attica, Creusa (Fab. om Ion hos Euripides

och Schlegel) och hade med henne sönerna Ion och Achæus. Denna Ion kom till ett sådant anseende i Attica att hela Nationen efter honom kallades ἴωνες, Joner, och Apollo, hans föregifna Far, under namn af Ἀπολλων πατρῷος blef dyrkad såsom Landets characteristiska Nationalgud. Hufvudsakligen genom denna Colonie hade förmodl. folkmängden blifvit för stor för det föga fruktbara Attica; hvarför Ion gick öfver med en Coloni till nordliga kusten af Peloponnesus, som sedermera kallades Achaia. Der bodde då de så kallade Ægialiska Pelasgerna (πελασγοὶ αιγιαλιεῖς). Med dessa förenade sig Colonisterna och hela folket antog namn af Joner. Här bildade de sig, genom oss obekanta Revolutioner, till ett förbund bestående af 12 confedererade Stater. Först omkring år 1104 a. Chr. då Dorierna under Heraclíderna hade kommit till Peloponnesus, förjagade de ur Lacedemon utdrifna Achäer Jonierna, hvilka derefter begåfvo sig tillbaka till Attica, dit äfven andra Peleponnesare hade flyktat. Här lefde de med sina gamla anförvandter i flere år. Ändteligen omkr. 1044 a. Chr. föranledde Folkmängden och de politiska oroligheterna i Codri familj (K. i Athen) den bekanta Joniska utvandringen, omkring 140 år efter Trojanska Kriget. De gingo då öfver till Mindre Asien (Natolien) hvarest de satte sig ner dels på öarne Chios, Samos, Lesbos, dels på kusterna från 38 till 40° N. B. i en af verldens skönaste Länder. Som Colonister hade Arcadiska Pelasger, Dorier från Epidaurus, Abanter från Euboea, Orchomener, Dryoper, Phocenser, Molosser och andra smärre folkslag förenat sig med dem. I Asien funno de gamla anförvandter, Pelasger, före sig, i synnerhet Carier och Leleger. Med dessa förenade de sig, äktade deras quinnor och dödade eller förjagade männerna. Äfven här stiftade de ett förbund af 12 Stater. Carierna, Lelegerna, Pelasgerna och andra nästgränsande Asiater voro redan

före Joniernas invandring, eller vid den tiden, blomstrande folkslag, som hade Handel och Sjömakt, äfven som i allmänhet Asiat. Folkslagen på denna tid och långt förut stodo mycket före Grek. i hyfsning. Genom förening med dessa folkslag, och deras Exempel (h. e. Lydiernas) och genom Landets fruktbarhet och producter, blefvo Jonierna snart ett handlande Folkslag och tilltogo hastigt i rikedom, makt och anseende. Men just denna hastiga tillvext af rikedom förledde dem snart att införa bland sig hela den Asiat. luxen, och likna häri sina grannar Lydierna. Handelsandan som vanligtvis dödar alla ädlare anlag hos menniskan, och den dermed förenade Yppigheten, gjorde att Jonerna, liksom Holländarne i våra tider, försummade krig, och blefvo alltså underkufvade af Lydierna omkr. 562 a. Chr. och då sedermera Lyd. väldet föll under Persien (Cyrus) 546 a. Chr. blefvo de äfven en Provins under denna Monarchie.

Detta är nu i korthet Joniernas Historia, från deras första ursprung ända till den tidpunkt då de försvinna ur Historien som ett sjelfständigt folkslag; ty blott den sjelfständige Nationen har en Historia; den underkufvade utgör ett blott supplement till Herrskaren. — För öfrigt var den odlingsgrad, som dessa Colonister vid sin invandring i Asien hade uppnått, ännu ganska ringa. De hade en måttlig borgerlig cultur. De lefde under en genom lag och gammal häfd på visst sätt bestämd och inskränkt kunglig styrelse. Denne Kung var deras Fältherre, deras högste Domare och Öfverste Prest. Lagar, gammalt bruk och naturlig billighet afgjorde rätten hos dem; de kände och öfvade de mekaniska konster, som blifvit uppfundna till förskaffande af lifvets nödvändiga behof, och värderade de konstverk, hvilka Fenicier och andra Asiat. Handelsfolkslag förde till dem. Men ännu voro de beständigt ett vildt krigiskt folk, hvilka ansågo kroppstyrka och färdighet i vapen såsom man-

nens förnämsta egenskap; de samlade väl practisk klokhet och erfarenhet under loppet af sin verksamma lefnad, beundrade och hedrade den väl hos sina gamle och anförare; men ännu använde de ingen synnerlig flit på förståndets odling. Alla inrättningar, alla öfningar, hvarom Historien berättar, syftade endast på kroppsstyrkans utvickling, eller på förvärfvandet af färdigheter i borgerliga företag. Utvicklade och bestämda moraliska begrepp saknade de i synnerhet. Vissa pligter, såsom vördnad för Gudarne, tacksamhet mot välgörare, skoning af menniskolif, anade de väl dunkelt; men i allmänhet var styrkan och öfverlägsenheten rätt. Vi böra i allmänhet ej föreställa oss Grekernas borgerliga författning i denna tidpunct sådan som vår. Det var ännu blott en Esquisse till samhälle. Skrifven lag fanns icke; den låg i domarens godtfinnande och gammalt bruk. En grof egennytta var merendels rättesnöret för deras tänkesätt. Girighet, hämnd, hvar passion, hvilkas tyglande de ej ännu ansågo som pligt och som derför voro ytterst vilda, tillfredsstälde de utan blygd ända till ytterlighet. Mord, rof, bedrägeri begingos utan betänkande, när man trodde sig nog stark att trotsa den förolämpades hämnd. —

Sådana måste vi föreställa oss Jonierna vid sin invandring. Det är den vanliga taflan af alla Nationers öfvergång från vildhetstillstånd till Elementerna af borgerlig ordning, borgerligt samhälle. Men genom förening och närmare bekantskap med flere vida mera hyfsade Asiatiska Nationer, måste Joniernas utbildning ha gjort ett stort steg. De måste ovanligt hastigt ha vunnit i borgerlig klokhet, i mensklighet och Moralitet. Handeln måste hastigt ha utvidgat deras kunskaper, och tilläfventyrs var redan i 2:dra eller tredje århundradet efter deras invandring den tidpunct inne, då Grekernas verksamma, aldrig hvilande ande skulle kunnat göra de första stegen till vettenskaplig odling,

så framt icke genom Handelsespriten och den snart derefter införda Democratien, denna ande fått en annan riktning. Härtill bidrogo nu äfven krigen hvari eröfringslystnad, inbördes afund och fruktan för grannarnes tillvexande makt invecklade dem. Först när omåtteliga rikedomar införde bland dem den yttersta yppighet, när Jonierna af veklig kärlek till vällefnad började försumma både handel och krig, och allt som var förenadt med fara eller bemödande, och då följakteligen Tyranner ryckte till sig den inre styrelsen; först då (omkring 36 Olymp. 663 ante Chr.) lade de grunden till fullkomlig moralisk och vettenskaplig odling. Det är en sanning som går genom hela Historien att sällan eller aldrig ögonblicket för vettenskaplig odling och den dermed förenade utvecklingen af moraliska begreppen kommit förr än med statens inre förderf.

Ett dygdigt folkslag har aldrig någon egentlig vettenskap. Råheten är de borgerliga dygdernas Mor; och den högre bildningen utvicklar sig vanligtvis ur sedeförderfvet, liksom fogeln ur äggets förruttnelse och upplösning. Man kan häraf inse huru oriktigt och ensidigt det är att anse den vettenskapliga odlingen såsom orsak till sedeförfallet och den deraf följande statens upplösning eller Despotismus (ty i Despotismen är redan samhället upplöst). Tvertom finnes sällan denna odling utan efter sedeförderfvet. All odling grundar sig på en idé som den vill realisera. Idén om det goda realiseras i handling, oftast hos ett obildadt folk, äfven som idén om det sköna i konsten, likaledes under samma omständigheter. Men denna idé verkar då blindt, och som instinkt. Dygd är i denna händelse instinkten till det goda, konst är instinkten till det sköna, ännu, det är sant, utan eget medvetande, mer som en Naturkraft än som en yttring af frihet, men just härigenom ofta kraftigare, friare, oemotståndligare. Odlingen har

ingen annan afsigt än att återväcka den liksom slumrande idén till handling och verksamhet; men hon vill väcka den med det samma till sansning och medvetande, vill att det med frihet skall verkställas som förut blindt och instinktmässigt blifvit verkställdt. Odlingen vill alltså återföra menniskan till Naturen, vill återbringa Samhället till den förlorade gyllene åldern, då menniskan är dygdig utan tvång och likväl med fullt medvetande om dess rätthet, ej af blind drift, utöfvar sin dygd. Detta är nu menniskobildningens (eller som är det samma) Samhällets ändamål. Blott på detta sätt kunna vi försonas med idén om bildning. Men ophilosophiskt är det att t. ex. med Rousseau beskylla odlingen för moralitetens förderfvande. Hon är icke tänkbar utan med den. Hon leder ej dit, utan skall föra derifrån tillbaka. Vill man exempel ur Historien så behöfver man blott påminna sig de gamla Romare. De blefvo liksom Jonierna genom sina grannar tidigt ett borgerligt cultiveradt folk. Men eröfringslystnad, Patriotismus, och andra sammanstötande orsaker hindrade dem i fulla 5 Secler från all högre cultur. Först sedan Italiens, Carthagos, Greklands och Asiens rikedomar sammanflöto i Rom, sedan Asiatisk yppighet der inritat sig, sedan sederna voro förderfvade, den gamla republikanska andan slocknad och männer såsom Sylla och Cæsar kunde rifva till sig väldet, först mot slutet af 7:de århundradet efter Roms grundläggning kunde en högre odling der vinna inträde, ehuru den i Rom aldrig blef nationell, utan var länt från Grekerna. —

På hvad tid Homer lefvat är osäkert. Herodotus anser honom vara 400 år äldre än sig, hvarefter han skulle ha lefvat omkring 880 a. Chr. Crates påstår att han lefvat vid Heraclidernas återkomst eller omkring 80 år efter Trojas förstöring h. e. 1040 a. Chr. eller vid Joniska utvandringen. Eratosthenes sätter honom 120 år efter Troja; Aristarchus

och Aristoteles 140 år, Philochorus 180, hvaremot de fleste 100 år efter Trojanska kriget. Tar man af allt detta ett medeltal så blir det troligt att han lefvat kort efter Joniska utvandringen. Ty hade han lefvat för långt efter Troj. kriget, så kunde han ej haft den historiska trovärdighet som man tillskrifver honom. Ty fyra gånger blefvo stridigheter om länders ägande afdömda efter Homer, och Strabo tillägger honom mer trovärdighet än Herodot, Ctesias och Hellanicus. Äfven tycks det på detta sätt naturligare kunna förklaras, huru Homer fallit på sitt ämne, och hade derom så noga underrättelser.

Man har öfver Homer tvenne lefnadsbeskrifningar hvaraf den ena tillskrifves Herodot, den andra Plutarchus, ehuru nästan alla kritici äro ense om att anse dem för understuckna. Begge äro fulla af sagor och fabler, och förskrifva sig förmodeligen från någon gammal scholiast. —

— — — — — — — — — — — — — —

Öfver Iliadens poetiska caracter.

Om skillnaden mellan antika och moderna Poësien. All konst följakteligen äfven Poësien har till afsigt att uttrycka något oföränderligt och evigt, som är satt utom gränsorna af vår dagliga erfarenhet, och öfverstiger vår jordiska existens. Detta eviga eller absoluta ligger till grund för all yttring af menniskans högre krafter. I Philosophi (vettenskap i allmänhet) söker man att genom begrepp finna detta eviga; i Religion uppfattar man det genom tro; i konsten vill man föreställa det i bild och bringa det till åskådning. Det oändliga så vida det föreställes i en sinnlig bild, kalla vi Skönhet. Konstens föremål är således Skönhet.

Men detta oändliga, som i sinlig bild uppfattadt kallas för Skönhet, kan dels vara objectift (reelt), dels subjectift

(ideelt). Objectift är det då sjelfva föremålet, subjectift då föremålets idé göres till ämne för åskådningen. Då nu all Poësie vill uttrycka det sköna, så följer häraf att Poësien måste vara antingen reell eller ideel, objectif eller subjectif. Den objectiva P. måste således i synnerhet sysselsätta sig med den yttre skönheten i formerna, utan afseende på denna skönhets subjectiva verkan på Poëten sjelf. All skönhet är väl så till vida ideel att den alltid grundar sig på en idé, en operation af mitt subject. Man säger väl att konsten imiterar Naturen; men det är orätt; ty konsten imiterar ej, utan idealiserar Naturen, det vill säga, genom konsten borttages från ett naturföremål allt hvad som deri är tillfälligt, och detta föremål stegras till en potens der det blir ett uttryck af föremålets idé. Men sedan sålunda ett skönt object blifvit genom konsten framställdt, ej efter Naturen, men efter idén, så kan likväl den poetiska framställningen stadna vid denna bild, utan att vidare sysselsätta sig med dess verkan på det bildande eller föreställande objectet. Den kan så helt och hållit fördjupa sig i denna bild, att den liksom förglömmer sitt eget subject, eller med andra ord, hela dess subjectiva varelse kan förlora sig i objectet och dess åskådning. Detta utgör nu Caracteren af den obj. Poësien. — Den subjectiva poesien deremot, uppfattar, liksom den objectiva, och bearbetar objectet efter en idé; den ser ej objectet naket och ensamt sådant som det förekommer i naturen, utan förädladt till ideal, såsom symbol af det oändliga. Häruti är den lika med den objectiva; men den stadnar ej härvid; den uttrycker ej blott objectets ideella skönhet, utan äfven (och deri ligger dess caracter) dess verkan på subjectet. Den nöjer sig således ej blott med att bilda en ideel verld; den visar sig deri sjelf, och hänför dess former till sig. I den obj. poesien står Poëten osynlig bakom sitt verk, liksom en Gud bakom sin Skapelse; i den

subjectiva röjer han beständigt sin existence och framträder såsom handlande person i sin verld. Med ett ord, den obj. Poësien är såsom ögat, hvilket ser allt, utom sig sjelf; den subj. åter som ögat i spegeln som ser på en gång sig sjelf och de omgifvande föremålen.

Homeriska Poësien har uteslutande denna objectiva caracter. Den flygtigaste jemförelse med Iliaden och ett annat episkt Poëm, t. ex. Messias visar oss genast detta. Homer berättar de vigtigaste händelser, Gudars och hjeltars strider, passionernas mångfaldiga utbrott, målar den högsta skönhet i sinnliga naturen, den största omvexling af caracterer, utan att låta undfalla sig ett ord om allt dettas verkan på sig, utan att nånsin med sitt subject framträda. Hans skapelse ligger för alla i ljus och klarhet; han sjelf står i mörker bakom den, osynlig som ödet. Deremot målar och berättar äfven en modern Epicus; men vid hvarje vigtig händelse, vid hvarje utmärkt skönhet stiger hans person fram och reflecterar öfver saken. Så vida nu man kallar den slags Poësie som uttrycker ens egna känslor och individualitet för Lyrisk, så är Homeriska Poësien rent Episk, den moderna Episka åter en blandning af det Lyriska och Episka.

Den förste som i Poetiken utredde och bestämde denna skillnad mellan obj. och subj. poësie var Schiller i sin afhandl. Ueber naive und sentimentale Dichtung. Med naiv förstår han obj., med sentimental Poësie åter subjectif. Emedlertid då han satte den antika poësiens caracter öfverhufvud i det naiva, äfven som den modernas i det sentimentala, tyckes han ha drifvit principens användande för vida, och har derigenom gifvit anledning till en mängd skefva och förvridna åsigter. Ty först och främst måste all Lyr. Poësie, och följakteligen äfven de gamles, till följe af sin natur vara subjectif, så vida all Lyr. Poesie skall uttrycka ej föremålet

utan dess verkan på mig, följakteligen min subj. individuella känsla; och vidare är äfven de gamles dramatiska poësie till en väsendtelig del lyrisk (se deras chorer hvarifrån Traged. haft sitt ursprung) och måste följakteligen i detta hänseende vara subjectif. Men på Episka Poësien inträffar hans theori väsendtligen.

När denna skiljaktighet mellan den gamla och moderna Ep. Poësien alltså är gifven, så frågas hvarifrån den kunnat uppkomma. Ty blott en tillfällighet kunde det ej vara. Det ges i menniskobildningens, alltså äfven Poësiens historia, ingen tillfällighet. Dess väsendtliga Epocher måste kunna och böra förklaras. — All konst uttrycker det oföränderliga och eviga; men alltid i sin tids former. Dessa formers skiljaktighet måste alltså ha sin grund i tidernas olikhet. Frågan kan alltså reduceras till en undersökning hvari de gamles och nyares tidehvarf väsendteligen skilde sig från hvarandra.

Den moderna verlden är helt olika den gamla. Alla förhållanden ha förändrat sig. Andra menniskor bedja till andra Gudar. Herrskare och undersåter regera och lyda efter helt andra reglor. Alla ståndS tänkesätt och seder ha ett förändradt utseende. Det är med ett ord en annan verld. — Skiljaktigheterna i den gamla och nya tidens lynne, som i synnerhet bidragit till denna olikhet i Poësien, synas mig kunna hänföras under 3:ne följande hufvudrubriker; neml. A) skiljaktighet i Religion, B) skiljaktighet i borgerliga förhållanden och sällskapslifvet och C) skiljaktighet i Lärdom och intellectuell bildning, i synnerhet hos Poeterna.

A) *Skiljaktighet i Religion.* Det är svårt att tänka sig tvenne ting mera skiljaktiga än Grek. Mythologien och Christna Religionen. Grek. Mythologien hade sitt ursprung dels från skaldernas digter, dels från personifierande af vissa allmänna begrepp och naturkrafter (cosmogoniska

ideer), dels i nationens äldsta fabulösa Historia. Den var härigenom aldrig något religiöst system och hade i det hela föga någon Dogmatisk sida. Christendomen åter var en stiftad religion, som innehöll trosartiklar och lefnadslära, och som dels genom sin natur, dels genom sina Comentatorer hastigt måste antaga ett Dogmatiskt utseende och fastna till System. Till sitt ursprung äro de således väsendtligen skilda. Ser man åter på deras caracter, så är skillnaden ännu större. Grek. M. var Polytheisme; himmel och jord var befolkad af högre och lägre Gudar; hvarje naturfenomen, hvar flod, hvar källa hade sin egen gudavarelse. Härigenom var menniskan liksom närmad gudomligheten, afståndet dem emellan var mindre, gudarne vandrade ofta omkring bland menniskorna och försmådde ej deras gåfvor. Derför var också caracteren af deras dyrkan mindre fruktan än tillförsigt. Christend. deremot lärde Monotheism. Mellan gudom och mensklighet var ett ofantligt svalj befästadt. En allsmäktig Gud bodde osynlig och formlös i evigheten; den öfriga naturen var död, en liflös klump. Grek. Mythologien innehöll få moral. föreskrifter; sinliga nöjen voro ej förbjudna; Gudarna delade dem sjelfva. Christendomen åter predikade försakelse, köttsens korsfästelse samt med alla dess lustar och begärelser; den förklarade fåfängligheten, ja gudlösheten af all sinnlig njutning, all jordisk glädje, och ansåg i allmänhet hela lifvet såsom en beredelse till döden. Med ett ord, Gr. M. lärde menniskan att med lust och glädje blicka ut omkring sig, att lefva i den yttre naturen och uppfatta dess sinnliga skönheter. Christendomen deremot dref menniskan liksom inom sig sjelf, bjöd henne se in i sitt eget hjerta och vända ej blott sina ögon utan ock sin håg från verlden; den yttre skönheten var, om ej syndig, åtminstone likgilltig. Gr. Myth. hade alltså i det hela en vida gladare, ljusare caracter, christ. åter en mera mörk och dyster.

Begge uttrycka sin caracter i sina Tempel. De grekiska öppna, glada, vänliga, prydda med alla konstens skönheter; de christna, efter Göth. Architecturen dystra, mörka som grafven, tunga, öfverlastade med osmakliga sirater; men deremot ofta genom sin massa imponerande och sublima genom sin djerfhet. Om Grek. uttryckte idén om det sköna, så uttryckte åter de Göth. idén om det sublima. För öfrigt är här naturligtvis ej frågan om christendomens ursprungliga och genuina caracter; i den ligger ingen dysterhet, ingen munklefnad; den andas tvertom lugn och glädje; men denna glädje är mer himmelsk än jordisk, mer contemplatif än æsthetisk. Här är blott frågan om huru den flere secler igenom uppfattades, och hvad verkan en sådan uppfattning haft på menniskobildning och konst.

Denna verkan kunde ej undgå att vara betydlig. En dystrare, indragnare ande utbredde sitt flor öfver menniskosinnet och följakteligen äfven öfver konsten. Den trängdes tillbaka från den yttre Naturen, som ändå ej var annat än förgänglig, och menniskan blickade in i sitt eget hjerta. Den yttre verlden var en blott skugga, en drömbild med bedrägliga och fåfänga former. En inre verld bildades, hvari konsten rörde sig, lefde och hade sin varelse. Den antog härigenom en djupare, mera reflecterande, mera idealisk caracter. Det objectiva i konsten måste lemna rum för det subjectiva. Menskobildningen hade fått en ny, helt olika riktning. En ny Epok för konsten började. —

Använder man nu detta som i allmänhet blifvit anfördt, på Episka Poësien särskilt, hvarom här egenteligen är fråga, så är lätt att inse hvilken skiljaktighet härigenom måste uppkomma. Det är onekligt att Gr. Mythologien var för all bildande konst och således äfven för Ep. Poësien högst gynnande. Ett ep. Poëm kan föga tänkas utan mythologie. Ty allt episkt poëm är historiskt, och Historien är

till sin grund och princip religiös. Man kan ej tänka sig en stor, vigtig handling, sådan som den Episka utan gudomlighetens synbara inflytande. — Men nu är, utan all fråga, den Gr. Myth. oändligen mera objectift poetisk än den Chr. Relig. Den är i sig sjelf ett poëtiserande af Naturen. Den ger mig ej blott bestämda caracterer, utan äfven bestämda former, som ha individualitet och åskådlighet. Christendomen deremot hvars anda är att utrota all sinlig form, allt beläte, allt afgudiskt försinnligande då man vill tänka sig gudomligheten, är härigenom till sin æsth. caracter formlös och obestämd. Deraf kommer också att alla moderna ep. Poëmer kunna anses för mer eller mindre förolyckade. En Mythol. ha de alla. Bibehöll man den gamla, så voro dess Gudar ej annat än poëtiska figurer, luftgestalter hvarpå ingen trodde, personificationer af allmänna begrepp. För Greken deremot voro de verkeligen personer, antagna af folktron, med en bestämd caracter, ett bestämdt utseende, som hade sina bilder, sina Tempel, sina Prester, sina offer, med ett ord ej blott Gudar, utan äfven synliga, uppenbarade Gudar. — Använde man åter christna Relig. mythologiskt, och införde i stället för de gamla Gudarne våra Englar, Helgon, djeflar o. s. v., så saknade dessa all bestämd caracter, all individualitet, emedan christna Myth. är och förblifver, enl. sin caracter formlös, är ej objectif, utan ideel. Den ena Engeln är lik den andra, ja Englar och djeflar kännas egenteligen från hvarandra blott på färgen. En Poët som vill skillra dem, målar i molnen. Alla gestalter flyta tillsammans. Man kan se detta på Miltons och Klopstocks Epopeer. Ännu olyckligare var t. ex. Voltaires idé att i stället för mythолog. personer införa allegoriska. En allegori är ej annat än ett abstrakt begrepp försinligadt, som aldrig kan ha någon poëtisk effect. Den är äfven så litet en poetisk person, som en uppstoppad rustning är en

hjelte. — Den Hom. Epopéens företräde häri för all modern Epopé är endast härigenom afgjordt. Poësien har i våra tider ett annat fält att bearbeta, den kan ha andra, om man vill, äfven större förtjenster; men den Homeriska objectiviteten, åskådligheten, bestämdheten i det mythiska kan den ej uppnå. —

B) *Skiljaktighet i borgerliga förhållanden och sällskapslifvet.* Alla borgerliga förhållanden voro hos de gamle vida mera enkla och mindre complicerade än hos oss. Allt samhälle utgår från Patriarkaliska styrelsen. Denna är enkel som allt är i sin början. I Homers tid hade samhället, som nyss börjat utvickla sig, ännu mycket quar af denna primitiva enkelhet. Det fans ännu icke mera än 2 stånd, slafvarnas och de fria. Från Kungen ner till Bonden var ännu icke en så lång mellansträcka af skilda värdigheter som hos oss. Deraf kom också, att Kungen, Hjelten, Prinsessan hos Homer ej ansåg sig vanhedrad af att göra hvad hos oss bonden och pigan endast göra. Kungen öfversåg sjelf sina hjordar, planterade sina vinträd (Laertes), skötte sitt åkerbruk. Han tillagade sjelf sin måltid (Achilles). En prinsessa (Nausicaa) for sjelf till sjön och tvättade sina kläder. En drottning (Penelope) tillbragte hela sin dag med att spinna och väfva. Man ansåg intet arbete, som tjente att förse våra första och nödvändigaste behof, för vanhederligt. Häraf härleder sig den patriarkaliska enfalden i Homeriska hjeltarnas seder. Hos oss är förhållandet annorlunda. Allt kropsligt arbete anses för förnedrande, utom för de lägsta classerna i samhället. Från dessa opp till de högsta är en vidlyftig kedja. Hvarje särskilt stånd har sina intressen att bevaka, sin värdighet att iakttaga, sina fördomar, sina bruk och sedvanor. Hvad som stöter mot dem anses oanständigt, äfven föreställdt i konsten (såvida den ej är komisk.) — (Hvad poetisk decens eller värdighet angår, så

märkes att begreppet om värdighet alltid är relatift och förändras med tiden. Men poesien sysselsätter sig med något allmänt och förblifvande. Den vill föreställa ren mensklighet, ej mensklighet efter särskilta convenanser och tillfälliga fördomar. Den Fransyska Critiken). Men å andra sidan är onekligt att våra mera implicerade borgerliga förhållanden på ett vida mångfaldigare sätt utvicklat menniskornas caracterer. I den mängd af olika borgerliga förhållanden, hvari vår tids menniskor befinna sig, måste de äfven handla olika. Alla menskliga förmögenheter utbildas härigenom mångsidigare, friare, djupare; och den moderna Poësien har härigenom en källa till rikedom och omvexling, som den antika, med sedernas dåvarande enkelhet och enformighet ej kunde äga. —

En annan väsendtelig orsak till skiljaktlighet mellan antika och moderna poësien är Fruntimernas olika behandlingssätt och den häraf följande olikheten i begreppet om kärlek. Hos alla rå och obildade Nationer är quinnan slaf. Sådan är hon ännu i dag hos vildarna, hos Araberna, Turkarna och i allmänhet hos alla Österländningar. Hos Grekerna och sedermera hos Romarne var väl, i synnerhet i sednare tider, hennes tillstånd något bättre; men det anseseende och värdighet hon har efter våra seder, saknade hon helt och hållit. Här kan icke vara fråga om det moraliskt orätta i ett för hårdt behandlande af Quinnan, utan endast om dess verkan på sederna, bildningen och derigenom på konsten. Det är således onekligt att der man lemnar Quinnan tillfälle att utbilda sin caracter, hon måste verka välgörande äfven på mannens bildning. Hvad som hos mannen är rått, vildt, oböjligt, utsväfvande, hyfsas och tempereras af quinnan, som i allmänhet har en finare och sannare känsla för anständighet, måtta och skönhet. Hos de gamle värderades quinnan blott som Mor och hushållerska. I

æsthetiska framställningar kunde hon blott genom sin sinliga skönhet få ett rum. Hela hennes inre värde öfversågs, eller rättare, detta låg, genom det sätt hvarpå hon behandlades, ännu outvickladt, som blomman i knoppen. Ett liberalt umgänge med Fruntimren som hos oss tempererar sedernas råhet och passionernas vilda utbrott, var för dem okändt. Häraf kommer också till en stor del den våldsamhet och råhet i all Passion som vi finna hos Homérs hjeltar, och i allmänhet hos alla nationer hos hvilka quinnan är förnedrad eller åtminstone ej spelar annat än en subordinerad rôl.

En följd af detta quinnans behandlingssätt var äfven den olika åsigten af kärleken hos de nye och gamle. Den var hos de gamle blott djurisk drift, utan all moralisk förädling. I konsten kunde den således icke ingå, eller åtminstone om den der framställdes var det nästan uteslutande i blott djurisk gestallt. Detta gäller icke blott om Homer utan äfven om alla Grekiska och Romerska Poëter utan undantag. Kärleken är hos dem alla blott köndrift. Först i sednare tider, och då riddar espriten utbredde sig öfver Europa, målades kärleken annorlunda. Den blef ett grunddrag i hela den moderna poësien, och spelar deri en hufvudrol. Den är här icke den djuriska driften, utan en svärmande idealisk känsla, ett förgudande icke blott af quinnans behag, utan äfven af hennes dygder, ett blindt öfverlåtande åt hennes godtfinnande, en evig, svärmande längtan. Med ett ord kärlekens poëtiska sida är fattad. Från denna idé utgick vid konsternas upplifvande all Europeisk modern Poësi. Intet skaldeslag finnes hvari den ej är den herskande. Petrarchas lyriska sånger ha intet annat ämne än en sådan kärlek. Tassos, Ariostos och nästan alla nyare Epopeer äro fulla af dylika föreställningar. Franska Tragedien är väsendteligen ingen ting annat än en kärleksintrig. Hela den nyare Romanen lefver blott af kärlek, liksom Cameleonten

lefver af vind och väder. — Huru man i öfrigt må tänka om en sådan idé, om man också anser den för svärmeri och öfverdrift, så mycket är åtminstone visst att härigenom en helt ny spher för konsten är öppnad, och att den moderna Poës. häraf väsendtligen fått sin utmärkande, subjectiva caracter. Ty blott härigenom kunde Poësiens förening med den finare menniskokännedomen lyckas. Kärleken på detta sätt betraktad är i sig sjelf menniskohjertats poësie; och härigenom blef ej blott den yttre sinnliga skönheten, utan menniskohjertat med alla sina finaste känslor gjordt till thema för konsten. All Passion, utom kärleken, är för Phantasien ett svårt och oböjligt ämne att bearbeta. De måste poëtiskt omsmältas för att ej genom sin tillbakastötande Natur störa det æsthetiska intrycket. Kärleken deremot är ett tacksammare ämne; man behöfver blott att hålla fast dess drömmar och utbilda dem. Ämnet är i sig sjelf idealiskt, och det kommer vidare blott an på formen och iklädningen. Men skall denna ej bli allt för enformig, skall kärleken ej i æsth. framställning, liksom i allmänna lefvernet, förtära sig sjelf, så måste den förenas med sådana föreställningar som uppkomma dels af dess collision med andra passioner, dels med menniskans moraliska natur, med dess pligter, dess ära o. s. v. På detta sätt förstod t. ex. Shakespear (en mästare i att sönderdela alla passioner i sina Elementer och unique i sitt slag liksom Homer i sitt) att i Tragedien införa kärleken med alla sina sophisterier, alla sina svärmande behag. På ett annat sätt spelar kärleken i Franska Tragedien (hos Racine och Corneille) en hufvudrôl genom de finaste teckningar af striden eller föreningen mellan ridderlig kärlek och ridderlig ära. Men på detta sätt kommo en mängd psychologiska sanningar hvarmed hos de gamle knappast philosopherna sysselsatte sig, i poëtiskt omlopp. Poësien ryckte Philosophien allt närmare och närmare. Den blef

resonnerande, psychologisk, subjectif, och sysselsatte sig vida mera med menniskans inre än med den yttre Naturen.

C) *Skiljaktighet i Lärdom och Critisk bildning* i synnerhet hos Poëterna. — De gamles uppfostran och hela bildning var helt olika med vår. Vi hämta större delen af våra kunskaper ur böcker. Hvad åter de gamle visste, det visste de af egen erfarenhet, af egen åskådning eller åtminstone genom andras mundteliga berättelse. Derföre var också deras kunskap mera omedelbar, klar och liflig, den var, så att säga, mer deras egen, och i samma mån måste äfven förmågan att tydligen och lefvande framställa den, vara större. Detta gäller i allmänhet. Hvad Poësien särskilt angår, så finnes bland de moderna Poëter föga någon, som ej haft en lärd uppfostran. I synnerhet har på alla moderna poet. producter Critiken haft ett synbart inflytande. Ingen i sednare tider som allvarligt idkat poësi eller åtminstone ganska få, ha idkat sin konst blott efter naturlig drift, utan äfven efter reglor. Äfven i de friaste skapelser röjer sig ofta detta afseende på reglorna, i vissa Nationers Poesi, t. ex. i den Fransyska, ända till carricatur. Härigenom måste också inträffa, hvad som verkeligen inträffat, att den moderna poësie måste synas mera som konstproduct, de äldres mera som naturproduct. I Grekland föregick konstens practik dess Theori, hvilket också är den naturliga ordningen; ty en konsttheori är ej annat än en recension af snillets olika skapelsesätt; konsttheorien står till konsterna i samma förhållande som Gramatiken till språken; man hade språk, innan man hade Gramatikor. Ty det bör märkas att æsthetisk production ej är en blott förståndsactus, ett bildande efter begrepp, utan förutsätter en förmåga som öfverstiger blotta förståndets gränsor, och rör sig i en verld dit man ej kan hinna med blotta begreppet. Derför är äfven all konsttheori, Poetik m. m. i sitt väsende negatif, och kan endast

genom exempel lära ej hvad man bör göra, men hvad man ej bör göra o. s. v. — Hos de gamle i allmänhet och i synnerhet hos Homer var förhållandet också alldeles motsatt med närvarande tiders. Då Homer sjöng och den classiska poësien med honom bildades fans ännu ingen Lärdom, mycket mindre någon Critik. Konsten var helt och hållet anförtrodd åt Naturens ledning. Smaken var ej en följd af æsthetisk bildning, utan verkade som blind känsla, som instinct till det sköna. I den poëtiska producten ingick intet afseende på reglor lärda af andra, intet var deri främmande och öfverläst, allt frambröt liksom helgjutit ur den diktande phansien. Hvad vi kalla natur hos Homer är ingen ting annat än den dunkla känslan af denna konstens och critikens frånvaro; och häraf kunna vi äfven till en stor del förklara oss det lifliga, friska, trogna i Homeriska framställningssättet, hvilket väl svårligen någon af de nyare kunnat upphinna. —

Om handlingen i Iliaden.

Hvad som nu blifvit anfördt om skiljaktigheten mellan antika och moderna Poësien och orsakerna härtill gäller äfven om Homer och bestämmer den synpunct hvarur Iliaden bör betraktas. Ty Homer är mera än någon annan representant för den gamla poësien, i synnerhet den episka. — Iliadens ämne är Achilles' vrede, eller rättare den förolämpade och hämnade Achilles. Ämnet är lyckligt. Handlingen är stor och intressant för sin tid. Den är stor genom sin föranledning. Trojanska kriget är en bland de vigtigaste Epocher i Grekiska Historien, och Achilles var Nationens första hjelte; hon är äfven stor genom sina följder, Grekernas fortfarande nederlag, flykt och förtviflan, och på andra sidan genom Hectors fall, som var Trojas förnämsta stöd.

Intressant måste den äfven vara i synnerhet för Greker, för hvilka den hade nationalintresse. Förfädrens stora bedrifter, deras öden under en bland de vigtigaste perioderna af deras gamla historia, kunde ej annat än intressera deras efterkomande. När man vidare besinnar att i denna handling deltogo ej blott Nationens förnämsta hjeltar, personer som hvarje stat gjorde sig en ära af att räkna bland sina medborgare, utan äfven alla den tidens Gudar, att således både himmel och jord delade denna tvist, så kan man deraf göra sig ett någorlunda begrepp om det intresse som detta Epos måste haft för Grekerna. —

Man fordrar äfven af en Episk handling enhet och fullständighet. Det är svårt att bestämma hvad man egentligen förstår med handlingens enhet och fullständighet i ett Poëm. Ty om man betraktar en handling i anseende till tiden så hänger den alltid tillsammans med något föregående och efterföljande. Hvarje ögonblick, således äfven den poetiska handlingens, är en dotter af föregående tider och en Mor till de efterföljande. Betraktar man t. ex. Achilles' vrede såsom handlingen i Iliaden, så berodde den till sitt ursprung af föregående händelser; dess följder åter sträckte sig vidare än Iliaden. Förstår man emedlertid med episk Handling en vigtig händelse med dess närmaste motiver och dess närmaste följder, så har Iliaden denna handlingens enhet; ty Achilles' vrede och hämd förekommer der både till sitt ursprung och sina väsendtliga följder. Der förekommer också ingen ting annat än hvad som härmed står i naturligt sammanhang. Hvarje företag af Gudar eller menniskor går ut på antingen att Achilles må få hämd eller hindra det. Hvad Agamemnon, Grekerna och de gynnande Gudarna företaga är hinder för denna hämnd; allt som befordrar Trojanernas seger deremot, befordrar äfven Achilles' hämnd och hans ära. Emedlertid kunde i anledning häraf

invändas, och har äfven verkligen blifvit invändt att om Handlingen är den förolämpade och hämnade Achilles, så upphör den redan med 19:de Rhapsodien. Ty der anser sig Achilles redan tillräckligt hämnad, och försonar sig med Agamemnon. Men hvad som följer, nemligen den hämnd Achilles tar på Hector öfver Patrocli död, härflyter efter den tidens tänkesätt, som ansåg hämden öfver en väns död för helig plikt, så omedelbarligen derur, att det ej kunde utlemnas, utan att handlingen, åtminstone för den tidens menniskor, skulle synas stympad. Berättelsen deremot huru Priamus återköper Hectors kropp och begrafver den (ämnet för tjugufjerde Rhapsodien), tyckes hänga mindre tillsammans med hufvudämnet för Poëmet. Detta är äfven en bland hufvudorsakerna hvarför i synnerhet tjugufjerde Rhapsodien af flere Critici blifvit tadlad och ansedd som understucken af sednare Författare. Man kan emedlertid säga att Achilles först derigenom att han utlemnat Hectors kropp till begrafning visar att hans hämnd är fullkomligen tillfredsställd, äfvensom scenen mellan Priamus och Achilles är en af de skönaste i Iliaden. — Obestämdheten af hvad man egentligen förstår med Handlingens enhet. Ajax mastigoforos. Shakespears Tragedier.

Vidare är handlingen i Iliaden enkel och omfattar föga tid. En handling ej störd af mellanhändelser och som ej allt för länge fortvarar är härigenom lättare för phantasien att uppfatta och på en gång öfverse. Härigenom förstärkes totalintrycket och derigenom intresset som ej sprides på flere personer och tider. Det är väl sant att Achilles i mer än hälften af Iliaden egenteligen ej handlar; men allt hvad som sker, sker ändå för hans skull. Agamemnon, Hector, Paris, Ajax, Diomedes, Patroclus ådraga sig hvar efter annan vårt intresse; men de äro ändå figurer satta i rörelse för hans skull, de handla endast derför och i följd deraf att

han är overksam. Homer fick härigenom tillfälle att framställa en mängd af caracterer, som annars ej utan att skada hufvudintresset hade kunnat införas. Olikheten häri med Virgilius. — Iliadens handling är just härigenom på en gång mångfaldig och enkel; mångfaldig genom de flere caracterer som här utvicklas och på ett väsendtligt sätt deltaga i handlingen; enkel emedan alla dessa figurer grupperas omkring en enda och äro till liksom blott för att öka uppmärksamheten på honom. Med ett ord Achilles är i Iliaden hvad Ödet är i Grekiska Tragedien, osynligt, efter utseende passift, och dock sker allt endast genom det. —

Hvad handlingens tid angår, så omfattar den i det hela 51 dagar. Första dagen förolämpas Chryses, och hämnas genom den af Apollo uppväckta Pesten. Tionde dagen förolämpas Achilles Il. I: 54. Tolf dagar härefter utbeder sig Thetis hämnd af Jupiter. Dagen derpå, alltså 23:de från Poëmets öppnande, lefvererar Agamemnon slagtning. Följande dagen förbränna Grekerna sina döda och befästa lägret Il. VII: 381. Tjugufemte dagen lefverera de andra slagtningen Il. VIII: 1—485. Om natten söker man försona Achilles, men förgäfves. Diomedes och Ulysses öfverfalla Thracierna under Rhesus VIII: 487—ad finem Rhap. X. Med 26 dagen börjar 3:dje slagtningen, XI—XVIII: 239. Tjugusjunde dagen försonar sig Achilles med Agamemnon och dödar, i den derpå följande 4:de slagtningen, Hector XIX—XXII. Tjuguåttonde dagen förbrännes Patrocli lik XXIII: 10. Den följande samlas och begrafves hans aska och Riddarspelen gifvas till hans ära XXIII: 225. Derefter släpar Achilles tolf dagar i rad Hectors döda kropp kring Patrocli grafhög XXIV: 14—32. På samma dag besluta Gudarne att befria Hectors kropp från denna vanära, hvarefter Priamus köper den lös, och 10 dar derefter begrafver honom. Således tillsammans 51 dar. Men afräk-

nar man mellantiderna, hvarom Homer ingenting berättar och deri handlingen ej framskrider, så blifva för den egenteliga handlingen föga mer än 8 dar öfriga.

Om caraktererna i Iliaden.

Homer berömd för mångfaldigheten af sina caracterer. Hans förtjenst häri så mycket förunderligare som menniskokännedomen ännu måste vara ringa och i allmänna lefvernet en sådan mängd af olika caracterer som nu ej kunde förekomma, af orsaker förut anförda. Nästan alla äro de Heroer, ἄνακτες, herrskare. Dessa öfverensstämma alla i vissa hufvudegenskaper som efter den tidens tänkesätt måste utgöra en Heros; såsom gudomlig börd, företräde i kroppsstyrka och skönhet, färdighet i vapen, practisk lefnadsklokhet, vältalighet. För öfrigt lättrogna, vidskepliga, våldsamma i sina passioner, svartsjuka om sin makt, med föga utvicklade moraliska begrepp och en ringa intellect. odling. Detta deras allmänna caracter. Men Homer har deråt gifvit en oändlig mångfaldighet och omvexling.

Den förnämste personen i Iliaden är Achilles. Ett ideal af hjelte efter våra begrepp är han dock icke. I allmänhet ligger förtjensten af Homers caracteristik mindre i idealisk fullkomlighet, i försinligande af ett begrepp än i hvarje caracters bestämda personlighet och individualitet, och i dess consequence:

servatur ad imum qualis ab initio processerit.

Achilles förenar dock i sin person de väsendtliga dragen af en Heros på den tiden. Hans börd är den högsta. Genom Peleus härstammade han på fädernet från Jupiter. Hans Mor var Thetis. Han var den skönaste bland Grekerna, öfverträffade alla andra i snabbhet, ποδας ὠχυς A. Likaså,

ehuru ung, i styrka, behändighet och mod. Hans själsegen skaper svarade mot hans physik. Han föraktade döden som föresades honom och valde med ädel beslutsamhet ett kort men bedriftrikt lif och en evig namnkunnighet framför en lång, sorglös men oberömd lefnad. Utom fullkomlighet i alla kroppsöfningar, hade han af Chiron äfven lärt Läkarkonsten samt Musiken. Han var af naturen vältalig, och ehuru han, för sin ungdoms skull, aldrig förut uppträdt såsom Talare i Folkförsamlingen, talar han dock för första gången med manlig vältalighet. Det ligger äfven hos honom, som hos alla stora caracterer, något älskvärdt. Han är den första som under Pesten behjertar folkets elände och råder till de bästa medel till dess hastiga afhjelpande; och då han sedermera af hat till Agamemnon och af hämndlystnad undandrar sig från striden, så kan ej de mest lysande löften, ej hjeltarnas och härens förenade böner, ej äran af att bli Trojas eröfrare, utan blott medlidande och Patriotismus förmå honom att slutligen skicka ut Patroclus med sina Myrmidoner till hjelp. Han nöjer sig med de ringaste delarna af bytet, motsätter sig Agamemnons förslag om en ny delning deraf och emottar ehuru förolämpad Herolderna som skulle afhämta Briseis och sedermera Ulysses och hans följeslagare med vänskap, godhjertenhet och välvilja. Hans tacksamhet och barnsliga tillgifvenhet för sin Fosterfar (Phœnix) och hans trogna innerliga vänskap för Patroclus visa honom äfven från en älskvärd och intressant sida. Med ett ord det ligger hos honom anlaget icke blott till en stor, men äfven en ädel och älskvärd man. Men han är ung och af naturen våldsam och häftig. Han är ärelysten, hämdgirig, oförsonlig, lätt till vrede, obetänksam, vild, trotsar på sin styrka och hatar öfverväldet —

impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
jura negat sibi nata, nihil non arrogat armis. (Hor.)

Han är en äregirig yngling, men med anlag till en stor man. En poetisk caracter skall dessutom ej vara en dygdespegel. En hjelte är något annat än ett Moraliskt compendium. Fel, svagheter kan en sådan äga, utan att derigenom störa æsthetiska intresset. Ett moraliskt ideal (såsom t. ex. Richardsons Grandison) hör ej till konsten; det är en tom abstraction, utan poëtiskt lif och kraft. En caracter kan vara moraliskt ofullkomlig och ändå æsthetiskt förträfflig; ty der är ej frågan om dygd utan om skönhet, liflighet, kraft. Konsten härvid är blott att genom det æsthetiska intresset öfverväga det moraliska ogillandet. I de fleste fall torde det vara händelsen med Achilles; och der det icke är det, t. ex. i hans uppförande mot den slagne Hector, bör man besinna att detta mindre är poëtens är Tidehvarfvets och tänkesättens fel.

Närmast Achilles står Ajax, Telamons son, från Salamis. Äfven han härstammade från Jupiter. I storhet, styrka och skönhet öfverträffades han blott af sin slägtinge, Achilles. Likaså i mod, tapperhet och ärofulla bedrifter. Honom utbeder sig Nationen af Gudarne när man genom lott skall välja den som skulle gå i envig mot Hector. Han liknar [Mars] då han går till denna strid. Hector sjelf känner sig intagen af beundran och ett slags fruktan vid hans åsyn. Öfverallt kämpar han med en jättes krafter och mod. Utan honom hade Grekiska flottan blifvit bränd af Hector, Patrocli lik och Achilles' hästar tagna, hela hären nederlagd och förstörd. Hans patriotismus och hans enkla, redliga tänkesätt göra honom äfven älskvärd. Men öfverallt synes han också blott som vild, rå krigare, som i förlitande på sin kraft trotsar Gudar och menniskor. I denna jättekropp bor en enfaldig, obildad, inskränkt själ. Han är en representant af den rå physiska kraften, utan förstånd och klokhet. Han är Horatii vis consilii expers.

Diomedes, Tydei son, är bland Greklands Heroer den tredje i kraft och mod. Han kämpar med sjelfva Gudarna, sårar Venus och Mars. Endast Apollos upprepade hotelser, eller Jupiters åskstråle som slår ner för hästarna, kan förmå honom att afstå från fiendernas förföljande. Med denna tapperhet förenar Diomedes äfven ett klart förstånd, och Nestor sjelf ger honom det vitsord att han i klokhet öfverträffar alla af sin ålder. Derför fördrar han med stillatigande Agamemnons oförtjenta förebråelser. Han förkastar såsom vanhederligt Trojanernas förslag att återlemna Helenas förmögenhet men ej henne sjelf, hvartill dock de andra syntes beredvilliga, förebrår Agamemnon sin feghet att vilja öfvergifva kriget innan staden vore tagen o. s. v. Han har en stark känsla af sitt värde, men mildrad genom klokhet, så att den aldrig urartar till vild stolthet. Han önskar seger och ära, men viker för fienden då nödvändigheten fordrar. Han gråter då han är i fara att förlora segern under kapplöpandet, men han rasar icke mot sig sjelf som Ajax då han förlorar mot Ulysses. Minerva som skyddar alla dem som förena klokhet med tapperhet, är äfven hans beskydderska.

Hector är den sublimaste och ädlaste caracteren i Iliaden. Som krigare och menniska är han mer än Achilles af hvilken han ej heller i skönhet och storhet öfverträffas. Achilles framgår med oemotståndelig styrka som enskilt krigare; Hector äfvenså, men leder tillika såsom Fältherre slagtningens gång och härens rörelser. Han är egenteligen den ende som skyddar Troja; ingen olycka, ingen fara nedslår honom. Han störtar vanmäktig ner för en sten som Ajax kastat emot honom, men skyndar åter i slagtningen så snart han återhämtat sig; genomvakar hela natten i rådplägningar och börjar med solen slagtningen åter, tränger genom Grekiska förskansningarna, kastar eld i

flottan och nerlägger Patroclus. Han faller väl för Achilles; men nästan alltid måste den bildade tappre vika för den rå, ursinniga styrkan. I humanitet öfverträffar han Achilles, och man ser lätt att Hector tillhör ett folk som var vida före Grekerna i bildning. Hector är ej blott hjelte utan äfven menniska. Han afskyr sin Brors, Paris', förbrytelse, men älskar honom ändå med broderlig kärlek, så snart han uppfyller sin pligt mot fäderneslandet. Den mer förförda än lastfulla Helena förolämpar han aldrig, är tvertom alltid hennes beskyddare. Han älskar ömt sin Andromache, hänger med hela sin själ vid sin son Astyanax, men öfverger begge då ära och pligt kalla honom tillbaka till striden. Aldrig förfaller han i ett sådant raseri att han öfverser faran; han inser den, känner det förskräckliga deri, vacklar ofta som dödlig menniska; men han upplyfter sig äfven genom sin själsstorhet öfver dessa menniskonaturens svagheter. Då han i sitt blod med döende stämma bönfaller hos den smädande, känslolösa Segraren om begrafningens gunst (ett vigtigt föremål efter den tidens tänkesätt); då Achilles hotar hans döda kropp med all möjlig nesa och skymf, och han då icke förbannar honom utan endast mildt varnar för de hämnande Gudarna; hvem fylles ej då af medlidande för den mensklige Hector, hvem hatar ej då den vilda, rå, hämndgiriga Achilles? — Det är kanske ett af de väsendtligaste fel i Iliaden, att Hector genom sin caracter och sitt handlingssätt fixerar på sig ett vida högre intresse än Achilles som annars skulle vara hufvudpersonen. Emedlertid härleder sig detta tilläfventyrs mest från våra mera förädlade Moraliska begrepp. För Homeriska Tiden var förhållandet annorlunda. Hvad som i detta afseende kan sägas om Hector, inträffar äfven till en stor del på Turni caracter, i Æneiden.

Agamemnon var ej så stor som de andra Heroerna;

men skönheten och majestätet af hans gestalt var beundransvärd. I hans ögon och min fann man Jupiters värdighet; såg man hans breda bröst och skullror, så trodde man sig se Neptun eller Mars. Hvarför H. alltid så fullständigt målar sina Heroers yttre gestalt. I rikedom och makt öfverträffade han alla; men i hjeltekraft och visdom öfverträffades han deremot af flere. Han var hela Härens anförare; och hans makt gjorde honom till stolt, öfvermodig, girig och trotsig. Ett drag af feghet går genom hela hans caracter. Han gjorde flera gånger förslag att vända om och upphäfva belägringen, och tog sin tillflykt till förställning när han fruktade Nationens vrede. Blott understundom bemannade han sig till hjeltemodig tapperhet. Antalet och vigten af hans bedrifter är dock ringa när de jemföras med de förut nämnda Heroernas.

Menelaus, Agamemnons Bror, var en stor skön, bredskuldrig man, men en hjelte blott af andra rangen μαλθακος αἰχμητης. Det är i allmänhet mer hämdgirighet och upplågande passion än stilla mod som hänför honom i striden. Som Talare uttryckte han sig med värma och klingande stämma (βοην ἀγαθος), kort men kraftigt och på saken. I hans tänke- och handlingssätt framlyser ofta mildhet.

Paris eller Alexander, Priami son, var utmärkt skön och älskvärd. Hans fina utbildade känsla visade sig i hans böjelse för det sköna. Således hade han af de bästa konstnärer i sin Nation låtit bygga sig ett eget präktigt Palats Il. VI: 313, han hade utmärkt böjelse för Musik Il. III: 54, använde mycken omsorg på en prydlig klädsel, Il. III: 392, och till och med på prydnaden af sina vapen Il. III: 17, Il. VI: 321. Men just denna finare känsla för det sköna var äfven källan till hans passion för quinlig skönhet. Paris är i Iliaden en alldeles egen caracter. En högre och finare bildning än Grekernas då varande framlyser öfverallt

hos honom. Men just emedan en sådan bildning lätteligen förer till veklighet och Asiatisk yppighet, syntes han dem äfven föraktlig. Emedlertid var Paris ingen vekling; han saknade icke kraft och mod; och det behöfdes blott en allvarsam påminnelse om hans pligt, sådan som han fick af Hector, så följde han villigt i slagtningen, och utmärkte sig der genom lysande bedrifter.

Hela denna class af yngre Heroer öfverensstämma alla deri att hvar och en är tapper; men hvar och en yttrar likväl sin tapperhet på ett särskilt sätt. Den ena är tapper af grundsats (Hector) den andra af Temperament; den ena dristig, den andra försigtig; en häftig och egensinnig, en annan äfven häftig, men böjlig. Den ena är mild, den andra grym; den ena stolt och uppblåst, den andra blygsam och modest. Den ena är fåfäng öfver sin makt, den andra öfver sin styrka, den tredje öfver sin börd. Med ett ord Iliaden är ett galleri af särskilta menniskocaracterer, icke fint psychologiskt utbildade som i nyare æsthetiska producter, men likväl med starka och afgörande drag skilda från hvarandra. En person utan ganska bestämd caracter förekommer ej i Iliaden. Allt har der ett eget ansigte, egna drag, tilläfventyrs ofta groft bildade, men dock igenkänliga. Och häri röjer sig äfven Homeriska Poësiens objectivitet och bestämda individualitet.

De gamles caracterer i Iliaden contrastera märkeligen med de yngres. En bland de förnämsta ibland dem är Nestor, kung öfver Pylierna, redan öfver 70 år gammal. Redan som yngling hade han utmärkt sig genom styrka och mod, men ännu mer genom inträngande förstånd, så att gubbar och männer redan då lyssnade till ynglingens råd. Åtminstone berättar han så om sig sjelf Il. I: 261—273. Genom en lång erfarenhet hade detta förstånd hunnit till ännu mera mognad, och Gubben kände denna öfverlägsen-

het, och yttrade den fritt. Alltid är hans rådslag det visaste, hans vältalighet ren och enkel. Den strömmar ljufvare än honing från hans läppar. Hvad som isynnerhet utmärker honom är den hos ålderdomen vanliga pratsjukan och vidlyftigheten, berömmet af fordna tider och klagan öfver de närvarandes depravation. Alla hans tal bära pregeln däraf, men tillika af practisk lefnadsvishet samlad genom en lång erfarenhet. Dessutom tillvinner han sig genom sin ädla öppenhjertenhet, sin frimodighet i lof och tadel, utan afseende på personen, och genom den eld och liflighet som han visar både i striden och rådplägningen, allas hjertan. Det är patriarkaliskt och verkligen rörande att se den vördnad och uppmärksamhet hvarmed alla äfven de vildaste Heroer bemöta Nestor och afhöra hans ofta nog långa förmaningar. Han är, i vishet och råd, liksom en Far för dem alla. Det är en Idyll inkastad midt i stridsbullret.

En motbild till Nestor är Ulysses. Han hade ej de andra Heroernas storhet men var dock en kraftfull man, af ett ärevördigt utseende. Ibland alla hade han största skarpsinnighet och fintlighet och fann hastigt, äfven i den mest invicklade och brydsamma belägenhet, det säkraste och bästa medlet. Derför kallas han också πολυμητις, πολυμηχανος, δια μητιν αταλαντος. Han var själen i företaget, äfvensåsom Achilles var dess arm. Ulysses beviste genom många bedrifter att det ej saknades honom mod och styrka; men en mångfaldig erfarenhet hade lärt honom att klokhet och list, samt förmågan att skicka sig i alla lägen förmår mera än rå tapperhet. Detta var alltså grunddraget i hans caracter versutus, πολυτροπος Οδυσσευς. Derför är äfven Minerva hans största beskydderska. I hvarje angelägenhet rådde eller handlade han med Nestors vishet; men han hämtade den mindre ur Erfarenheten än ur djupet af sin egen själ. Nestor är en from klok pratsjuk gubbe;

Ulysses talar med den kraftfulle mannens hela liflighet. Nestor handlar med enkel klokhet; Ulysses med slug list. Nestor talar ofta sjelf med ädel sjelfkänsla om sina bedrifter och sin vishet; den sluge Ulysses tyckes ej en gång känna sitt eget värde. — Svårigheten att poëtiskt behandla en sådan caracter.

Priamus tyckes ha varit äldre än Nestor. Deltar ej i striden, den han från murarna betraktar. I klokhet och pratsjuka liknar han Nestor. Han är en öm Far som rörande klagar öfver sina barns förlust; och för att återköpa Hector vågar han allt. Man tadlar hans svaghet att ej påstå Helenas utlefvererande; men dessa omständigheter stå alla i skuggan, och vi kunna ej dömma dem. Antenor är den ende som yrkar det med ifver; men tilläfventyrs var Paris' anhang för stort.

Det förekommer i Iliaden inga egentliga Fruntimmerscaracterer; ty Helena, Hecuba, Andromache, Briseis delta ej på något verksamt sätt i handlingen. Deremot flere i Odyssen. Iliaden föreställer mera en offentlig handling, hvari efter de gamles begrepp Fruntimerna ej kunde ha någon rôl. Odyss. åter är mera en målning af enskilta Lefvernet, en Episk Idyll der äfven Fruntimerna framträda handlande t. ex. Penelope, Calypso, Circe, Eurycleia.

Det är för öfrigt något utmärkande i Homers caract. att han aldrig beskrifver någon hjeltes caracter. I moderna poësien är detta mycket brukligt. Oriktigheten häraf. Hos Homer deremot uttrycker sig caracteren alltid genom handlingssättet, ofta genom de omärkligaste och obetydligaste drag.

Om mythologien i Iliaden.

All Episk Poësie fordrar nödvändigt såsom Substrat en Mythologie. Det är Epopens vingar hvarmed den lyfter

sig från hvardagslifvet. Men skall den ha någon poëtisk effect, så måste den åtminstone ej vara motsagd af allmänna Folktron. All Mythologie i sednare poëmer är kall allegori, kraftlös personification af abstrakta begrepp. Vi tro på en Gud, ej på Gudar. Den episka Poësiens tidehvarf är härigenom förbi.

En undersökning om de religiösa och Poëtiska idéernas ursprungliga förening hör ej hit. Här är blott frågan om den Homeriska Mythologien, eller som man äfven kallar det det underbara i Iliaden, sådant det nu förefinnes. Detta underbara består dels i den öfvermenskliga styrka och mod hvarmed Homers hjeltar utföra bedrifter för hvilka han sjelf förklarar sina samtida för svaga; dels i Gudarnas omedelbara deltagande i handlingen, antingen genom personligt medverkande eller genom naturfenomener eller genom konstverk (t. ex. Achille's vapen). Ty Homers hjeltar bära en rustning under hvars tyngd vanliga menniskor skulle nerdigna; kasta spjut och stenar som förenade menniskokrafter nu knappast förmå röra; strida med otrötteliga krafter från morgon till afton; hämma som ett bollverk en hel armé, eller utbreda flykt och nederlag deribland, och öfverskrida i hvarje passion vrede, hämd etc. gränsorna af den bland oss vanliga menniskonaturen. Men äfven högre och lägre Gudar ta omedelbart del i alla vigtigare handlingar, leda hjeltarnas rådslag, fylla dem med mod, strida tillhopa med dem, rädda den fallne, hela den sårade etc. åska, blodregn. Fördelen häraf för Poësien. — Huru H. föreställer sina Gudar. Homers Gudar ha 1:o en kropp, till form och organisation lik den menskliga men fullkomligare. Ej blod utan ἰχώρ Il. V: 340, vidare αθανατοι και αγηρως. Öfverträffa menniskokroppen i storhet, tyngd, hastighet, skönhet. Uppenbara sig i colossal gestalt. Il. XXI: 407. Axlarna knaka under Gudarnas tyngd och jorden bäfvar.

Il. V: 879, I: 530. Mars skriker som 10000. V: 859. Med 3 steg går Neptun från Troja till Aegæ. XIII: 20. Eldiga ögon, rosiga kinder, hvit hud, långt skönfärgadt hår o. s. v. — Häri upptäckes lätt sträfvandet till att bilda ett Ideal af sinnlig skönhet. Tillhör bildande konsten. Jup. ideal af HerrskareMajestätet. Apollo af manlig skönhet o. s. v. Caracteristika äro dock Apollos långa gullfärgade hår, Neptuns svarta lockar, Junos hvita armar, Minervas blå ögon, Auroras rosenfingrar, Aphrodites retande hals. Dock förekommer några barbariska drag. Vulcan haltar, Hecate har 3 hufvun, Chimæra, Echetus, Cerberus, Centimanerna, Hästen Arion θειον γενος. Gudarna kunna såras af menniskor. Dessa idéer äro quarlefvor af en råare tid. 2:o. I Moraliskt hänseende ännu mindre idealiseradt. Gudarna veta allt, παντα, τα τ'έοντα, τα τ'έσσομενα, προ τ'έοντα, leda menniskorna med sina råd, undervisa dem i konster och slöjder. Men Gudar kunna bedragas af Gudar, ja af menniskor. I moraliskt hänseende äro de föga annat än Copior af sin tids menniskor. De hata eller älska af blind passion såsom menniskorna, straffa de uraktlåtande af offer, känna alla menskliga passioner, ärelystnad, vrede, vällust o. s. v. Dessa passioner ej mildrade, de träta och slås, äro trogna bilder af sin tids menniskor. — Huru oriktigt Homer blifvit tadlad härföre. Assimilations lag. Efter tiden. Passioner nödvändiga för Poëtiska Machineriet.

Grekerna hade en mängd sådana Gudomligheter. Ty då alla oförklarliga phænomen i Natur eller menniskosjäl, alla obekanta orsaker till deras handlingar och öden skulle ha ett gudomligt väsen till förklaringsgrund, så skapades för hvarje naturfenomen, för hvarje passion en ny Dæmon. Häraf Gudarnas olika caracterer, och vidare classification. Genealogi. Jämf. med Kungarna och Heroer. En allmän Guda- och menniskoregent, åskguden, Zevs. Lik kungarna

fördelte han regeringen bland barn och syskon. Dessa utgöra andra classen, ἀναντες. Hvarje af dem har en syssla τιμη eller γερας vakar för bibehållandet af någon del af naturen, eller Konstfärdighet t. ex. Apollo för ljuset, Vulcanus för metallkonsten. Vidare äro de verldsstyrarns råd, församlas i Olympsalarna. Hvar och en af dessa har sitt rike, Naturföremålen som han förestår (Diana regina silvarum) eller de orter der han i synnerhet äras som Nationalgud. På andra classen följer den 3:de eller δημος deorum, väsenden hvarunder blott enskilta naturföremål stå, flodgudar, Najader, Hamadryader, och som uppväcka enskilta mindre allmänna och beständiga passioner såsom afund, Täflan (ἐρις) Fruktan (φοβος). Alla Heroernas företräden öfverfördes på Gudarna. Bebo pallats, indela sin dag mellan rådplägning och gästabud, ha kostbara kläder, vapen, vagnar o. s. v.

Dessa äro hufvuddragen. Öfverensstämma dock alla däri att de ansågos såsom omedelbara orsaker till alla utomordentliga naturphenomener äfven som till alla utmärkta tankar, beslut, handlingar. Man måste betrakta dessa Myther ej såsom allegorier, ej såsom blotta personifierade begrepp eller poetiska fictioner, utan som verkeligen handlande väsen, hvars existence Greken trodde. Häraf förefaller regeln hos dem intersit nisi dignus vindici nodus. Väl ges det flere Myther som, då phys. eller abstracta ideer ha gifvit anledning dertill, tyckas vara blotta allegorier. Men äfven härvid tänkte Grekerna på ett verkligt existerande väsen. All kraft var hos dem personifierad. Samma är förhållandet med physiska och cosmogoniska Fablerna. Man säger t. ex. Elementerna, deras attractiva och repulsiva krafter utmärktes genom Fabeln om ἐρως och ἐρις. Det synes tvifvelaktigt om dessa begrepp ännu kunnat vara uppkomna i en sådan allmänhet. Den eviga

natten, chaos, alla tings början är ett väsen som föder en son, ουρανος, och en dotter γη. Dessa para sig, alltså måste der vara kärlek, ἐρως. Här tänkte man sig hvilan som en kropp hvari en Dæmon bodde, liksom i trädet eller floden. Åtminstone tyckas blott på detta sätt dylika sagor kunnat få poëtisk användbarhet. Att ett abstract begrepp (cosmogoniskt) från början legat till grund derför är väl troligt (Heyne Coment. de origine & caussis Fabularum Homericarum) men detta blef snart ej blott personifieradt, utan äfven upphöjdt till mythisk person. Vidare härom framdeles.

Angående Homeriska Mythologiens ursprung (efter Heyne). H. har ej diktat allt; det mesta har han emottagit från andra. Det gafs före honom Poëter som han hade för ögonen. Religionsbruk hos Greklands äldsta invånare voro ganska olika. Enskilta Familjer erhöllo i början från sina förfäder föremål för religiös dyrkan, dem de meddelade andra stammar tills de på detta sätt blefvo gemensamma för smärre landssträckor och folkstammar. Ännu hade dessa Gudar inga namn och ansågos blott såsom Gudar hörande till vissa slägter (θεοι πατρωοι). I sednare tider förde nya Colonister till Grekland främmande Gudar t. ex. Danaus och Cecrops Egyptiska, Pelops Phrygiska, Cadmus Phoeniciska o. s. v. Härefter följde de hemliga Secterna (eller Mysterierna) införda dels af Colonister, dels af sådana personer som antingen sjelfve uppfunnit eller af andra antagit vissa philosophiska Lärosatser. Genom de vanliga religiösa samlingarna, till äfventyrs äfven genom dem som besökte Egypten eller Phenicien, uppstodo småningom försök att förklara sig tingens början och ursprung. I enlighet med denna tidens språk och tänkesätt tillade man begrepp som man genom abstraction bildat egenskaperna af ett sjelfständigt väsen. Detta hör till alla råa tiders philoso-

pherande. På detta sätt uppkommo Cosmogonierna och sedermera äfven härutur Theogonierna, icke på en gång och i en sammanhängande berättelse, utan småningom och allt efter som särskilta naturfenomener fästade uppmärksamheten och förklarades olika. Detta sätt att philosophera öfver tingens ursprung som tillhör den äldre verlden, förtjenar föga namn af allegoriskt. Ty härvid var mindre frågan om att finna en iklädning för sina tankar, utan man hade fast mer intet annat sätt att uttrycka sina känslor och meningar. Bilden liksom uppslukade begreppet; det låg väl deruti, men dunkelt och outredt. För sådana Cosmogonier ligger alltid personifierandet af Naturkrafter till grund. Begreppet om kraften fördunklades småningom, och personificationen hvarigenom den föreställdes stod quar. Denna person, i början allegorisk, blef med tiden historisk och individuell. Det allmänna allegoriska försvann för det enskilta historiska. Det allegoriska apterades till poëtiskt bruk. Ex. Apollo, Zeus, Neptunus etc. Tvistigheten mellan Juno & Jupiter, Jupiters gyldne kedja.

Så synes saken ha stått då Homer uppträdde, öfversåg hela förrådet af poëtiska hjelpmedel och anade en ny väg hvarpå den episka berättelsen kunde förskönas. Hans hufvudsakliga förtjenst i detta afseende ligger nu deruti att han upptog gamla Cosmogoniska och Theogoniska Fabler i Episka berättelsen, hvilka från början voro bestämda till physikaliska förklaringar. Af dessa förstod han betjena sig såsom verkeliga utur den äldsta menniskohistorien hämtade händelser, och desse, som man antagit på historisk tro ifrån fornverlden, blefvo grunden till ett äfven så nytt som underbart Mythologiskt System, hvari Gudarna dels i egen person utförde stora och öfvermenskliga bedrifter, dels bistodo Hjeltarnas företag. Just häraf kommer det äfven, att i dessa fabler vanligtvis en hemlig mening synes ligga för-

borgad; men denna hemliga mening har alldeles intet hänförande till poëten sjelf, hans närvarande afsigt och det i fråga varande stället. Likväl bemärkes den vid en analys af det poëtiska sammanhanget, och frikänner ej blott Poëten från allt tadel, utan äfven tyckes tillägna honom förtjensten af en sinnrik uppfinning, och dessutom bildar nyckel till upplysande af den äldre verldens tänkesätt och språk.

Den frågan alltså huruvida Homers mythologiska system är allegoriskt eller ej, synes alltså på det sättet bäst kunna afgöras, att en mängd af dessa fabler till sitt ursprung varit allegoriska, eller personificationer af Naturkrafterna; att denna deras allegoriska natur småningom öfvergått till Historisk, som redan på Homeri tid var den herrskande;[1] och att sluteligen begäret att i Homers mythologi se blott allegorier, härleder sig från sednare tider, då mythologiens historiska caracter var liksom förnött, och dessutom bragtes i collision med andra och sundare religionsbegrepp.

Det var en allmän tanka, så väl i Orienten som i det gamla Grekeland, att alla utomordentliga händelser hvartill man antingen ej noga visste den egentliga anledningen, eller som oförmodadt timade, tillskrefvos Gudarne. I hvarje händelse hade en Gud del, hvar plötslig och oförmodad tilldragelse, ja äfven företag som med afsigt, klokhet och konst utfördes (t. ex. Teucri båga), tillskrefvos Gudarnas inflytande och medverkan. Det är icke otroligt att Homerus var den första som införde dessa mythologiska begrepp i Episka Poësin. Men likväl tänkte han troligtvis härvid ej på något poëtiskt machineri, utan berättade hvad han, enligt Tradition, ansåg såsom passeradt, så vida han ansåg

[1] De gamle utmärkte genom Mars kropps- och sinnesstyrka, men vild och obetänksam, genom Minerva mod och kraft med klokhet, genom Mercur list och förslagenhet. Homer gjorde dem alla till personer, som deltogo i handlingen, då de i sin början endast varit symboler af abstracta begrepp.

det passande för sin dikt, och det i sitt Tidehvarfs smak och tänkesätt.

Begreppen i detta Tidehvarf om Gudomlighetens natur (se ofvanföre), att man tillade den samma blott en högre lott af sinnes- och kroppsegenskaper, obekymrad om dess moraliska värde, och utan afseende på begreppet om helighet som ännu ej kunnat uppkomma. Det bör således ej förundra oss om listiga anslag och bedrägerier äfven som hat, afund och andra oädla passioner förekomma så väl hos Gudar som hjeltar. Ty egenteligen äro Homeriska Gudarna ej annat än potensierade Heroër, i physiskt afseende begåfvade med större styrka, i moraliskt med starkare passioner. Det är dessutom förut visadt att blott ett sådant humaniseradt Guda-system är i Episka Poesien användbart. I samma mån som begreppet om Gudomligheten renas, i samma förhållande som man derifrån afskiljer allt mensklig och tillfälligt, förfaller den till ett blott abstractionsbegrepp, utan poëtisk brukbarhet.

Enahanda synes förhållandet varit med den genom de äldre poëterna till folktro öfvergångna mening att nästan hvarje hjelte härledde sig från Jupiter eller en annan Gud. Detta hade troligtvis i början endast afseende på det gamla sättet att uttrycka sig, hvarefter t. ex. alla kungar och mäktige ansågos för Jupiters söner. På samma sätt kallades alla Poëter Apollos söner, listiga och förslagna menniskor för Mercurii, tappra för Martis o. s. v. Vilda sinnen trotsiga genom kroppstyrka och högmod ansågos för Neptuns (hafvets) afkomlingar t. ex. Polyfem. De åter hvars härkomst var obekant, i synnerhet ur aflägsna länder, ansågos för söner af någon Flodgud eller Nymf, t. ex. Asteropæus, son af floden Axius m. fl. Från en dylik grund härledde sig äfven de dikter hvarigenom man föregaf att de som utmärkte sig i någon konst eller färdighet, troddes hafva lärt

den af Gudarna, äfven som hvar och en som utmärkte sig genom naturlig talent eller skönhet likaledes hade det såsom en skänk af Gudarna. Pandarus t. ex. hade af Apollo lärt konsten att handtera båge. Antiochus af Neptun och Jupiter att styra stridsvagnen, Epeus hade med Pallas' biträde timrat Trojanska hästen Od. VIII: 493 o. s. v. Äfven häri röjer sig det ursprungliga allegoriska begreppet, med tiden förändradt till ett historiskt. De talrika Grekiska genealogierna äro ett bevis härpå som ej ansågos för någonting mindre än allegorier. —

Den gamla tidens vana att föreställa sina tankar under sinnebilder och myth. dikter inskränkte sig ej blott till Cosmogonier och Theogonier, utan utbredde sig äfven till andra föremål för berättelsen, t. ex. till stora Naturförändringar, jordbäfningar, volcaner, häftiga öfversvämningar o. s. v. Således är t. ex. hela Gigantomachien i sin grund ingen ting annat än föreställningen om en jordbäfning. Pelion, Ossa. Att den förlägges på särskilta ställen är följd af jordbäfningar på särskilta orter. Typhon och andra vidunder utmärka blott den frambrytande underjordiska elden. Pesten genom Apollo. Grekernas vall förstörd genom Neptun. På samma sätt är Iris (Regnbågen) Gudarnas budbärarinna, emedan regnbågen synes sträcka sig från himlen till jordens (horisontens) yttersta ända. I alla dessa åsigter af Naturen röjer sig ett poëtiskt sinne; ty grunden för all poësie är att anse hela den yttre naturen, allt sinligt phenomen, såsom en bild af något djupare och högre, såsom en symbol af det oändliga. I denna mening är också all poësie allegorisk; men i den objectiva poësien måste nödvändigt denna allegoriska caracter förbytas till historisk, hvilket åter förhåller sig tvert om i den moderna Poësien. För de gamle var den allegoriska kärnan hvarifrån all dikt utvicklat sig för aflägse; de stadnade vid det historiska skalet.

Vi åter med vår sentimentala, philosophiska bildning, förgäta det yttre och fästa oss hufvudsakligen vid det inre. De gamle sökte Formen, vi formens betydelse. De gamle betraktade allegorien såsom verklighet, vi verkligheten som allegorie. —

Det gafs vidare äfven före Homer Fabler af ethiskt innehåll som äldre Poëter hade diktat i den afsigt antingen att i ett exempel göra en moralisk sanning åskådlig, eller symboliskt uttrycka sjelfva läran. Sådan är t. ex. fabeln om Ate Il. XIX: 91. När någon hastigt blir slagen med vansinnighet och dårskap, och förblindad fattar olyckliga anslag, eller hänföres af passionerna, så är det Ate, Jupiters dotter som förledt honom. Hon smyger sig stilla omkring, vidrör knappt jorden, för att beteckna huru omärkligt sinnet hänföres af passionen. — I denna Gudinnans följe äro Litæ Il. IX: 498, hvarigenom man godtgör det onda man begått af passion; de komma haltande och med rädda blickar och kunna ej följa den hastiga Ate. Här är ett blott Begrepp symboliskt uttryckt. Här är en mera allegorisk än Mythisk person. Orsaken dertill.

Men det ges äfven andra Fabler af samma ursprung som Homer förvandlat i berättelser och verkeliga händelser, och der han således genom ett exempel vill göra en ethisk sanning åskådlig. Så synes t. ex. fabeln om Circe endast vilja uttrycka huru genom vällust menskligheten förnedras till djuriskhet. Af samma beskaffenhet är Fabeln om Sirenerna. Emedlertid äro dessa Mythiska Personer. — I samma anda, och med samma Mythiska dikter berättar han äfven hjeltarnas och deras förfäders bedrifter, hvarvid alltid hans berättelse har någon grund i Traditionen.

Om stilen, språket m. m. i Iliaden.

Hvarje Poët har en egen styl, uttrycket af hans individualitet. Homer såsom representant af sitt Tidehvarf, uttrycker egenteligen mera dess än sin egen individualitet. Svårigheten att bedömma Homers stil. Vi känna ej ordens alla bemärkelser, äro okunniga om pronuntiation o. s. v. Mången fin skönhet i uttrycket som för Grekerna varit kännbar går för oss förlorad. Oaktadt allt detta, återstår ännu många skönheter i Homeriska Stylen som af oss kunna senteras. Den är i allmänhet kraftig liksom hans hjeltar. Den är enkel och sig lik från början till slut; inga antitheser, inga frågor, inga småaktiga metaphorer; allt är stort och simpelt, inga blixtrar, men fortfarande ljus. Den är alltid passande till sitt ämne, ehuru omvexlande detta må vara. Den har en utmärkt grad af sinnlig liflighet och åskådlighet. Den har poëtisk fullständighet och trohet.

Denna fullständighet är ett bland de utmärktaste drag i Homeriska Poesien. Han målar allt, äfven hvad vi anse för småsaker, noga och fullständigt, t. ex. då Ulysses med Chryseis landar Il. I:430. »När de hunnit till den djupa hamnen, refvade de segeln och lade dem i det svarta skeppet; masten nedhissade de med tåg och gömde den på sitt ställe; derefter drefvo de med årorna skeppet till landningsstället, kastade ankar och befästade det med rep.» Äfvenså omständligt beskrifves Agamemnons klädsel II: 43, huru han först tog den mjuka vesten den nyvirkade, sedermera den vida kappan φαρος, sedermera skorna, så spiran och svärdet o. s. v. När Achilles svär vid sin spira så omtalar han omständligt huru den blifvit gjord, huggen från sin stam på bergen, löf och bark afskalade o. s. v. Då detta sker med föremål som vi efter vårt begrepp anse

för ringa, ja äfven låga, så kan det hos vanliga läsare ej annat än väcka en vidrig känsla. Mig synes likväl alltid sådana ställen sköna dels genom sin trohet, dels äfven genom den bestämda bild de erbjuda Inbillningen. Bilden må vara så liten, så obetydlig som helst; det är ändå alltid en egen, bestämd bild. Af vida större effect är denna fullständighet, då en i sig sjelf stor och imposant scêne derigenom utmålas t. ex. Il. I: 43. »Vredgad gick han på Olympens höjder. Kring hans axlar hängde bågen och det kringtäckta kogret. Pilarna klingade på den vredgades skullror; men han framgick som natten etc.»

Homers stil är vidare naturlig, i. e. alltid passande och öfverenstämmande med det ämne som afhandlas. Jag talar här ej om den imitatifva Harmonien i flere ställen, hvilken man ända till barnslighet anmärkt hos de gamle. Onekligt är att den finnes hos Homer, men det är barnsligt att sätta ett förstort värde derpå. — — — I språk, som i sig sjelfva äro målande, (och det äro alla språk som ännu ej blifvit mycket odlade) är en sådan imitativ harmoni lätt, och infinner sig sjelfmant, utan att man behöfver hos Poëterna beundra någon utmärkt konst dervid. Men här är frågan om sanningen och egentligheten af hvart uttryck, dess öfverensstämmelse med tanken, bilden, den talande Personens caracter o. s. v., med ett ord om uttryckets æsthetiska sanning. Exemplen förekomma nästan i hvarje rad. I detta afseende äro Homers Tal alla mästerliga. Iliadens Dramatiska Form. Alla dessa Tal passa fullkomligen icke blott till omständigheterna hvari de hållas, utan äfven till den talandes Caracter. Derför är dem emellan en så stor skillnad. De gamle, såsom Nestor, Phœnix m. fl. tala alltid vidlyftigt, med stolthet öfver sin större Erfarenhet och med förtroende till den vördnad man är skyldig ålderdomen. Heroernas Tal deremot, som afgjorde sina

tvister snarare med svärdet, än med ord, äro vanligtvis korta och vilda.

Stilen i Iliaden är äfven målande och sinligt bildande mera än i något annat Poëm. Hela Iliaden är ett Galleri af Målningar. Nästan aldrig stöter man på blotta begreppet; det är alltid bilden som visar sig. Häri ligger väl äfven till en stor del förtjensten i sjelfva språket, som är mera målande än något nu kändt tungomål. Vidare äfven deri, att Homer på sin tid ej ansåg någon bild för låg. Kunde föremålet blott lifligt och sant skildras, så gjorde han det, utan afseende på någon rangordning rörande dess värdighet. Homers beskrifningar äro mångfaldiga och allmänt beundrade, eller rättare hvarje rad är en beskrifning. En särskilt uppmärksamhet förtjena hans Beskrifningar om slagtningarna. Efter den tidens seder lefvererade man inga egentliga fältslag; det var snarare Envigesstrider mellan enskilta Heroer, hvari armeerna först då deltogo när en sårad eller fallen hjelte borde försvaras. Man fäktade ej i bestämd ordning, utan här och der, allt som Tillfälligheten eller Modet förde en; kroppsstyrka, adresse och Mod afgjorde här allt. Äfven kunde hjeltarna, då man fäktade [man] mot man, vinna tid att genom Tal yttra sina tankar. Olikheten i tänkesätt, mod, styrka, i vapen, i anseende, i passion emellan dem som sålunda stötte på hvarandra, måste ge anledning till en stor mångfaldighet i stridsscener. Denna mångfaldighet var alltså för Homer historiskt gifven, och ej uppfunnen. Men sammanställningen deraf och den lefvande beskrifningen är hans verk. På slagtfältet visade sig alla de hos en hjelte väsendtliga egenskaper, kroppsstyrka, adresse, mod; der var således hans egentliga hedersställe. Poëten måste här betrakta honom med beundran. Alla Homers Bataljer äro fullständiga målningar, som föreställa objectet successift från sitt första ursprung ända till

dess fulländande, och innehålla äfven de minsta ofta träffande drag. Härigenom ha de också den högsta grad af åskådlighet som i Poësie är möjlig. Ett bevis på fruktbarheten af Homers imagination är äfven den oändliga varieteten i bataljer. Hvarje strid är olika, hvar hjelte omkommer eller såras på olika sätt. Han talar häröfver med sin vanliga fullständighet och med anatomisk insigt. Alla hans bataljer äro också fulla af lif och rörelse. De hänföra Läsaren som en ström. Alla sidor af menniskocaracteren, vrede, rädsla, hämnd, sorg, glädje utvickla sig deri. Uppfattar äfven i sin beskrifning ofta små drag, som dock måla föremålet på en gång. Il. III: 156. Härigenom målas Helenas skönhet tydligare än genom den vidlyftigaste beskrifning. Eller då Paris omtalar Ἀχαιδα καλλιγυναικα, så skildrar han genom detta Epithet sin caracter.

Homer har en mängd af Epitheter. Hit höra a) *Patronymica* såsom Peliden, Atriden, Priamiden o. s. v. På en tid då ännu ej några egentliga tillnamn voro brukliga, var detta nödvändigt hvarför man äfven ofta i Prosa finner Faderns namn tillfogadt. Dessutom lifvade alltid ett dylikt upprepande ett vördadt minne, och ansågs som en slags hederstitel. b) *Epitheter* som uttrycka någon särskilt synnerlig egenskap hos personen ellers aken. — — —Likaså de snabba, de svarta, de bukiga, de hafsvandrande skeppen, det svarta, purpurfärgade, ofruktbärande hafvet o. s. v. Större delen af dessa bidraga ganska mycket till stilens försinligande. Genom språkets lätthet för compositioner kan genom ett enda sådant ord flere begrepp föreställas. Det är en miniaturmålning innefattad i ett enda ord. Svårigheten att i moderna språk öfversätta dem. Emedlertid är dock detta snarare möjligt i Tyska och Svenska än i andra språk. — Angående Homers Epitheter har man [för] öfrigt tadlat att han har vissa såsom beständiga, utan af-

seende på personens belägenhet. Således är Achilles πόδας ὠκὺς äfven då han sofver, och skeppen äro hastiga äfven då de stå uppdragna på landet. Likaledes att hans Epitether understundom ej säga annat än det som nödvändigt förut ligger i hufvudordet, såsom den våta oljan, den hvita mjölken o. s. v. Svar härpå. Virg. humida stagna.

Man har från äldsta tider tillbaka beundrat Homer för hans liknelser, deras mångfaldighet, liflighet och riktighet. Det ligger i sakens natur att en Poët i Homers tidehvarf och omständigheter måste ha en stor rikedom af liknelser. Läsning eller det borgerliga lifvets invicklade förhållanden sysselsatte honom ej; den verkliga yttre verlden var hans verld, den betraktade och studerade han. Denna måste han således känna till en grad af klarhet och omständlighet, hvarom vi föga göra oss begrepp, och härigenom erbjödo sig äfven vid hvarje föremål en mängd af liknelser. Hans åhörare, som äfven kände yttre naturen, voro härigenom i stånd att bedömma riktigheten af hans jemförelser. De gladde sig att i bild återfinna hvad de så ofta sett i Naturen. Homers liknelser voro för dem som porträtter af gamla bekanta. — För oss måste de nödvändigt förekomma mindre frappanta. Vi känna Naturen blott genom böcker, eller för att så säga i öfversättning. De fleste som studera poesie förgäta den yttre Naturen; hela vår poesie är också vänd på den inre. För oss måste således hvar och en liknelse, den må vara så träffande som helst, merendels förekomma blott som ett afbrott i berättelsen och handlingens gång, i synnerhet då den som Homers endast är hämtad från de yttre föremålen. För att sentera Homers liknelser, äfven som för att i allmänhet sentera hela hans poëm måste man förglömma sin tids bildning och försätta sig i hans. Hvad konsten på oss förbildat

och förfuskat måste man bortlägga, liksom man aflägger kläderna för att bada.

Homer är rik på liknelser. Iliaden ensam innehåller flere hundrade. Då Grekernas anfall mot Trojanerna beskrifves anföres icke minder än fem liknelser Il. II: 455—483. Den vandrande hären med sina glänsande vapen liknas först vid en brinnande skog. Deras nedstigande från skeppen och på fältet liknas vidare vid foglarnas nedslående på Asiska ängen, vid de Kaystriska vattnen; de svärma omkring i otalig mängd och fältet genljuder af deras skri o. s. v. Den första liknelsen ger en lycklig bild af det imposanta för ögat i arméens första uppträdande. Den andra målar för örat det buller och dån som uppkommer af härens rörelse. I anseende till mängden liknar han dem vid flugor som kringsvärma i vårdagarna. I anseende till deras uppställning liknas de vid hjordar som rangeras af Herden o. s. v. — Hvad som är hufvudsaken i en liknelse, likheten, förfelar aldrig Homerus. Deremot händer ofta att objectet genom liknelsen ej förstoras, ja han jemför det äfven med ringare föremål, t. ex. när han liknar en kämpe som flere gånger afslagen likväl alltid återkom, vid en fluga, som ständigt bortjagas och dock ständigt vänder åter. Men det är ett falskt begrepp att all liknelse skall förstora eller ge en imposant bild för Imaginationen; den skall för imaginationen endast confrontera tvenne föreställningar, hvaraf den ena dels upplyser den andra, dels äfven genom jemförelsen och den insedda likheten angenämt och fritt sysselsätter det betraktande sinnet. — Ett vanligt inkast emot Homers liknelser är att de ofta ej äro nog ädla. T. ex. när Agamemnon Il. II: 480 liknas vid en Tjur som går främst för hjorden och i styrka och skönhet öfverträffar dem alla; eller när Ajax Il. XI: 560 liknas vid en åsna som icke kan fördrifvas ur sädesfältet innan hon ätit sig mätt. Man finner detta

löjligt, emedan åsnan af oss anses som en symbol på dumhet. Hos de gamle stodo ej åsnorna i så ondt rykte. Man hade också ej sådana öfverspända begrepp om poetisk värdighet som nu. Man trodde att ingen ting annat borde uteslutas från den poëtiska framställningen än hvad som i sig sjelf och för alla tider var äckligt, vidrigt, rebutant för sinnena eller phantasien. Mellan alla öfriga föremål existerade ingen rangordning. Uttryckte bilden föremålet sant, träffande, lifligt, så antog man den utan vidare scrupler. De gamle hade intet adelskap och ofrälse stånd hvarken i språket eller i samhället. I våra upplysta tider är det annorlunda. Vissa nationer ha visligen ur sin Poësie bortskrädt halfva språket för att med den återstående hälften vara så mycket högtidligare. Poësien är för dem ett Hof, der inga ofrälse ansigten tålas. Följden har blifvit en abstract Skaldekonst, utan all sinnlig liflighet, utan energi och anda, förnäm men fattig liksom Don Ranudo i comedien, och som i jemförelse med de gamles poësie är hvad ett anatomiskt skelett är i jemförelse med en menniska. — — Man har äfven tadlat Homer såsom allt för vidlyftig i sina liknelser. Det är honom icke nog att utmåla dem ända till likhetspunkten, utan han fullföljer oftast målningen ännu vidare, utan att likheten härigenom på minsta sätt upplyses. T. ex. då Menelaus Il. IV: 141 blef sårad och blödde, så liknas hans blod utgjutet öfver hela den öfriga kroppen vid ett stycke Elfenben som en Carisk eller Meonisk quinna färgadt i purpur, till hufvudprydnad för en stridshäst. Det ligger, fortfar han, i hennes sofkammare, och många tappre männer önska att föra det med sig; men blott åt konungar gömmer hon det kostbara, för att vara både en prydnad för hästen och en ära för den som kör honom. Här ligger likheten blott i purpurfärgen på Elfenbenet; hvad som vidare tillägges om dess

bestämmelse, dess kostbarhet o. s. v. upplyser ej likheten, drar tvertom uppmärksamheten derifrån och kan anses för öfverflödigt. Emedlertid vinnes dock härigenom det att Homers liknelser nästan alla äro sjelfständiga taflor, äfven då man icke betraktar dem i förhållande till det föremål de skola upplysa. Det gläder phantasien att se bilden fullständigt utmålad, utan att man undersöker huruvida en sådan fullständighet är öfverflödig eller ej. Ingen ting förlåtes så lätt som öfverflöd i skönhet. — De gamle anmärkte redan såsom något märkvärdigt att i första Rhapsodien af Iliaden ej förekommer någon liknelse. Mad. Dacier gjorde samma vigtiga upptäckt rörande första Rhapsodien i Odyssén, och var då genast färdig att uppge som regel för alla Epopéer att i första sången ingen liknelse kunde få förekomma. Orimligheten häraf faller i ögonen. —

— — — — — — — — — — — — —

Inträdes-predikan i Stäfvie och Lackaänga,

våren 1813.

Vår Herras Jesu Christi nåd, Guds kärlek och den heliga Andas delaktighet vare med Eder alla. Amen.

Friden låter jag Eder; min frid gifver jag Eder. Joh. 14: 27.

Med dessa ord, älskade åhörare, tilltalar Christus i dagens Evangelium sina lärjungar. Han hade redan länge förkunnat dem eviga lifsens ord, med sin läras merg hade han redan länge närt dem; det himmelska hade han för dem uppenbarat; den helige ande hade han öfver dem utgjutit. Det stora värf hvarför han kommit i verlden nalkades sin fullbordan; till Fadren skulle han snart återgå som honom sändt hade. Lik en döende vän som samlar omkring sig hvad han har kärast, förmanar, varnar, lärer, tröstar; så samlade äfven Christus omkring sig sina lärjungar, förkunnade dem sin förestående skilsmessa, förutsade dem hvad de för hans, för sanningens, för himmelens sak hade att uthärda, styrkte dem med nådens förhoppningar och helsade dem med sin frid. »Friden låter jag Eder, min frid gifver jag Eder». Och hvad, m. åh. hvad kan väl menniskan, hvad kan gudomligheten sjelf bjuda de dödlige bättre än friden? Men icke var det verldens frid; icke lycka i medgången, det jordiska lugnet som han här mente; icke gifver jag Eder friden, säger han, såsom verlden gifver. Det var friden i lidandets och

förföljelsens stund, friden äfven under svärdet och bilan, äfven på det lågande bålet, som han här lofvade sina utvalda. Det var samma frid, som han ännu dageligen bjuder oss i sitt ord, den frid som ej beror af det timmeliga, emedan den till sitt väsende är evig, som ej störes af jordens stormar emedan den är ett barn af himmeln. Det var icke verldens frid utan den andeliga friden.

Älsk. Åh. Äfven jag ville i dag förkunna Eder denna frid. Jag uppträder i dag för första gången såsom Lärare för denna församling. Det är ett vigtigt, ett högtidligt ögonblick i lifvet, när man sålunda börjar en ny bana, äfven i verldsliga mål, med mindre ansvar och med mindre heliga pligter. Men dubbelt högtidlig är den stund när Guds ords tjenare först uppträder för sin menighet, och helsar henne med fridens helsning. Hans kall är det att utså odödlighetens säd i dödligheten; det högsta hos menniskan skall han vårda, icke det timmeliga utan det eviga, icke den jordiska hyddan, utan den odödlige anden; icke jordens sak skall han föra utan himmelens. Kärleken till Gud skall han predika i en kärlekslös tid, den andeliga friden skall han förkunna ibland tidens stormar, sinnen fästade vid jorden skall han upplyfta till den himmelske fadren. Det vilda och förhärdade hjertat skall han böja, det svaga och tvekande skall han styrka. Med vaksamt öga skall han följa sin hjord genom lifvet, tröstande, rättande, förbättrande; och i dödens allvarliga stund, när Evigheten intränger med sitt mörker och sin dom, då skall han lyfta jordens syndige son opp i den eviga barmhertighetens armar. Hans ord skola ej vara den verldsliga vishetens ord, hans vältalighet ingen annan än hjertats enklaste vältalighet. Med Evangelii milda röst skall han trösta den förförde och ångerfulle; med lagens åska skall han nederdundra den förhärdade. På verldens bifall må han ej räkna, långt mindre på

dess beröm; dess liknöjdhet, ja ofta dess spott och åtlöje skall han med tålamod fördraga; för ingen annan krona skall han strida än för eviga lifsens krona. — Ack, m. åh. hvilka pligter, hvilket kall är icke detta! Sällan har väl ännu ett dödligt redskap kunnat uppfylla dem alla. Och huru skulle väl jag, en ung oerfaren man, en obekant fremling ibland eder, huru skulle väl jag kunna hoppas att fullgöra dem? Dock, den som dem fullgör, han fullgör dem icke af sig sjelf; en högre ande verkar genom honom; ty ofvanifrån kommer all god gåfva. Välsignar derföre Herren denna stund, då skall jag ej längre tveka, ej längre väga mina krafter mot min pligt, då skall Herrans ande hvila öfver Talaren och hans mun skall förkunna salighetens ord. Sen, m. åh. jag kommer till Eder väl med en ringa erfarenhet, men likväl med ett redligt hjerta. Möten mig derföre med ert förtroende och öfversen med mina brister; så vill jag äfven öfverse med edra och med lust och glädje arbeta i Herrans vingård. Besinnen att andra pligter dem jag ej heller kan försumma quarhålla mig ifrån eder. Jag kan icke som jag borde lefva ibland er, icke känna alla edra husliga omständigheter, icke dagligen dela eder sorg eller er glädje. Låten ej denna omständighet aflägsna edra sinnen ifrån mig; den beror ej af mig att ändra och för ingen af eder skall dessutom mitt hus vara främmande eller mitt hjerta tillslutet. Ve den af oss, m. åh. som ville möta förtroendet med kallsinnighet, välmeningen med misstydning, varningen med trotsighet och ilska; ve den genom hvilken förargelse kommer; öfver hans hufvud hvilar förbannelsen och Gud skall honom förkasta på den yttersta dagen. Nej, m. åh. låt denna stund bli förbundets stund oss emellan till kärlek och förtroende, till gudaktighet och dygd. Låtom oss med samfäldta krafter, hvar och en i sin stad, arbeta för hvad rätt och heligt är, för medmenniskors gagn och Guds namns ära. Då, då skall

den Högste välsigna oss. Då skall friden bo i våra hjertan. Lifvets olyckor skola vi då möta utan knot och dödens mörker utan fasa. Då skola vi en gång med glädje samlas inför den Eviges thron och der skall vara jubel och fröjd och ett lustigt väsende på Guds högra hand. —

Men icke är det om mig, icke är det om eder ej heller, som jag i dag skall tala. Förgänglig är Läraren liksom hans åhörare; men läran och ordet vara evinnerliga. Ett ämne af högre vigt skall i dag sysselsätta oss. Men förut låtom oss upphöja vår röst och våra hjertan i följande högtidssång. Ps. 182.

Hör helige Ande, dessa din församlings önskningar och vittna du sjelf att vi blifva bönhörde, då vi knäfalla för dig i återlösarens egen bön:

Fader vår som äst i himlen . . (och i denna bön inneslute vi innerliga förböner för N. N.)

Att du oss nådeligen höra ville, derom bedje vi dig. Hör oss milde Herre Gud!

Högtidsdagens heliga Evangelium är skrifvet af Evang. Johannes i 14de Capitl.: och lyder sålunda: I de tider sade Jesus etc. — —

Herre helga oss i din sanning: ditt ord är sanning.

Med anledning af upplästa heliga ord ärnar jag såsom ämne för vår gemensamma betraktelse att med Guds bistånd föreställa *Den andeliga Friden* och först visa huru den vinnes; för det andra dess saliga följder.

Men dig min starkhets Gud jag beder
regera du mitt hjerta så
att jag till ditt namns pris och heder
allt detta väl utföra må
så skall min tunga innerlig
lofsjunga dig evinnerlig.

I. Menniskan, m. åh. tyckes vid första påseendet föga vara född för friden. Omgifven öfverallt af fiendtliga krafter måste hon från vaggan till grafven kämpa om sin varelse och sitt bestånd. Från jord och haf måste hon med svett och möda framtvinga sitt uppehälle. Vilddjuren hota hennes hjordar och fiender, grymmare än de, förtrampa hennes gröda. Den luft hon andas bär smitta och förderf och hela hennes kroppsliga hydda är ett fröhus för döden. Har hon lyckligen undgått alla dessa yttre olyckor, så bor likväl fridens fiende i hennes hjerta. Der rymmas oändeliga önskningar, der kriga ständiga begär mot hvarannan och lugnet är en fremling i hennes bröst. Huru skall alltså menniskan vinna den andeliga friden?

a) Den andeliga friden vinnes för det första icke genom liknöjdhet och förstockelse för andeliga ting. Det gifves sinnen, m. åh. för hvilka allt andeligt, allt högre är en galenskap och en dikt af presterna. Det enda som för dem har något värde är den djuriska njutningen, som ögonblicket gifver. Allt hvad som ligger derutöfver betrakta de antingen med dum likgilltighet eller smäda det såsom svärmeri och öfverdrift. De födas, så tänka de, för att göra sig goda dagar och de dö för att förruttna. Sagorna, som de kalla dem, om ett högre lif, om Gud och odödlighet, om evighet och dom bebekymra dem icke och kunna ej störa deras djuriska hvila. Sorglöse för allt andeligt, liksom de oförnuftiga kreaturen, framsläpa de sin eländiga varelse, äta och paras och bortdö liksom de. Detta, m. vänner, är väl också en frid, om man så vill kalla det; men det är grafvens frid, det är den andeliga förruttnelsen. Tron icke, m. åh. att jag här öfverdrifver eller pådiktar menskligheten ett tänkesätt som den ej kan äga. Tvertom är det just ett sådant tänkesätt som i sednare tider varit det herrskande ibland folkslag som annars skröto af verldslig vishet. Dock oförställdt

och med sitt rätta namn blygdes man att yttra det. Med de heliga namnen af upplysning och fördomsfrihet utsmyckade man denna djuriska uselhet, detta djefvulska vanvett. Från denna orena källa härleder sig också väsendteligen allt det andeliga förderf som i våra dagar öfverströmmar verlden. O, m. v. långt, långt måste likväl förderfvet vara kommit innan menniskan hunnit hit. Vilden ser dock Guds öga i solen, han hörer hans röst i åskan; och vi christne som skulle vara klokare än han, vi för hvilka alla himmelens skatter ligga uppslagna i lefvande Guds ord, för oss skulle ej himlarna förkunna hans ära och fästet icke hans händers verk. Man kan icke beklaga den som sålunda med liknöjdhet bortkastar sitt värde som menniska, och sänker sig ner till djuren då han kunde höja sig till Englarna. Vi vilja låta honom stifta brödralag med fänaden; och lefva och dö såsom den; men han må dölja sitt anlete för dagen, och upphöra att kalla sig menniska. — Med helig vämjelse vilja vi bortvända vår syn från denna styggelse; ty der, der finna vi visserligen icke den andeliga friden.

b) Den andeliga friden vinnes vidare icke genom orkeslös overksamhet och ett tomt svärmeri. Det är menniskans lynne, m. åh. att ständigt förfalla i ytterligheter. Allt det bästa och heligaste kan hon missbruka, sjelfva gudsfruktan icke undantagen. Mången hvars hjerta längtat till den andeliga friden, har trott sig finna att den icke stode att ernå midt ibland verldens buller och förströelser. Han drar sig derför undan i verklös hvila, förlorar sin tid i fruktlösa betraktelser och tror sig vida öfver dem som med sina gerningar bevisa att de känna Gud. Drömmande går han fram genom lifvet, och när aftonen kommer har han ingenting uträttat. Hans andakt, vore den äfven än så uppriktig, är likväl en tanke utan handling, ett träd utan rot som

hvarken ger skugga eller frukter. Han skryter af sin tro; men huru bevisar man då sin tro om ej med sina gerningar? Han säger att han ser Gud som han är; men icke är det Gud som han ser, utan sina egna drömmar. Han känner den andeliga friden, säger han; men vakten Er för att tro honom; han bedrager både sig sjelf och andra. Det är icke andans frid han känner; det är lättjans, sysslolöshetens och tröghetens frid. En overksam lätting skall man icke vara, derför att man fruktar sin Gud. Ty Christus säger: Verka medan dager är; natten varder kommande då ingen kan verka. En drömmande dåre skall man ej heller vara, derför att man fruktar Herran; ty Guds fruktan är visdomens begynnelse. Det har funnits tider, m. åh. då dylika dårar öfversvämmade verlden och predikade fruktlösa munkdygder för de bedragna folken. I våra dagar är denna afväg lyckligtvis mera sällsynt; men någon förvillar sig dock stundom deruppå; och äfven för det ovanliga onda måste man varna.

c) Den andeliga friden vinnes genom hjertats upplyftande till Gud, eller genom en verkelig gudsfruktan. Den kraft hos menniskan, m. åh. hvarigenom hon upplyfter sitt hjerta till Gud, det är Gudomens kraft inom oss, det är den som sammanbinder himmelen med jorden, som lär oss att vårt stamträd vexer öfver stjernorna och att vår Fader bor i höjdene. Och när upplyfte vi då våra hjertan till Gud? Vi upplyfte våra hjertan till Gud när vi klart och lifligt känne, att vi äro *hans* barn och icke jordens barn, att vårt väsende är från honom utgått och skall till honom återvända. Vi upplyfte våra hjertan till Gud när vi känne att han för oss utgifvit sin enfödde son till döden, ja till korsens död, för att försona verlden med sig sjelf; när vi känne att han helat våra brister och tagit uppå sig vår svaghet, att han för vår skull öfvervunnit döden

och helfvetet, att vi genom hans förtjenst och i hans namn skole salige varda. Vi upplyfte våra hjertan till Gud när vi innerligen känne att nåden verkar uti oss förunderlig ting till förbättring, till helgelse, till salighet. Vi upplyfte våra hjertan till Gud i bönen; ty bönen är menniskans tungomål till Gud, der nalkas vi honom såsom det jordiska kan nalkas det himmelska, med barnslig vördnad och kärlek, med hopp och förtröstan. När då odödlighetens hopp uppfyller vårt hjerta, när himmelens salighet redan på förhand öfverskygger vår själ; när verlden samt med dess lustar och begärelser försvinner som en prick i det oändliga ljuset; — då, mine vänner, då upplyfte vi våra hjertan till Gud. Och detta, detta är den sanna gudsfruktan, den första och säkraste källan till den andeliga friden. —

d) Den andeliga friden vinnes vidare genom en rättskaffens vandel. Ingen ting, m. åh. är förderfligare än den hos många vanliga inbillning att gudsfruktan och dygd kunna vara åtskillde. Denna olycksaliga förvillelse förgiftar tiden i sin källa, den undergräfver all verkelig christendom i sina heligaste grundvalar. Den gör all gudsdyrkan till ett tomt munväder, till ett fåfängt skryt med svärmande känslor, en barnslig lek med onyttiga bilder. Huru vill du nalkas den Gud som de rättfärdige kär hafver, när din vandel oupphörligen motsäger hans bud? Ett orent, ett oheligt hjerta vill du frambära för helighetens fader; blodiga händer vill du upplyfta till den evige hämnaren? Hvad är väl din tomma andakt värd? Hvad båta dig dina hopknäppta händer, dina böjda knän, dina fruktlösa tåiar. Nej gack först bort och försona dig med din broder, och kom sedan och offra din gåfva på altaret. Annars, annars är din andakt blott en lögn inför den evige, och ditt hjerta vet ej af den Gud som din mun åkallar. Nej, m. åh. gudsfruktan och dygd äro ej, kunna ej vara åtskillde; de måste vara förenade,

de måste vexa tillsammans såsom frukt och blomma på lifsens träd. Eller skulle lifsens träd ej bära några frukter? Skulle uppenbarelsen lära oss mindre än hvad samvetet redan lär oss, samvetet som dock ej är annat än en blind uppenbarelse, ej annat än guddomens otydliga röst i våra hjertan? Skulle Jesus Christus, enfödde Guds Son, hafva lidit och dödt för oss derföre, endast derföre att vi med några tomma andaktsöfningar skulle kunna friköpa oss från mensklighetens heligaste pligter? Svärmande dårar ha predikat en sådan lära, predika den kanske ännu i dag; men deras ord äro en hädelse, en styggelse äro de så väl för Gud som för förnuftet. Nej, den som Gud fruktar han håller hans bud, han gör det Gudi täckeliget är; och en sådan vandel, m. åh. den är den andra och väsendtliga källan till den andeliga friden. —

II. Vi hafva alltså i korthet visat huru den andeliga friden skall vinnas. Det återstår att vidröra några af dess saliga följder; och dessa skola blifva ämnet för sednare delen af vår betraktelse.

a) Den andeliga friden quäfver begärelsernas förderfliga välde. Der begärelsen råder, m. åh. der kan hjertat ej känna någon frid. Har en gång det jordiska och timmeliga blifvit det vigtigaste föremålet för vårt sträfvande, då är det ingen ting som längre kan hålla motvigten mot de sinnliga begären. Från föremål till föremål jagas sinnet i beständig oro. Förgäfves lofvar oss begärelsen ro och lugn, sedan den blifvit tillfredställd; hvarje uppfyldt begär väcker hos oss ett nytt; menniskans önskningar äro oändeliga, och begärelsen är fridens fiende. Hafva vi deremot en gång lärt att känna den andeliga friden, hafva vi lärt oss att värdera ett högre lugn, en renare glädje än den som jordiska lustar gifva; då skola desse ej längre beherrska oss, utan i sin ordning af oss beherrskas och styras.

Utrotas kan och skall icke begäret ur menniskans bröst; men kufvas skall det; det skall bringas under den lugna eftertankans, under den christeliga vishetens styrelse. Det skall sätta själen i verksamhet, men det skall ej uppröra henne såsom stormen upprörer hafsvågorna. Det skall ge vårt hjerta värma och lif, men det skall ej bränna det såsom en förtärande eld. Jordens glädje skola vi då ej längre anse med likgilltighet, men ej heller sätta ett större pris på den än han förtjenar. Det timmeliga goda som Gud gifver skola vi ej bortkasta och förakta, men ej heller omåttligt gräma oss och förtvifla öfver dess förlust. I dagens nöjen skola vi deltaga, men blott som en vederquickande hvila efter arbete, blott som en styrkande förberedelse till gagnelig verksamhet. Efter våra medmenniskors bifall skola vi trakta, äfven efter ära och ryktbarhet; men dårarnas spott skall ej såra oss, verldens oförtjenta tadel skall ej störa vårt lugn. Med flit och arbetsamhet skola vi sträfva att skydda oss och de våra för brist och behof, att vinna välstånd och bequämlighet; men slem vinning skola vi afsky, orättfånget gods skola vi förakta, och den orätte Mammon skall icke blifva vår afgud. Vi skola med ett ord befria oss från de jordiska lustarnas herravälde; ty det jordiska är icke mera vår endaste, mindre vår högsta lust, utan i himmelen bor han som glädjen gifver. Vårt sinne skall vara fritt och lätt, och utan tvång och oro skola vi vandra redeliga inför Herran.

b) Den andeliga friden gör oss vidare fördragsamme mot våra medchristne och lär oss att öfverse med deras brister. Hvad som gör det menskliga lifvet angenämt, m. åh. det är utbytet af ömsesidiga tjenster, af kärlek, af välvilja, af öfverseende. Men ack! huru uppföra vi oss i allmänhet härvid? Vi fordra allt af andra och ingen ting vilje vi sjelfve gifva; hat, afund, missunsamhet, det är hvad vi oftast

gifve. Vi fordra välvilja och uppriktighet; men sällan gifva vi någondera; med lömsk förställning, med lurande list möta vi våra medmenniskor och högmodas öfver vår egen klokhet när vi kunnat bedraga dem. Öfverseende och fördragsamhet fordra vi af andra; men om någon är förförd, om någon har fallit, så som menniskor falla, då fröjdas vi öfver hans fall, utskrika och förstora det, då utropa vi skenheligt med phariseen: Jag tackar dig o Gud att jag icke är såsom andra menniskor. O! m. åh. icke är detta den christeliga kärlekens anda, icke är detta det efterdöme som Christus oss gifvit. Han var sagtmodig och ödmjuk af hjertat. Han fordrade icke af andra hvad han ej sjelf var villig att gifva. Hans hela lefnad var kärlek, välvilja, fördragsamhet, uppoffring, och hans död var syndares frelsning. Den som känner den andeliga friden han förledes ej till hårdhet och ofördragsamhet, ty han vet väl att den som friden gjort hafver han kände hvarken hat eller vrede. Lugn och klar, utan ensidighet och utan öfverilning hvilar hans blick på menniskan och på alla menskliga förhållanden. Han hatar brottet, men han är färdig att urskulda den brottslige. Han förföljer ingen för sina tänkesätt, ty han vet att Gud ser till hjertat. Han öfverser med andras brister; ty han vet af egen erfarenhet att menniskan är svag. Han dömmer icke; ty han vet att den som dömmer han skall dömd varda. Alltid är han färdig att förklara allt till det bästa, att med mildhet bestraffa, att med kärlek varna; i allt ser han helst det goda och tänker intet argt om sin Broder.

c) Den andeliga friden gör oss sluteligen glada och nöjda med vårt tillstånd. Den christna läran, m. åh. är en lära om kors och försakelse. Den lärer oss att lida, men med tålamod och hopp, den bjuder oss att försaka, men blott för en högre vinning, för en renare glädje. Ty mot hvilken olycka bjuder ej Christendomen tröst, hvilken är den för-

tvivlade belägenhet i lifvet som ej den gör dräglig? Tider hafva varit då Christi bekännare måste med sitt blod besegla hans lära; men äfven under bilan vek icke friden ifrån dem, äfven ifrån bålet lyfte de glada blickar mot himlen. Och vi som lefva i lugnare dagar, vi som säkerligen ej förföljas för vår tros skull, vi skulle missförstå christendomens anda som är lugn och glädje. Misstänkt är mig alltid den christne som icke tror sig kunna frukta sin Gud utan med tårar, som ständigt ifrar emot verldens fåfänga och fördömmer hvarje oskyldig lifvets glädje. Jag har känt sådana. Med hängande hufvuden, med trumpna anleten, med quidande stämma spöka de omkring oss, sorgeliga vittnen af en missförstådd gudsfruktan. För dem är det menskliga lifvet blott en lång dödsbetraktelse; för dem är jorden blott en graf, himlen endast ett likhvalf som bugtar sig deröfver och bibel och christendom endast en outöselig tårekälla. O! jag beklagar dem, dessa mörka, dystra sinnen, dessa lefvande grafchor, i hvilka aldrig ljuset faller. Christendomens ande begripa de icke och den andeliga friden är fjerran från deras hjertan. Nej, m. åh, den som icke kan lefva ett andeligt lif midt ibland verldens glädje, sannerligen han kan aldrig lefva det. Den som ständigt är missnöjd med sitt tillstånd huru skulle han kunna känna friden? Den som ej vet af någon glädje, huru skulle han kunna veta af Gud? Den åter som äger den andeliga friden han klagar ej med ständigt missnöje öfver sin belägenhet. Det goda emottar han såsom en skänk af Gud, det onda såsom en pröfning. Med tacksamt sinne räknar han den glädje han äger, och icke endast den som han saknar. Resan genom lifvet, äfven med dess motgångar och besvärligheter, den är honom som en flygtig lustresa till det bättre, till det förlofvade landet, der hans Fader vistas. Han vet att hans väg måste ofta vara tung;

ty den går uppföre mot himmelen. Glädje och oskuld följa honom som englar på hans färd. Och när han slutligen nalkas målet, när hvilan stundar; — då sväfvar plötsligt ett sken öfver grafven, evighetens portar springa opp uti ljus, och lifsens engel står framför honom med odödlighetens krona.

Älsk. åh! I christelig enfald har jag alltså omtalat för eder den andeliga friden. Jag har i korthet visat att den andeliga friden vinnes, icke genom liknöjdhet och förstockelse för andeliga ting, icke genom en orkeslös overksamhet eller ett tomt svärmeri, utan att den vinnes endast genom 2:ne ting, genom en verkelig gudsfruktan och en rättskaffens vandel. Jag har vidare visat att med den andeliga friden följer herraväldet öfver våra lustar och begärelser, följer fördragsamhet och öfverseende mot andra, följer sluteligen för oss sjelfva glädje och tillfridsställelse. Ack! m. v. om det någonsin funnits en tid der den andeliga friden gjort oss behof, en tid då menniskan bort flykta in i sitt eget hjerta och der söka friden, om det någonsin funnits en sådan tid, så är det visserligen vår tid. I hafven säkert hört ifrån främmande land huru folkslagen uppstå mot hvarannan med rasande förbittring, huru kriget framgår som en jordbäfning ifrån söder till norr, ifrån vester till öster. I blod rinner solen opp och i blod sjunker hon åter neder. Dagen ser ingen ting annat än förstörelse, och den tysta natten hör ingen ting annat än jemmer. Mord och brand äro tidens lösen; och i denna stund då jag talar till eder om friden, ligga kanske tusen oskyldiga offer och förblöda på slagfältet. Tacken derföre Gud, m. åh. som hittills afhållit krigets styggelse från edra hyddor, tacken honom som kastat det djupa hafvet mellan oss och förstörelsen och skyd-

dande vakat öfver den Svenska christenheten. Tacken Gud för den lekamliga friden, men glömmen icke att den andeliga är högre och viktigare. Ty hvad kan väl en fiende beröfva oss? Våra hus kan han bränna, våra fält kan han förtrampa, våra söner kan han slå, oss sjelfva kan han lägga i bojor; men inom bojor och lås följer oss den andeliga friden, och genom fängelsets dörrar finner den odödlige anden en väg upp till sin Fader. Amen! —

Tal om Nyttan af de gamla Classiska språkens studeranden i Scholorna,

hållet i Malmö den 9 Maji 1814 af Jonas Palm, Con-Rector Scholæ.

Mine Herrar!

Det gifves ögonblick i menskliga lifvet, hvilka genom sin vigt för den enskilte och sitt inflytande på hela dess lefnad evigt måste blifva oförgätliga; ögonblick, hvilka liksom på en gång omfatta det närvarande och tillkommande, och våldsamt uppröra hela vårt väsende. Ett sådant ögonblick har alltid synts mig den stund, då man tillträder ett nytt kall i synnerhet som Lärare. Vore också en sådan syssla utan någon yttre betydenhet i Staten, ansåges den äfven såsom mindre vigtig och likgiltig; för den som skall bestrida den, som gerna ville bestrida den, åtminstone till sitt eget samvetes tillfredsställelse, måste den alltid synas ansvarig och betydningsfull. Ty huru skulle väl Läraren, äfven den lägste Lärare, kunna förgäta att ungdomens bildning, med alla sina oberäkneliga följder för enskilta, för staten, ja för menskligheten, är anförtrodd i hans svaga händer? Huru skulle han kunna undvika, att i ett sådant ögonblick afväga mängden och svårigheten af sina pligter emot otillräckligheten af sin förmåga? Huru skulle, vid ett sådant tillfälle, hans första uppträdande, hans första helsning, kunna vara någon annan, än fruktans, bekymrets och förlägenhetens? Sådan är åtminstone min erfarenhet i detta ögonblick. Jag kan

icke glömma, att mina krafter äro inskränkta och mitt kall vigtigt; icke att jag hitintills förvaltat ett dylikt, troligtvis med mera bemödande än lycka. Jag böjer mitt hjerta inför dig, Allsmäktige, Du, från hvilken kraft och mod och framgång kommer. Jag vet, att jag en gång skall ansvara inför dig för hvad jag här verkat; jag vet, att Du en gång skall fråga mig, huru jag behandlat ditt skönaste verk. Och hvad vill jag väl svara dig, om Du ej sjelf lägger kraft till mitt uppsåt, om Du ej sjelf lifvar mitt nit när det vacklar, och styrker mitt tålamod när det tröttnar. Du har kallat mig till tolk af din lära, Du har satt mig att arbeta i din vingård, att i de unga hjertan utså himlafrön af kunskap och dygd? O! så öfvergif icke din tjenare. Ty icke tjenar dig blott den, som förkunnar din lära i templet, utan äfven den, som med redligt sinne vårdar kunskapens ljus det Du sjelf tände, och bildar menniskor för den jord Du skapat, medborgare för det Fädernesland Du beskyddar. Krön mitt bemödande, icke med ära, men med framgång, låt mig icke en dag, onyttig för himmel och jord, med tomma händer träda fram inför din domstol!

Men det är icke blott om tunga pligter jag i dag bör tala. Jag har äfven angenäma pligter att uppfylla, jag har förbindelser att erkänna, som äro dyrbara för mitt hjerta. Och till hvilken skulle jag väl äga flere och större än till Stiftets Högste Styresman, upplysningens ypperste befordrare i vår landsort, till Herr Biskoppen som jag tackar för min lycka, till Tit. som är på en gång dess förste grundläggare och dess högste domare? Jag vet, att Tit. icke behöfver detta erkännande af min tacksamhet; men mitt eget hjerta behöfver att yttra den högt och offenteligt; och det är en förlåtlig stolthet, om jag bland alla dem, som bidragit till mitt väl, yfves att främst kunna anföra Tit. vördade namn.

Dernäst tillhör Eder min tacksamhet, I kyrkans och upplysningens stöd, I trons och den Heliga sanningens vårdare! I hafven alle varit mina Lärare och alla bidragit till mitt väl. Vore jag värdig den plats jag nu tillträder, så hade jag Eder att tacka icke blott för den, utan äfven derföre att jag utan att rodna kunde emottaga den.

Scholans närmaste Uppsyningsman, Församlingens Lärare, du, som i går på ett så högtidligt sätt frambar din första helsning, såsom en värdig Härold från den Evige; Du har länge hedrat mig med din redliga vänskap, och det gläder mig särskilt, att hädanefter, äfven i afseende på mitt embete, få stå i ett närmare förhållande till dig. Men icke blott mig, äfven oss alla, som här arbeta för ungdomens undervisning, bör det glädja att äga dig till den närmaste domaren öfver vårt bemödande. Vi vänta oss att i dig finna en vän, icke blott af oss utan äfven af ungdomen, en upplyst domare öfver våra företag och en nitisk befordrare af hvad som är rätt och gagneligt. Vi vänta oss, att den omvårdnad Församlingen fordrar, likväl icke skall hindra dig att med uppmärksamt öga följa äfven våra yrken. Vi vänta oss, att den himelska sanningens tolk icke skall försmå att ifra äfven för jordisk kunskap, eller vägra sitt förtroende och sin hjelp åt dem, hvilkas kall det blifvit att för verlden bilda ett slägte, som Han bereder för himlen.

Stadens Högste Embetsmän, I som vaken öfver den heliga rättvisan eller det väpnade lugnet, I som ären lagens och ordningens ögon bland folket! Jag erkänner med tacksamhet den heder, som I i dag med Eder närvaro bevisen mig. Eder verkningskrets ligger högt öfver min; men äfven på högderna försmår man ej en tacksam stämma ur den lägre dalen.

Äfven Eder, I medborgsmän af alla stånd och Classer, som i dag hedren mig med Eder närvaro, äfven Eder är jag

på det högsta förbunden. Flere ibland Eder hafva anförtrott mig hvad I ägen dyrbarast, Edert eget och Fädernes-landets hopp — Edra barn. I hafven tidigt lärt mig, som kom hit en okänd yngling bland Eder, att glömma, att jag var en fremling. De fleste bland Eder hafva skänkt mig sin ynnest, många äfven sin vänskap och förtroende. Ingen ibland Eder — så hoppas jag åtminstone — tänker föraktligt om Lärarens yrke; många tänka kanske derom renare och djupare än jag. Derföre tackar jag Eder i dag; derföre är det och skall framdeles blifva min käraste pligt att så handla, så lefva, att I aldrig en dag må förebrå mig, att I bortslösat Edert förtroende på en ovärdig.

Medbröder, Lärare jemte mig, medverkare till samma ändamål! på Eder, på oss alla egenteligen, beror framgången af vårt vigtiga företag. Blott genom enig kraft kunna svårigheterna öfvervinnas; blott genom ömsesidig vänskap kunna de förljufvas. Jag vet ingen ting skönare än bildade människor förenade till ett gemensamt och vigtigt syftemål; på ena sidan utan högmod öfver större förtjenster, på den andra utan förtrytsamhet öfver ringare anspråk. Det högsta lemnar sig sällan åt den enskiltes bemödande; det älskar att eröfras med förenade krafter. Vårt yrke är icke lysande, men vigtigt, icke berömdt, men mödosamt. Låtom oss sluta ett förbund att med gemensamma krafter göra dess följder vigtiga, och med ömsesidigt förtroende dess möda drägelig. Oförryckt sväfve det höga målet för vårt öga.

Äfven till dig, älskade Ungdom, äfven till dig måste jag säga ett ord. När jag ser din sorglösa oskuld, ditt öppna, bekymmersfria anlete, der den glada själen speglar sig, liksom en molnfri himmel speglar sig i vågorna; — o! hvem vore väl den, som ej afundades ditt öde, som ej med saknad återkallade sin barndoms minnen, ej erinrade sig ungfvets rosendagar, då allt ännu syntes skuldfritt och lekan-

de och gladt för det oförderfvade sinnet. Men besinnen likväl, mine unge vänner, att af lek måste det dock blifva alfvar en gång, och att I en dag måsten ut i verlden för att pröfva Edra krafter. Eder egen börda måsten I då bära, Eder egen plåga måsten I då fördraga. Då gäller det att visa sjelfständighet och kraft, att äga kunskaper och manlig stadga. Ve Eder, om I, nakne härpå, en dag blifven utkastade i det kalla samhällslifvet. Besinnen, att ungdomen är fröet till hela Eder lefnad, att I ej kunnen utvickla någon förmåga, den I ej då odlat, ej fullborda något, som I ej då börjat. Påminnen Eder, att en duglig man ännu aldrig behöft att tigga sitt bröd, och att ett redligt sinne kan förakta den falska lyckan, och menniskors vrånga omdömen. Betänken hvad I ären skyldige Edra Föräldrar, som för Eder våga allt, Edra Lärare, som möda sig för Eder bildning, Edert Fädernesland, som ger Eder skygd och undervisning, och Eder Gud, som ej kan vilja, att I tanklöst bortjollren den ädlaste och dyrbaraste delen af Eder lefnad. Hvad sluteligen mig och vårt ömsesidiga förhållande angår, så äro vi redan från längre tider tillbaka bekanta. Jag hoppas, att I ej ägen någon billig anledning till missnöje; och det skall blifva mitt alfvarliga bemödande liksom min innerligaste önskan, att I aldrig måtten få skäl, att som förlorade ångra de stunder I med mig tillbragt. — —

M. H. Det är vanligt att vid tillfällen som detta hålla tal öfver något ämne, som står i sammanhang med den syssla man tillträder. Jag måste derföre äfven underkasta mig detta bruk, men icke utan den billiga fruktan att derigenom förråda en svaghet, hvarmed Eder godhet hittills velat öfverse. Jag tröstar mig likväl med hoppet, att Eder ynnest skall företräda granskningens ställe, och att I påminnen Eder, att ett tal för tillfället hvarken bör eller kan vara en afhandling.

Bland de mångfaldiga ämnen som hänga tillhopa med den allmänna uppfostran, gifves intet enda som ej är vigtigt. Ty uppfostran är menniskoslägtets högsta jordiska angelägenhet, och allt som rör den, är heligt. Jag har kanske mera rådfrågat ämnets vigt än mina egna krafter, då jag nu får utbedja mig Edert tålamod och öfverseende vid några korta anmärkningar öfver Nyttan af de gamla Classiska språkens studerande i Scholorna; en sats, högeligen omtvistad i våra tider, och likväl enligt min öfvertygelse af det största inflytande på det egenteliga föremålet för all publik undervisning, — en fullständig bildning.

Om man med undervisning förstår en utvickling af begrepp, så kan man säga att språket är menniskans första undervisning. Ty begreppet utan ord är ännu dunkelt och ofulländadt. Det är först genom språket, som den nyfödda Tanken liksom lossnar från själen och får färg och former. Med de första ord barnet lär sig från sin Mors läppar, inträder det i förnuftiga varelsers krets, och Modersmålet är menniskans första egenteliga tankebildning. Men här är naturligtvis ej frågan om något studerande af språket i vanlig bemärkelse. Modersmålet läres, såsom alla språk, om det vore möjligt, borde läras — practiskt och liksom af sig sjelft. Denna method är omöjlig för de gamla redan utdöda språken. De fordra en långsam och Systematisk undervisning; de kunna endast småningom och liksom styckevis inpreglas i minnet. En sådan kunskap vinnes ej utan tid och möda. Frågan är alltså den: belönas verkeligen denna möda? är denna tid ej förlorad för ungdomen?

Man kan betrakta språket på två särskilta sätt: antingen såsom ett medel till kunskaper, eller som ett sjelfständigt uttryck af tankan. I förra fallet äro alla språk lika goda. Kunskapen, massan af ideer, som i språket finnas uttryckte

och förvarade är då den egenteliga skatten; språket sjelf är endast nyckeln dertill och äger följakteligen blott ett relatift värde. I sednare fallet åter kan det äga ett verkeligt. Det kan genom skönhet, kraft, rikedom, böjlighet utmärka sig för andra. Det kan uttrycka Nationens lynne och gången af dess bildning. Det kan hafva ett eget utseende, icke blott olika andras, men äfven fördelaktigare. Medlet för kunskap kan, med ett ord, i sig sjelf betraktadt, äga ett eget, af all användning oberoende värde.

Jag bedrager mig mycket om icke just detta är förhållandet med de Classiska språken. De uttrycka menskligheten ungdom i hela yppigheten och rikedomen af sin oförsvagade kraft. Huru fulla af lif och bilder, huru kraftiga och sinligt målande äro de ej! Det är språk för Inbillningen. De nyare deremot äro språk för det delande, urskiljande begreppet; förenklade i sin byggnad, men enformigare, bestämdare, men vidlyftigare. Detta visar sig tydeligast i deras Grammatikaliska Mekanism. Med logisk noggrannhet afsöndra de nyare Språken personen från handlingen, och handlingen sjelf från dess sätt och omständigheter (modi). De fleste Tidsbestämmelser måste genom hjelpord (auxiliar verber) uttryckas. Casus från deras Nomina äro nästan bortnötta. Partiklar ersätta bristen, men som kryckan ersätter benet. De gamla Språken föraktade en dylik söndersplittrande omständlighet. Med djerfva drag sammanfattade de i ett ord handlingen, med alla sina bestämmelser af tid, sätt och person. Derföre uttryckte de ofta med ett ord, hvartill i de nyare Språken fordras tre eller fyra. De sednare plåcka strå för strå från tankens åker; de förra bjuda oss fulla kärfvar.

Det är i allmänhet oriktigt att betrakta språken såsom tillfälliga, uppkomna och bildade liksom af en slump. De uttrycka alltid sin Nations Caracter och gången af dess

odling. Derföre kännas ock dessa alltid säkrare af språket, än af den ofta ovissa eller ofullständiga Historien. Hvem igenkänner icke i Grekiskans muntra och lifliga gång den raske, lättrörlige, finkänslige Greken? Så, tänker man, så måste Gratierna hafva talat. Dessa lätta, sväfvande ljud måste hafva hörts från de Olympiske Gudarnes läppar. Dessa lena, klingande ord måste tillhöra Ioniens milda himmel eller Tempes lyckliga dalar.

Ett helt annat lynne visar Latinska språket. Romrarne äro Historiens jättar; ett kraftigt, mergfullt menniskoslag, dristigt och verldsomfattande i sina planer, och ihärdigt i deras utförande. Hos ett sådant slägte söker man förgäfves de lenare dygderna eller skönhetens mildare känslor. Den eviga stadens förste invånare voro röfvare; och ett tycke af råhet och oböjlighet qvarlådde alltid vid detta folk, äfven sedan det antagit andra Nationers seder och bildning. Man behöfver endast påminna sig de Gladiatoriska spelen, som älskades med raseri äfven under Roms mest bildade och förfinade tidehvarf. Folket med de blodiga händerna, med den dystra pannan måste tala ett helt annat språk, än den menskligare, gladare Greken. Latinen röjer sin Nations säkra och fasta lynne. Det är i hela sin Mekanism bestämdt; det är liksom Romerska Senaten svårt att böja och har endast få och oviga sammansättningar. Dess gång är högtidelig, dess ljud äro rena som klangen af blottade svärd. Det är hjeltarnes och kraftens språk. Öfver allt tycker man sig se och höra den väldige verldsstormaren, som med svärdet i hand vandrade öfver jorden, tills han sluteligen föll, ett offer för sina egna gigantiska utsväfningar.

Jag förmodar icke, att denna korta caracteristik öfver de Classiska Språken skall kunna anses främmande för mitt ämne. Jag hoppas tvertom, att den, om också ofullständigt, visar hvad jag egenteligen ville visa, att dessa Språk hafva

genom sin natur ett afgjordt företräde för alla nyare, att de äro Språk i ordets högsta och förträffligaste bemärkelse, och alltså väl löna mödan att för sin egen skuld läras och studeras. De äro vördnadsväckande vittnen af jordens skönaste och mest bildade tider, en evig och oförgängelig röst från en forntid, hvilken ännu i sina ruiner måste vara oss helig och märkvärdig. Äfven den omständigheten att dessa språk numera äro döda, är snarare för än mot deras Studerande; ty just derigenom, att de nu mer ej talas, och således ej äro underkastade några förändringar, gifva de åt det nya sinnet de bestämdaste exempel och vänja det tidigt vid regel och ordning, hvarförutan all kunskap blir dunkel och oredig. Ganska välbetänkt synes mig också, i sammanhang härmed, det bruket, att man vanligtvis börjar med Latinska språket. Dess enkla och bestämda Grammatik gör det härtill i alla afseenden tjenligast. Grekiskan med sina mångfaldiga ordformer, med sin rikare, men också mera vacklande och lösa språklära bör följa efteråt.

Men om alltså dessa språk äfven för sin egen skuld förtjena att läras, så förtjena de det ännu mera, om man också endast betraktar dem som medel till kunskap. Det ligger både utom mitt ämne och öfver mina krafter att undersöka den åldriga tvisten om gamla eller nyare Litteraturens företräde. Frågan är också redan i sig sjelf orimlig; ty tvenne så motsatte och skiljaktige bildningar, som de gamles och vår, kunna i sina producter ej jemföras, åtminstone ej bedömmas efter en och samma princip. Det gifves ett ganska enkelt medel, som jag ville recommendera hos dem, som påstå sig förakta de gamle Författarne; det är nemligen att läsa dem. De bära ej förgäfves sitt namn af Classiska, erkändt och stadgadt af Seklernas vittnesbörd. De lyftade Europa ur medeltidens Barbari, och gåfvo åt den nyare Litteraturen sin form, om också dess innehåll med afse-

ende på tänkesätt och bildning är förändradt. Men om äfven denna sednare omständighet skulle göra, att vi ej fullkomligt kunna skatta deras värde, så måste ändå deras märkvärdighet blifva den samma; ty de föreställa en egen del af menniskobildningen.

Om således den gamla Litteraturen är ett bildningsmedel, så frågar man: hvartill bildar den då en yngling? Svaret kunde vara vidlyftigt; jag vill endast uppehålla mig vid dessa tvenne väsendteliga Momenter: Den bildar honom för Staten och för konsten.

Den inre och således vigtigaste principen för all Stat är Patriotism, det vill säga, känsla af Statens värde och mod att derföre uppoffra allt. Denna känsla är för Medborgaren, hvad känslan af heder är för den enskilte Mannen. Den Stat, der en sådan princip ej är lefvande, innebär redan i sig sjelf fröet till sin förstöring. Den må genom en stor mans biträde eller sina grannars svaghet eller andra tillfälliga omständigheter vidga sig i makt och ära; den må genom krigskonst eller handel för någon tid omfatta jorden med sitt välde. Lefver icke känslan af Statens värde i hvarje medborgares bröst, så är staten sjelf, med all sin makt, ett träd utan rot, hvars konstlade väsen förr eller sednare måste förvissna. Men nu, hvar röjer sig Patriotismen renare, ädlare, manligare än just i de gamles häfder? Äro icke deras skrifter ännu i dag som oförgängeliga Tempel, hvälfde öfver hjeltarnes aska, der deras minnen bo och dyrkas, och skola dyrkas, så länge ännu ett menskligt hjerta klappar för frihet och Fädernesland. Och hvilken vore väl den yngling, hvars bröst ej vidgades vid de heliga namnen af Marathon, Salamis, Thermopylæ, eller af Brutus, Decius, Scævola? I en tid som vår, då de fleste Stater, förrutnade i sin grundval, synts luta till fall, hvar skulle man väl säkrare söka ett förvar emot det inbrytande förderfvet och slapphe-

ten än just i det kraftiga minnet af Nationer, som vågat att tänka högt om sig sjelfva och att lefva och dö för sitt land? Och hvilken annan ålder än just ungdomens skulle vara tjenlig att nog lifligt uppfatta, nog djupt inpregla dessa efterdömen? Är hela det följande menniskolifvet något annat än en utvickling af ungdomens frön, liksom frukten är en utvickling af blomman? Om man ej från ungdomen medför den rena och heliga låga för allt hvad som är stort och ädelt, hvarifrån skulle hjertat sedermera hämta värma, då verlden omfattar oss med sina bekymmer, då vi träda in i Egoismens Schola, och gå allt djupare och djupare in i årens dal, der allt är kallt och öde och likgiltigt? Nej, till ett varmt nit för sin Fosterjord måste man bildas i ungdomen eller aldrig; och fornåldrens Skrifter äro, efter min öfvertygelse, äfven härtill de tjenligaste.

Men jag sade äfven, att gamla Litteraturen bildar Ungdomen för konsten. Jag förstår ej härmed det activa i konsten eller sjelfva diktnings förmågan, hvilken måste vara gifven af Naturen och genom ingen bildning kan läras; utan endast dess passiva del, förmågan att fatta konsten, hvad man med ett annat ord kallar Smak. Men behöfver då denna verkeligen att bildas? Jag vet, att mången anser denna bildning såsom ett onyttigt tillägg till uppfostran, ett modernt öfverflöd, umbärligt för det practiska lifvet och till och med skadligt för grundligheten. Jag måste bekänna, att jag häri är af helt olika tankar. Ty hvad är väl uppfostran i sitt allmännaste begrepp fattad annat än en sammanhängande och öfverensstämmande utvickling af alla menniskans krafter, den physiska så väl som den intellectuella, den moraliska så väl som den æsthetiska? Menniskan är af naturen ämnad att utgöra ett Helt, och all ensidig utbildning af någon särskild förmåga hämnar sig sjelf genom skefhet och förvirring i det hela. All verkelig uppfostran

måste bedömmas som ett konstverk; och den väsendteligaste fordran för hvarje sådant är harmoni och öfverensstämmelse. Dessutom är den æsthetiska förmågan just den medlande hos menniskan, hvilken sammanbinder de sinliga och andeliga krafterna. Det skönas land är en gränsprovins. Inbillningen, som der herrskar, hörer äfven så mycket till sinnligheten som till förnuftet, liksom bryggan hörer till begge de motsatta stränderna. Utan bildad känsla för det Sköna (eller Smak) är derföre all mensklig odling icke blott ofullständig, utan äfven i grunden omöjlig. Hvaraf skulle det annars hafva kommit, hvad all Historia lärer oss, att all mensklig bildning börjat med konsten, att Skalderna, i Grekland som i Norden, voro Nationens äldste Vise, att intet hyfsadt folkslag funnits, som ej offrat åt Sånggudinnorna, att slutligen allmänna omdömet alltid med en bildad menniska menar en menniska af Smak?

Men utvicklingen af känslan för det Sköna kan äfven hafva en för sederna vigtig fördel. En hvar känner den vådligaste tidepuncten af menniskans lefnad, då hjertat, vaknadt ur sin dvala, med vällust öppnar sig för nya intryck, och kinden rodnar, icke af oskuld, men af begär och dunkla aningar? Det är en tid, då sinnligheten liksom går i blomma, och den öfverflödande lifskraften så gerna bryter ut i förstörelse och utsväfningar. Det är ett fåfängt bemödande att vilja hämma denna kraft. Den eftertänksamme söker att afleda blixten, som han ej kan hindra att tränga ur molnen. Genom betraktande af det sköna och stora i konsten, genom smakens bildande förädlas och tämjes sinnligheten, som annars brusar ut till råhet och förderf. Det är alltså i denna epok mer än någonsin, som känslan för det Sköna bör följa ynglingen såsom hans oskulds Skydds Engel. Det är då hans sinne bör näras och sysselsättas med allt det förträffeliga, som menskligheten välgörare, dess

store Författare och Konstnärer frambragt. Det är med ett ord tidepuncten för smakens bildning. Men nu frågar jag, gifves för detta ändamål i vår tid något säkrare och äfven lättare medel än den Classiska Litteraturen? Kan smaken bildas säkrare än genom skrifter, dem Seklernas beundran långt för detta framställt och erkänt såsom eviga mönster? Kan det gifvas något verksammare medel än just detta, mot det i våra dagar från alla håll, ehuru ständigt under nya former, inbrytande Barbariet i seder, i konst, i vetenskap, ja i hela Systemet af mensklig odling?

Man invänder till äfventyrs, att lärlingen, åtminstone vid de lägre Scholorna dock aldrig kan komma till annat, än en elementarisk kännedom af de gamla språken, och att således hela den beprisade nyttan deraf för bildningen, åtminstone i denna krets är så godt som ingen. Detta synes mig ungefär vara samma slutföljd, som om någon ville afråda oss att så, derföre att fröet ej genast är skörd. Det skulle vara märkvärdigt att veta, huru man lärer ett språk, eller huru man i allmänhet lärer något, utan att börja att lära det. Det gifves till kunskap som till dygd, alldeles ingen genväg. Man måste göra sig den mödan att gå, om man vill hinna till målet.

»Men dessa språk, säger man, äro dock så svåra att lära; det är synd att med dessa döda ord plåga den glada barndomen, som dock endast borde lära hvad som är lätt och angenämt eller af practisk nytta.» Jag känner dessa ömkeliga grundsatser af en förklemmad uppfostringslära. Hvad hafva de hittils åstadkommit? En barndom utan lydnad och hvars jollrande sjelfsvåld man liksom bemödar sig om att föreviga; en ungdom utan seder, utan arbetshåg och ihärdighet, och sluteligen en mannaålder, känslig hos hopen endast för ögonblickets handgripliga fördel, och äfven hos vettenskapsidkaren nöjd med den ytliga mångkunnigheten,

som fuskar i allt. Man har icke försummat att äfven i Språkkunskapen vilja införa lättare och i samma mån ytligare methoder; men den grundligaste methoden, vore den ock långsam och tråkig, är redan derföre den bästa, att den lär barnet, att lifvet ej ständigt kan vara en lek, att sinnet måste styrkas liksom kroppen genom arbete, och att man ej sofver sig till kunskap och förtjenst.

Den vanligaste invändningen mot de gamla språken, att de upptaga för mycken tid, och att man ej kan medhinna allt, är också den orimligaste. Ty om ej allt kan medhinnas, hvarföre skall då just det vigtigaste försummas? Det var en tid i vårt Fädernesland, då Statens Store, ja dess Konungar sjelfve gjorde sig en ära af, icke blott att uppmuntra, utan äfven sjelfve idka dessa studier. Det var en tid, då den store Gustaf Adolph välfde verldens öden, då Axel Oxenstjerna, uppfostrad i Scholastikens gräl, gaf Europas Statsförfattning sin form för Sekler, och den lärda Christina prydde en thron, den hennes stolta sinne föraktade. Man lärde då detta onyttiga pedanteri från barndomen, man lärde det efter en svårare och långsamare method än nu; och likväl kunna vi ej neka, att man äfven i det practiska lifvet hann mera än nu; ty man hade från barndomen vant sig vid arbete, man föraktade flärd och ytlighet i Studier, som i lefnad, och närde sin manliga själ med forntidens höga anda. För närvarande har man sin upplysning för bättre köp. Man bildas af verlden, säger man, utan att besinna, att verlden sjelf, sådan den nu är, rätt väl behöfver att bildas. Man upptänker dageligen nya handgrepp för att göra allt grundeligt och allvarligt Studium onödigt.

Men det är tid, det har kanske länge sedan varit tid, att afbryta ett ämne, som förmodeligen redan tröttat Eder uppmärksamhet. Det är och förblifver min innerliga och oföränderliga öfvertygelse, att näst Religionskunskapen,

den allmänna undervisningen ej äger ett vigtigare föremål än det i fråga varande. Det kan aldrig för tidigt, aldrig nog inpreglas i ungdomen, att hvad den med möda lärer, likväl åsyftar ett förnuftigt och stort ändamål. Skulle det hafva lyckats mig hos något ungt sinne väcka, om icke öfvertygelse, åtminstone en aning härom, så har jag ej talat förgäfves, och min ringa möda är då mer än belönad.

Yttranden till filosofiska fakultetens i Lund protokoll

Den 3 december 1814.

Vid Facultetens sista sammankomst föredrogs och afgordes en af Collega Scholæ Herr Magister Rothstein ingifven ansökan om tillåtelse för hans Respondens att få räkna sitt biträde vid försvarandet af Theser för en Rectorats Sysla sig till godo såsom specimen disputandi pro exercitio. I det anförande til Philos. Facultetens protocoll, hvilket Herr Professor Kjellin vid detta tillfälle inlämnade, tillkännager han bland annat *sin förundran deröfver att ett sådant mål kunnat blifva ens upptagit samt ämnadt att genom Capsulation afgöras.* Det är troligt att denna förundran stigit ännu högre derigenom att saken blifvit af Facultetens pluralitet bifallen. Jag tror mig derföre till Herr Professor Kjellins upplysning böra anföra de grunder hvarför jag anser hela denna sak såsom ingenting mindre än förunderlig, utan tror att allt härvid tillgått ganska naturligt. Då jag dessutom ej kan anse Herr Professorens anförda yttranden annorlunda än som en indirect tillvitelse emot min Embets åtgärd som Decanus, är jag skyldig både faculteten och mig sjelf en förklaring. Hvad således för det första ansökningens emottagande angår, så är jag öfvertygad att en hvar utom Herr Professor Kjellin måste erkänna att jag ingalunda kunnat förvägra det. Jag vet att författningarna förbjuda att emottaga en olaglig ansökning. Men

den ringaste eftertanka måste lära en hvar att härmed ej kan förstås något annat än ansökningens yttre form, Chartering, underskrift o. s. v. Huruvida den åter till sitt innehåll är laglig, är just det som ankommer på undersökning och omprófvande. Skulle ingen annan ansökning emottagas än den som i denna bemärkelse vore laglig, det vill säga med andra ord, nödvändigt borde bifallas, så skulle deraf det besynnerliga resultat följa att alldrig någon ansökan behöfde att föredragas, att sjelfva emottagandet vore detsamma som bifallet, Ordföranden detsamma som Rätten. Sådant har hittills ej bruket varit, hvarken i Faculteten eller vid någon annan Domstol. Alltsen Faculteten stiftades, har det varit en gammal praxis att Ordföranden emottagit och föredragit alla sådana ansökningar, som med iakttagande af de lagliga formerna blifvit inlemnade. En så loflig sed har jag icke velat förändra, tvertom har jag, med Herr Professor Kjellins tillåtelse, föresatt mig att hädanefter som hittills och till dess andra Instructioner ankomma framhärda häruti, emottaga och föredra hvad som på behörigt sätt inlemnas, och icke förklara en ansökan som afslagen innan jag ännu vet om hon blir det. — — —

Hvad är nu i hela denna sak förunderligt? Hade jag bordt, hade jag af någon förnuftig eller laglig grund ens kunnat supprimera en ansökan, hvars yttre form öfverensstämde med den af lagen föreskrifna? Den ifrågavarande yrkade dessutom ingenting annat än hvad Faculteten mångfaldiga gånger förut beviljat. Men äfven om jag hos mig kunnat förutse att den nödvändigt bordt afslås, så var det ändå min ovillkorliga skyldighet som Ordförande att föredraga den. Eller har Herr Professor Kjellin som Decanus alldrig föredragit ansökningar som blifvit afslagna, hans egne inberäknade? I sanning det enda förunderliga i hela denna sak är att en Facultets Ledamot, som sjelf nyligen

varit Decanus kunnat finna den förunderlig. Skulle åter för det andra den tillämnade capsulationen vara det egenteliga föremålet för Herr Professor Kjellins förundran, så tror jag att han kunnat bespara sig den, då målet i sittande Facultet blifvit afgjordt. Det är sant, jag hade utsändt Magister Rothsteins ansökan att på vanligt sätt circulera mellan Facultetens Ledamöter. Jag måste också till min blygd bekänna att det ingalunda var Herr Professorens skrifteliga yrkande, att, som han behagat uttrycka sig, få reservera sig till protocollet, utan snarare afgörandet af några andra mål, som förmådde mig att sammankalla Faculteten. Men om också hela frågan blifvit genom capsulering afgjord, så hade troligtvis Faculteten dervid ingenting förlorat, så framt man ej ville räkna Herr Professor Kjellins sista dictamen. En dylik capsulering har från längre tider tillbaka varit bruklig inom Faculteten, för att undvika det onödiga besväret att för varje curant och obetydligt mål sammanträda. Den bör till och med vara kärkommen för dem som älska skrifteliga deductioner i saker af ingen vigt; och som sådan ansåg jag och anser ännu den i frågavarande. Jag känner föröfrigt icke bestämdt huruvida en sådan capsulering är af någon författning förbjuden. Men jag har allt skäl att förmoda motsatsen, då Herr Professor Kjellin sjelf under sitt Decanat sistledit år på samma sätt låtit afgöra flere mål af större betydenhet än det nu omtvistade.

Genom det redan anförda tror jag mig ovedersägeligen hafva bevisat att mitt förfarande vid detta tillfälle ingalunda varit af den beskaffenhet att det bordt gifva Herr Professor Kjellin någon anledning till förundran; det följer derutaf att Herr Professorens anförde yttranden emot mig innehålla, på det lindrigaste sagt, en obetäncksamhet. Jag erkänner att Herr Professor Kjellin vid vårt sista sammanträde, efter vanligheten, visade sig villig att strax efter

uppläsandet återkalla de uttryck dem jag funnit stötande; men jag afslog detta, icke af kittslighet eller trätsjuka, utan af grunder, hvilka jag utber mig att nu få utvickla.

I allmänna umgänget undfaller oss ofta ett uttryck, som vi, vid mognare eftersinnande, önskade oss tillbaka; men der är också endast frågan om ett fritt utbyte af tankar och föreställningar, sådane som stunden och tillfället ger dem. Man räknar ej der så noga med de vingade orden, dem det ena ögonblicket föder och det andra begrafver. Men förhållandet är helt annorlunda, då man offenteligen skall yttra sig som Embetsman, då man gifvit, eller åtminstone borde gifva sig tid att öfvertänka hvad man säger och till och med skrifteligen uppsatt sin mening. Ordet bör ej då flyga öfver mannens läppar, för att genast, likt ett förlupet barn, återkallas. Det bör framträda som en bildad yngling, som ej vanhedrar sin Far, utan vet att sörja för sig sjelf och försvara sin plats i världen. Det är lätt att tillåta sig hvad yttranden, som hälst, då man vet att följden ej blir någon annan än att man återkallar dem som förhastade. Men det är hvarken manligt eller värdigt att med ena handen framräcka sin förolämpande skrift och genast öppna den andra för att återtaga henne som kasserad. Det händer dessutom icke alltid att den sålunda angripne finner sig belåten med denna tvetydiga upprättelse; och om han gör det, så sker det af kärlek till freden, af den ringa uppmärksamhet han bör fästa vid dylika obetänksamheter, och af billig medömkan med ett så vacklande och omyndigt sinnelag. Det är en obehaglig sanning, som jag gärna skulle förtiga om den ej redan vore allmänt bekant ibland oss; den nemligen, att Herr Professor Kjellin har ett alldeles eget sätt att justera sina anföranden, bestående deruti neml. att han återkallar dem. Vanligtvis sker detta först vid det följande sammanträdet; men någongång äfven, då lyckan är

gynnsam, strax efter uppläsandet. Derigenom har händt att Herr Professorens dictamina till protocollet lämpeligen kunna indelas i 2:ne classer, *De återtagna* och *de bestående*. Olyckligtvis synes den förstnemde classen hittills hafva varit den talrikaste; hvarigenom händt att så väl Facultetens som Consistorii protocoller kommit antingen att alldeles förlora dessa prydnader, eller åtminstone förvara dem i en form som märkeligt afviker från den första originalupplagans. Det synes vara tid att detta oskick ändteligen en gång upphör. Äfven det fredligaste sinne tröttnar att ständigt vara utsatt för förolämpanden, ej alltid så lätta att glömma som att återkalla. Man ledsnar vid att öfverse med öfverilningen, när den constituerar sig till permanent. Man fordrar med skäl att en Embetsman yttrar sin egen tanka utan personliga anfall på dem som understå sig att hysa en annan, och att man, så innom som utom Faculteten, är fredad för omdömen som man icke förtjenat, eller rättelser dem man icke begärt.

Det är obehagligt, helst mot en Embetskamrat, hvars kunskaper och nit jag i öfrigt högaktar, att nödsakas nyttja denna ton. Jag erkänner att det är förtrytelsens. Men denna förtrytelse har ingalunda blifvit väkt af ifrågavarande sak allena. Vi påminna oss alla de helften förargeliga och hälften löjliga uppträden som sistledne Termin ägde rum i Faculteten. De slutades efter vanligheten med ett återkallande och hade redan börjat att glömmas. Det var icke välbetänkt af Herr Professor Kjellin att nu åter upplifva minnet deraf, och tvinga en man, som ej vet sig hafva förolämpat honom, att till eget försvar tala den bittra, oförtäckta sanningen.

Det har varit (och icke länge sedan) en tid, då Philosophiska Faculteten utmärkte sig genom en tolerance och enighet som anstår bildade männer. Man hörde då ingen af

dess Ledamöter, hvarken enskilt eller offenteligen, klaga öfver laglöshet, eller förutspå Academiens förfall genom uraktlåtandet af några likgiltiga former, dem han ur någon förmöglad författning uppsnappat. En hvar yttrade då sin mening utan bitterhet och sjelfklokhet, framför allt utan den löjliga egenkärlek som vill veta allt bättre än andra, vill mästra allt, och helst öfvar sin lagkloka skarpsinnighet på idel småsaker. Nu åter är förhållandet annorlunda.

Man måste, äfven i de likgilltigaste mål, ständigt hålla skölden framför sig, för att ej träffas af någon pil, afskjuten, lik Parthernas, under flykten. Jag öfverlemnar åt en hvar att afgöra huruvida ett sådant tillstånd af en Ecclesia Militans kan vara det passande för ett litterairt Samfund. Mig åtminstone synas samdrägt och lugn och tillbörlig aktning för andras olika tänkesätt mera enliga med de värf vi här sköta. Öfver oss alla vakar lagens öga och det allmänna omdömet. Men det tillhör en hvar att sjelf ansvara för det sätt hvarpå han handhafver sin syssla; och om han häri felar, bör han lagligen tilltalas, men ej oroas af orimliga tillvitelser som man hvarken rodnar för att göra eller att återtaga.

Detta är hvad jag till rättfärdigande af mitt förfarande i hela denna sak varit tvungen att anföra. Jag fordrar ingen upprättelse för den orätt, som skett mig. Den egna lätthet hvarmed Herr Professor Kjellin återkallar sina ord, har gjort att vi numera ej sätta tillbörligt värde på en sådan manoeuvre. Men jag förbehåller mig för framtiden att blifva förskonad för dylika utbrott af Herr Professorens Embetsifver. Skulle deremot Herr Professor Kjellin finna sig befogad att anföra lagliga klagomål, antingen öfver min åtgärd i denna sak eller öfver min nu upplästa förklaring, så får jag endast påminna att Philosophiska Faculteten, i den händelsen, ingalunda är vår domstol, och att följ-

ackteligen härstädes all vidare skriftvexling i detta ämne upphör.

Den 17 april 1815.

Af sex sökande till philosophiæ adjuncturen har E. O. Adjuncten *Ekenstams* ansökan inkommit efter fataliernas utgång; E. O. Adjuncten *Eberstein* har förut återkallat sin; E. O. Adjuncten *Bolmeer* och Magister Docens *Bring* hafva ej specificerat; det återstår således endast tvenne nemligen Magistrarne *Dahl* och *Södermark*, som vid förslagets upprättande kunna komma i fråga.

Hvad Magister Docens *Dahl* angår, så förenar jag mig i det af herr Professor *Cederschöld* öfver hans afhandling fällde omdöme. Som Decanus och närvarande vid acten, kan jag äfven intyga att han med heder försvarat sin disputation och anser honom derföre i alla afseenden berättigad till förslaget.

Annorlunda deremot är förhållandet med herr Magister Docens *Södermark*. Hans afhandling synes mig vara af den beskaffenhet att den väl kunde berättiga honom till rum å förslag, men förslag till en helt annan plats än den academiska han söker. Jag förenar mig hufvudsakligen i det omdöme herr Professoren och Riddaren *Fremling* deröfver gifvit, och tror mig endast böra tillägga följande.

Den af Faculteten uppgifne frågan rörde skiljaktigheten emellan critisk philosophi och den så kallade identitets läran. Herr Magister *Södermark* har funnit för godt att besvara denna fråga sålunda, att han förklarat den för orimlig och meningslös; ty all philosophi är i hans tanke såsom philosophi nödvändigt critisk och likaså nödvändigt en identitetslära; hvaraf följer att emellan critisk philosophi och identitetslära alldeles ingen skillnad finnes. Philoso-

pherna före Herr *Södermark* förstodo annars med critisk philosophi den Kantiska och med identitetsläran *Schellings* system; benämningar af stiftarne sjelfve använde och redan genom allmänt bruk antagne, och som ansågos beteckna tvenne fullkomligen åtskiljde lärobyggnader i philosophien. Herr *Södermark* gör härpå i hela sin afhandling intet afseende. I fall någon ålagt honom att, för egen öfning skull, utreda skillnaden emellan nomen och verbum i grammatican, hade han med samma skäl kunnat yrka att en sådan fråga vore orimlig, emedan namnet (nomen) som sådant alltid nödvändigt tillika måste vara ett ord (verbum). Det är en, till och med i den nyaste philosophien, hittills ovanlig löjlighet att vilja förklara techniska termer efter bokstafven och derpå grunda en afhandling i ämnet. Det gifves, som Herr Professor *Fremling* redan anmärkt, endast tvenne möjliga förklaringsgrunder för Herr *Södermarks* afhandlingssätt; antingen okunnighet om verkeliga betydelsen af så allmänna termer — och detta kan man svårligen förutsätta hos en man som har den äran att vara Lärare i philosophien vid Upsala Academi — eller också uppsåtlig förvridning, kittslighet, begär att förlöjliga, olyckligtvis utan motsvarande förmåga. I begge dessa fall måste Herr *Södermark* af en hvar anses ovärdig det läroembete han söker.

Jag har haft den olyckan att förspilla min tid med läsandet af flere bland våra moderna philosophiska afhandlingar; men jag måste för rättvisan skull erkänna, att herr *Södermarks* utmärker sig på ett eget sätt framför dem alla. De fleste af våra unga Philosopher för dagen åtnöja sig dock med den ringare äran att brouillera en tanke, nyligen från Tyskland införskrifven. Men herr *Södermark* har sökt en sjelfständigare ära; han har ej velat stanna vid den vanliga oredan, den tomma spitsfundigheten, den ändlösa förvridningen af tanke och språk. Allt detta tyckes höra till den

nya Scholans Scholordning och väcker ej mera någon uppmärksamhet. Herr *Södermark* har haft den honetta ambition att vara originell i sjelfva idéen, och i ifrågavarande afhandling framställt en satts, hvaraf troligtvis ingen hvarken vill eller kan bestrida honom uppfinningsäran. Jag öfverlemnar åt andra att bedömma de vigtiga följderna af Herr *Södermarks* upptäckt för vettenskapen och dess historia i allmänhet; men den har äfven ett nödvändigt resultat, som uteslutande rör Philosophiska Faculteten, och hvarvid jag måste uppehålla mig.

Om det har sin riktighet hvad Herr *Södermark* yrkar, att nemligen den af Faculteten uppgifna frågan är meningslös, så måste deraf följa att faculteten som utgifvit den begått en orimlighet, att den ej förstått det ämne den uppgifvit, att den med ett ord frågar likaså förvändt som Herr *Södermark* svarar. En dylik tillvitelse gjord genom en offentelig afhandling åt en hel Facultet, och icke grundad på annat än ett sjelfgjordt missförstånd af allmänt bekanta termer, icke understödd af någon slags genialisk förtjenst i utförandet, utan i all sin ilskna plumphet framställd för den läsande verlden; — detta är en skamlöshet, oerhörd till och med i vår nyaste Litteratur; och som förtjente att beifras allfvarsamt, om det ej vore under facultetens värdighet att fästa någon uppmärksamhet på dylika angrepp. Faculteten äger tvertom härigenom ett tillfälle som den ej bör försumma att visa sin skonsamhet, då den åtnöjer sig med att som oduglig improbera Herr *Södermarks* afhandling, och i öfrigt med trygghet lemnar detta metaphysiska petrificat ostördt i sin fart till den eviga glömskan.

Sluteligen och då Herr *Södermark* sjelf dertill gifvit anledning, får jag äfven anmärka att ingen af Facultetens ledamöter någonsin betraktat språket såsom hufvudsak i en philosophisk afhandling. Vi veta alla att den vetten-

skapliga stilen svårligen tillåter någon egentelig classisk latin. Hvarken af våra moderna Philosopher eller af Apothekare fordrar man Ciceronianska talesätt. Men deremot är det ej heller vanligt att man i dylika skrifter liksom coquetterar med sina barbarismer, eller vill göra sig en förtjenst af sin okunnighet i språket. Herr *Södermark* deremot tyckes hafva varit af en annan tanke. Alla möjeliga barbarismer, som på något sätt kunnat inrymmas i hans disputation, äro med all sorgfällighet hopsamlade och använde. I en särskilt not har han till och med förklarat sitt vettenskapliga misshag mot dem hvilka ej så systematiskt som han drifva språkförbistringen. Märkvärdigt är det också att i en afhandling, skrifven på ett språk som man af höflighet kallar latin, författaren roat sig med att inblanda en mängd grekiska ord och talesätt troligtvis såsom surrogat för den bristande latiniteten.

Af ofvan anförde skäl uppför jag alltså å förslag till den ledig varande Adjuncturen i philosophia theoretica et practica Herr Magister *Peter Dahl*, Docens i theoretiska philosophien.

Den 24 maj 1815.

Det synes mig vid detta tillfälle ingalunda kunna blifva fråga om någon fullständig förändring af Candidat examina. Detta förutsatte en föregående reform af Rikets högre Läroverk, där de kunskaper börjas och beredas, som vid Academien sedermera skulle fullbordas. All förändring som ej går från grunden, ej omfattar det hela, är just derigenom nödvändigt provisorisk, är en reparation, ej en nybyggnad. Frågan är således ännu icke den: »Hvad bör man i allmänhet fordra af en philosophiæ Magister? utan snarare, hvad kan man, efter närvarande inrättningar med billighet

begära? Hvilka förbättringar äro i det nu brukliga examens sättet redan möjliga och nödvändiga?» Häraf följer således att alla de examina som föregå den egenteliga Candidat examen, såsom student examen, skrifningen och disputerandet pro exercitio ej härvid ännu kunna komma i fråga; jag undantar endast examen stili pro gradu och videtur deröfver, hvilket beräknas bland de öfriga, och alltså har inflytande på promotionsrättigheten.

1:o) I det sätt, hvarpå denna examen hittills blifvit anställd, finner jag ingen förändring nödvändig. Jag anser äfven i likhet med Herr Professor Lindfors denna examen för en af de vigtigaste och mest bevisande, då den nemligen med vederbörlig stränghet handhafves. Det är derföre i ett visst afseende ej obilligt att det vitsord man härvid erhåller räknas till de öfriga man i sjelfva examen förtjenar. Men jag ser intet skäl hvarföre det, som nu brukas, skulle räknas för dubbelt. En god gradual chria förutsätter tveggehanda: färdighet i latinska språket och lätthet att tänka och uttrycka sig. För det förra ger Eloquentiæ professoren betyg, och det är obilligt att man erhåller 2:ne betyg för samma kunskapsgren; det senare åter förutsätter en naturlig förmåga utvicklad och öfvad genom den bildning man af vettenskaperna erhåller, den är på en gång resultatet deraf och det säkraste kännetecknet derpå. Men just för en sådan bildning erhåller man ju särskilta videtur i hvarje vettenskap; och hvad den af naturen gifna författareförmågan angår, så är det min tanka att den ingalunda kan vara ett föremål för academiska betyg. Ty dervid kan och bör intet annat komma i fråga än flit och derpå grundade insigter. Lagen måste i sin allmänhet förutsätta lärjungarnes förmögenheter lika. De utmärktare måste belönas af det allmänna omdömet och genom den större lätthet hvarmed de förvärfva sina kunskaper. Afsigten med Magistergraden

är ingalunda att bilda författare, utan kunniga män. Det vore derföre kanske rättast om videtur pro gradu alldeles icke räknades vid promotionen, utan förutsattes antagligt, såsom ett nödvändigt villkor för hvar och en som sökte graden; men då man på andra sidan aldrig för mycket kan uppmuntra det classiska studium, hälst i våra tider, då barbariet bryter in från alla håll, både i vettenskap och konst, så torde vi göra bäst, om vi gå medelvägen, och anse ett videtur i gradual skrifningen såsom lika med ett i den egenteliga examen.

2:o) Bör Candidat examen delas som nu är brukligt i philologisk och philosophisk eller ej? Den första svårigheten som vid denna inrättning företer sig är den mindre passande fördelningen af vettenskaperna, då t. ex. æsthetiken, som ej kan vara annat än en del af Philosophien, examineras i första afdelningen, men theoretisk och practisk philosophi först i den senare. Det är dock klart att æsthetiken som vettenskap omöjligen kan med framgång studeras utan föregående elementar studier i philosophien, dem våra flästa studerande först till senare examensafdelningen börja; Ty den, hälst bland våra studerande öfvermagar, nu på en tid uppkomna hög-philosophiska tonen, hvilken i sanning hos de fleste går före alla examina, men ej så lätt borde gå igenom dem, är en barnslighet, äfven så oduglig till propedeutik som till allt annat, och bör här ej kunna komma i beräkning. Det andra och viktigare inkastet emot examensdelning, är det, att den som i första examen fått goda videtur och derigenom är säker om promotionen vanligtvis föga bekymrar sig om hvad caracterer han erhåller i den senare, hvaraf man äfven tycker sig ha förmärkt en större brådska och deraf följande omogenhet i de egenteliga vettenskaperna. Det är sant, hvarje Examinator har sin rättighet att improbera altid öppen; men deraf följer för promotions sökande

egenteligen ingenting annat än nödvändigheten att studera till admittitur eller approbatur. Jag vill icke säga att detta nu redan är förhållandet, men det kunde möjligtvis en gång blifva det. Femton års erfarenhet (ty så länge har examen varit delad) har åtminstone lärt oss att denna inrättning ingenting bidragit till förbättrandet af våra Magistrar. Man säger att en så stor mängd af vettenskaper som på en gång böra examineras, skulle confundera Examinandus; men före 1800 då delningen skedde, och ännu beständigt i Upsala, der likväl Professorerne äro flere, examinerar man på detta sätt, utan att confusionen derföre, åtminstone ej af detta skäl, är större. Dessutom kunde denna olägenhet lätt afhjelpas, om Candidandi tillåtas att när som helst tentera i hvad vettenskap de behagade. Jag föreslår derföre antingen att examen anställes på en dag, eller åtminstone att videtur öfver philologiska examen ej få utlösas innan man äfven tagit den philosophiska.

3:o) Tentamen är en privat sak, beror följakteligen på hvar och ens godtycke, och det är derföre svårt att för detsamma föreslå några reglor. Såsom examen nu är inrättad, synes dock tentamen böra vara hufvudsaken; Ty examen som den nu är, tjenar mindre till att utröna Examinandi skicklighet än att publice rättfärdiga det omdöme man till följe af tentamen för honom bestämt. Genom protocollerandet har Candidat examen blifvit en verkelig formalitet; anser man tentamen äfven för en sådan, så har man tvenne, hvilket i denna sak tyckes vara för mycket. Det vore derföre att önska att tentamen med möjligaste noggrannhet anställdes; att hvarje Professor vore förpliktad att lemna tentamen när som helst, och i hvilken del af hans vettenskap det begärdes; att dylikt vanligen skedde vid början af Terminen då Examens sökande kunde af- eller tillstyrkas, och sluteligen att aldrig mer än en eller högst två på en gång

tenterades. Men då den är ett enskilt prof som måste bero af hvarje Lärares egen method, är det utan tvifvel bäst att författningarne ej blanda sig der uti.

4:o) Vid sjelfva examen föreslår jag först och fremst afskaffandet af protocollet. Hvad dermed skulle vinnas är svårt att inse. Icke publicitet, ty den är redan gifven genom Examens anställande för öppna dörrar; icke förekommande af Examinators arbitrerande, ty om han är utan heder kan han lemna frågorna förut; icke ett medel för Examinandus att bevisa Examinators möjliga orättvisa ty det är lätt för honom att framställa sådana frågor som ingen Examinandus kan besvara. Deremot är det gifvit att genom denna inrättning förloras tid, så att man för Tio frågor utom protocoll knappast kan göra tre eller fyra med detsamma, och att examen vesänteligen härigenom fått sin närvarande form af ett protocolleradt gyckelspel. Jag åberopar mig i öfrigt på hvad Herr Professor Lindfors häruti anfört.

5:o) Hvad de nu brukeliga examens caractererna angår, så anser jag för tjenligt om äfven approbatur cum laude auctoriserades såsom utgörande en röst mera än approbatur och följakteligen en mindre än laudatur. Mellan giltig och berömlig insigt i en vettenskap, finner man ofta en mellangrad, som ej bör sakna sitt pris, då frågan är om promotionsrättigheten, hvilken genom videtur endast bör bestämmas. När alltså admittitur räknas för en, approbatur för två röster, är det billigt att approbatur cum laude gäller för tre, äfvensom laudatur för fyra. Den väkta frågan om förändring i beräkningssättet på det viset att admittitur skulle gälla för ingen röst, approbatur för en o. s. v. håller jag för alldeles likgiltig. Jag anser till och med det gamla beräkningssättet för riktigare. Ty hvartill tjena videtur om ej att utmärka och bestämma den kunskap man finner hos Examinandus, och hvarigenom hans rättighet till graden af-

göres. Men ett videtur med valeur af noll bestämmer ingenting, om icke det att Examinator ej vetat huruvida Examinandus är berättigad till promotion eller ej. Det är väl sant att all räkning börjar från noll, men just derföre stannar man ej dervid, så snart man, såsom här är händelsen, vill bestämma något. Hvarje videtur ges endast med afseende på promotion och måste derföre vara antingen negatift (improbatur) eller också positivt. Ett som sväfvar emellan bägge delarne är intet videtur, det vill säga, lemnar promotions rättigheten obestämd. Jag har derföre intet skäl till förändrande af det vanliga beräkningssättet. Icke heller kan jag bifalla den tanken att videtur i vissa vettenskaper framför andra skulle berättiga till promotion. På det sätt som philosophiska Faculteten nu är organiserad låter det ingalunda göra sig. Utgjorde de egenteliga Naturvettenskaperna här, som på flera ställen i Tyskland, en särskilt för sig sjelf bestående afdelning af Faculteten, så vore förhållandet derigenom förändrat; men jag anser den närvarande inrättningen ingalunda för oriktig. Det är väl sant att mycket nu läres som af de fleste sedermera ej kan komma att öfvas och förblifver utan direct användbarhet för deras stånd. Men med magistergraden åsyftas också aldeles icke practisk nytta, utan en allmän bildning, som borde vara gemensam för hvarje betydligare embetsman. Man kan i detta hänseende, som erfarenheten visar, väl veta för litet, men svårligen förmycket. Det är derföre min tanke att alla videtur, nu som förr, böra beräknas lika sins emellan, och att man häri, som i mycket annat, gör bäst att hålla sig vid det bepröfvade gamla.

6:o) Efter sjelfva examen följer gradual disputerandet. Som det nu drifves är det ett oskyldigt tidsfördrif, ungefär som den så kallade lectio præcursoria. Att som Herr Professor Lindfors föreslagit, införa ett videtur härföre, anser

jag för svårligen görligt; ty hvem vore väl närmare berättigad att ge ett sådant än Præses, hvilken i denna fråga ej kan anses för opartisk. Jag yrkar dock icke afskaffandet af gradualdisputationen; dels derföre att en möjelighet, i vårt land sällsynt nog, till utgifvande af vettenskapliga afhandlingar derigenom ännu är lemnad öppen; dels äfven derföre att genom en sådan inrättning Latinska språkets talande ej blir alldeles onödigt.

7:o) Man har föreslagit att icke bestämma något visst antal för promovendi, utan låta hvar och en promoveras som ägde en viss utstakad summa af röster. Vid första påseendet tyckes detta äfven vara billigast ty antalet af promotions sökande beror på frequensen vid Academien och andra tillfälliga omständigheter, och är derför ofta olika. Men vid detta förslag förete sig äfven en mängd svårigheter och möjliga missbruk, hvilka vid nogare öfvervägande synas mig vara betydligare än de som åtfölja den gamla inrättningen.

Nemligen i händelse antalet af promovendi ej skulle fixeras blefve det naturligtvis nödvändigt att på det nogaste bestämma icke blott summan af röster som fordrades till promotion, utan äfven att bestämdt utsätta hvad som för hvarje videtur önskades. Men just detta senare anser jag för omöjeligt. Icke en gång i de gamla språken och historien låter detta göra sig; ty man kan väl föreskrifva vederbörande att läsa vissa författare, men sättet hvarpå de läst dem, måste alltid göra en skillnad i videtur. Ännu tydligare faller detta i ögonen i de speculativa vettenskaperna der, helst i våra tider, allt vexlar som månen, och hvar dag har, om icke sin egen plåga, åtminstone sitt eget system. Hvilka böcker skulle här föreskrifvas till läsning? Utan tvifvel de bästa och vigtigaste; men de bästa och vigtigaste i år äro det sällan till året, åtminstone icke till nästa Decennium,

och så oupphörligen framdeles, så länge Östersjön ännu är öppen och Tyskland kan fournera papper och sättare. En oföränderlig föreskrift är här således omöjlig, Examinator måste äfven här arbitrera. Man invänder att detta äfven äger rum, när antalet af promovendi är bestämdt och fordringarne för hvarje videtur ej kunna fastställas. Jag erkänner riktigheten häraf, men förhållandet är dock helt annorlunda. Bibehålles den gamla inrättningen, så kan en Examinator som möjligtvis ville ge ett oförtjent betyg, ej på förhand veta huruvida detta hjelper Candidaten till promotion, eller icke, då han ej känner hvad videtur hans medsökande kunna erhålla; efter den nu föreslagna ordningen åter, är detta lätt att uträkna, då man blott behöfver hålla sig vid en enda, och Exclusionen rör endast honom ej andra. Är det icke troligt att en exclusion, som skulle bero på antalet af arbiträra videtur och på intet annat, blefve mera både förhatlig och sällsynt, än den som dessutom äfven beror på ett bestämdt antal? Skall man ej anse den senare som en följd af ödet, den förra åter som en följd af godtycke och väld? Hvilkendera inrättningen frestar mest till partiskhet, den der orättvisan om hon begås, faller på alla, eller den, der hon ej tyckes skada någon, men bestämdt hjelper den gynnade? Jag vet också icke att antalet af Examinandi vid något svenskt Universitet varit obestämdt, med undantag kanske af Greifswald, hvars Magistrar ej derföre anses bättre. Hvad följden vanligen är af en dylik obestämdhet, ha de i senare åren prisade allmänna promotionerna tillräckeligen visat. Jag tror derföre att den gamla ordningen med alla sina svårigheter och den obillighet hvartill den någon gång kan föranleda, bör dock föredragas för en ny, hvars princip enligt sin natur måste vara obestämd, och der missbruket kunde synas förtjena ursäkt genom sin oskadlighet.

Bör alltså promotionsantalet bestämmas, så anser jag den stadgade summan af 40 för hvart tredje år, vara alldeles tillräcklig. Man promoverar i Uppsala endast 75, och där är frequençen vanligtvis dubbelt större än här. De som vid hvarje promotion öfverskjuta detta antal böra icke som nu är brukligt vid en efterföljande vara sjelfskrifne, utan blott till följe af sina betyg en annan gång kunna komma i åtanka. Det är svårt att föreställa sig något mera inconsequent än det att vid ena promotionen utesluta en Candidat, med afseende på hans betyg, och vid den andra, utan allt afseende på betyg admittera honom. Denna art af allmän promotion är äfvenså orimlig och skadlig, som den annars vanliga, då man på en gång utdelar lagerkransen åt alla som tagit Candidat examen. Så länge ännu detta academiska aflatskrämeri existerar, är det fåfängt att tänka jag vill ej säga på bibehållandet af Magistergradens värdighet, utan äfven på vederbörlig noggrannhet hos Examinator, på flit och lärgirighet hos Examinandus. Hvad videtur den förra ger, hvad kunskaper den senare äger, blir fullkomligen likgiltigt, då icke dessa utan den öfverflödande nåden bestämmer belöningen. Jag yrkar derföre på det ifrigaste, att allmän promotion aldrig under någon förevänning må af Faculteten begäras eller tillstyrkas; ty det är vida bättre att en eller annan som värkeligen förtjänt belöningen, saknar den, än att man genom dess alltför frikostiga utdelande äfven åt oförtjente gör hela inrättningen löjlig. Magisterkransen är, som vi alla veta, en förgänglig krans, och har i allmänna opinionen redan förlorat det mästa af sitt fordna anseende; men just derföre bör man, så vidt omständigheterna tillåta, ännu ifra för dess helgd, och ej glömma att på denna ringa omständighet beror icke blott Academiens anseende, utan äfven till en stor del, i vårt land,

den allmänna bildningen, hvilken från början med Magistergraden varit åsyftad.

För att i korthet sammanfatta det anförda, så röstar jag i det hela för bibehållandet af den förra examens inrättningen endast med följande undantag.

1:o) Videtur pro gradu räknas lika med ett videtur i Candidat examen, och lägges till summan af dessa.

2:o) Candidatexamen tages antingen på en gång som förr, eller åtminstone utlemnas ej betyg, innan begge afdelningarna deraf äro expedierade.

3:o) Protocollet afskaffas.

4:o) Approbatur cum laude utgör ett autoriseradt betyg, som beräknas en röst högre än approbatur.

5:o) De en gång excluderade ligga ej till sig med åren, utan ha att vänta promotion blott och endast i mån af sina betyg, jämförda med de öfriga sökandes. Allmän promotion är under hvad omständigheter som helst förbjuden.

Dessa äro de förändringar vid Candidat examen och promotion, dem jag för närvarande anser både görliga och nyttiga. De äro i det hela obetydliga, och gå för det mesta endast ut på återställandet af det gamla. Att tänka på en fullkomlig och grundlig reform i denna sak är ännu mycket förtidigt. De gamla formerna innehålla också mycket godt och hälsosamt, och äro, med få modificationer för närvarande, kanske äfven framdeles brukbara. Jag tror oss i allmänhet göra best, om i stället för att föreslå nya författningar, hvilka möjligtvis ej ändå komma att passa ihop med det hela, vi tills vidare, med samvetsgrann noggranhet handhafva de gamla, och bibehålla de åldriga murarna kring vår Lundagård, tills det nya staketet kan på en gång uppsättas.

Fragment af predikan hållen i Rämens kyrka år 1815.

Men innan jag talar vidare till Eder härom, måtte jag få nämna ett ord, som äfven rör dagens högtidlighet, men för mig allenast. Jag har uppvext ibland Eder, min ungdoms lyckliga dagar ha förflutit bland edra skogar, mången af Er torde väl ännu minnas mitt namn och med vänlig nyfikenhet ha önskat att förnimma min röst från helgedomen. Äfven för mig måste det vara kärt och tröstefullt att återse de trakter der min ungdom bildades, der min första lycka grundlades, der nu min välgörares aska hvilar och slägtingar och vänner ännu med moderlig ömhet, med broderlig vänskap omfatta mig. Men Tiden har åtskilt oss, verlden har gripit oss i sin hvirfvel, långt härifrån står den hydda som mig Gud förunnat, för en annan Församling måste jag predika salighetens ord, jag är nu mera en gäst ibland Eder och en fremling liksom alla mina fäder. Och derföre har jag velat begagna det flyktiga tillfället, derföre har jag i dag uppträdt i Templet för att helsa Eder med fridens helsning och nedkalla välsignelse från höjdene öfver min barndoms älskade bygder. Ho vet om icke min första helsning från detta rum äfven tillika är mitt afsked, om det ej i dag är både första och sista gången som jag för Eder förkunnar Christi Evangelium? Ty »Menniskans dagar, säger Job, försvinna såsom ett väder: de gå bort såsom stort skepp, såsom en örn flyger till maten». Och skulle det verkeligen så vara, höres aldrig mera min röst från detta ställe, si då vill jag ännu i dag tacka mången ibland Er för sin möda och sin vänskap, då vill jag med varmt hjerta nerkalla den Högstes välsignelse öfver Eder, I skogarnas barn, I

fjällens söner, som nären Eder i Ert anletes svett och med tung möda bryten Edert uppehälle utur bergen. Måtte Gud, från hvilken all god och all fullkomlig gåfva kommer, utsträcka sin skyddande hand öfver edra marker, måtte Han bortvisa den bleka hungren från edra kojor och lägga sin välsignelse till Ert arbete, måtte Jesu Christi lära bära välsignade frugter för tid och för evighet äfven här i öcknarna, måtte hon gifva Er tålamod i lifvet och trösti döden! Hör mig, milde Gud och Fader! Fader vår som äst i himlom etc. Gif min anda vittnesbörd etc. Evang. Lucæ 18 v. 9. Herre, helga oss i din sanning etc. Christ. Åh. Dagens heliga Evangelium framställer för oss i enkla drag en träffande bild af 2:ne alldeles olika bedjande. Den ena, en Jude af Phariseiska secten, som med hela sitt folks högmod trädde opp i Templet, uppräknade stolt sina inbillade förtjenster, och ville liksom trotsa sig till Bönhörelse ifrån höjden. Den andre åter, en född hedning, en Romare af det föraktade slag som man kallade Publikaner eller Tullare, ödmjukade sig inför Herran, erkände sina brister och anropade endast den eviga Barmhertigheten. Ännu i dag äger denna liknelse sin tillämpning, ännu finnas de som *trösta uppå sig sjelfva att de äro rättfärdige och försmå andra,* ännu i dag vill det mänskliga högmodet gå till rätta med den Allsmäktige och liksom bestorma himmelen hvilken är döf för de högmodigas Böner. Det finnes åter andra som med ett christeligt, ett förkrossadt sinne nalkas sin Gud i bönen och icke vilja pocka sig till Bönhörelsen. Detta ger mig en otvungen anledning att på en kort stund och med den Högstes bistånd tala till Eder

Om Bönhörelsen.

Fader du som sändt etc.

Öfver Pindarus.

(Inledning till Lectioner Höst Termin 1816.)

Det ges i Historien intet odladt folkslag hvars bildning från början till slut varit så helt och hållet byggd på religiösa præmisser som Grekernas. De fleste andra Nationer, t. ex. de moderna Europeiska, ha endast en införd Religion, som till en stor del för alltid blir en fremling i landet, och åtminstone aldrig griper så in i allmänna lefvernet och tänkesätten som Grekernas. Grekernas Religion var inhemsk och liksom uppvuxen på deras egen grund. Det är väl sant att en stor del af deras Gudar och religiösa bruk voro hämtade från Asien; men det var Grekerna eget att fullkomligen tillägna sig hvad de sålunda länte. De nationaliserade, localiserade, helleniserade allt. Hvarje främmande Myth sammanväfdes med deras egna sagor, och alla Gudar fingo rum på den thessaliska Olympen. Hela Hellas var blott en förgård till Gudarnas tempel, och Nationen sjelf en enda slägt som mer eller mindre direct härstammade från Gudarna. Men just genom denna Religionens inhemskhet hade den också ett så kraftigt inflytande på folkets sinnen, och låg till grund för alla bildningsmedel, hvarigenom Nationen sedermera utvicklade sig. Sålunda var äfven Grekiska Poësien från sin början religiös. De äldsta quarlefvor vi ha derutaf äro de så kallade Orphiska och Homeriska hymnerna, högtidliga sånger afsjungna i Templen till Gudarnas ära. Utan tvifvel äro väl dessa Hymner till språk och versification väsendtligen för-

ändrade från hvad de voro i Orphei och Homers tider; men äfven så säkert är deras innehåll och hela poetiska form i hufvudsaken öfverensstämmande med den gamla och ursprungliga. Men ett sådant ämne kan man fatta antingen mera objectift eller historiskt, så att Gudens eller hjeltens bedrifter poëtiskt berättas, då Hymnen faller in i det Episka, och af denna beskaffenhet äro de Homeriska Hymnerna, ett slags smärre epos; — eller också mera subjectift, så att intrycket på den sjungandes sinne och hans reflexioner deröfver i synnerhet framställes, hvilket är grunden för den Lyriska Poësien; och af denna beskaffenhet äro på visst sätt de Orphiska Hymnerna, som till större delen bestå endast af talrika och utan all vidare förbindelse sammanhopade namn på Gudarna, som måla deras makt och egenskaper, och dem man kan anse såsom lyriska utrop öfver Gudarnas storhet och uttryck af de känslor de hos skalden väckte. I Hymnen, en religiös skaldeart, ligger således redan fröet till både den episka och lyriska Poësien; den utgör öfvergången mellan begge, sådan som den sedermera utbildade sig ibland Grekerna.

Grekerna voro vidare från sitt första ursprung ett musikaliskt folk. Poësien var hos dem från sin första början hvad den borde vara hos alla Nationer, en verkelig sång. På detta sätt bildades språket redan tidigt till välljud och böjlighet, till bestämd quantitet och accent, med ett ord till hela den prosodiska fullkomlighet, som man beundrar hos Homerus, och som annars vore oförklarlig ibland ett i öfrigt så litet odladt folk som Grekerna då voro. Denna förening mellan Musik och Skaldekonst bibehöll sig sedermera alltjemnt äfven under den högsta culturens tider, och i alla arter af Poësie. Vid alla glada eller högtidliga sammankomster, öfverallt hvar Grekerna voro samlade klingade lyran, ofta understödd af dans och mimik. Således sjöngos

de Homeriska Hjeltedikterna styckevis af Rhapsoderna. I Sorgespelet och Comoedien var icke blott den Lyriska delen eller Choret förbunden med sång, utan äfven Dialogen declamerades musicaliskt ungefär som vårt Recitatif, Elegien och Odet accompagnerades alltid af flöjten och lyran. Icke för ögat, som nu, utan alldeles egenteligen för örat var deras Skaldkonst beräknad, och härigenom lefde den också oupphörligen i folkets minnen och hjertan. Grekiska poësien var icke som den moderna en slags skråhemlighet, tillgänglig endast för de lärde eller bildade; den var folkpoesie i egentelig mening, lefvande ord och sång, fattlig äfven för den ringaste. Denna sin populära caracter förnekade den aldrig, äfven under sin högsta utbildning. När slutligen den lefvande sången förstummade, när sånggudinnorna förjagades ur folkets samquäm, från templen och festerna och stängde sig in i studerkamrarna, då var det också förbi med Grekiska poësien, hvars former ännu bibehöllo sig, men utan inre lif och rörelse.

Huru den Lyriska konsten utbildade sig hos Grekerna alltifrån Homers tider ända till persiska krigen, känna vi endast ofullständigt, då vi af de fleste Lyrici endast ha obetydliga fragmenter quar. Så mycket vet man dock med visshet att icke endast religiösa ämnen och Gudarnas lof, såsom i Hymnen, utgjorde dess föremål, utan äfven hjeltarnas ära, fäderneslandet, vänskapen och glädjen, kärleken och hatet, med ett ord alla menskliga känslor och förhållanden. Således är Archilochus från Paros (29. Oly.), som först skall ha brukat den Jambiska versarten, bekant för sina satyrer och sin bitterhet (Horat. Epoder). Tyrtæus från Athén krigssånger (πολεμιστηρια). Lacedemoniern Mimnermus, samtidig med Solon, uppfinnare af Pentametern. Bacchylides, samtidig med Pindarus, ἐπινικια, διθυραμβοι, ὑμνοι. Alcæus och Sappho, begge från Lesbos äro äfven

begge berömda, den förra i synnerhet för sina krigiska sånger, den sednare för sina Erotiska quäden. Af begge ha vi endast obetydl. fragmenter quar. Betydligare äro quarlefvorna af Anacreon från Teos i Jonien, bekant för sina glädtiga konstlösa sånger, fulla af natur och behag. Simonides är berömd för sina elegier (från Keos Ol. 75), Stesichorus från Sicilien diktade vid samma tid Hymner till Gudars och Hjeltars [ära] i samma manér som Pindarus. Dessa och många flere kunna anses som Pind. föregångare.

Pindarus var född Olymp. 65: 1, eller 520 år före Chr. och vid sjöslaget vid Salamis var han således 40 år (480 f. Chr.). Hans födelseort var antingen Thebæ sjelf eller någon af de närgränsande småstäderna Hylæ eller Kynokephalæ. Han föddes under det de pyth. spelen firades, och man ansåg detta som ett tecken till hans blifvande Poetiska ära; ty pyth. spelen firades till Apollos ära. Det är troligt att Pindarus sjelf ansåg detta som en vink af ödet öfver sin bestämmelse och betraktade sig som Gudens burna prest, ämnad att utbreda hans ära. Den sjelfkänsla och stolthet hvarmed han på många ställen talar om sin poetiska talang och det förakt han visar för sina medtäflare göra detta åtminstone troligt. Sagan berättar äfven att då han ännu som ett dibarn låg i skogen, hade bien närt honom med sin honung. Hans far var flöjtspelaren Daiphantos och hans mor Myrto sjelf berömd för sin Poësie. Till läromästare hade han den berömde Simonides och Lasus. Det är äfven troligt att han efter den tidens sätt innehaft flera philosophiska kunskaper. Åtminstone tyckas flere ställen hänvisa på kännedom af Thales och Pythagoras systemer, som på den tiden började att utbreda sig öfver Grekland. Den berömda Corinna var på en gång hans medtäflerska och läromästarinna, det sednare både genom efterdöme och undervisning. Så skall hon en gång ha förebrått honom

som yngling att hans sånger allt för mycket saknade mythiska prydnader: hvarefter Pindarus diktade ett ode, som började sålunda: Ἰσμενον ἠ χρυσηλακατον Μελιαν[1] etc. Skall jag besjunga Ismenos eller Melia med gyllene sländan, eller Kadmus, eller Spartas heliga ätt, eller den mörkbindlade Thebe, eller Herkulis oböjliga styrka, eller Dionysi fröjdbringande ära eller den hvitarmade Harmonias gemål, etc. då Corinna leende svarade honom att man väl borde så med handen, men icke med hela säcken.

Pindari caracter tyckes ha varit utmärkt af allvar och religiös fromhet. Pausanias som ännu såg ruinerna af hans hus vid Nistiska porten i Thebe, berättar att utom stoder af Apollo och Hermes han äfven nära vid sin boning hade invigt ett capell åt Rhea och Pan. Den sednare troddes i synnerhet gynna honom; och Pindarus trodde sig sjelf ofta ha hört honom på bergen sjungande de Hymner han diktat till Gudens ära. Hvarje gång de Pythiska spelen firades infann han sig i Delphi och sjöng der, sittande på en thron af koppar och lagerkransad, en pæan till Apollos ära. Af dessa pæaner ha vi endast få fragmenter quar; dock ser man deraf, att Pindarus vidrört hela Delph. Oracl. historia. Guden och hans Prester voro ej heller otacksamma mot hans fromhet; ty hälften af förstlingsoffren som de samlade Grek. stammarne bragte Guden under de pyth. högtidsdagarna, skänktes åt Pindarus, och då han var frånvarande, skickades den till honom. Denna utomordentliga heder bidrog ej litet att utbreda hans rykte bland Grekerna. Som en Gudarnas älskling, som en Apollos invigde prest, upphöjd öfver andre dödlige genom sång och snille, lefde han ärad och beundrad af alla. Alla Greklands stater täflade om att förhärligas af hans sånger; athenienserna reste honom en ärestod för det beröm han tilldelat deras stad och

[1] Lucianus in Encom. Demosthen.

Rhodierna läto med gyllene bokstäfver inrista hela hans VIIde Olymp. Ode (till Diagoras) i taflor som upphängdes i templet. K. Alexander i Macedonien, Amyntas son, en stor älskare af tidens Poësie och Musik, upptog honom bland sina gunstlingar. Theron och Hieron, kungar i Sicilien, kallade honom till sitt hof, der Aeschylus, Simonides, Bacchylides m. fl. af den tidens utmärktaste snillen lefde; och till Arcesilaus, kung i Cyrene (se IV Pyth. Od.) tyckes han äfven ha stått i ett närmare förhållande. Hans ära spridde sig äfven öfver hans efterkommande; och då Alexander Magnus förstörde och brände Thebe, befallte han uttryckeligen att det hus der Pindarus bodt skulle skonas. Plutarchus berättar (De sera Numinis vindicta) att ännu på hans tid (600 år efter Pindarus) den sed var brukelig att vid festen Theoxenia aflägga en skänk för Pindari efterkommande. Pindarus dog vid 90 års ålder.

Pindarus lefde i ett tidehvarf som af alla var det mest lysande för Grekland i politiskt hänseende. De delade interessena emellan så många små särskilta stater hade förenat sig vid den allmänna faran i persiska kriget. Genom sin seger hade Grekland vaknat till känslan af sina krafter. Det stod i blomman af sin ungdom; och Grekerna ansågo sig, icke utan skäl, för det första, tappraste och ädlaste folk på jorden. Alla andra Nationer voro slafvar och Barbarer, besegrade af dem och föraktade. Förfädrens minnen, heroernas bragder, deras sagor och myther voro för dem nu dubbelt heliga. Hela Nationen befann sig i ett slags exalteradt tillstånd. De voro druckne af sin ära. Det skulle varit allt för besynnerligt om icke denna allmänna sinnesstämning äfven verkat på konsten, och gifvit åt sången en starkare, djerfvare, högre flygt. Märkvärdigt är det åtminstone att begge de mest lyriska exalterade genierna i Grekland, neml. Pindarus och Aeschylus, lefde på denna tid.

Att deras egen individualitet betydligen bidragit till denna egna ton i deras dikter är väl onekeligt; men tiden och den rådande sinnesstämningen måste äfven mäktigt ha verkat dertill. Ty skalden är som andra ett barn af sin tid, hvars strålar han samlar i sin brännpunct. Liksom luften trycker oss alla och håller oss fast vid jorden, liksom solen utbildar och färgar i lantorna: så ligger äfven tiden på oss med sin tyngd, ändrar, riktar, bildar oss; och konstens ändamål är ingalunda, som svärmare vilja inbilla oss, att upphäfva och förstöra tid och verklighet utan endast att förklara och försköna dem. —

Quinctilianus (Instit. orat. X. 1: 6) caracteriserar Pindarus på följande sätt: »Novem lyricorum longe Pindarus princeps, spiritus magnificentia, sententiis, figuris, beatissima rerum verborumque copia, & velut quodam eloquentiæ flumine.» Detta är i få ord det mest träffande man kan säga om Pindari poetiska caracter.

Den första egenskap nemligen hos Pindarus som äfven vid den flyktigaste läsning faller en hvar i ögonen, är hans högtidliga och allvarsamma ton (spiritus magnificentia). En omständighet som man för att rätt bedömma hans dikter, alltid måste påminna sig, är den att de hade en religiös anledning. Grekernas ἀγῶνες, täflingslekarna, voro stiftade till Gudarnas ära, hvarför de också kallades ἱεροι, heliga. (Τεσσαρες εἰσι ἀγωνες καθ' Ἑλλαδα τεσσαρες ἱροι.) Den Gud till hvars ära man firade dem förlänte segren, och segrarens pris föll till en del tillbaka på Guden sjelf. Derföre börjar Pindarus merendels sina sånger med en stilla och högtidlig andakt, med en åkallan till någon af Gudarne, antingen den till hvars ära spelen firades, eller skyddsgudarna för segrarens fädernestad, familj eller förfäder; än den dundrande Zeus (ἐλατηρ βροντας ἀκαμαντοποδος), än Nymphen i en stilla bäck, än Gratierna, sångens gifverskor, än Rätt-

visan, städers och slägters uppehållerska. Derför liknar han sjelf ingången till sina oden med en tempelfasad (Ol. VI). Högtidlig är således hans ton utan tvifvel från början, men den fortsättes hela sången igenom, han börjar ej annorlunda än han fortfar och slutar som han börjat. Ingen ting är oriktigare än den vanliga föreställningen om Pindarus, att han endast är ett utsväfvande, regellöst Genie, en vild stormare, en æsthetisk Bacchant, som på måfå sväfvar omkring och phantiserar, utan bestämd plan, ordning och sammanhang. Ingen kan klarare än Pindarus vederlägga den skefva föreställningen hvarigenom man tänkte sig Poeten och i synnerhet den lyriska som en slags vansinnig, ett Dårhushjon, som icke är sig sjelf mäktig, utan oupphörligen talar och handlar som i feberyra. I bilder, tankar och uttryck är han utan tvifvel djerf och tilltagsen som det ägnar en Lyricus; men utkastet och grundritningen till hans fleste sånger är enkel och klar, den första anledningen till hvarje Ode lyser öfverallt igenom, delarna hänga öfverallt tillsammans och bilda ett helt, han har som Grekerna i allmänhet ett utmärkt och rent sinne för harmonie och öfverensstämmelse i hvarje konstproduct. Hans digressioner som man i allmänhet finner så utsväfvande och hårdragna höra väsendteligen till hans ämne, eller rättare de utgöra ämnet sjelf, hvarom framdeles.

Något annat som utmärker Pindarus är hans tänkespråk (sententiæ, γνωμαι). Genom de så kallade Ethiska och Gnomiska poeterna (Hesiodus, Theognis, Phocylides, Solon m. fl.) voro dessa redan införda i Poësien. Det var den gamla tidens sätt att åt hvarje dylik allmän och sinrik tanka, regel, eller anmärkning ge en poetisk form för att derigenom så mycket lättare och fastare inpreglas i minnet. Pindarus öfverflödar äfven derutaf, och begagnar sig af dem med synnerlig konst och lycka. Ofta ställer han dem

som en präktig pelare under hela den följande berättelse, hvilken liksom hvilar derpå, och med sina enskiltheter upplyser och förklarar det allmänna i satsen. Ofta nyttjar han dem som en brygga hvarpå han öfvergår från ett ämne till ett annat, en föreningslänk mellan de skilda partierna. Men alltid uttrycker han dem i korta och liksom afbrutna ord, i en profetisk och orakelmässig ton. Liksom Gudens trefot i Delphiska templet, så stå Pindari Gnomer dunkla och mystiska i den präktiga byggnaden af hans sånger och ge betydelse och högtidlighet åt det hela.

Pindarus är vidare utmärkt för sitt bildrika språk, (figuris, Quinct). Allting, äfven der ämnet är episkt och berättande, är hos honom bild och sällan eller aldrig framstår Begreppet naket utan alltid omklädt med en poetisk mantel. Derföre liknar han också sjelf sina sånger vid ett galleri af talande stoder. Men hans bilder äro icke af det vanliga och förslitna slaget som en hvar med måttlig beläsenhet och talang kan hämta från den poetiska allmänningen, de äro tvertom utmärkta genom sin nyhet, kraft och dristighet. Ofta förefalla de oss hårda, öfverdrifna och dunkla, det sednare troligtvis oftast genom bristande kännedom af språket, ty Tropen beror på ordets primitiva betydelse, och denna är i många ord förlorad. Vi känna dessutom det lyriska uttrycket nästan endast af Pindarus. Många upplysningar derom kunde man vinna, i fall man hade quar Pindari Dithyramber, ett slags sånger som under halft rus afsjöngos vid Bacchi fester, och hvarom Horatius:

> — per audaces nova Dithyrambos
> Verba devolvit numerisque fertur
> Lege solutis.

Då denna skaldeart tyckes ha nått sin högsta fullkomlighet under Pindari tid, och bland de gamle är utmärkt för

sin vilda dristighet och regellösa inspiration (förmodligen improviserades Dithyramberna), så är det ej otroligt att den på lyrisk elocution och stil haft ett betydligt inflytande. Mycket som deri nu synes oss hårdt och svulstigt, hade tilläfventyrs genom bruket vunnit häfd och anseende. Hade vi ännu Simonidis, Stesichori, Bacchylidis o. fl. af hans samtidigas lyriska sånger quar, så skulle de utan tvifvel upplysa oss härom; nu anser man som ett fel af Pindarus ensam hvad som till äfventyrs var gemensamt för den tidens Lyrik, infördt och helgadt genom bruket. — Öfver elocution kan för öfrigt ingen ting bestämdt sägas i allmänhet, då den består endast af detaljer, af hvilka man måste göra uppmärksam på hvarje särskilt, om man ej för omdömets allmänhet skall åsidosätta dess riktighet. Således vidare härom under interpretationen.

Pindarus har ett eget slag af liknelser, bestående af allmänna satser, som han låter följa på hvarandra, utan någon synbar förening, men hvilka dock slutligen alla hänföras till det föremål som han vill upplysa, och som genom sitt förhållande till dem eller rättare genom sin likhet dermed sättas i en klarare dager. T. ex. (Olymp. XI till Agesidamus) när han vill säga: Segraren i hvarje slags kamp behöfver för att bringa sitt rykte till efterverlden äfven så väl Hymnen, som seglaren vind och landtmannen regn, så uttryckes detta på följande vis: Ofta önskar menniskan vinden, ofta de himmelska vattnen, molnens döttrar; men har någon med möda fullbragt herrliga bedrifter, för honom är lofsången, med sin honungsmun, en början till oförgängeligt rykte o. s. v. — Eller i 1. Olymp. till Hieron, när han vill uttrycka att de Olympiska spelen ha samma företräde för alla öfriga som vattnet bland Elementerna, Guldet bland rikedomar, och Solen bland stjernorna; så heter det: Ypperst är vattnet, men guldet, liksom den flammande lågan i

natten, strålar fram bland de stolta skatterna. Men vill du, mitt sinne, prisa strider, så se dig ej om efter någon annan mer glänsande stjerna än solen, när hon om dagen lyser genom den öde æthern, ej heller sjung en herrligare strid än den Olympiska etc. Här står alltså protasis fullkomligen för sig sjelf och har öfvergått till en allmänn sats, och läsaren måste sjelf genom ett likaså, äfvenså förbinda den med apodosis. Sällan eller aldrig förekommer hos Pindarus en direct liknelse. De anförda exemplen hänvisa äfven på en annan egenhet hos Pindarus. Homerus uppehåller sig gerna vid hvarje liknelse, utmålar den i sina minsta delar, och ger derigenom läsaren en klar åskådning af hela föremålet med alla sina detaljer. Deremot hos Pindarus är liknelsen endast kort och liksom i förbigående antydd, den förekommer endast i utkast. Homerus dröjer med välbehag och omständlighet vid de minsta detaljer, han flyter makligt som en stilla flod, men Pindarus brusar fram som Trollhättan, han hopar bild på bild; det är liksom han icke [hade] tid att uppehålla sig mer än ett ögonblick vid hvardera. Detta påminner mig Gyllenborgs sköna verser i sin Skaldekonst: »Som blixtens snabba fart från solens höga gång Så är Epiken skild ifrån en lyrisk sång.» I sanning, i 2 rader den bästa caracteristik öfver skiljaktigheten mellan Epos och Lyrisk Poësie.

Pindarus berömmes vidare af Quinctilianus för beatissima rerum verborumque copia: det vill säga när man rätt öfversätter det, att hans sånger äro till sitt innehåll episka, till sin form lyriska, eller Episkt-Lyriska. Jag har ofta läst att ingen ting är mera beundransvärdt än att Pindari Genie ej dukat under för enformigheten af det ämne han behandlar, och att han på så mångfaldigt sätt förstått variera samma thema. Det säges äfven vidare, att Pindarus öfvervunnit denna svårighet på det viset, att han litet eller intet bekymrade sig derom, utan vid första tillfälle sväfvade ut i de

mythiska regionerna, och uppehöll sig allralängst och helst vid sådana ämnen som lågo utom hans väg; att digressionerna utgjorde det väsendtliga hos honom, men att dessa ingalunda hörde till ämnet, utan voro gripna ur luften, med ett ord att hela hans poësie vore rhapsodisk och osammanhängande. Begge dessa påståenden visa oss Pindarus från en alldeles falsk och förvriden synpunct. Han håller sig, i min tanka, tvertom nästan alltid till ämnet, hans så kallade digressioner hänga ej blott på det nogaste tillhopa med ämnet utan de utgöra det väsendtligen. Ty hvad är det egentliga ämnet i Pindari segersånger (ἐπινικια)? Utan tvifvel den Olympiska eller Pythiska segrarens ära. Men hvem tillkom denna ära? Ingalunda segraren ensam såsom Individu betraktad, utan hans fädernesland, hans familj och deras förfäder och skyddande Gudar. En Grekisk medborgares lif var icke så isoleradt och egoistiskt som vårt, det var offentligt. Staten lefde i hvar och en särskilt liksom menniskan lefver i hvarje lem af kroppen. Staten är hos oss en tom abstraction hvars lycka eller olycka endast interesserar oss för den milliondel vi ha deruti; hos Grekerna var den en lefvande person, känslig för smärta och glädje, för ära och vanära i alla sina ledamöter. Hvarje skymf som tillfogades en atheniensisk borgare, tillfogades Athén; likaså tillhörde hans ära icke honom sjelf nsamt, utan hela staten. En seger helst i de Olympiska spelen ansågs i Grekland för höjden af jordisk ära; den var som Triumf i Rom eller ännu mera; en dylik segrare emottogs af alla sina medborgare med den högsta aktning, man anställde fester till hans ära, man underhöll honom på offentlig bekostnad i prytaneerna, hans stod upprestes i Olympia, året nämndes efter hans namn, och lyckliga framför alla prisade man hans föräldrar, hans slägt, hans vänner, hans fädernestad. Derför önskade också alla städer i Grekland att äga en sådan

medborgare; de berömdaste athleterna erbjödos ofantliga summor för att låta utropa sig som medborgare af den eller den staten. Ty när priset utdelades i Olympia i åsyn af hela det församlade Grekland, ja Egypten, Italien, Sicilien och Mindre Asien, nästan hela den cultiverade verlden, utropades ej blott segrarens namn, utan äfven hans förfäders och hans fäderneslands. Hvad var således naturligare än att den som besjöng hans ära, äfven med det samma omtalte hans förfäders och hans lands ära? Men denna åter var ovillkorligen förenad med landets forntidsminnen och sagor, med Heroernas och sjelfva Gudarnas. Intet folk har någonsin varit så stolt öfver sina anor som Grekerna. Det var nästan ingen stat som ej hade sina inhemska heroer, sina egna sagor och myther. Hvart ställe i Hellas var mythiskt, hvart man satte sin fot trampade man alltid på stoftet af någon berömd man eller Halfgud. Derföre lefde också Grekerna mer än något annat folkslag i minnet, deras stolthet berodde icke blott på deras egna bedrifter utan äfven och ännu mera på deras förfäders. Således låg för Pindarus icke blott det närvarande öppet, utan äfven och ännu mera det förflutna. Hela forntiden med sina mångfaldiga sagor och under hörde honom till, ur hjelteåldern kunde han frammana hvad skuggor han behagade, hvar och en igenkände dem och fann dem i hans sång på sin plats; endast deras frånvaro skulle ha väckt förundran. — Vidare, segren förlänтes förnämligast af Gudarna, från hvilka all god gåfva liksom all ond, kom, helst af segrarens fädernegudar. Hvarje stad hade sina skyddsgudar, de fleste berömda familjer ledde sina anor från någon af de odödlige. Alla täflingslekarna voro dessutom stiftade till åminnelse af någon Gud, de Olympiska för Zeus, de Pythiska för Apollo, de Isthmiska för Poseidon o. s. v., de började och slutades med offer, de voro med ett ord en religiös högtidlighet. Gudarnas

lof, deras välgerningar, deras bedrifter voro således icke främmande för sången öfver en dylik seger. Härigenom låg alltså Mythernas fält öppet för skalden, icke som en nödhjelp, utan som en väsendtelig tillhörighet, hvarförutan man icke kan tänka sig hans sånger. Att tänka sig en Grekisk Segersång utan sagan och Mythen, det är att tänka sig den ogrekisk, det är att ha alldeles intet begrepp om ämnets beskaffenhet, folkets tänkesätt, tidens anda. De ämnen Pindarus behandlade, voro sålunda ingalunda fattiga och sterila; poesien har få rikare att uppvisa. Det var icke af nöd, af brist på något bättre, som han kastade sig in på sagans och Mythens områden. Hans sång har och måste ha sin rot i forntidens minnen och i gudarnas samquäm. Det är en Olympisk vext, hvars blomma blott utvicklar sig i den närvarande tiden, men som hämtar sina näringssafter djupt ur det förflutna.

Genom det anförda hoppas jag är klart hvad jag menar med att Pindarus är episk (beatissima rerum copia). Hans fleste Oder behandla något mythiskt eller historiskt ämne. Behandlingen är utan tvifvel lyrisk, men innehållet episkt. Pindarus skiljer sig derigenom väsendteligen från våra moderna Lyrici, som sällan ha något annat ämne än sina åsigter, reflexioner, känslor vid en sak; de krama alltjemnt på den torra svampen af sin egen personlighet, sitt eget jag, och sällan kommer det annat än vatten derutur. Pindarus åter lägger icke sin egen känsla, utan en saga från forntiden, en Myth från Gudaverlden till grund för sången, den är themat hvartill allt hänför sig och hvaröfver vi förnimma hans röst han har alltid ett bestämdt object, och förlorar sig icke som de nyare i blott subjectivitet utan bestämdt innehåll. Ännu mer skiljer han sig genom sin behandling af ämnet, genom hela sin högtidliga ton, sitt allvarsamma manér, ifrån andra lyrici, t. ex. från Horatius, med hvilken man

annars alldeles oriktigt plär jemföra honom. Horatius har utan tvifvel många och stora poetiska förtjenster — [oaktadt] hans nedsättande i våra dagar — men som Lyricus har han med Pindarus nästan ingen beröringspunct. Horatius i sina bästa stycken är en glad sällskapsman, en angenäm husvän, en lärare till lefnadsvishet, till sans och måtta, på sin höjd en Romersk medborgare, en förnuftig vän af sitt fädernesland. Men Pindarus besjunger hjeltar och är sjelf en hjelte i sången. Hans koger är, som han sjelf säger, alltid fullt af gyllene pilar, och med stark arm skjuter han dem alltid rakt till målet. Han besjunger greker, härstammande från gudar och hjeltar, han bjuder oss in till Olympen och i de gamle Heroernas samquäm, han predikar icke en lätt lefnadsvishet, utan en ardua virtus, en ära, som vinnes genom kamp och uppoffring. Ofta när hjeltesagan eller Mythen var rå och obildad, förklarar han och mildrar henne till mera humanitet (t. ex. 1. Ol., om Pelops). Liksom Deucalion och Pyrrha kastade de liflösa stenarna bakom sig och der blef menniskor; så tar ofta Pindarus det råa ämnet och utbildar det till skön och mensklig gestalt. Och sålunda var Pindarus för Grekerna, hvad Herder så skönt kallar honom, ett budskap från Gudarna, en utläggare af det förflutna, en Historiens och Menskligheten prest, och har härigenom visat en bana för den Lyriska poesien, som af nästan ingen bland hans efterträdare blifvit beträdd.

— — — — — — — — — — — — —

Att Pindarus bör rhytmiskt öfversättas, då all prosaisk version af en Poët, helst en Lyrisk, endast kan ge ett ofullkomligt begrepp om originalet, är väl onekligt. Men på andra sidan kan detta omöjligen ske i Pindari meter, hvilken dels ännu är obestämd, dels äfven, om den bestämmes, är alltför omvexlande [och] innehåller en mängd versmått, som i våra språk ej kunna utan tvång efterbildas. Då Pin-

dari rhytmiska former således ej kunna oförändrade införas, återstår endast en efterbildning i versformer, practikabla i vårt språk, och som för vårt öra ha någon tact, och i möjligaste måtto ersätta den rika omvexlingen i de Pindariska. I de Nordiska språken och der ensamt kunde detta vara möjligt; men äfven der är detta problem ännu oupplöst.

BREF

Till Chr. Myhrman. 1.

Min vördade Pappa!

Härhos tar jag mig friheten att efter Pappas gunstiga löfte öfversända den omtalta reversen behörigen charterad och intecknad. Att den med 250 rdr öfverstiger den summa hvarför jag häftar i Disconten kommer deraf att jag redan i somras var nödsakad att af Gustaf låna dessa pengar i anseende till många då förfallande utgifter hvaribland Brandförsäkringen upptog omkring 100 rdr. . .

Här lefva vi i mycket oroliga tider, och våra Fruntimmer i synnerhet äro inquietta. Man fruktar starkt för en Fransysk invasion från Danska sidan. Från Helsingborg ha redan flere familjer bortflyttat sina förnämsta effecter. Det är nästan omöjligt att af de många motsägande rykten som kringlöpa samla något visst resultat. Så mycket tyckes åtminstone vara visst att 6000 Fransoser under General Soult i detta ögonblick äro på Seland, hvarom äfven Hofkansler Engeström i dag till Kungl. Maj:t affärdat en stafett (Engeström bor här i stan för närvarande). Hvad Fransosernas afsigt kan vara, om de försöka en landstigning i Skåne eller blott försvara Seland mot Engelsmännen, är ovisst. Icke tyckas 6,000 man kunna vara någon landstigningsarmé. Men det är möjligt att flere komma efter. I händelse af invasion är jag rätt orolig för Anna. Hon kunde

väl sjelf söka skyggd på det kära Rämen, men att i en sådan årstid föra Gossen med blir omöjligt. Jag får naturligtvis bli på stället. — Möjligtvis är alltsammans blott en fausse allarme. Åtminstone äro här inga försvarsanstalter. 2 à 3,000 man och några kanonbåtar är vårt hela skydd. — För öfrigt har vintern upphört och sjön är snart ren. — Hvad hörs från Finland?

Acad. Rentmästar Wåhlin har i dag dödt mycket hastigt af slag. Hvad förändringar denna vacans kan medföra kan ej ännu bestämmas. Äfven är här ledig en Theolog. Adjunctur med Pastorat. Flere vilja ha mig att söka, men jag har ej ännu resolverat mig och fruktar att jag hade ringa apparans. Mera härom framdeles.

Jag önskar marknaden måtte gå lyckligt, hvartill väl dock är föga utsigt. Anna, Asmund och lille Christofer be om sin hjertligaste vördnad.

Med barnslig vördnad framhärdar

Min älskade Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 3 Mars 1808.

*

2. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Pappa.

För Pappas 2:ne sista bref, från Philipstad och Christinehamn, får jag aflägga min ödmjukaste tacksägelse, äfven som för Borgen å den lånta Summan . . .

För brefvet till Cancelleren får jag tacka ödmjukast.

Huru saken kan gå står ännu i fria fältet. Man tror att Weibull som ej vill eller kan speciminera ej får förslaget och således ej heller sysslan. Dock förutser jag att i denna händelse Cederschöld såsom Adjunct i saken och dessutom så nära beslägtad med Statssecreteraren, prevalerar. Möjligt är likväl att Weibull söker och får Rentmästaretjänsten som nu är ledig. I denna händelse tänker jag med all ifver söka bli Acad. Sekter efter honom. Att jag under sysslans vacans får förordnande att förestå den, derom är jag temmeligen säker. Möjligtvis kan detta nödga mig att stanna qvar här öfver sommaren. Jan Rosenschöld blir mig en svår medsökare, för sina slägtrelationer; dock skall jag göra hvad som är möjligt.

Här har varit en stor fruktan för invasion från Danska sidan som dock nu mest är försvunnen. Emedlertid ha vi nu omkring 10,000 man krigsmän här i Skåne som hufvudsakligen anses ämnade till ett anfall på Seland. Dessutom skall här uppbådas ett Landtvärn af alla karlar från 18—25 år. Hvad utgång skall väl allt detta taga; och huru skall Nationen, som nu genom förlusten af Pommern och Finland är sammansmält nästan till hälften, och dessutom fattig och utan tillgångar, kunna uthärda ett krig, hvarpå vi aldrig kunna vänta något slut. Det är hårdt för Pappa att efter så många års arbete och sträfvande upplefva Conjuncturer som dessa. Dock hotar icke samma förstöring oss alla?

Bror Johan som varit i Landscrona med ett Commando gjorde oss i förrgår den glädjen att helsa på oss. Han var dock här blott öfver natten och for sedan tillbaka till Göteborg. Han visste ej ännu hvart han skulle skickas med flottan. Emedlertid gjorde han här i vittnens närvaro sin Disposition och testamenterade mig — sina gamla caleçoner och Asmund sina Contanter. Det är svårt att säga hvem af oss är mest favoriserad genom Testamentet.

Gud hjelpe Pappa och oss alla i dessa bedröfliga tider!

Med oföränderlig vördnad och tacksamhet framhärdar

Min älskade Pappas
lydige och bekymrade Son
Es. Tegnér.

Lund d. 24 Mars 1808.

*

3. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Pappa!

Jag har dröjt så länge med att skrifva dels för mina många göromål, dels äfven för att kunna berätta något om förslaget. Detta sednare är dock ej ännu uppsatt men lär rangeras nu i vickan. Efter hvad jag hört lär jag få andra, Cederschöld första och Schildener sista rummet. Weibull som ej specimenerat lär ej få något rum. Likväl tros han ännu ha bästa apparansen. För öfrigt vet ingen utgången. Mina förhoppningar äro, som de redan länge varit, svaga. Likväl skall jag, när förslaget går opp, skrifva några bref till Stockholm för att ej ha någon negligence att förebrå mig. Olyckligt är att Cancelleren i dessa dagar lär lemna Stockholm för att resa till Skåne; ty här har jag alls inga Canaler till honom. Blefve frågan om hvad de fleste härvarande Professorer önska, så tror jag mig kunna försäkra att jag har dem nästan alla för mig. Men härpå göres väl intet avseende. Jag hoppas således ingen ting i den vägen. Äfven förutser jag att sysslan ej kommer att bortgifvas förr än långt fram på Sommaren, så att min speculation att qvarstadna här förmodeligen blir onödig. Likväl blir det mig omöjligt att före Midsommar lemna Lund, emedan jag hoppas förtjena mig respengar vid Promotionen, som annars blefve svårt om. Gud vet huru

länge vi äro säkra här i Skåne. Ryssarnas landstigning på Gottland, der deras styrka skall vara långt betydligare än den uppgifves i tidningarna, har här satt oss i mycken oro. Ingen kan veta deras afsigter. Af härvarande trupper ha redan 4 Bataljoner uppbrutit för att jaga bort Ryssarna. Af Engelska flottan höres ännu ingenting. Styrer Gud så går det väl. För menniskors ögon ser det kinkigt ut. Fältmarskalken Toll, till lika med sin Generalstab, har sitt högqvarter här i staden. Vi hoppas att det skyddar oss. Om eller när Expeditionen till Seland skall företagas vet ingen. Det beror förmodel. på Engelsmännen . . . Från Johan hade jag bref i dag. Han är frisk och rask, och hade deltagit i affären vid Strömstad som skall ha varit ärofull för svenska vapnen. Han är rätt nöjd med sitt blodiga yrke. För Pappas välmenande invit till Rämen i sommar få vi alla tacka hjertligast och ödmjukast, och skola väl betjena oss däraf, ehuru det är svårt att under dylika omständigheter kanske betunga dem som redan äro nog lidande . . .

Min vördade Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 8 Maj 1808.

*

Till Chr. Myhrman. 4.

Min vördade Pappa!

Vi ha i dag haft promotion, hvarvid jag äfven haft mycket att göra med Magisterfrågans framställande etc., så att ganska liten tid är öfrig för att skrifva. Om allt går väl ha vi tänkt att på lördagen den 25 bege oss härifrån. I Wexiö hvila vi öfver en dag eller två, och detta äro vi nöd-

sakade att göra på flera ställen för att menagera gossen som ej är van vid så starka strapatser. Det blir oss således omöjligt att uppgifva någon bestämd dag då vi kunde vara i Philipstad. Omkring den 2 eller 3 Julii förmodar jag väl att vi inträffa där; men på denna blotta förmodan är det omöjligt att skicka oss in hästar till mötes. Om möjligt är skrifver jag kanske vidare från Wexiö. — Det förstås att Asmund gör sällskap. Hans pengar räcka väl ej till, men resomkostningarna kan jag alltid förskjuta.

I dag är Duc d'Angoulême kommen till staden. Man tror ej han blir här länge. Att Danskarna för omkring 14 dar sen togo utanför Malmö öfver 20 Handelsskepp, alla svenska, och några Engelska krigsfartyg, hvilka lågo såsom convoy, är väl redan bekant. Våra svenska Canonbåtar lågo helt fredligt och sågo på alltsammans. Danskarna ha nu öfver 60 Canonbåtar, och flere andra smärre krigsfartyg, till större delen byggda i vinter. Här talas mycket om en landgång på Seland. Från egentliga krigsstaten ha vi så många och motsägande rykten, nyheter som ej meritera att omnämna. Äfvenså från utrikes orter. —

Asmund fick i sin Cansliexamen Laudatur i Latinen och Approbatur i Historia; ett besynnerligt qui pro quo.

Vi skola alla tre upp på Balen, som lär bli qvalmig och långsam. Omkring 400 personer äro bjudna och rummen små.

Vi längta alla att snart vara på det kära Rämen, ifrån all denna vedermödan, och be helsa tusenfaldt alla hemmavarande. Med oaflåtlig vördnad har äran framhärda

Min älskade Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund den 23 Juni 1808.

*

Till Chr. Myhrman. 5.

Min vördade Pappa!

För Pappas sednaste bref tackar jag ödmjukast. Jag gratulerar Pappa att ha fått Myhrmansfors i ordning. Så litet det än kan löna sig för närvarande, så är det dock ett ancora Spei för framtiden. Pappa har ju dessutom i så många af sina företag följt samma valspråk som VettenskapsAcademien: För Efterkommande, ehuru som jag hoppas med bättre framgång. Ty VettenskapsAcademien synes mig, lik andra Academier, mest göra sådant som hvarken samtid eller Efterverld kan ha någon nytta af; och i parenthes sagdt kan man säga om deras Handlingar hvad Voltaire med mindre skäl sade om Rousseaus Epitre à la Posterité, att de aldrig framkomma till sin adress.

Stilleståndet i Finland bryr nu våra Politici. Man vet ej hvad det skall betyda, fred eller evacuerande af Finland å vår sida, el. någon förändring i Ryska Regeringens tänkesätt? Om Danskarna ej också göra stillestånd, så tror man att vi här ej äro säkra för invasion i vinter, då Engelsmännen gå hän, emedan Danskarna ha 150 canonbåtar och på Seland 40,000 man som ej ha annat att göra än att par passe temps ta Skåne. För min del fruktar jag dock ingen ting, efter jag har så litet att förlora. Nämn ändå ingen ting härom för Mamma. Danskarna ha varit oppe i Skanör och i Kullen, der de ihjelskjutit några vakter; men det var blott recognosceringar. Jag vet ej hur det gått med de af Landtvärnet som ej svurit fanan; men det är visst att flere af skånska Landtvärnet äro skickade till flottan i Carlscrona. På fyra Svenska skepp som hemkommo från Rogerswik voro 3000 sjuka.

Vi ha nu här fått ny inqvartering af Commissariatet, ehuru AcademieStaten enligt sina privilegier är fri för inqvartering. Jag får betala pngr efter mina rum äro uthyrda. Huru de skola betalas vet jag ej; men jag får väl sälja något af mina böcker för att dermed bistå de stackars Commissarierna bland hvilka några, efter berättelse, ej skola ha mer än 6 à 7000 rdrs inkomst om året; en ringa lön för så nyttigt folk. — Det gläder mig att Bengt fått en titel för sitt välförhållande. Helsa honom hjerteligast när Pappa skrifver. Från Anna och gossen har jag äfven tusenfaldt helsningar, och ber om min vördnad för Mamma. Framhärdar oupphörligt

Min vördade Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

[Lund december 1808.]

Vet Pappa att Elof är förlofvad med Mamsell Bagge? Hon är nu 13 år och han kunde således gerna vara Far åt henne. Gifve Gud blott att han också måtte bli det åt hennes Barn. —

*

6. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Pappa!

För Pappas sednaste Bref tackar jag ödmjukast. Vi hade så länge väntat derpå att vi nästan började bli oroliga för tillståndet, och vår glädje var så mycket större då vi emottogo det, och derigenom blefvo öfvertygade att hemmavarande, åtminstone i anseende till helsan, mådde väl. —

Angående Spanska kriget veta vi ganska litet, likväl tillräckligen för att förmoda att det samma vid detta laget är slutadt. Af Hamburgeraviser, hvaraf då och då några komma till Högquarteret, veta vi med säkerhet: att Spanjorerna den 11 November blifvit på alla puncter slagna och i synnerhet deras Centralarmée under Blake sprängd: Att Fransoserna äro i besittning af Castilierna, Leon, Aragonien och de norra landskaperna; att de Engelska trupperna med forcerade marscher sökt kusterna; och slutligen att Madrid den 4 December blifvit öfverlemnadt till Spanjorerna, sedan Central Juntan natten förut flyktat derifrån. Emedlertid hade Budas parti sitt Högquarter söder om Madrid. Detta, angående Madrids öfverlemnande, stod anfördt ur Monitören af den 13 Dec. såsom officiellt och är således otvifvelaktigt. Jag har sjelf läst det. Vidare vet man ej härom, men det synes troligt att kriget i denna stund är afgjordt. Våra svenska Tidningsskrifvare äro likväl troligtvis af annan tanke. — Ett rykte säger äfven att Österrike redan skall ha förklarat Frankrike krig, som visserligen i denna belägenhet kunde bli vådligt för Buonaparte. Men jag gissar de vänta dermed tills Spanska affairerna äro afgjorda. — I Constantinopel ha Janitscharerna gjort uppror, hvarvid den gamle Sultan Mustapha blifvit mördad och den nye Stor Viziren Bairaktar, som skall ha varit Engelskt sinnad, sprängt sig i luften. Man vet ej hur det gått med den nye Sultan. Detta stod äfven i de tyska avisorna. — Angående vårt eget krig vet jag ingen annan nyhet än att Danskarna med 40 à 50 man landstigit på Hven, hvarifrån de likväl redan skola vara bortdrifna. Emedlertid är Hven, genom sin nära belägenhet till Svenska landet och såsom alldeles obevakadt, en farlig punct, ifall Danskarna skulle försöka en landstigning. Men det tror man ej de vilja; ty om de ville är ingen tvifvel att de ju nu lätteligen kunde. Sedan mer än hälften

af vår Skånska armée ligger sjuk, är effectiva styrkan härstädes knappast 4,000 man. Rådstugan, Chemiæsalen, Capellet och Lazarettet äro tagna till sjukhus, så att vi nu ej ha mindre än 4 sådana. I Malmö äro ännu flere, och mortaliteten grufvelig. — Huru och när detta eländet skall slutas må Gud veta. Äfven våra ifrigaste Royalister börja att vara bekymrade.

Rågen kostar här 12 och Kornet 8 rdr, dock är här ingen sädesbrist, åtminstone i Malmöhus län. Hur man i Bergslagen skall kunna få säd och ännu mer hur den skall kunna betalas synes mig ett ouppl̊ösligt problêm. Gud hjelpe Pappa och oss alla som i mer eller mindre mån ha vår kännning af det allmänna eländet.

Nu hoppas jag Johan är hemma. I denna händelse får jag be helsa honom hjerteligast. Äfven torde Pappa vara god och påminna honom om den lilla skuld han har till mig eller till min skomakare. Dock det torde ej behöfvas.

Till det ingångna året får jag af uppriktigaste hjerta önska Pappa lycka och tålamod. Måtte det bli lyckligare och lugnare än det sednast förflutna. Jag tycker att sakerna nu måtte vara i sin crisis och Statskroppen bör kunna hoppas antingen förbättring eller fullkomlig förstöring, som kanske ginge ut på det samma.

Anna går ännu stark, men är som oftast och äfven nu krasslig. Till alla hemmavarande ber jag om min helsning. Med oafbruten vördnad framlefver

Min vördade Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund den 5 Januari 1809.

*

Till Chr. Myhrman. 7.

Min vördade Pappa!

Emedan Anna i dag skrifver vill jag äfven låta några rader medfölja. Vi ha här lefvat i mycken fruktan som dock nu genom väderlekens förändring är till större delen borta. Nemligen vi väntade Danskarna som stodo med 44,000 man, hvaribland 20,000 Beyrare, på stranden omkring Helsingör. Man kunde från Helsingborg se dem Regementsvis. Isen var också så stark, att man redan hade kört der 14 dar och om frosten varat blott några dagar till så är det mer än troligt att Skåne redan varit Danskt. Här var ett fasligt tumult, alla trupper marcherade till stranden (de lära vara omkring 5,000 man och något artilleri) och Fältmarskalkens hästar stodo beständigt sadlade, förmodeligen för Reträten. Men när nöden var som störst kom plötsligen d. 30. ett starkt Töväder som ännu fortfar. Många påstå att Danskarna kunnat gå öfver d. 28:de. Men de försummade detta tillfälle som kanske ej återkommer på Secler. Nu anse vi oss säkra, ehuru det ej är omöjligt att sjön ännu en gång kan lägga sig i vinter. Men Danskarna ha ingen beslutsamhet, och allt stadnar förmodligen vid demonstrationer. Det skall bli roligt att se hvad Ryssarna företaga sig, och om de ej försöka någon invasion öfver Ålands haf. Men man gissar att våra fiender blott vilja låta oss sjelfva sörja för vår undergång. — Den nya krigsgärden var ju smånätt. Hur är det med Jernbruken? Jag har hört att de skulle vara undantagna, men ej läst förordningen. Jag har hört en ganska kunnig man af härvarande KrigsCommissariat påstå att om äfven denna nya krigsgärd går ut, den likväl ej förslår för mer än 3 à 4 månader till Armeens behof, hvarefter vi förmodeligen få en ny. — Sjukdomen fortfar här ännu,

dock skall den ej vara så dödelig nu sedan det blifvit mildare i vädret. — Från Spanien vet jag ingen ting nytt utom hvad som redan stått i våra avisor. Men det är säkert att hela Spanien är intaget och att Fransoserna redan äro i Portugall. Få se hvad underverk Engelsmännen göra der. —

Anna har haft mycket plågor, men är nu uppe, och den lille äfven som Christofer må bra. Jag har helsningar från dem alla, och för min egen del till Mamma och hemmavarande. Skickar Pappa Alrik till Carlstad i denna sjuklighet? Gud hjelpe oss alla, och Pappa i synnerhet i dessa yttersta Tider. Med vördnad framhärdar

Pappas
lydigaste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 2. Febr. 1809.

Profess. Tegman & Fru be om sin helsning.

Ett lass ved (ungefärl. tiondedelen af en famn) kostar här nu $2^1/_2$ rdr, ett tjog ägg 32 s., och så vidare i proportion.—

*

8. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Pappa!

Nu är det mycket längesen jag hade äran att skrifva Pappa till; men detta är verkeligen icke mitt fel. Ty jag har icke vetat, och vet ej ännu i denna stund hvar Pappa är, om i Stockholm eller hemma.

Ehuru vi med Högquarteret som är i Helsingborg förlorat våra Tyska avisor, veta vi likväl ur dem med säkerhet att Buonaparte redan med sin Armée passerat Lintz: att den Österrikiska Armeen, som är sprängd och förstörd, kastat

sig åt Steyern och Tyrolen: att Kejsaren tillika med Erke-Hertig Carl flytt åt Böhmen. I denna stund äro Fransoserna förmodeligen i Wien. Äfven skall det ha stått i Tyska avisorna att Napoleon begärt af Alexander att 40,000 man måtte få marchera in i Galicien, men att denne ursäktat sig dermed att hans truppar nu ej vore i stånd att framrycka o. s. v. Önskeligt vore om detta kunde öppna ögonen på Napoleon öfver Rysslands verkeliga Politik. Så länge Buonaparte låter dem sitta vid Östersjön har Sverige aldrig annat än olyckor att vänta. — De sista underrättelserna rörande Ryssarnas nedträngande i Vesterbotten äro mycket oroande. Huru vårt utarmade Fädernesland ännu skall kunna föra ett nytt krig, vet jag icke. Enda möjliga sättet vore kanske om genom ett mycket fritt regeringssätt alla Nationens återstående krafter spändes och hvar medborgare här som i Norge vore soldat. Men med en vidsträckt Kungamakt och stående Armeer förlamas all energie, och slafveri och beroende måste bli vår slutliga lott.

Riksdagsnyheterna äfven som de från Norge, hvilka skola vara vigtiga, känner man väl förr i Vermland än här. — I Danmark skall vara mycket missnöje; och är det väl troligt att »Nordens Frederic», som är full hvar dag, snart blir afsatt.

Af academiskt nytt är ingen ting annat märkvärdigt än att Profess. Tengwall är död. Det är troligt att vår Canceller, som efter Riksdagen tros taga afsked, kröner sin bana dermed att han utnämner Rosenblads Systerson, Jan Rosenschöld, till hans efterträdare. —Seminarieinrättningen lär nu komma i gång, och har redan 4 lärare tillsatta. Præfecten, en Hofpredikant Hagström[!] från Stholm, har utom ett Pastorat som ger honom 1000 rdr bco dessutom fått 200 rdr bco ur Acad. cassan. Hvad genom en sådan inrättning kan vinnas, är obegripligt; men säkert är att mycket pgr förloras.

Pojkerna äro friska och raska, men Christofer är svår att hålla inne. Han vill spatsera hela dagen, men ha sällskap dertill, som är genant. Här har värmen redan varit 22 grader; men få vi ej snart regn, så fruktar man skörden tar skada.

Helsa Asmund att jag riktigt fått hans bref från Stholm. För Mamma och öfriga hemmavarande be vi äfven om vår hjertligaste helsning, och Anna särskilt för Pappa.

Med vördnad framhärdar

Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund 25 Maj 1809.

En stor Convoy skall i dessa dar gå genom Sundet. Danskarna ligga redan ute för att passa på. — Att en mängd Amerikanska skepp kommit till Gborg är väl bekant.

*

9. Till Chr. Myhrman.

Lund den 18 Junii 1809.

Min vördade Pappa.

Jag gratulerar Pappa att vara väl undsluppen från Stockholm . . Den nya Constitutionen har jag ännu ej fått läsa, men har talt med dem som läst henne. Väl innehåller den icke något fullkomligt, sådant som en förnuftig man skulle önska sig till Styrelselag; men så lär det ändå vara onekligt att den är långt bättre än den förra. Articlen om Tromän synes mig den sämsta; ty det sätter hvarje högre Embetsman i beroende af Hofvet, men torde väl kunna hjelpas en annan gång. Att man fick Tryckfriheten garan-

terad i Grundlagen var en stor förmån. Deri består om jag ej bedrar mig, hela Englands frihet. Äfven har man den fördelen af Revolution att de högre Embetena bli bättre besatta — vi känna ej här ännu alla utnämningarna. Vi ha ej fått allt hvad vi kunnat och bordt vänta, men det är redan godt att vinna något. Ståndens privilegier falla af sig sjelf med tiden, och för närvarande äro adelns ej afundsvärda . . .

Från krigsteatern i Tyskland ha vi många rykten, men motstridiga och osäkra. Engelska Amiralen Saumarez skickade redan för 14 dar sen en Bulletin till Högquarteret i Helsingborg, med underrättelse att Bonaparte den 21 och 22 Maj vid Aspern ej långt från ungerska gränsen och norr om Donau skulle förlorat en Batalj och 30,000 man. Men detta har sedermera ej vidare bekräftat sig. Så mycket lär likväl vara sant att Bonaparte gått tillbaka öfver Donau, som han föreger, tvungen af Donaus öfversvämning. Han lär ännu ha Wien inne. De sista tyska avisorna skola äfven innehålla att Österrikarnas Armé i Italien är totaliter slagen och att Fransoserna från den sidan söka förena sig med Bonaparte. Ett rykte från Helsingborg förmäler äfven att Österrikarne under Hertig Carl skola den 23 maj blifvit i grund slagne; men man har ingen ting säkert . . . Det är omöjligt [att tänka] på någon resa till Wermland. Göromål vid Bibliotheket och mina påtänkta Pensionsanstalter göra det för närvarande omöjligt.

Jag ber helsa tusenfaldt till Mamma och alla hemmavarande och framhärdar med outplånlig vördnad

Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

*

10. Till Chr. Myhrman.

[Odateradt, troligen skrivet i augusti 1809.]

Min vördade Pappa!

Jag skulle önska att efter en så lång tystnad kunna berätta något rätt vigtigt från de ställen der nu Europas öde afgöres, och har äfven derföre väntat postdag från postdag, men förgäfves; vi veta hufvudsakligen ingen ting annat än hvad avisorna berätta; men det ha vi också vetat öfver 14 dagar. Stillestånd lär vara emellan Frankrike och Österrike; och rykten från flere håll omtala äfven fred; men villkoren känner man ej. Troligtvis bli de sådana att Österrike ej så lätt försöker ett nytt krig. Många tro äfven att Napoleon nu genast skulle gå emot Ryssarne; men det förefaller mig otroligt, åtminstone ännu. Emedlertid vore det väl om han kunde imponera något på denna makt till vår fördel.

Huru de Norska affärerna stå, bör man känna förr i Vermland än här. Mot Danmarks vilja och samtycke få vi väl aldrig Norge. Communicationen mellan Helsingborg och Danmark som varit afbruten är nu åter öppnad. Kring hela Skånska kusten skola Batterier anläggas, som man förmodar mot Engelsmännen. Götheborgs Escadre, som länge väntats till Malmö, har nu legat snart 3 vickor vid Hallands Väderö, som det säges för motvind. Jag hoppas att Bror Johan är med derpå.

Alrik är mycket välkommen till hösten ehuru jag fruktar att han kanske får dela sin kammare med en annan, när jag får mina Pensionärer samlade. Hvad skall han egentligen studera?

Bror Gustaf har varit god och lofvat oss komma till Skåne i sommar. Skulle han ännu vara på Rämen, så be vi

helsa honom tusenfaldt. Anna är på Spektaklet, men har anmodat mig att framföra sin vördsamma helsning från henne och Barnen som äro raska. Grödan är öfverallt härlig, och sädespriserna falla; men få vi Norge så stiga de väl åter. I höst torde vi åter få Högquarteret hit, Gud nåde oss. — Med vördnad framhärdar

Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

*

Till Chr. Myhrman. 11.

Min vördade Pappa!

Jag har en synnerlig olycka med att alltid glömma datera mina Bref. Denna gång skall jag likväl försöka att minnas det, om möjligt är.

Af Olof hör jag att vi nu lära ha fred. Det är godt, ehuru villkoren ej äro afundsvärda. Emedlertid har säden här fallit otroligt, så att man köpt Kornet i Malmö för 3 rdr. Till 6 el. 5 stiger det väl ändå; men skörden har varit ovanligt rik, så att jag hoppas Pappa får sin säd för godt pris, ehuru jag med mina 600 tnr kommer till korta derpå, helst allt annat stiger, så att en famn ved kostar 30 rdr. och andra varor i proportion.

Tyska avisorna har jag läst till och med af d. 12 September. Deraf inhämtas att Engelsmännen fått gå från Schelden med oförrättadt ärende; men man tror att de skulle segla in i Maas, förmodligen för att bemäktiga sig alla öarna. Jag tror dock ej de kunna tänka att behålla dem, i synnerhet som der ofta fryser. I Österrike är ej ännu fred, men flera

af Napoleons equipager skola vara gångna till Spanien. Tyrolerna stå ännu på sig. Annars intet nytt af vigt. Riks-Drotzet har varit här nere och dubbat Biskopen till Commendör. Han lär nedlägga sina Embeten till en del, och Engeström blir väl då vår Canceller. Det är en affabel, hederlig och kunnig Herre, men som jag fruktar litet bornerad.

Från Johan kan jag helsa. Jag har träffat honom flere gånger, ehuru han ej kunnat komma till oss mer än en enda gång. Det kan hända att han blir här nere öfver vintern.

Alrik skall få sig ett eget rum här hos mig. Vi bli väl litet trångbodda, men det gör ingen ting, och är dessutom vedbesparing.

Är det sant att Adlersparre gift sig med den tjocka Fröken Linroth från Gustafsvik? I denna händelse hoppas jag hans kröning inträffar före Hertigens af Augustenburg.

När vi fått Alrik ner skall jag skrifva vidare, rörande hans Studier, och ett och annat. Anna och Barnen må väl och be helsa tusendfaldt till alla hemmavarande, Mamma i synnerhet, hvarmed jag förenar mig.

Med vördnad framhärdar

Min vördade Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 21 Septr. 1809.

*

12. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Pappa!

I Måndags hade vi det nöjet att få Alrik hit till oss, som således använt en ansenlig tid på sin resa. För de öfversända 75 rdr tackar jag ödmjukast. Hans lectioner äro ännu ej

arrangerade, men skola bli med det första. Det blir nödvändigt att han denna Termin studerar Theologie för examen, Latin, Franska och dylika saker. Nästa Termin hoppas jag han kan gå igenom den Svenska och Latinska examen, hvilken sednare annars är ett Crux Juridicorum. I går voro vi, Alrik och jag, i Malmö för att helsa på Bror Johan. Jag hoppas vi få se honom här på lördag eller Söndag. Politiskt nytt veta vi icke, utom att Engelsmännen ligga inom skansarna i Carlskrona, förmodligen för att ta flottan med sig då de resa. Svårigheten vid freden med Danmark skall i synnerhet vara frågan om fri communication med Danmark, som Engelsmännen ej skola vilja tillåta. Emedlertid ger man sig öfver med båtar från Malmö och Helsingborg. — Säden har börjat stiga här redan, så att Hafren betalas med 3 rdr rg. Råg finnes ej att köpa. Kunde Pappa få köpa sitt förråd nu i höst från Näset el. Vestergötland, så vore det utan tvifvel bäst, ty i vinter blir det nog dyrare.

På Måndag skall det nya Theaterhuset invigas i Malmö; då vi kanske resa dit för att se herrligheten. Jag har fullt opp att göra med mina pensionärer, lectioner o. s. v.

Till Mamma, Bengt och andra hemmavarande ber jag helsa tusenfaldt från oss alla, och framhärdar med vördnad

Min vördade Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund den 12 Octob. 1809.

*

Till P. A. Wallmark. 13.

Högädle Herr Kongl. Bibliothekarie!

Genom unga Herr Lundblad har jag från Herr Kongl. Bibliothekarien emottagit en Prenumerationssedel på Tid-

ningen för Theatern och Literaturen. Denna godhet var så mycket mera öfverraskande för mig som jag ej äger äran af Hr Kongl. Bibliothekariens personliga bekantskap; och jag anser mig derför i dubbelt hänseende skyldig att härför aflägga min vördsamma och ödmjukaste tacksägelse.

Lundblad nämde äfven för mig att Hr Kongl. Bibliothekarien skulle yttrat den önskan att jag ville inskicka några Bidrag till Journalen. Så vida ej något missförstånd ligger till grund härför, så erkänner jag med tacksamhet värdet af detta förtroende; men de Bidrag jag skulle kunna lemna blefve både till antal och förtjenst så obetydliga, och Herr Kongl. Bibliothekarien bör dessutom kunna hoppas att i sitt företag bli understödd af så vida skickligare medarbetare, att mitt biträde hvarken skulle utfalla till fördel för Tidningen eller mig sjelf. Jag vet att Smakens fordringar, hvarmed man här nere i landsorterna ej tar det så noga, äro i Stockholm ganska stränga, och en blott Dilettant, som jag, fruktar billigtvis att bli tadlad för det hvarmed han ej sökt någon ära. Emedlertid vill jag ej undandra mig att, i händelse Herr Kongl. Bibliothekarien verkel. så önskar, framdeles aflemna några stycken, så vida min af helt heterogena göromål inskränkta tid och min ännu inskränktare förmåga skulle tillåta mig att skrifva något som Herr Kongl. Bibliothekarien funne förtjena ett rum i sitt Blad.

Med uppriktigaste högaktning har äran framhärda
Högädle Herr Kongl. Bibliothekariens

ödmjukaste tjenare
Es. Tegnér.

Lund d. 26 Octobr. 1809.

*

Till Chr. Myhrman. 14.

Min vördade Svärfar!

Jag ber om förlåtelse att jag ej på så lång tid skrifvit; men utom andra förfall har jag äfven under Julen varit i Köpenhamn. Vi voro ett stort sällskap och hade muntert nog. Dyrt var det ej heller i Kphamn. Orsaken härtill är väl egentligen deras fallna Cours. För 1 rdr rg. fingo vi 2 rdr Dansk Courant och derutöfver. För ett par år sedan gällde den Danska rdr mer än den Svenska. Orsaken härtill är, utom kriget, äfven den att Banken har ingen annan Garantie än Kungens. Nu taltes äfven derför i Kphmn mycket om att Kungen skulle afsäga sig Suveräneteten, och sammankalla Ständer, för att få deras Garantie. — Vår Thronföljare berömdes mycket af alla. I öfrigt äro Danskarna nu oändligen höfliga och artiga mot Svenskar, som annars ej alltid händt. — I politiken vet man i Danmark ej mera än här. Napoleons skilsmessa med sin Gemål är väl redan bekant? Ett rykte gick att han skulle gifta sig med en Saxisk Prinsessa. Att vår Thronföljare skulle gifta sig med Danska Kungens äldsta dotter och sålmedelst förena begge rikena, taltes mycket om. Alla förnuftiga danskar önska det, men det är en sak som ej afgöres i Norden, gissar jag.

Alrik mår bra och studerar nu Latin om dagarna. Anna skrifver väl sjelf. Barnen äro snälla.

Ifall Gustaf är hemma skall jag be hälsa honom. Han har icke skrifvit till mig på lång tid. De öfriga hemmavarande bröderna ber jag också helsa och att de ej må glömma bort mig.

Till det nya året får jag äran önska min Svärfar lycka och att det måtte bli angenämare än det föregående. Jag

önskar en Jerntid, men icke den Mythologiska. Med vördnad har äran framhärda

Min vördade Svärfars
lydigaste Son
Es. Tegnér.

Lund den 11 Januari 1810.

*

15. Till P. A. Wallmark.

Högädle Herr Kongl. Bibliothekarie!

Af Herr Kongl. Bibliothekariens bref till Fred. Lundblad har jag med mycken förargelse erfarit att en viss Magister Askelöf i Stholm skulle ha debiterat mig såsom medarbetare i en Tidning som han der skall utgifva. Ehuru nu, för att sluta af det omdöme T. fäller öfver ifrågavarande Tidning, jag skulle kunna tro mig frikänd för all misstanka om deltagande deri, så ser jag mig likväl, då detta ej inträffat, nödsakad att härmed på det heligaste försäkra att jag först genom T. bref blifvit underrättad om existensen af en dylik Tidning. Utgifvaren sjelf känner jag blott till utseendet och har med honom aldrig haft någon hvarken vänskaplig eller litterär commerce. Af medarbetarne känner jag alldeles icke Hammarschöld, om icke genom hans skrifter som i sanning icke ge något högt begrepp om honom; (hans skrift öfver Schiller är väl det sämsta och omyndigaste aperi af den nyaste Aesthetiken, som jag kan påminna mig ha läst) och hvad Agardh angår, med hvilken jag är något bekant, så vill jag icke tro att han associerat sig med en Askelöf, som här nere endast var bekant som Pasquillant. Skulle alltså vederbörande fortfara i att ange mig som med-

arbetare i deras Blad, så får jag på det högsta anhålla att Hr Kongl. Bibliothekarien ville vara god och å mina vägnar försäkra hvar och en som tillefventyrs kunde känna mig att detta är helt och hållit ogrundadt. — Som sagdt är, hade jag trott att en sådan försäkran ej skulle behöfvas; men jag märker, att jag måtte vara sämre känd än jag förmodat. —

Hvad åter Lyceum angår, så har jag för snart $^1/_2$ år sedan blifvit anmodad att deri deltaga. Jag har svarat, såsom billigt var, att mina Bidrag blefve allt för obetydliga, och att jag dessutom ingen ting kunde decidera innan jag finge läsa första häftet. Sedermera har jag ej hört af saken. Lyceisternas Prospectus var visserligen bombastisk och eländig, och i detta afseende kunde den införda Parodien deröfver i Journalen, som i öfrigt var rätt qvick, vara rättvis och välförtjent. Men å andra sidan är också härigenom, från Herrarnes sida, signalen gifven till en litterär Tornering, hvarvid Allmänheten troligtvis ingen ting annat vinner än det tvetydiga nöjet att få skratta på Författrarnas bekostnad. Jag tycker annars att vår förfallna Litteratur ganska väl kunde behöfva att alla tänkande hufvuden i landet förenade sig till dess upphjelpande, och icke genom ömsesidiga småtvister hindrade dess gång, jag vill icke säga till fullkomlighet, men till förbättring. Och till tänkande hufvuden måste vi väl ändå räkna Höjer, Berzelius, Silfverstolpe och flere som man sagt mig skulle deltaga i Lyceum. Att dessa Herrar tillefventyrs tänka olika med många andra, låt vara med pluraliteten, öfver vitterhet och vettenskap i allmänhet, är väl icke en omständighet som genast bör göra dem till föremål för persifflagen; det händer oss alla att se en sak olika; och dessutom tänker jag att det är i vitterheten som i Religionen, att neml. hvar och en bevisar sin Tro med sina gerningar. Med ett ord, Parodien tyckte jag var något skarp,

och är den, som jag förmodar, att anse såsom en krigsförklaring, så tviflar jag att någon, som verkel. nitälskar för landets litteratur, kan gläda sig deråt. Jag vet att saken ej angår mig; men jag vågar ändå hoppas att T. ej illa upptar denna expectoration, en följd af min gamla vana att säga min mening, äfven oombuden, rakt fram. —

Från Doctor Hagberg och professor Rahbek som jag träffade för någon tid sedan i Kphamn får jag framföra många helsningar, och har äran med fullkomligaste högaktning framhärda

Högädle Hr Kongl. Bibliothekariens

ödmjukaste tjenare

Es. Tegner.

Lund d. 8 Febr. 1810.

Ett par småstycken för Journalen medfölja. De äro redan af gammalt datum, ty jag har hvarken tid eller lust att skrifva något nytt i den vägen. Skulle T. ej finna dem tjenliga att tryckas, så torde jag vid tillfälle få dem åter.

*

16. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Svärfar!

Här är en jemrens boning. Vår lilla Jacob är ganska dålig, och föga apparance att han går igenom. Doctorer och Medicamenter ha vi nog. Anna har varit dålig i sitt bröst men är nu Gud ske lof bättre, blott jag kunde afhålla henne från vakandet och bekymret. I allmänhet är jag mycket olycklig att nästan aldrig ha friskt inom hus. Dock, man får lida och tåla. —

Att nu söka mig till Upsala är omöjligt. Biberg var redan långt före Boëthii död Extra Ord. Professor i Philosophien. Dessutom kan och vill jag icke söka med honom, som både i år och vishet är mig så mycket öfverlägsen. Det torde väl ändå yppa sig någon lägenhet att antingen komma hän, eller med fördel stadna quar. —

Alrik skrifver väl sjelf. Jag tycker ej han bör ha mera än Svenska examen denna Termin. Han kan ändå nog hinna med sin course. —

Inga Engelsmänner höras af i Sundet. På Seland äro öfver 50,000 man och Danskarna frukta ingen invasion. Spannmålen gäller här ingen ting. Det vore väl om det samma gällde i Vermland.

Ännu är ingen Canceller vald. Vi ville gerna ha Kronprinsen, men frukta att Upsala tar den från oss så framt Fersen går af som det säges. I denna händelse frukta vi för Rosenblad. —

Tusende helsningar till alla hemmavarande. Med vördnad framhärdar

Min vördade Svärfars
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 26 April 1810.

*

Till Chr. Myhrman. 17.

Min vördade Svärfar!

Med Alrik, som nu välbehållen vandrar mot Norden, skickar jag dessa rader, dem jag hoppas att han om 8 dar i lika välmåga framlemnar. Han har denna Termin genom-

gått sin Svenska examen med vederbörlig [framgång], och hoppas jag att han till Julen äfven gör så bra sin Latinska ifrån sig. Emedlertid vore väl om han under de långa sommarferierna öfvade sig litet i skrifvande under de stunder som han ej nödvändigt måste upptagas vid ölglaset och kägelleken. Jag vet sjelf att man ej arbetar i mycket annat än detta då man en sommar öfver är quar på Rämen; men någon timma torde väl ändå kunna bli ledig.

Här i Lund har nu några dar varit ganska briljant, ty vi ha haft vår Kronprins här. Han har emottagit Cancellariatet, och var således dubbelt välkommen. Han är, som bekant är, mycket populär och skild från Gustaf Adolphs etiquett. Men han var här ganska kort, emedan han inom månadens slut vill vara åter i Stockholm. I Helsingborg skulle han träffa sina begge Bröder från Dannemark. — Hela Academistaten presenterades för honom, vid hvilket tillfälle hosföljande rim framlemnades af Rector, dem jag på Academiens vägnar varit nödsakad att i hast samanskrapa. Jag lär derför få af Academicassan en gratification af 100 rdr, som i sanning är väl betaldt. Men så bör man också ej låta chicanera sig för intet.

Jag har haft i anbud att med hela mitt hushåll tillbringa somarn på ett ganska vackert ställe här i Skåne hos en Grefve Beckfriis; men Jacobs sjuklighet och min gamla predilection för frihet och independance af de höga ha förmått mig att afslå det, ehuru gerna Anna ville på landet. Jag skulle endast se efter hans gossar litet. —

Jacob är ännu lika dålig. I snart 6 vickor ha vi vakat öfver honom hvar natt. Det är bedröfligt med det barnet. —

För Pappas invitation till Rämen i sommar tacka vi på det hjertligaste. Det vore oss utan tvifvel ett stort nöje; men i år blir det omöjligt, i anseende till mina gossar och många andra omständigheter. Men om vi nästa sommar

få profitera af min Svärfars godhet, så hoppas jag att en resa då skulle möta mindre svårigheter. —

Till alla hemmavarande och Mamma i synnerhet ber jag om min hjertligaste helsning och har äran med vördnad framhärda

Min vördade Svärfars
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 24 Maj 1810.

*

Till Chr. Myhrman. 18.

Min vördade Herr Svärfar!

Ehuru jag förmodar att min Svärfar redan genom Ryktet är underrättad om den stora olycka som händt hela vårt land genom KronPrinsens hastiga och oförmodade död, vill jag likväl som hastigast lemna några detaljer härom, sådana som jag fått dem af ett åsyna vittne på stället. — I måndags d. 28. tog han på Helsingborgs brygga afsked af sin Bror, som var kommen från Danmark, åt kl. 9 frukost hos Baron Platen och skall ha varit ovanligt munter och glad. Derefter reste han till Quidinge hed, för att en passant se ett Regemente af Skånska Cavalleriet som der var samladt, och framkom kl. 2. Som han blott ämnade att der uppehålla sig $^1/_2$ timma och sedan fortsätta resan till Stholm, så stadnade vagnen på landsvägen (han åkte i öppen vagn). Kort derpå satte han sig till häst (det var Grefve Ridderstolpes häst, som han länte). Sedan han några gånger ridit genom lederna och helsat soldaterna, ville han se en carrière eller galoppmarche som också genast anställdes. Han red före

högra flygeln och såg sig ofta tillbaka. Som han red mot vinden som var häftig, flög hatten af honom. Kort derpå märkte flere att han vinglade på hästen och släppte tyglarna. Ett ögonblick derefter föll han af hästen, som genast stadnade (det var en mycket stadig häst), likväl utan att på något synbart sätt skada sig. En Ryttmästare Tott öste genast vatten på honom ur sin husarmössa; han drog några tunga andetag, fradgan stod honom för munnen, och dog. Hans läkare som var närvarande öppnade genast åder, men förgäfves. Inom $^1/_4$ timma sen han kommit till heden var han död. — Sådan är berättelsen. Hvad som häraf följer är att han alldeles icke dödt af fallet. Holst, en Dansk som var med honom, sade att han flere gr fallit af hästen, emedan han ofta var utsatt för svindel. Af slag måtte han således ha dödt, ehuru hans complexion icke tycktes vara sådan. Men Doctorerna påstå det. Liket har blå fläckar. Man gissar allehanda. Hela Medicinska Faculteten reste samma dag om natten för att öppna och balsamera liket. Äfven en Dansk Doctor skulle tillkallas. I afton vänta vi dem hem. — På Nationen fästes emedlertid alltid, åtminstone hos utländningen, en outplånlig misstanka. Jag tror den är oförtjent.

Just nu kommo våra Doctorer hem. Ingen Dansk Doctor var närvarande, som var rätt illa. De försäkra att ej minsta spår finnes till gift. Vid öppningen fans hela gallen förtärd och den ena lefren skadad, så att han aldrig kunnat lefva öfver högst 2 år. — Det var således ett oundvikeligt öde. Holst har äfven försäkrat att han alltid varit sjuklig och utsatt för svindel. —

En stor, oersättlig förlust har Sverge gjort. Hela Provinsen är full af hans beröm, och tusen anecdoter om hans popularitet, klokhet och mensklighet. Han var uppfostrad och uppvuxen bland besvär, bekymmer, till och med fattig-

dom. Han kände folkets behof och medlen att afhjelpa dem. Han var verksam, utan fjäsk, och allvarsam utan hårdhet. Ingen stel etiquette, intet kungligt högmod fanns i hans väsen. Han var också en utbildad man, och kunde ej förderfvas, som våra andra skägglösa Beherrskare. Nationen hade i honom fått en stor Kung, den hon ej förtjente. — Sedan Carl XII:s död har intet dylikt dödsfall väckt det deltagande. Hela landet sörjer och blott ilskan, partisjukan och hycklerie t fröjdar sig. —

Och hvad skall nu bli vårt öde? Ingen Thronföljare och så godt som ingen Kung. En urtima Riksdag förestår väl, och hvad kan den hjelpa. Förmodligen triumferar Ryska partiet (det tros ha en värdig anförare i Dela Gardie) ty Napoléon tyckes ej bry sig om vårt öde, och har dessutom för mycket annat att göra. Vi äro ett olyckligt folk. —

Att Gustaf Adolph, sedan han pryglat Gemål och Barn samt sin huspräst, rymt från Basel säges här allmänt. Man påstår dock att han blifvit ertappad af Franska Gens d'Armer. Med England lär krig vara oundvikligt. —

Till Canceller väljer väl Academien Engeström. Hans Fru och dotter hitväntas i dag från Påhlen. —

Min lilla Jacob är lika dålig om ej sämre. Doctorerna ge föga hopp. Gud hjälpe honom. —

Jag ber helsa till Mamma, Alrik och andra hemmavarande och framhärdar med vördnad

Min vördade Herr Svärfars
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund 31. Maj 1810.

*

19. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Svärfar!

Det var väl att Alriks halsbrytande försök lyckades och han kom väl derifrån. Det är annars sällsynt att höra omtalas röfvare i Småland, och denna gången hade de rätt illa valt sitt föremål; ty utom stryk vet jag knappast hvad de kunde få af Alrik. — De 200 rdr har han riktigt lemnat, hvilket jag väl förut måtte ha'nämt; i annat fall får jag nu derför aflägga min ödmjukaste tacksägelse.

Grefve Beckfriis, om hvars anbud jag tror jag nämde i mitt sista Bref, fortfar ännu att envisas dermed. Jag har äfven med Professor Norberg nyligen varit ute hos honom för att se mig före. Jag finge der en särskilt gård att bebo, med en vacker belägenhet, hästar och dräng, jemte ladugård samt för öfrigt allt hvad som åtginge i mitt hushåll, efter requisition. När jag räknar att jag ej kan lefva i Lund sommarn öfver för mindre än 300 rdr så vore ett dylikt engagement i mina omständigheter en vigtig besparing, hvartill äfven kommer att hvad mina 3 andra pensionärer då betala, vore ren behållning; men så har saken också många andra svårigheter. Först och främst blir det mig svårt att vara ensam med så många pojkar; och för det andra så gör lille Jacobs beklagliga belägenhet en utflyttning på landet åtminstone för Anna och honom nu omöjlig. Emedlertid måste jag om 8 dar ta mitt partie; och i fall gossen till dess vill bli bättre, så tycker jag anbudet ej är att förkasta, så besvärligt det än blir mig. För närvarande är han ännu som förr. Flytningen fortfar, och man måste ännu beständigt vaka öfver honom. —

Här talas nu mycket om Thronföljden. Man gissar på Augustenburg, Massena, en Hertig af Oldenburg, äfven f. d.

Kronprinsen. Äfven omtalas ett fredsbrott med Ryssland och Frankrike, hvartill likväl ej Tidningarne tyckas ge någon anledning. Jag förmodar det är blott Engelska rykten. —

Anna ber om sin vördnad för Pappa, hvarmed jag förenar mina hjertliga helsningar till alla hemmavarande och lefver med sonlig tillgifvenhet

Min vördade Svärfars
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund. d. 17 Junii 1810.

I går valdes Engeström till Canceller.

*

Till Chr. Myhrman. 20.

Min vördade Svärfar!

Jag finner af Pappas sista bref, att Pappa åter varit i Örebro och för min del varit god och talt med Excellensen Engeström. Detta myckna besvär för min skull ökar mina redan förut stora förbindelser, och jag skall alltid bibehålla Pappas outtröttliga godhet och omtanka för mig i det tacksammaste minne.

Jag hade med sista Posten Bref från Kullberg, hvari han hufvudsakligen berättar det samma som jag fick veta af Pappas Bref. Men det är obegripligt hvad Excellensen menar med sin LöningsTour. Här vid Academien är det nemln aldrig vanligt att Extraordinarier ha LöningsTour. Jag skref derför till Kullberg och bad honom upplysa Cancelleren härom, samt låta tillika förstå att jag ej vore belåten med en blott Titel, utan nödvändigt ville ha Tour och Befordringsrätt som Professor, om jag annars skulle ha någon fördel af

hela speculationen. Jag skref äfven till Thomée, för höflighetens skuld. Få nu se huru det går. —

KronPrinsen intog under sitt vistande i Helsingborg allas sinnen. Presterna som skulle omvända honom i Helsingör, sparade han allt besvär, och pratade dem öronen fulla af Theologie. Han var mycket höflig, talte nästan med hvar och en, och svarade på alla orationer manligt och precist. Mot Toll skall han endast ha visat sig mycket fiêre. Då Landshöfding Rosen i Malmö (ett pundhufvud) slutade sitt Tal med att be Gud bevara honom för de omvexlingar som Regerande vanligtvis äro underkastade, svarade han med ironisk min: Quant aux vicissitudes des Thrônes je m'y suis preparé: Je les attend. Prinsessan och Prinsen väntas med första efter. —

Anna är idag sysselsatt med sitt gåsslagt, hvarför hon ber om förlåtelse att hon ej kan skrifva, och ber emedlertid helsa tusenfaldt. För Mamma anhåller jag om min vördnad. Framhärdar med tacksamhet och vördnad

Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 8 November 1810.

*

21. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Svärfar!

En halssjukdom, som flere gånger återkommit, har allt för länge hindrat mig att besvara min Svärfars kärkomna Bref. Jag är dock nu mera alldeles återställd och hoppas slippa flere dylika åkommor, på en tid åtminstone.

Från Stockholm har jag blifvit underrättad att min sak länge sedan skall vara afgjord; men har dock ej ännu fått ner Fullmakten, som är besynnerligt nog. Jag har ej kunnat få Tour och Befordringsrätt ehuru jag flere gånger skrifvit derom både till Kullberg och Thomée, förmodligen af den orsak i synnerhet att Fallén ej fått det, och man ej ville göra någon skillnad. Annars har man också svarat mig att en Professor ej kan ha Befordringsrätt till annat än Biskopsstolen, som ännu är väl tidigt för mig att tänka på, ehuru jag ej kan neka att min håg står deråt. Emedlertid hoppas jag att härigenom hafva något företräde framför de öfriga Adjuncterna i händelse någon ledighet vid Academien skulle yppa sig, eller också i Prestvägen; och i begge händelserna skall jag alltid påminna mig att jag har min Svärfars godhet och omsorg att tacka äfven för denna välgerning.

Min opasslighet hindrade mig att, som annars var ämnadt, bevista Deputationen till Prinsessans emottagande. Hon skall ha varit munter, artig och förekommande, vacker nog, men till Staturen liten och tjock. — Här talas nu allmänt om krig med Dannemark. Svenska Regeringen skall ha fordrat af den Danska en enorm summa för uppbragta skepp, med tillkännagifvande att i händelse av vägran Kriget kunde anses som förklaradt. Om så är, så måste det väl skedt med tillåtelse af Napoleon; och otroligt är det icke att om han vill agrandissera Sverge, början kommer att ske med Dannemark. Emedlertid kan jag icke inse huru vi skulle ta hvarken öarna eller Norge. Här talas äfven om oroligheter i Norge, men det är väl utan grund. För öfrigt är nu Napoleon granne med Dannemark, genom Hansestädernas förening med Franska Riket. — Att hans affärer i Spanien och Portugall, gå så dåligt är en stor olycka för oss, efter mot Ryssland förmodligen ingen ting kan företagas, så länge det kriget varar.

Jag har förlorat en af mina äldsta och bästa vänner här vid Academien, Adjuncten Thelin, som för några vickor sen dog af lungsot. Jag har måst åtaga mig att vara utredningsman i hans Sterbhus, som kommer att göra mig mycket besvär och ledsamheter, helst tillgångarna knappast räcka till skuldernas betalande.

Kriget med England gör väl för i år all Jernhandel omöjlig. Spannmålen gäller här ingen ting. Markegångstaxan i Malmöhus är för Kornet 3, för Rågen 4 rdr bco, så att vi ej få mycket för våra Tunnor. I händelse af krig tycker jag min Svärfar borde i Hindersmäss ackordera sig till sitt quantum.

Anna och Barnen må väl och förena sig med mig i de uppriktigaste önskningar för Pappas välgång under det instundande året, till glädje för oss alla.

Med oupphörlig vördnad och erkänsla framhärdar

Min vördade Svärfars
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 30 December 1810.

Just nu fick jag med Posten min Fullmakt, som är utgifven d. 6 Decr. Till Bror Johan skall jag be helsa. Jag gissar han tycker om kriget, åtminstone FältTractamenterna.

*

22. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Svärfar!

Då jag sednast skref hade jag varit anfäktad af halssjuka; och nu har en ögonsjuka, som grasserar med alla menniskor, ansatt mig. För närvarande är jag likväl temmeligen återställd. Dylika epidemier äro ej ovanliga i vår dimbobygd.

Vi lefva här i fullkomlig okunnighet om allt hvad märkvärdigt som tilldrar sig i den stora och politiska verlden. Det Danska kriget omtalas ej mera. Tyska avisorna innehålla efter vanligheten klagomål mot smyghandeln i Götheborg. Hvad som är säkert är att Posten mellan Götheborg och London går som förr; ty jag har nyligen sett bref från England af Januari månad. Götheborgarna drifva saken ungefär som Holländarne. Önskeligt blott att catastrophen ej blir den samma.

Spannmålspriserna fortfara att vara som förr 6 à 7 för Rågen, 4 à 5 för Kornet. Hafran gäller mest 3 rdr. Våra Professorer klaga; men jag skulle önska att kunna klaga på samma sätt.

Vi ha här inrättat ett lässällskap der vi hålla alla Svenska Tidningar samt en hop utländska Journaler, litterära och politiska. Vi ha Consistoriirummen, men få ändå för ljus, ved och uppassning ge 100 rdr om året. Afgiften är 10 rdr bco pro persona. För närvarande är jag Directör, men har haft fasligt besvär med att förmå våra sömnige lärde att delta i inrättningen. Många ha också alldeles vägrat, förmodligen emedan de som aldrig läsa ej ha något att göra i ett Läsesällskap. —

Anna och barnen må väl och be helsa hjertligast. Från Bengt, den Fjellappen, har jag haft bref. Han finner sig bra. Önskeligt om han med Grågässen kunde få flytta nerför.

För Mamma och öfriga hemmavarande ber jag om min hjertligaste helsning och framhärdar med oupphörlig vördnad och erkänsla

Min hulde Svärfars
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 7 Febr. 1811.

*

23. Till E. G. Geijer.

Lund d. 17 Febr. 1811.

K. Bror! Jag gratulerar dig att vara hemkommen från England och att ej ha blifvit pressad till Matros af the freee Nation. Men egentliga anledningen hvarför jag skrifver är ej att gratulera, utan att besvära dig. För att neml. ej vara sämre än Upsalaboerna — tillstå att vi äro modesta — ha vi här inrättat ett Lässällskap, som likväl tills dato haft föga framgång. Vi betala 10 rdr bco hvardera om året och ha ändå ej hälften så många Tidningar som jag ser att Lässällskapet i Ups. håller. Detta kommer naturligtvis af den mindre frequensen, och efter våra flesta academici af alla Sällskap minst älska Lässällskaper. Emedlertid skulle jag önska att få Reglementet för Ert Lässällskap som väl måtte vara skrifvet eller tryckt, samt äfven veta huruvida inrättningen har något understöd af publik cassa eller Bibliotheket, o. s. v. Förlåt att jag besvärar dig med denna comission: men jag känner för närvarande ingen annan att adressera mig till i Upsala.

Nå, hvad tänker du om tidens vittra partier, och hvad säger man hos Er derom? För min del tycker jag det är skada att en god sak skall så bortfuskas. Det är ohöfviskt att skälla när man kunde tala. Ännu olyckligare synes det mig att en revolution i Vitterheten vill börja från den theoretiska sidan, utan att vederbörande äro i stånd att bevisa sin tro med sina gerningar. Ty om jag undantar A. (hvem är det?), som tyckes ha mycken talang för poësie, så är ju allt det öfriga uselhet. Äfven sjelfva theorien ur de Tyska Compendierna kan vara mycket att observera vid. Åtminstone har den, som vi se, i Tyskland frambragt nästan

ingenting annat än galenskaper, äfvensom allt i denna väg som endast och allenast är till såsom en Bilaga till theorien. Är det icke dessutom en absurd idé att vilja införa Grekiska, romantiska, Nordiska eller hvad föråldrade former som helst i Poësien, och måste icke denna alltid, i afseende på det yttre, vara ett idealiskt organ af Tiden och således vexla med den? Är det det minsta orimligare att äfven vilja skrifva vers på Grekiska, lingua romana eller Göthiska? Huru skall någonsin en Nationalpoësi kunna uppkomma då man inskränker sig att ideligen copiera aflagda former, som aflades just derför att de ej passade tiden, och ur trångbröstade Theorier bevisa deras nödvändighet och enda saliggörande kraft? För min del åtminstone är det mig omöjligt att finna något förträffligt i våra moderna Legender, Sonnetter, Canzoner och hvad allt den Litanian heter. — Låt mig veta om du står i något slags förhållande till Phosphorister, Polyfemister el. Lyceister. Att du ej är af Wallmarkianerna är väl tydligt. Ehuru det gamla Partiet onekligen tills dato har geniet och ostridig förtjenst på sin sida, förefaller det mig besynnerligt att de tyckas anförtro sitt försvar och sin reputation endast i Wallmarks händer som väl icke är född att spela någon synnerlig rôl i en dylik Titanomachi. — Svara mig nu på följande. Hvari är du Docens? Hvad aspecter har du vid Academien och för framtiden i allmänhet? Är det sannt, att du tänker gifta dig och när? Hvilka skrifva Tidning i Blandade ämnen som ges ut i Ups? Fortsätter Tranér sin öfvers. af Homerus, som synes lofva så mycket? Tänker du ej att arbeta något i Historien som du förr ville? Du borde då, tycker jag, välja Nordiska Historien, som ännu är så illa bearbetad och dock innehåller så mycket skönt. Men en gros skulle den behandlas och ej styckevis som hittills. Alla dessa frågor måste du besvara grundligt och omständigt.

Jag lefver efter vanligheten, har förlorat en af mina gossar, men har ännu en quar jemte en flicka. Till sommarn kommer jag förmodligen till Vermland och hoppas vi träffas då. Anna mår väl och ber helsa dig. Dröj ej för länge att skrifva. Din

tillgifnaste
Es. Tegnér.

Om du har något exemplar af din skrift om Inb. verkan vid Uppfostran, så kunde du väl skicka mig det. Helsa Biberg om han är i Ups. Är han ännu utnämd till Profes. efter Boëthius? När tänker Holmbergsson resa ner?

Från Profess. Rosenschöld kan jag helsa dig.

*

24. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Svärfar!

Efter de högst oroande underrättelser vi från flere håll fått om min Svärfars helsa, var det för oss en verkelig glädjedag, då vi erhöllo Pappas egenhändiga skrifvelse, och deraf erforo att Pappa åtminstone var på bättringsvägen. Både jag och Anna hoppas nu att med Guds hjelp faran är förbi så vida Pappa annars iakttar den försigtighet som efter en dylik accident måste vara mera nödvändig än någonsin. Både för egen och för sina Barns skull hoppas jag att Pappa ej försummar detta. Olof, som väl nu snart är hemma, torde kunna hjelpa Pappa i sin hushållning; och om äfven något deraf skulle försummas, så är förlusten dervid i alla fall ojemförligt mindre än den af Pappas helsa och en talrik familjs lugn. Jag hoppas derför att Pappa ej illa upptar

dessa välmenta erinringar, som jag vid hvart och ett annat tillfälle visserligen varit obefogad att göra. — Flere af härvarande Doctorer, med hvilka jag talt om Pappas sjukdom, vilja icke tro att den kunnat härröra af en böld i lungorna; men hvad det egentligen kunnat vara, veta de förmodligen äfven så litet som jag.

Jag beklagar att Fastingsmarknad varit sig så lik; dock torde fram på året bättre utsigter yppa sig. Danskarnas misslyckade expedition mot Anholt är väl bekant af Tidningarna. I Östersjön är fullt af Franska och Tyska kapare, som bortta alla skepp, äfven Svenska, så fort de ha Colonialvaror. — Till lösa rykten hörer att både Jerôme i Westphalen och Murat i Neapel lemnat regeringen. —

Vår Biskop och ProCanceller, Hesslén, dog i går, 87 år gammal. Efter vanligheten komma väl många Intriger att spelas för sysslan. Man tror att Hellman, Eberstein och Faxe få förslaget; ty Wåhlin är för trög för att göra sina anspråk gällande, och Hylander för illa känd för att komma i fråga. Får Faxe förslaget, så tro många att han äfven tar sysslan, ehuru han är yngst. I allmänhet tänker man dock att Hellman, såsom DomProst, Primarius och gammal Riksdagsman, tar den andeliga Bruden. Det blir förmodeligen ej så hastigt afgjordt. . . .

Till Mamma och Olof om han är på Ræmen, samt öfriga hemmavarande, ber jag om min hjerteligaste helsning, och är med oupphörlig vördnad och erkänsla

Pappas
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 13 April 1811.

Christofer har haft frossan, men är nu nästan frisk igen.

*

25. Till Chr. Myhrman.

Min vördade Svärfar!

Med uppriktigaste glädje ha vi emottagit de tröstefullare underrättelserna om min Svärfars helsa, och hoppas, att med tillbörlig försigtighet, all fara nu måste vara förbi. Olyckligtvis fortfar ännu sjukligheten här i huset. För egen del är jag väl temmeligen återställd från min frossa; men Anna som fått recidif är ännu sängliggande. Hon har väl öfvervunnit frossan, men i stället fått värk i hals, skuldror och hufvud, som förmodligen är gikt eller rheumatiskt. Mycket afmagrad är hon också. Jag hoppas dock att detta ej kan göra något hinder i vår tilltänkta resa, utan att hon till den tiden åter är rask. Emedlertid råda Doctorerna till brunskur. Min tanka är att vatten aldrig hjelper; men skall det så vara, så får man väl försöka. Obehagligt vore emedlertid om detta skulle hindra vår resa, som jag af många orsaker ej ville uppskjuta. Stoffer är fullkomligen frisk, äfvensom flickan.

Här berättas att Franska Regeringen lofvat oss vexlar för ett visst quantum Jern, som den sjelf skulle låta afhemta i Gborg, och att detta skulle varit orsaken till förbättringen af vår cours. Mig förefaller det otroligt; emedlertid skulle det vara roligt att veta hvad grund ett sådant rykte har. — Engelska flottan skall vari i Belterna. Landtrupper lär den ej ha. Jag tänker Portugall upptar dem alla. Tyska avisorna innehålla ingen ting af betydenhet. —

Anna ber om sin hjertligaste hälsning för Pappa och

hemmavarande, hvarvid jag äfven förenar min och framhärdar med vördnad och tacksamhet

Min vördade Svärfars
lydigste Son
Es. Tegnér.

Lund d. 23 Maj 1811.

*

Till P. D. A. Atterbom. 26.

Lund d. 13 Junii 1811.

S. H. T.

En långvarig sjukdom hvari först jag och sedan min Hustru fallit, har ända hittills hindrat mig att förklara min skyldiga tacksägelse så väl för det Bref hvarmed T. behagat hedra mig, som för det öfversända häftet af Phosphoros. I synnerhet är jag och alla vänner af Poësien T. förbundna för dess Skaldarmal; det är om icke just ett stycke af Nordisk, dock af äkta Poëtisk anda. Väl synes mig hela dess tendens vara mera en reflekterande, väl är nästan allt det Nordiska deri ett blott vehikel för Skaldens betraktelser öfver Forntiden, men min tanka är också verkeligen att detta Nordiska, på allt annat sätt, är nu mera obrukbart för Poësien. Ty är icke Poësien ändå alltid, mer eller mindre, till sin form ett idealiskt organ af Tiden? Fädernas heliga anda hvilar nu en gång för alla i våra ättehögar, och den store döda kunna vi ej uppväcka. — Hvad de till Poëmet bifogade anmärkningar angår, så synes mig väl den idé som deri ligger till grund rätt genialisk, och dess vidare utförande skulle utan tvifvel både i historiskt och philosophiskt hänseende bli intressant; men så har den också å andra sidan

sina stora betänkligheter. I ett folkslags Mythologie är visserligen aldrig hufvudsaken tillfällig, neml. dess anda, men väl detaljen och det enskilta deraf, som oftast har endast ett historiskt ursprung. Detta gäller, så vida jag känner, om all Mythologie, äfven den Grekiska; de mångfaldiga förolyckade Försöken att systematisera den och derur bortresonnera allt hvad som ej passade till den antagna Principen, bevisa detta tillräckligen. För Nordiska Mythologien särskildt får jag endast åberopa mig på Grundtvigs försök i denna väg. Kände vi Asaläran i sin utsprungliga renhet, sådan som ingifvelsen, ej Tiden, bildat den, som ett konstverk, ej som ett Historiskt factum, så vore utan tvifvel förhållandet helt annat. — Att Thor skulle vara en Symbol af Ljuset, är, åtminstone efter min kännedom af Sagorna, obevisligt. Jag lemnar föröfrigt i sitt värde allt det i T:i åsigter och förklaringssätt som hänger tillsammans med lärorna af en viss modern philosoph-Schola. Det synes mig vågadt att vilja göra en Religionslära, uppkommen för 2000 år sedan hos ett folk som våra Förfäder, till ett slags Comentarius öfver ett modernt System af Metaphysiken; ett System, hvaröfver vi, i min tanka, ej så hastigt och afgörande borde dömma, då det, som bekant är, ännu ej kan anses som fulländadt, och med tiden torde få ännu flere väsendtliga förändringar, kanske icke så alldeles onödiga. —

Jag och många med mig skulle ha önskat att se Critiska Brefven ännu strängare behandlade. Det är dock uppenbart att de äro skrifna med allt för mycken partiskhet, och till större delen utan både moraliskt och æsthetiskt sinne. Jag är ingen utmärkt beundrare af Leopold; men hans förtjenst är dock i många fall obestridlig; och att se en af Nationens utmärktaste män på detta sätt persifflerad, väcker förtrytelse hos hvar och en billigt tänkande, och har en verkan alldeles motsatt mot den som Förf. förmodeligen

påräknat. — Andra delen af Silfverstolpes Skaldestycken har jag ännu ej haft tillfälle att få se, och kan således ej dömma öfver Recensionen. I första delen åtminstone har jag tyckt mig finna mycket verkeligen poëtiskt. Att en Poët moraliserar är för öfrigt icke ännu något gilltigt skäl att förkasta den; ty hvilken Poësie vore väl denna som ej kunde stå tillsammans med det högsta och ädlaste för menniskan; men utan tvifvel måste då moralen vara stegrad till en Poëtisk, som väl ej alltid är förhållandet hos våra moderna. —

Hvad de begärda Bidragen angår så beklagar jag uppriktigt att det är mig omöjligt att häri kunna uppfylla den smickrande önskan T. yttrat. Trenne af mina härvarande vänner, Agardh, Brag och Heurlin, hålla på att anlägga ett nytt Tryckeri, hvarifrån de äfven ämnat utge en Tidning, om hvars redaction de anmodat mig. Jag vet ännu icke om eller när detta förslag kan realiseras, men anser mig emedlertid bunden, äfven af ett villkorligt löfte. T. finner således lätteligen att jag tills vidare ej kan engagera mig för något annat. För öfrigt är jag dels en blott Dilettant i Poësien (och Gud nåde mig så visst i all ting); dels ville jag gerna använda den obetydliga förmåga jag häri kan äga på arbeten af något mera vidd och omfattning. Yttre omständigheter, jag vet ej om jag skall säga lyckliga eller olyckliga, ha hindrat mig att med något synnerligt allvar idka en konst, den jag väl från min barndom älskat, men vid hvars utöfning allt för ofta grundade Tvifvelsmål hos mig uppstått om min skicklighet för den samma. —

Tålamodet och Hoppet har jag väl skrifvit; men denna Bagatell är redan förut tryckt i några Provinsblad, och äfven, om jag minnes rätt, i Stockholmsposten för 1807. Den har således icke en gång nyhetens värde, och är allt för obetydlig för att kunna göra anspråk på något annat. —

Det är för öfrigt ogrundadt att jag är medarbetare i Lyceum eller någon annan nu utkommande Tidning. De skäl jag anfört ha afhållit mig derifrån; och hvad Lyceum angår så har jag aldrig, åtminstone af utgifvaren, blifvit anmodad derom. En förändring i vår vitterhet önskade jag gerna, men kan verkel. ej anse mig född att dervid spela någon verksam rôle. Min öfvertygelse är dessutom att en sådan revolution måste börja med det practiska och utöfningen; ty här, som i Religionen, måste man bevisa sin Tro med sina gerningar. Ett stycke sådant som T:i Erotikon el. Skaldarmal verkar i detta hänseende mer än alla Theorier, hvilka de kunnigare känna förut och allmänheten ej begriper. I brist på OriginalProducter, skulle jag vilja föreslå öfversättningar af classiska utländska skrifter. Vår Nation saknar icke Poëtiskt sinne; och om den hittills uteslutande beundrat några af våra inhemska Författare mot hvilkas hela Tendens grundade anmärkningar kunna äga rum, så kommer sådant dels af den verkeliga förtjänst, som detta oaktadt, flere af dem äga, dels äfven deraf att allmänheten ej känt något annat eller bättre.

Jag ber om förlåtelse för mitt alltför vidlyftiga Bref och framlefver med utmärkt högaktning

T:i

ödmjuke Tjenare
Es. Tegnér.

*

27. Till J. Adlerbeth.

Välborne Herr Kongl. Sekreterare!

Jag har haft äran emottaga Herr Kongl. Sekreterarens bref och får betyga min tacksamhet för den heder, som

Göthiska Förbundet genom sin kallelse behagat göra mig. Det skulle gläda mig, om jag framdeles på något sätt kunde rättfärdiga dess förtroende. För närvarande är jag sysselsatt med för mycket gudliga studier för att kunna tänka på de hedniska SångGudinnorna, hvilka dessutom, i likhet med andra SångGudinnor, hittills föga gynnat mig. Emedlertid önskar jag af själ och hjerta Iduna all framgång och torde väl framdeles få tillfälle att offra min ringa gåfva på hennes altare, såvida hon ej försmår den. Det redan utkomna häftet är i min tanke det glädjefullaste Phænomen, som vår Vitterhet i dessa förbistrade tider på länge haft att uppvisa.

För öfrigt anser jag idén om återlifvandet af Forntidens nordiska minnen för verkeligen hög och patriotisk. Men månne det icke är en ensidighet att vilja inskränka Förbundets ändamål endast härtill? Eller kan vår tid verkligen möjligtvis återföras till Göthiska tänkesätt? Den Göthiska anden hvilar i våra ättehögar, och den stora döda kunna vi ej uppväcka. Nordiska Mythologien med hvad dertill hörer är visserligen en ganska kraftig och skarpt bestämd Poetisk form; men ensidig är den likväl. Det är blott hjeltesidan af lifvet. Kraft och sjelfständighet i konst och vettenskap, i handlingar och tänkesätt, böra vi söka, men näppeligen i Göthiska former: på samma sätt som vi aflagt Fädernas svärd och brynjor, utan att derföre vilja aflägga deras tapperhet. Månne alltså icke Idunas plan kunde och borde utvidgas till allt hvad som på något sätt kunde bidraga till nämnde ändamål, under hvad form som helst? Detta vore i min tanka äkta Göthiskt, ej blott antiquariskt och curieust. — Dock, mina idéer härom torde jag en annan gång få utvickla. I Januari månad hoppas jag kunna vara i Stockholm, der jag väntar mig den äran att få göra Herr Kongl. Sekreterarens personliga bekantskap

och bli närmare underrättad om Förbundets idéer och afsigter. Till denna tid hoppas jag också att det omskrifna talet jemte valet af namn, med hvad mera som hörer till ceremonierna, kunna uppskjutas.

Jag ber helsa mina Svågrar och framhärdar med utmärkt högaktning

Herr Kongl. Sekreterarens
ödmjukaste tjenare
Esaias Tegnér.

Lund. d. 14 Novr. 1811.

*

28. Till G. Myhrman.

Lund d. 28 November 1811.

Min kste Bror Gustaf. Stor tack för ditt bref och för allt besvär som Du efter vanligheten har för mig. Med denna dagens post hade jag bref från Excellensen Engeström hvari han nämner att han redan inlemnat min ansökning och ville med sitt förord understödja den hos Kongl. Majst. Jag har äfven skrifvit till Thomée och bedt honom påskynda Resolutionen samt öfversända den. Det är mig högst angeläget att få saken snart afgjord inan Fatalierna till Stäfje gå ut. Var derför god och påminn Thomée att ej dröja med Resolutionens nersändande, så fort den faller ut, och i fall den ej så hastigt skulle bli utskrifven, att på förhand underrätta mig om innehållet. Jag hade tänkt att disputera d. 14 el. deromkring, och vill d. 17:de el. 18. resa härifrån för att, om möjligt är, vara på Rämen om Julafton. Får se hur det kan gå.

Angående Grek. Professionen är jag lika slug som Du. Cancelleren nämner ingen ting derom, och att Norberg ej vet något deraf är säkert. Jag väntar nu blott på Faxens ankomst, som dock ej lär ske ännu på 14 dar (han är för närvarande i Carlskrona), för att tala med Norberg härom. Mycket tänker jag dock ej att besvära mig härför, emedan jag anser saken temmell. likgilltig. Ty hvarifrån skulle jag få lön. I Januari el. sednast Februari vill jag vara i Sthlm, då jag kan få tillfälle att tala härom med vederbörande. Huru det går med mina 80 tr af Stäfje är osäkert. Det är ogrundadt att Holmbergsson fått full Professorslön. 600 rdrs Gratial har han fått; men hvad vill det säga?

Det är alldeles riktigt, att jag skrifvit »Svea». Det förargar mig likväl att vederbörande skola gissa det; ty jag vet att de ej unna mig godt. Jag hoppas dock att Academien hedrar mig med en mention; men Pris kan jag ej tänka på, då Stycket både i poëtiskt och politiskt hänseende är kätterskt. Låt mig emedlertid veta om du får höra något härom, t. ex. genom Adlerbeth. Men nämn för ingen själ hvad jag skrifvit.

Jag vet att Geijer nyligen, ehuru anonymt, utgifvit en Bok om Falsk och Sann Upplysning i Religiösa ämnen. Är den ej alldeles för tjock, så kunde Du väl skicka mig den, så vida Du ännu har fri Postgång. Det skulle vara roligt att se hvad han tänker i detta ämne.

Min Disputation skall om några dar lemnas på trycket. Det är det ömkeligaste jag tills dato skrifvit.

Helsa din käresta från mig och Hagbergs. Gift dig med henne snart; ty annars kanske Bröllopet möjligtvis kommer för sent.

Din utmaningshandske upptar jag oförskräckt. Alla härvarande Spelare har jag så gjort ner att de ej vilja spela med mig mera. Du blir mig en svår fisk att fjälla; men så

hoppas jag ändå genom min force och vitesse att stå dig manliga bi i vinter.

Helsa Bröderna; Olof måtte väl nu vara uppkommen till Er. Pengar skall du väl få när sådant inflyter. Emedlertid vet Du att Du har en hederlig Provision att påräkna. Skrif mig snart till. Din

trognaste Vän
Es. T—r.

*

29. Till G. Myhrman.

Lund d. 12 December 1811.

K. Bror. Med denna dagens post skrifver jag till Landsh. Rosenstein, och ger mig tillkänna såsom författare till Svea. Jag underkastar mig gerna Academiens upplysningar och råd rörande de i fråga varande ändringarna. Jag inser sjelf att de behöfvas på flere ställen, i synnerhet för versificationen. Kanske äfven för det politiska, ehuru jag ej inser hvad Politiken har att göra med Poësien. Det var emedlertid ledsamt att jag ej fick de omtalte underrättelserna från Academien. Nu kan ju omöjligen några ändringar bli färdiga till Acad. Högtidsdag. Möjligtvis skulle detta kunna hindra Academien att tilldömma skriften Priset som väl också kunde vara måttlig skada. Jag har emedlertid skrifvit härom till R— och kan ju ej göra mer än lofva att rätta mig efter deras föreskrifter, ehuru jag ej inom d. 20, i anseende till avståndet, kan uppfylla dem.

Du har ej nämnt hvilket slags Pris här vore frågan om. Jag har derför sagt till Rosenstein att jag ej kan ta emot

annat än det stora. Det är ju omöjligt för mig, som offentlig Lärare, och snart grånad rimmare, att ta emot ett accessit. Man må förklara detta för högmod, om man behagar; jag kan ej ändra det.

Till Stockholm kan jag omöjligt komma. Före d. 16 el. 17:de är jag ej färdig härifrån och kunde då i alla fall ej hinna fram. Dessutom väntar mig Anna, och i hennes belägenhet vill jag för alla verldens medaljer ej manquera henne. Skulle någon olycka hända så hade jag ju en evig förebråelse.

Säg Adlerbeth och Rosenstein min adress. Jag har glömt att nämna det i Brefvet.

Oscar är nämnd blott en gång i poemet:

»Och Oscar växer opp att föra *Fingals* svärd.»

Det är väl ej möjligt att jag skrifvit Finland i stället för Fingal? Kan nu någon mska stöta sig på denna compliment, så vet jag i sanning ej hvad som är oskyldigt. Några andra ställen torde vara svårare. Nämn detta för R—.

Norberg är nöjd med, att jag utnämnes till Græcæ L. Prof. Jag hoppas således saken går. I Januari kan jag vara i Sthlm.

Skrif mig till med omgående Post på Rämen, der jag hoppas vara d. 24:de. Ställ för öfrigt om saken på bästa sätt. Jag kunde ändå lefva några vickor i Stockholm på medaljen.

Helsa Bröderna från

Din
trognaste
Es. T—r.

Hasteln.

*

30. Till N. v. Rosenstein.

Lund d. 12 December 1811.

Välborne Herr Landshöfding och Commendeur af Kongl. NordstjerneOrden!

Med anledning af den annonce, som blifvit införd i Inrikes Tidningarne för den 4. sistledne December, får jag härmedelst äran angifva mig som Författare till Poemet Svea. Namnsedeln innehåller: — Eris mihi magnus Apollo. *Virgilius.*

Genom min Svåger, Myhrman, känner jag, att de ifrågavarande underrättelser egenteligen angå några förändringar som Svenska Academien önskade i Nämnde Skaldestycke. Jag är också öfvertygad att flera sådana kunna behöfvas. Men då jag ännu ej känner de ställen hvilka Academien i synnerhet ville ha förändrade, så kan jag på förhand endast förklara mig beredvillig, att så fort möjligt är, och så vidt jag förmår, häri söka uppfylla Academiens forderingar. Att mycket i afseende på versificationen kan vara felaktigt, erkänner jag gerna, och skulle anse mig lycklig att till dess förbättrande få begagna mig af Academiens råd och upplysningar. Äfven torde möjligtvis ett eller annat ställe i politiskt afseende kunna anses för stötande. Hvad detta sednare angår, så hoppas jag likväl Academien benäget besinnar det ringa sambandet mellan Poësi och Politiska förhållanden för dagen, äfvensom att ämnets natur nödvändigt fordrar uttrycket af de känslor, som jag hoppas vara hvarje Svensk medborgare medfödda. Emedlertid underkastar jag mig gerna, äfven häruti, Academiens rättelser, och skall söka att begagna mig deraf.

I anseende till afståndet är det omöjligt att dessa förändringar kunna göras före Academiens Högtidsdag. Huru-

vida detta kan hindra Academien att tilldömma Skriften priset, känner jag icke fullkomligen. Jag vill likväl påminna mig ha hört att belönta skrifter någon gång blifvit ändrade före tryckningen. Vid uppläsningen kunde ju de ställen som ansåges för anstöteliga förbigås. Det skulle vara mig okärt att blott för min tillfälliga frånvaro från Stockholm gå miste om den belöning hvarmed Academien annars till efventyrs hedrat mig.

Jag önskar mera än jag vågar hoppas att här vore fråga om den stora Medaljen. I annat fall har jag svårt för att emottaga någon belöning. Detta sker icke af högmod, emedan jag i andra omständigheter skulle anse mig hedrad af en uppmuntran, som männer, oändligen mera förtjenta än jag, emottagit; men min belägenhet såsom Lärare vid Academien, och flere andre considerationer, som jag framdeles torde få detaljera, nödsaka mig till denna uppoffring, hvars motiver jag hoppas af vederbörande ej misstydas.

Ehuru gerna jag önskade att kunna vara närvarande vid Academiens Högtidsdag, blir mig sådant likväl denna gång omöjligt. Jag kan ej komma härifrån förr än den 16 el. 17:de, och i dessa vägarne är då omöjligt att hinna fram. Dessutom väntar mig min Hustru till Julafton, och hennes närvarande belägenhet fordrar å min sida all möjlig grannlagenhet. Men i nästa månad hoppas jag kunna vara i Stockholm och personligen uppvakta männer, hvilka mitt hjerta och min beundran redan länge känt.

Jag utber mig få vara i Herr Landshöfdingens ynnest innesluten, och framhärdar med djup vördnad

Välborne Herr Landshöfdingens och Commendeurens

ödmjukaste tjenare

Esaias Tegnér.

*

31. Till J. Adlerbeth.

Rämen d. 27 April 1812.

K. Bror. Jag tackar dig för ditt Bref och är glad att Du någon gång ville komma ihåg mig. Att du ej, som jag hoppats, kommer till Riksdagen, var rätt ledsamt. Jag reser ej dit förr än jag kan nyttja hjul, som förmodligen ej sker ännu på en månad. I Örebro blir jag väl för öfrigt ej länge, högst 14 dar, så att det är töga troligt att vi der träffas. Men från Örebro har du ej långt till Jernbärarland, och jag hoppas att vi få se dig här i sommar. Men härom framdeles.

Till Erik Gustaf har jag inberättat allt hvad jag viste angående det i frågavarande Förslaget. En hufvudsak härvid vore att kunna intressera KronPrinsen för saken, hvarförutom det förmodligen stadnar vid blotta Förslaget. Jag skall tala med Engeström härom. Kunde man på något sätt engagera din Far och Rosenstein häri, så vore det utan tvifvel högst vigtigt. Jag vet att de begge värdera Geijer efter förtjenst, och tviflar ej att de vid detta tillfälle skulle vilja tjena honom, eller rättare vår Litteratur. Jag ville gerna tala med dem härom; men fruktar att de derpå ej göra synnerligt afseende. För öfrigt är jag ej säker på att dylika Sollicitationer ej skulle kunna stöta Geijer. Det var ledsamt att han ej sjelf kommit att tala med Engeström härom. —

Hvem tror man får Nordins plats i Academien? Att Ruthström skulle komma i fråga förefaller mig besynnerligt. Med all sin qvickhet är han väl ändå ej något egenteligt Geni Både Kullberg och Valerius torde i detta afseende ha företräde för honom. Men den rätta vore utan allt tvifvel Erik Gustaf; men han är kanske ännu för ung.

Jag läser, Gud ske lof, här på landet aldrig Litteratur-

Journalen, och tänker att jag ingen ting förlorar dervid. Jag vet således ingen ting om Markalls anfall mot Axel och Wahlborg. Helsa emedlertid vår hederlige Styrbjörn tusendfaldt, och gratulera honom att vara antastad af den djupsinnigaste bland Recensenter. Är ej andra Häftet af Iduna ännu recenseradt?

Huru må Hammarsköld och Polyfem? Påminn den senare, att han lofvade mig en samling af sitt Blad, som skulle vara roligt nog att ha här i ensamheten. Träffar du Franzén, så helsa honom äfven från mig. Han måste väl flytta i dessa dagar . . .

Har Du sett de Nordiska Sångerna, utgifna i Lund? Det Häfte, som deraf utkommit, innehåller Prins Rörik, ifrån Danska Iduna, af D. Rosenschöld, Bror till den stora Poëten; Grimborg, af Ling, och Brudens Höga Visa, äfven af Rosenschöld. Det är alltsammans omarbetningar af gamla Folksånger. Företaget är berömligt, ehuru detta häfte just ej innehåller några mästerstycken. Har det grund, hvad jag hört, att Gylfe skall vara förbjuden?

Ursäkta alla mina frågor. Passerar något märkvärdigt i den litteraira verlden, så låt mig veta det. I alla fall hoppas jag att Du ej glömmer bort mig. Helsa alla Förbunds-Bröderna och andra Bekanta från

Din redelige Vän
Bodvar T—r.

*

Till J. Adlerbeth. 32.

Rämen d. 20 Maj 1812.

För 2 af dina Bref, äfvensom Grubbens skrift får jag hjerteligen tacka dig. Den innehåller väl ingen ting annat

än det man kan lära på hundrade andra ställen i samma ämne, men synes mig ändå författad med klarhet, redighet och modesti. Då jag icke har hans Disputation här så kan jag ej så noga dömma sakens beskaffenhet. Tilläfventyrs har Erik Gustaf varit litet kitslig; men han reder sig nog. —

Jag skickar härjemte några små stycken för Iduna, allt samans bagateller; men jag har verkel. ej haft tid att tänka på något större Poëm. Det skall fägna mig, om något af de öfversända kan tryckas i nästa Häfte; men i annat fall, så frukta icke att stöta mig. Jag älskar mycket Poësi, men ej synnerligen min Poësi. »Svanen och Trasten», ett blott Plaisanteri, och som dessutom kunde synas litet polemiskt, torde vara bäst att utesluta; det samma gäller, af andra skäl, för de flesta andra. Skall någon signatur nyttjas, så plär jag nyttja T—r. Låt mig veta, huru snart vi kunna vänta tredje Häftet och hvad det väsendtligen kommer att innehålla. —

Erik Gustaf har skrifvit mig till att han i denna vickan tänkt vara i Örebro. Det skulle vara roligt att träffa honom der; men vägarna äro här ännu sådana att man hvarken kan komma fram med släde eller kärra. Före slutet af månaden kan jag ej vara i Örebro, kanske ej före Junii månads början. Skulle Erik Gustaf ännu vara i Stockholm, så helsa honom mycket från mig. Det vore godt om vi kunde uträtta något för honom i den andra saken. Jag skall från Örebro skrifva dig vidare till härom.

Dillners svar har jag ännu ej sett: Hvem hade skrifvit i nya Posten om Iduna? Det var varmt, men litet för declamatoriskt, tyckte jag.

Blif nu icke ond att jag till detta Häfte lemnat så litet och så dåliga saker. Jag har många jern i elden. En annan gång bättre kanske.

Svea har jag halfsålat. Får se hur det lyckas. Mycket

har jag lemnat oförändradt, ej af egenkärlek, men derför att jag ej kunnat sätta något bättre i stället. Gud gifve jag vore från den saken.

Helsa alla Bröderna tusendfaldt och glöm ej bort din redelige vän

Tegnér.

Herthas Barn har för 6 el. 7 år se'n varit tryckt i SthP. under namn af Tålamodet och Hoppet, men är nu förändradt, jag kan ej säga förbättradt.

*

Till J. Adlerbeth. 33.

Rämen d. 25 Junii 1812.

K. Bror! Förlåt att jag ej från Örebro besvarade ditt sista Bref som jag der emottog. Men Riksdagsnyheter har du säkrare och snarare från din Far och andra bekanta; och jag var dessutom nog sysselsatt med att springa från morgon till afton. Några dar var jag äfven med Berselius ute på Falkenå hos Lagerhjelm.

Jag lemnade Svea, halfsålad och klacklappad, till din Far, som syntes vara temligen nöjd med förändringarna, åtminstone mera än jag. Det är nu blott fråga om några ord som skulle ändras; och jag vill gerna, så vidt mitt auctorliga samvete möjligtvis kan tillåta, göra Academien till viljes. I allmänhet taladt så fann jag vida mera tolerans än jag vågat hoppas. Ganska mycket af det anmärkta, som jag ej kunnat eller velat ändra, får stå qvar. Din Far är jag ganska mycket förbunden för många mundtliga och välgrundade anmärkningar. Men härom talar man ej gerna för Sonen.

Jag träffade Geijer blott en förmiddag, då vi naturligtvis söpo oss fulla. Du känner förmodel. redan af honom sjelf huru det gick med det omtalta förslaget till Svenska Historien. Jag ger dock ej ännu saken förlorad. Tvertom lofvade mig både din Far och Rosenstein att på allt sätt understödja saken; men de trodde, som äfven kan vara rätt, att ingen ting väsendtligt kan göras häri, innan Geijer utgifvit något egenteligen i denna sak. Jag har skrifvit honom till härom. Det är olyckligt, att man vid dylika företag sällan får någon uppmuntran, förrän man i det närmaste kan umbära den, det vill säga, då man är bekant och ens duglighet är afgjord. Emedlertid är nu frågan om något annat för Geijer, som kunde vara en förberedelse till något vigtigare. Saken är neml. den, att Engeström, dagen före min afresa, skickade bud på mig och bad mig skrifva till Erik Gustaf och fråga honom, om han ville bli Informator för Prins Oscar. Det var, som jag lätt märkte, en blott förflugen idé af honom, hvarom han ingenting nämt för KronPrinsen; men det kunde möjligtvis bli allvar utaf. Le Moine lär ej vara rätt passande för sin syssla och vill dessutom tillbaka till Frankrike. Tandström skall ha varit föreslagen, men, Gud vet hvarför, ej blifvit antagen. Jag har redan skrifvit till Geijer och bedt honom svara Engeström, men ännu ej fått hans svar. För min del tycker jag att han ej borde afslå anbudet. Besinna blott att all hans litteraira verksamhet (som dessutom ändå kunde ega rum) är ett intet i jemförelse med det goda, han på denna post kunde verka! Gossen skall ha goda anlag, men som äro på vägen att genom en oriktig uppfostran bortfuskas. Dessutom komme Geijer härigenom förmodel. snart i en oberoende belägenhet, som är ett nödvändigt vilkor för att kunna arbeta med lust och glädje. Emedlertid fruktar jag högeligen, att han rent af afslår alltsammans. Det är väl, som sagdt är, ännu ett blott löst

förslag; men det kunde ändå löna mödan att försöka. Engeström har verkel. höga tankar om hans skicklighet, och jag är öfvertygad att han för honom gör hvad han efter sitt sätt kan göra. För öfrigt har jag ej nämnt något härom för någon utom Heykenskjöld och nu dig. Du förstår lätt att saken bör hållas tyst. Icke en gång för Erik Gustaf bör du yttra något härom, förr än vi få se dels hans egen tanka, dels huruvida vederbörande göra något allvar af saken. Jag är icke rätt säker derpå; ty jag känner något de Högas gunstiga löften. —

Wallmark, Wahlström, Wallin med flere vittra män träffade jag naturligtvis i Örebro. Den sednare i synnerhet förkunnade mig att Idunesarne samt och synnerligen anses för Polyfemister, och Iduna såsom en blott utgrening af den så kallade nya Secten. Hvad Geijer anginge, så ansåge han honom redan för förtappad, men om mig hade han ännu det hopp att jag möjligtvis kunde återföras från mina villovägar. För att nu tvätta mig ren från den skamfläcken att anses höra till ett sådant parti, var hans blygsamma proposition den att jag i Iduna skulle formerligen afsvärja mig djefvulen och allt hans väsende och högtideligen förklara att jag ej stode i något slags förhållande till kättarna, dem jag högeligen afskydde etc. etc. Jag svarade naturligtvis härpå, att jag ej var utgifvare af Iduna, och att en sådan declaration följaktel. der ej tillkom mig; att ingen förnuftig menniska kunde finna något Polyfemisteri i Iduna; att ingen Polyfemist el. Phosphorist vore eller blefve intagen i Göthiska Förbundet; att hvad Geijer och mig anginge, vi verkeligen trodde att Polyfemisterna lätteligen kunde ha rätt i många af sina principer, ehuru vi i öfrigt ej kunna gilla deras polemik; att man borde lemna hvar menniska, som ej vill ta parti, frihet att slippa det; att vår neutralitet i annat fall lätt kunde bli en beväpnad m. m. Nå,

kära Bror, hvad synes dig om Propositionen? Att den kommer från Wallmark, derom är jag nästan öfvertygad, men Wallin hade jag tilltrodt liberalare tänkesätt.

Jag läste i Örebro Dillners svar på Recensionen af Axel och Wallborg. Jag hade önskat att det varit litet höfligare. I stridskrifter bör man sticka med udden, men aldrig slå med skaftet. Dock det är bagatell.

Prins Gustaf tycker jag, uppriktigt sagt, intet om. Jag vill ej tala om versificationen, som är den ömkeligaste jag påminner mig ha sett. Men der är intet Geni i det hela, ingen sannolikhet hvarken i caracterer el. situationer Huru illa motiveradt är icke t. ex. Boris Godenoffs hastiga misstroende till Gustaf, i synnerhet efter sådana tjenster, som han nyss gjort honom, och på så lösa anledningar! Huru vill man förklara Axinias uppförande mot Golowzin, då hon kysser honom och lofvar så vackra saker? Är det falskhet, lättsinnighet el. coquetteri? I ingen af händelserna står det tillsammans med hennes öfriga caracter. Hvad gör Gustafs Mor i Pjesen, eller på hvad sätt griper hon in i handlingen? Hvarför dödar sig Gustaf, om icke för att sluta piecen? Det hade dock varit så många andra utvägar möjliga för honom. Den enda caracter, som något attacherat mig, är Aldonzas, som ändå är litet bitter och spansk. Hammarsköld kan vara en kunnig karl; men Poët blir han aldrig. Det kan vara berömligt att efter andra Nationers exempel vilja ge vår Dramatiska Litteratur en litet friare anda; men på andra sidan är det alltid olyckligt, när de första försöken i en väg så der misslyckas. Hopen dömmer då att det måtte vara slagets fel hvad som endast är Författarens och blir degouterad för alla följande försök i samma väg. — Starkodder hade jag till låns på några timmar och fick blott som hastigast genomögna den; kan således ej fälla något decisift yttrande. Jag fruktar dock att Oehlenschläger

med allt sitt Geni går baklänges. Åtminstone har jag ännu ej sett någon af hans Tragedier som kunna jemföras med Hakon Jarl, hans första. —

Men mitt bref blir allt för långt. Skrif mig till någon gång i sommar, äfven om du reser till Ramsjöholm. Jag är här till slutet af Augusti. Helsa vänner och bekanta och glöm ej din vän

T—r.

Bränn opp mitt Bref. Jag ber dig derom en gång för alla. —

*

Till J. Adlerbeth. 34.

Lund d. 11 Okt. 1812·

Förlåt, Bror Rolf, att jag så länge dröjt med att skrifva dig till; men resor, min nya syssla och andra omständigheter ha hindrat mig. Jag skickar med denna dagens post till Geijer en Tragedie af Ling, Agne, som i dessa dar utkommit. Om vederbörande, det vill säga Du och Geijer så finna för godt, så är Ling villig att låta den utgöra 4:de häftet af Iduna, i hvilken händelse ett nytt Titelblad får tryckas. Jag hoppas, att Ni med första härom öfverläggen och låter mig veta Ert beslut. Hvad mig angår, så är jag för god vän med Författaren att kunna afstyrka det, och om du så vill för god vän af Iduna att tillstyrka. Jag förbehåller mig likväl uttryckeligen, att på detta mitt individuella omdöme alldeles intet afseende måtte göras. En omständighet får jag blott nämna, neml. att, om ett nytt Häfte nödvändigt skall ges ut vid Jul, jag ej dertill kan

lemna annat än småsaker. Jag har mer att göra än jag hinner med här vid Academien, och det kan ej, får ej uppskjutas. Men kunde det dröja med nästa häfte till Februari el. Mars, så att jag finge Julferierna på mig, så vore det en annan sak. Tänk på den saken och säg mig din tanka.

Nå, hvad lycka har Tredje Häftet gjort? Här nere finnes det ej i Bokhandeln. Laga derför, att det skickas ner, då afsigten väl ändå är att det skall säljas. Påminn äfven Geijer om sitt löfte att recensera Gylfe. Ling ligger beständigt öfver mig härom.

Från Sjöborg kan jag helsa dig. Jag hör, att han träffat dig i sommar. Af honom är ej mycket att vänta för Iduna, då han som vi andra är för lat. Helsa vördsammast din Far, och fråga när Svea skall tryckas. Jag vill skicka in ett renskrifvet exemplar, med några små ändringar, i anledning af hans sednaste anmärkningar. Låt mig äfven för ro skull veta, om i år något dugligt i vers el. prosa blifvit inlemnadt till Sv. Academien. Jag har, på Göthisk tro, alldeles inga Jern i den elden, ehuru jag en tid tänkte derpå; men det intresserar mig ändå alltid att veta.

Geijer lofvade mig i somras att få se hans Sång öfver Gyllenborg. Jag vet, att Du har den. Var derför god och skicka mig den. Du skall få den åter med omgående post och ingen kristen själ utom jag skall få se den.

Hvad synes dig om Wallmarks svar mot Geijer? Det gläder mig verkel. att kriget nu är förklaradt. Ehuru fredälskande jag är, så tror jag dock ej, att jag försummar första tillfälle att deltaga deri. Har du hört, om det blir någon ting af med den påtänkta Tidningen för Vettenskap och Konst?

Låt mig för öfrigt veta, hvad märkvärdigt passerar i den litteraira verlden, huru FörbundsBröderna lefva o. s. v.

Helsa Orvar Odd, Harald, Gaute, Styrbjörn, Starkodder, Skoglar etc. och glöm ej

redlige
Bodvar Bjarke.

Hej!

*

Till J. Adlerbeth. 35.

Lund d. 17 Dec. 1812.

K. bror! Mångfaldiga göromål, Lectioner, Examina, Tentamina och annat dylikt djefvulstyg ha hindrat mig från att skrifva. Du kan alltså häraf äfven sluta att jag ej haft tid att tänka på vår dotter Iduna och hennes utstyrning för nästa år. Jag har redan förut omnämnt, att jag ej kunde lemna annat än obetydligt dertill, liksom sist. Men som jag alldeles icke haft tid att tänka härpå, så kan jag ej heller förr än fram i Januari el. Februari skicka något. Anse ej detta såsom något bevis på mindre intresse för saken. Det blir deri vid det gamla; och med Guds hjelp skall Iduna väl ännu bibehålla sig, i hvad som möjligtvis kan ankomma på mig. Men då vi ej förbundit oss till några vissa häften för året, så hoppas jag vederbörande ej kunna ha något emot, om min ringa skärf för denna gången kommer något sent. Jag har haft och har till en del ännu göromål, som ej kunnat uppskjutas; men under Ferierna hoppas jag kunna göra något för den goda saken. Att för öfrigt ej blott stycken af Göthiskt innehåll, utan äfven andra Poëmer kunna ingå i Iduna, derom kommo Geijer och jag redan i somras öfverens, och jag hoppas du ej har något deremot. Man bör, såvidt man kan, undvika enformighet och ha afseende på tidens anda, så vidt den möjligtvis låter förena sig med det gemen-

samma syftemålet för vårt företag. Äfven anser jag för nyttigt, om GranskningsComittén komme att utgöras endast af dig och Geijer. Många kockar laga dålig soppa, i synnerhet om de ej gått i lära på sin sak. Geijer har väl vidare sagt dig mina tankar häri. Låt mig nu veta hvad Ni har för nästa häfte att påräkna. För detta och nästföljande kan jag, som sagdt är, ej lemna annat än småsaker; men till nästa Jul, då jag har sommaren ledig förut, hoppas jag kunna prestera något väsentligare. Tredje häftet är ännu ej kommit i Bokhandeln här. —

Hvem är det som i år tagit priserna i Sv. Academien? I fall de belönta skrifterna äro på något sätt intressanta (ämnena tyckes åtminstone lofva det) så besvär jag dig att skicka mig dem. Hvad afskrifningen kan kosta betalar jag gerna. Kunde jag på samma gång få Geijers och Franzéns Psalmer, så vore det äfven väl. Postporto är en bagatell som jag gerna ersätter. Jag reser under julen till Köpenhamn, hvarifrån jag då hoppas kunna lemna dig någon underrättelse. Helsa din Far vördsammast. På Svea har jag ej tänkt, då förmodligen ingen tryckning blir af så hastigt. Holmbergsson, Sjöborg, Ling be helsa dig. Helsa Myhrmännerna, Lewin, Uggla, Heykensköld m. fl. och skrif med görligaste första till Din

Göthiske Vän
Tegnér.

Hasteln.

Hvad synes dig om Agne? Har något nytt i Poët-verlden kommit ut? Känner Du Schlegel och Fru Staël, och hur tycker Du om dem?

*

Till L. A. Ekmarck. 36.

Lund d. 24 December 1812.

Kära bror! För all vänskap under vårt sista vistande i Örebro äfvensom för ditt bref tackar jag dig uppriktigt. Ursäkta att jag ej förr svarat derpå. Terminen är nyligen slutad, och den har gifvit åtminstone mig nog att syssla. Hvad din begäran angår, så hoppas jag du ej tar illa opp att jag ej kan uppfylla den. Det obetydliga jag skrifver och det ännu obetydligare deraf jag kan låta trycka tillhör Iduna, enligt äldre förbindelser. Jag vet väl, att jag dermed ej gör någon tjenst; men man måste uppfylla sina löften. Hvad Krigssången angår, så finner du sjelf lätteligen oskickligheten af att i närvarande omständigheter låta omtrycka den. Ty hvad äro våra tidningar och vår politik annat än ett ryskt Te Deum? En poetisk kalender bör som en annan kalender passa för året. Ett stycke som ej andas annat än kärlek för vårt land och hat för vildarne, kan ej passa deri. Vårt motto för närvarande tyckes vara: lefve kosackerna! Jag önskar de ropande mycken lycka och blyges inom mig sjelf, att jag nånsin med stolthet kunnat tänka att jag tillhörde svenska nationen. Det var en feberyra, hvarför jag nu dagligen får kylande pulver.

Jag tackar för underrättelserna om Westin och beklagar, att jag är så litet kännare i dylika saker. Det är alltså blott som oinvigd jag yttrar den tanke, att t. ex. Gud Fader ej kan vara något ämne för den plastiska konsten. Det rent gudomliga ingår ej i någon konstform. Egentligen föreställer konsten i min tanke, i synnerhet den plastiska, aldrig det religiösa, utan blott dess sinliga bild, det mytiska; alltså icke en Gud, men väl gudar och gudamenniskor.

Jag åberopar mig härvid t. ex. på Adams skapelse af Michelangelo, hvaraf jag händelsevis har ett kopparstick för mig. Månne Gud Faders bild deri verkligen svarar mot sin idé? Är det rent religiösa kapabelt af sinlig form? Ha vi med det oändliga någon annan beröringspunkt än tron? Jag vet icke detta; jag frågar blott dem som veta det.

Från Köpenhamn har man skrifvit mig att man dit väntar Schlegel och fru Staël. Jag hoppas alltså att der få se dem, om jag, som jag tänkt, reser öfver under ferierna. Den vackra fröken törs jag ej se på, i synnerhet nu sedan jag blifvit prest. —

Helsa uppriktigt Lagerhjelm, den hederlige Hartmansdorff och andra bekanta. I synnerhet Berzelius, den intressantaste vetenskapskarl jag känner. Ursäkta för öfrigt mitt slarfviga bref. Det är julafton, och jag måste in och leka med mina små. Agardh ber helsa.

Din oföränderlige vän
Tegnér.

P. S. Ville du någon gång hedra mig med några literära underrättelser från Stockholm, så gjorde du mig ett stort nöje. Adlerbeth, min ende literäre korrespondent, är så trög att skrifva. Är det möjligt hvad man här säger, att Granberg vunnit stora priset i Svenska Academien i år? Lundblad ber helsa dig.

*

37. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 15 Jan. 1813.

K. Bror! Jag skickar detta Bref med Ling, som i dag jemte sin Fru reser till Stockholm, i afsigt att söka sig in

vid Carlberg. Jag ber dig alltså på det högsta, att så väl för min som hans skuld visa honom all den höflighet Du möjligtvis kan. I synnerhet hoppas jag, att Du gör honom bekant med de förnämsta af FörbundsBröderna. Kunde äfven hans sjuka Fru i något hus, t. ex. i C. Fredriks, få något umgänge, så skedde honom dermed en stor tjenst. — Han blir blott 14 dar i Stockholm. Om under denna tid någon stämma inträffade, så vore det visserligen för honom angenämt att på en gång träffa alla Bröderna. Jag är öfvertygad att Du visar honom de små tjenster som för en främmande äro af så stor vigt. Låt ej heller afskräcka dig af om han i början i umgänget förefaller dig litet underlig. Han är ändå med sina små besynnerligheter en i botten redlig man och ett hufvud fullt af kraft och låga. Skulle du genom din Hr Far kunna vara honom till någon tjenst i hans speculationer, så vore det så mycket bättre. —

Af min Köpenhamnsresa blef ingen ting i anseende till svårigheten att komma öfver under en sådan vinter. Jag får väl uppskjuta härmed till Påsken.

I nästa månad skall jag väl skicka Er några bagateller, som jag kan hopskrapa. Men annat än lappri kan det verkel. ej bli. Skulle icke Eric Gustaf kunna lemna oss några rim? Påminn honom åtminstone om sitt löfte att recensera Gylfe. Det vore skam, om det längre skulle uppskjutas.

Nästa gång skall jag skrifva utförligare. Helsa nu Göthiskt alla Bröderna och glöm ej bort Din

redlige Vän
Tegnér.

*

38. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 28 Febr. 1813.

Redelige Bror! Jag skickar dig här några stycken för Idunas fjerde Häfte. Jag inser ganska väl att de flesta deraf ha föga värde; men derför skickar jag också flere, för att kunna välja de minst dåliga. Jag behöfver ej påminna dig om, att en sträng granskning är nödvändig. Den som ej har mod att för Idunas framgång uppoffra sin egen lilla egenkärlek, den har redan de facto söndrat sig från vårt förbund; och jag hoppas, att du ej vill räkna mig bland dessa. Hvad tryckningen angår så får jag be dig tillse att ej inuti verserna så många ord onödigtvis få stor begynnelsebokstaf, som jag ser ha skett i tredje häftet. Det är en ovana af mig att ofta sätta stor initialbokstaf, der det ej behöfs, som du vid genomseendet torde vara god och rätta.

Jag tackar dig på det högsta för den verkel. Göthiska vänskap och biträde du visat vår redlige Ling. När du skrifver mig till, så nämn äfven några ord om hans sak. Det är visserligen en stor förlust för oss, om vi mista honom; men hans vilkor kunna här omöjligen bli sådana, att han dermed kan ha sin bergning.

Recensionen i Litterat.Journalen öfver Agne är väl det uslaste mischmasch, som någonsin blifvit satt i tryckssvärta. Hvad som är verkeliga fel i arbetet är ej med ett ord vidrördt; men deremot småsaker utan ringaste betydenhet upptagna och fullständigt genomhäcklade. Önskeligt vore att Geijer ville uppfylla sitt löfte och i Iduna recensera åtminstone Gylfe till en början. Det är en skam att vår Tidning som likväl väsendtel. skulle sysselsätta sig

med det Nordiska, ej vill fästa någon uppmärksamhet på ett sådant stycke som med alla sina bristfälligheter ändå är eget i sitt slag och ett bland de märkvärdigaste fenomener i vår nyare litteratur.

Vet du hvem som skrifvit Silfvertonen? Den var rätt qvick, tyckte jag, ehuru kanske här och der orättvis. Låt mig veta hvad de öfversända psalmerna kostat och helsa Afzelius och tacka honom för exemplaren af Iduna. Dig sjelf tackar jag på det högsta för Vaulunder. Öfversättningen, som jag jemfört med originalet, är förträfflig i mitt tycke genom sin ledighet och originalets riktigt träffade Sagton.

Den nya Litteraturtidningen tycker jag artar sig rätt väl. Vet du hvem som skrifvit Recensionen öfver psalmerna? Hammarskölds öfversigt öfver Danska Litteraturen är likväl ofta alltför ensidig, i synnerhet hvad Oehlenschläger angår.

Helsa Geijer och de öfriga Bröderna. När kunna vi vänta något af hans Historia? Förmäl min vördnad för din Far och glöm ej din

redlige vän
T—r.

Ling ber helsa tusendfaldt.

*

Till J. Adlerbeth. 39.

Lund d. 30 Maj 1813.

K. Bror! Jag skickar härhos ett bref till Professor Engeström hvilket han hos dig afhämtar. Han gör en mineralogisk resa åt Bergslagerna men kommer väl att uppehålla

sig någon tid i Stockholm. Han har uppdrag från oss alla att genom sina relationer till Excell. Engeström verka hvad han kan i den sak hvarom Ling sednast skref dig till. Kan Du äfven göra något härtill, så tjenar Du derigenom en redlig man, en verkelig Göth, som redan härigenom hör till vårt förbund, ehuru ceremonierna saknas. I Engeström skall Du finna en pålitlig och älskvärd menniska, ärlig som pröfvadt guld och god som Balder. Jag önskar att Ni måtte bli närmare bekanta. Blif för öfrigt ej ledsen öfver att vi så ofta anlita dig. Du står på en punct der Du kan uträtta mer än vi andra; och så länge vi ej be dig om något ovärdigt (och det göra vi väl neppeligen) är jag viss på att du tjenar oss med nöje. — Tack för ditt bref. Det är godt och riktigt, att ej allt hvad jag skickade tryckes. Jag ville endast be för Prestvigningen och kanske Bifrost, och afsäger mig för öfrigt all domsrätt, den jag helt och hållet afstår åt dig och Geijer. Det är nödvändigt att vid sådana tillfällen vara sträng, så framt ej Iduna skall alldeles förfalla. Det vore en ömklighet att härvid göra afseende på medarbetarnes egenkärlek; hvad mig angår är det åtminstone onödigt. — En krigssång ville jag gerna skrifva; men vi ha ju ej ännu något krig, som man vet af; och mot de arma Danskarna kan jag verkeligen ej skrifva något. Det är en olycklig Nation, som visserligen ej på länge gjort oss något mot. Kunna vi med våld ta Norge, så är det utan tvifvel nyttigt, men en dylik eröfring från en värnlös Nation besjunger väl svårligen någon ärlig man. När kriget en gång vänder sig mot arffienden, då vill jag skrifva.

I Köpenhamn var jag 14 dar under Påsken och hade tillfälle att dels förnya gamla litterära bekantskaper, dels formerade nya. Baggesen träffade jag för första gången. Han är ett qvickt och lefvande hufvud med en mångfaldig bildning. Hans poëtiska anlag äro väl stora, men synas

mig dock sakna sjelfständighet. Hela hans poëtiska bana är nästan ej annat än ett beständigt vacklande mellan skiljaktiga former, ett slags Barometer på tidens poetiska bildning. Andra delen af hans Rimbreve utkomma i dessa dar. Han har äfven diktat nyligen ett Ode: Das neue Alexandersfest, Alexander dem Grösseren gewidmet. Med Oehlenschläger ligger han beständigt i fejd. Denne sednare skrifver på en ny Tragedie Hugo von Rheinsberg. Hans Comedier, Kanariefuglen och Ærlighed varer længst, äro, så vidt jag förstår, alldeles misslyckade. Han har der fallit alldeles utom sin sfer, som jag också ärligt sade honom. För det Tragiska åter är han väl det första nu lefvande hufvud i Europa, sedan Schiller är död. Nyerup arbetar på en fortsättning af Wormius, och bad helsa dig. En högst märkvärdig bok är Grundtvigs Verdens Krönike, den jag recommenderar dig att läsa. Mannen är ett geni, som förlorat förståndet. Wedel Simonssons afhandlingar öfver National-Historien äro äfven intressanta. Molbechs Ditmarskerkrig berömmes i Danmark mera än jag tycker det förtjenar. Han har i Köpenhamn utspridt Hammarskölds öfversigt öfver Danska Litteraturen, som efter vanligheten är ensidig och illiberal, och hvarmed alla partier i Danmark voro missnöjda. Schack Staffeldt träffade jag också, och ingenting föreföll Danskarna så löjligt, som att H. uppsatt honom vid sidan af Oehlenschläger. Härför har han förmodligen att tacka sin anhängighet till en viss poetisk schola, hvars stiftare riktigt nog hade mycket genie, men hvars fleste anhängare äro i det poetiska fullkomliga nulliteter, om jag annars ej är allt för blind. Jag har med glädje hört, att Atterbom börjat öfvergifva Karbunkelpoesien och vänder sig till något bättre, än att ansa ett träd, som ingen rot har, — Ett af tidens tecken är förbjudandet af Wallmarks Journal, som här berättas för säkert. Jag önskade blott

att det skett af andra grunder, än dem man här uppgifver. Helsa Geijer och låt mig veta om han har någon utsigt att bli Professor som man sagt skulle söka Grekiska Prof. i fall Knös går till den orientaliska. Ling och Holmbergsson be helsa hjertligast. Låt mig höra af dig med första och allt litterärt nytt som kan passera.

Din redlige
Bodvar Bjarke.

Hasteln.

*

40. Till E. G. Geijer.

Lund d. 10 Juni 1813.

Kära Geijer! Jag tackar för ditt bref, som framkom i Söndags; men jag var då ute i mina Församlingar och predikade, och kunde alltså ej svara med den dagens post. Och gläder mig hjerteligen att du tagit notis om mina stycken och att i Iduna intet införes som är utan förtjenst; ty derpå beror naturligtvis ej blott Skriftens anseende, utan hvad mera är, framgången af den goda saken. Hvad de föreslagna ändringarna angår så gillar jag alldeles de två, neml. att man i Prestvigningen sätter *genljuda* ur hans bröst för *slå an* etc., och att Bifrost må kallas *den gamle Hedningen*. Du har alldeles rätt uti att den förra titeln står i intet sammanhang med styckets innehåll. Hvad deremot förändringen i Skaldens morgonpsalm angår, så kan jag ej vara af samma tanka som Du. Det är sant, den omtalte strofen har mycken fullständighet, och ändringen vore lätt, men mig synes just denna omständighet, detta sammandrag af fjerde bönen här vara på sitt ställe och passande med psalmtoner. Det är möjligt att jag bedrar mig; men efter

min känsla, hvarför jag ej kan göra mig full reda, skulle en ändring här mera skada än gagna. Saken är i alla fall en bagatell. — Hvad sentimentalismen angår och den dystra åsigten af verlden, så tror jag nästan du har rätt. Men månne detta är individuellt för mig, eller ligger det ej snarare i sakens natur? Är icke all vår moderna poësi, ifrån Dante ner till Schiller, en sorgklädd Engel, en lång suck öfver lifvets förlorade glädje. Harmonien mellan natur och menniska är nu en gång för alla genom hela riktningen af vår bildning upphäfven. De gamles fria och glada blick öfver verlden, är riktad införe, ner i afgrunden af vårt eget hjerta. Icke en Aeolsharpa, utan en luta spelad i natten, är merendels vår poësi. Några sköna undantag såsom Göthes, bevisa intet häremot, och måste, tänker jag, bli utan efterföljd. Att jag i allmänhet skulle gå för mycket ut på effect är väl möjligt. Jag är häröfver, äfvensom i allmänhet öfver hela mitt poetiska Treiben ännu ej ense med mig sjelf, och blir det förmodel. ej heller. Bäst gjorde jag väl att lägga ner handteringen, hvari jag fruktansvärdt aldrig drifver det till någon fullkomlighet. Emedlertid tackar jag dig af hjertat för dina anmärkningar och behöfver väl ej försäkra dig att sådana från din hand alltid äro mig kärkomna. —

Jag couverterar detta bref till Rolfr, i fall du skulle vara rest, och underrättar honom om förändringarna. Lycka till ditt historiska företag. Helsa alla bekanta i Vermland. Gud vet när jag nu kommer dit. Ling reser om 8 dar. Han och min hustru be helsa dig mycket. Helsa äfven Kamrern, din Far och fästmö m. fl. och glöm ej bort

Din
redlige Vän
T—r.

*

41. Till E. C. d'Albedyhll, född Wrangel.

Högvälborna Fru Grefvinna!

Jag har härmed den äran att återsända Gefion. Att det ej skett förr, dertill hoppas jag hafva giltiga skäl. En Gudinna, som man fått i sitt våld släpper man icke så lätt. Man undersöker och betraktar ju längre ju heldre. Poëter i synnerhet, äfven om de äro christna prester, äro och förblifva likväl i detta hänseende allt för hedniska.

Fru Grefvinnan har gjort mig den äran att begära mina anmärkningar öfver Gefion. En anmärkare spelar vanligen en slät rôle. Han kommer efter arbetet liksom en lista på Tryckfelen. Blott det felaktiga eller åtminstone hvad som synes honom sådant, kan han anmärka. Jag anför detta för att urskulda, om jag med förbigående af allt som är skönt i Poëmet såsom anmärkare i synnerhet fäster mig vid hvad jag anser mindre lyckadt.

Ämnet för Gefion är hämtadt ur de gamla Nordiska Sagorna och till sin natur romantiskt. Jag tviflar på att Hexametern för ett sådant ämne kan vara passande. Denna versart, med sin enformiga högtidlighet, med sin hoppande tact, är och blir en fremling i vårt språk. Vore det annorlunda, hvarför skulle den först genom imitation från de gamla språken vara införd? Ty hvarje språk måste ha sina egna bestämda rhythmiska former, liksom hvarje organisk kropp sig sjelf lemnad utvicklar sig på sitt eget sätt och antar en egen bildning. Det är också märkvärdigt att Språken vid sin första odling (som vanligen är poëtisk)

genast framvisat och stadgat dessa rhythmiska former t. ex. Italienskan med sin sköna, sinnrika mångfald, Franskan med sin torra, tröskande enformighet, och Engelskan med sin spänstiga elasticitet som är för hård nästan för hvarje form och springer sönder, lik härdadt stål. För de Göthiska Språken ge Sagorna, och äldre Tyska Dikter, t. ex. Lied der Niebelungen versformer. Alla moderna språk som ej ha el. kunna ha de gamlas bestämda prosodie ha derför antagit rimmet, dels såsom ett surrogat för metern dels äfven af andra orsaker grundade i språkens lynne och den moderna poesiens väsende. Den moderna Hexametern, en liflös vålnad af den gamla, är en Tysk uppfinning, stridande mot språkets genie och tilläfventyrs endast tjenlig i öfversättningar från de gamle eller i sådana originaler som i ton och anda imitera det antiqua som t. ex. Voss' Louise el. Goethes Herman. I ett modernt poëm deremot (och all nuvarande poësie borde vara modern, då poësie ej kan vara annat än organet af tiden idealiserad, ett solglas som i en punkt samlar strålarna af den sol som lyser för dagen, hvaremot den bästa prosa är simpelt fönsterglas) i ett modernt poëm deremot äro, efter min tanka, äfven de moderna versformerna på sitt ställe, just derför att både innehåll och språk äro eller borde vara moderna Det skulle kunna invändas att versformen i ett poëm är likgiltig. Jag bekänner uppriktigt att detta ej är min tanka. Ty är icke mellan form och ämne i poësien samma förhållande som mellan kropp och själ? Födas de ej på en gång, verka de ej ömsesidigt på hvarannan. Framgår ej idén om hvart poëm färdig och fullrustad liksom Minerva ur Jupiters hufvud? Man försöke blott att omstöpa ett verkeligt poëm i en annan versform. Det måste bli ett af två: — ett annat eller ett misslyckadt.

Gefion är ett berättande Poëm, och den egentliga Handlingen deri är Gudinnans sändande till Nordens odling.

Att denna odling börjar med Norge såsom vildast är väl ej historiskt rigtigt, då som bekant är Norges historia, i synnerhet Helgelands, går längst tillbaka af all Nordisk; men i poëtiskt hänseende är detta af föga vigt. Betänkligare synes det mig att Thuler, som representerar Norges inbyggare, först af Gefion skulle ha lärt sig Eldens bruk. Så vilda äro få vildar, att de ej känna elden; i synnerhet Thuler, som redan hade en hydda, förstod att gå på jagt o. s. v. I Sverge åter undervisar Gefion om åkerbruket. På Seland gör hon det samma, alltså ingen ting nytt. Planen synes mig härigenom sakna den rundning och fullständighet, det inom sig sjelf slutna och fulländade som i arbeten af detta slag utgöra en hufvudförtjenst. Skulle ej denna brist lätt nog kunna afhjelpas? Nemligen, ämnet är Nordens bildning från Barbari till Stat. En sådan bildning har vanligtvis tre grader. Vildens första steg är vanligen till jagt och fiske, derifrån till Boskapsskötsel och slutligen till åkerbruk hvarmed först Staten är fullbordad. Om alltså Gefion i första Sången sändes till Norge och lärde dess ännu alldeles vilda inbyggare hvad som är nödvändigt för fiske och jagt; och hon i den andra lärde Gylfe boskapsskötsel, hvarvid fabeln om Gefions oxar lätteligen kunde finna sin plats; och slutligen i Tredje Sången på det bortförda Seland införde åkerbruket, och dermed en fulländad Statsförfattning (hvartill äfven höra försvarsmedel och hvarvid den lyckligt inventerade dikten om Muren kunde användas); — jag tror att genom en sådan förändring planen skulle vinna både i consequens, åskådlighet och bestämd syftning. Härigenom komme väl första sången att sammansmälta med den andra; men jag tror att dervid mer vunnes än förlorades. Ty första Sången är nu utan synnerlig handling; den är en vacker stillastående källa, ej som ämnet fordrar, en framsorlande ström. De många beskrifningarna deri t. ex. den öfver Brages horn, äro med

all sin förtjenst likväl blott yppiga utvexter, vackra hors d'oeuvres som utan skada för det hela åtminstone kunde förkortas.

Jag inser visserligen att denna föreslagna ändring i planen äfven kan ha sina betänkligheter, hvaribland i synnerhet den att en sådan plan ännu som förut supponerar en märklig olikhet i gradationer af odling, de Nordiska folken emellan, hvarför man i sanning ej har någon historisk grund och knappast någon annan; men detta fel ligger i hufvudidén och kan ej utan dess totala förändring undvikas. Bibehålles åter plan och sångernas indelning oförändrad, så vågar jag vid Tredje Sången göra 2:e anmärkningar. Den första rörer Gefions undervisning i malnings, mältnings och byggningskonsten. Jag tviflar icke att dessa ämnen, liksom andra husliga förrättningar, äro i stånd af en poëtisk behandling. De gamla och deras imitatörer bland de nyare öfvertyga oss derom. Men den antiqua poësien var också, just genom denna detaljerade fullständighet, detta idealiserande af den yttre, sinnliga naturen (hvilket man med en schol-term kallar objectivitet) väsendteligen skilld från vår moderna, som i sin yttersta rot är sentimental, är riktad på det inre allena, och lefver af känslor och betraktelser, som Cameleonten af vind och väder. Härföre syns mig också i fråga varande ställe ej rätt väl placeradt och mindre harmonierande med styckets öfriga ton. Sen man dessutom lärt åkerbruket, så följer väl brygden såsom lättfunnen tillämpning af sig sjelf. — Den andra anmärkningen rörer Gefions motif att bortföra Seland, som endast tyckes vara en förargelse öfver Gylfes tillämnade caresser. Jag tviflar först och främst på att en Gudinna, om hon annars är något mensklig, kan upptaga dylikt så illa; i Sturlesons trovärdiga berättelse om saken är Gefion ej på långt när så grym; — och för det andra — hvilket här är hufvudsaken — ger denna

dikt utseende af tillfällighet och slump åt detta hufvudmoment i handlingen, som väl svårligen står att förena med konstens allmänna fordringar. Ty det tyckes följa att om Gylfe hade haft ett kallare Temperament eller ett mindre rus, så skulle Seland ännu i dag ha legat i Uppland. Sagan uppger som bekant helt andra anledningar, och dess hänvisningar torde ej vara att förakta.

Hvad versificationen angår så har jag redan förut haft äran yttra min tanka om Hexametern. Den är i detta fall en Romersk Tunique på en Nordisk Gudinna. Helst önskade jag alltså om den kunde lemna rum för ett mera passande rimmadt versslag, men förutser att detta fordrar en fullkomlig omarbetning af det hela, visserligen besvärlig, men utan tvifvel också belönande. Bibehålles åter Hexametern så fordrar den en sträng revision; ty sådan den nu förekommer, är den på många ställen felaktig. En sådan revision kan naturligtvis endast af författarinnan sjelf med framgång företas; och i denna händelse får jag till studerande recommendera Adlerbeths företal till sin Æneis, den bästa afhandling jag känner i vår förvirrade och obestämda Metrik. Hvad Regnér (framför sina Metriska öfversättningar) och Palmblad (i Phosphoros) skrifvit i detta ämne är dels mindre användbart, dels mindre fattligt utan kännedom af forntidens metriska Systemer. —

Slutligen får jag anhålla att Fru Grefvinnan behagade anse dessa anmärkningar endast för hvad de äro, flygtigt framkastade underställningar, individuella tycken af en Dilettant. På samma gång får jag äfven i synnerhet be om förlåtelse för mitt allt för långa och tråkiga bref. Vid oss Academici låder alltid pedantismen mer eller mindre; ej en gång med Gud eller med Fruntimmer kunna vi tala utan i — eller åtminstone efter — System.

Jag ber om min Compliment för Herr Baron Albedyhll

och framhärdar, oaktadt all billig jalousie de metier, med vördnad och utmärktaste högaktning

Fru Grefvinnans
ödmjukaste Tjenare
Esaias Tegnér.

Lund d. 15 Julii 1813.

*

Till J. Adlerbeth. 42.

Lund d. 6 Oktober 1813.

Käraste Bror Rolfr!

Jag tackar dig för ditt bref och för det uppriktiga deltagande Du visat i Lindfors angelägenhet, som nu ändteligen fått sin Fullmakt. Vi skola en af dagarna göra som Ni gjorde på English Tavern.

Hvad KrigsSången angår, så har jag redan sagt dig, att jag ej kan eller vill skrifva någon, förr än vi segrat öfver Ryssarne, eller fått Norge. Den som inbillar sig att Europa befrias af Ryssar & Consorter, eller att Cossakernas framgång är en fördel för Sverge, har kanske rätt, men med mig tänker han väldigt olika. I hat till Barbarerna är jag född och uppfödd, och hoppas äfven att, oförvillad af moderna sofismer, dö deruti. Min tanka är att den Nation som låter uppoffra sig, just derigenom bevisar att hon är värd att uppoffras; att mången Generation ej kan bättre användas än att fylla löpgravar med, och att Verldsandens stora representanter väl kunna gå under, utan att likväl det hvardagliga, platta, den gamla ordningen idislande, derigenom lyfter sig. Dock, i politik vilja vi ej disputera. — Af Iduna

har jag ännu ingen ting sett. Vi få den väl med tiden, till sommaren om ej förr.

I dessa dar sättes förslaget upp till DomProstsysslan. Jag tror ej att Wåhlin, som endast är Extraordinarie Professor, kan få förslaget. Vi hoppas alla att han ej må nämnas utom förslag, och att Excellensen Engeström ej kan önska det. Mig är saken likgiltig; men ingen af de Sökande är mindre meriterad än Wåhlin.

Tack för dina helsningar med Crusenstolpe. Kommer Du nästa sommar till Ramsjöholm så kan Du väl göra en Tour hit ner. Jag kan omöjligen komma till Stockholm, och skulle dock så gerna en gång ännu få träffa den redlige Rolf. Helsa Ling att jag nu visserligen med allra första skall skrifva honom till. Helsa äfven EGustaf, Thorgny, Starkodd och de andra Bröderna från din

redlige
Bodvar Bjarke.

Min vördnad för din Far och T. Rosenstein.

Hvad synes dig om Parodien öfver Svea? Den skall vara af en KöpmansBokhållare i Göteborg vid namn Råberg.

*

43. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 28 Oktober 1813.

Många tacksägelser, k. Rolfr, för Exemplaret af Iduna. Din afhandling om Bjarmaland är både lärd och intressant. Jag skall vidare genomläsa den för att så vidt jag förmår, jemföra den med källorna. Framställningssättet är enkelt och som jag tycker rent historiskt, sådant som vi

finna det i de bättre Sagorna. Solarliod har hög poëtisk förtjenst, men öfversättningen hade väl på flere ställen kunnat vara ledigare. Af Geijers Poëmer tycker jag i synnerhet om Wilhelm Schwerin och Bröderna Ramsay. Majbetraktelserna, i synnerhet n:r I & IV, förekomma mig något uttänjda. Der ligger dock för begge endast en enkel bild till grund, väl poëtiskt utmålad, men dock allt för vidlyftigt. Det är en blomma som bor i ett slott. Krigssången är vacker, dock snarare en ton ur flöjten än Trumpetten. Hvad mina egna stycken angår, så voro väl Noterna till Hedningen ej synnerligen nödvändiga. Jag hoppas, att vi nu mera kunna anse det allmännaste af Nordiska Mythologien, neml. namn och yttre former, för temmeligen allmänt bekanta. Versen: I häfderna, höga minnen etc. måste vara förändrad, ty nu har den ju alls ingen meter. Det skall bli artigt att se hvad LitteraturTidningen säger om oss. Jag väntar mig en duktig lexa. Åtminstone måtte Hammarsköld vara mig gramse, då han i sina Studier, der han talar om Iduna, alldeles ej nämner mig, men väl Afzelius. Saken är mig naturligtvis likgiltig och skall ej hindra mig att göra honom all rättvisa. Med LitteraturTidningen är jag i det hela rätt nöjd, och önskar att den måtte kunna fortfara. —

Tack äfven för de 9 rdrna. Jag ville gerna för nu och framtiden skänka dem till Sällskapets Bibliothek, så vida det ej anses för ohöfligt. Var derför god och låt mig veta detta. — Hvad nästa Häfte angår, så har jag föga tid att skrifva under Termin; men efter Julen skall jag väl klåpa ihop något. Mera härom framdeles.

Förslaget till DomProstsysslan är nu uppsatt. Hylander, Lundblad och Hagberg ha i nämnd ordning förslaget. Wåhlin är således utesluten, efter min tanka med fullkomligt skäl då han ej är annat än Adjunct. Han lär klaga

emedlertid. Det skulle vara förargeligt om han vunne. Han är en platt Historiker och förmodl. ännu sämre Theolog.

Af Sjöborg är ingen ting att vänta hvarken för Iduna el. något annat. Han är till kropp och själ enerverad och ständigt sjuk. Det är skada på ett godt hufvud, ett verkeligt genie i sina välmaktsdagar.

Helsa Ling tusendfaldt. När jag fått läsa hans Gymnastiska förslag, skall jag skrifva honom till ett långt bref. Helsa emedlertid honom och hans Fru, Erik Gustaf, Thorgny, Lewin samt andra af de äkta FörbundsBröderna, och ursäkta det vanliga slarfvet hos

Din Vän
T—r.

Förmäl min vördnad för din Far och Rosenstein.

44. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 3 Mars 1814.

Min redelige Rolf! Du kan ha skäl att vara missnöjd med min långa tystnad; men den har dock visserligen ej haft någon sådan anledning, som du tyckes förmoda. Hvad orsak skulle jag äga att vara missnöjd med dig? Jag hoppas, att vi för lifstiden äro vänner och tro med oryggelig styrka på hvarandras ärlighet. Icke heller har jag företagit mig att efter förmåga understödja Iduna, för att nu, af en blott nyck, upphöra dermed. Hvad jag en gång sagt håller jag gerna, så länge det är mig möjligt. Hvad som ligger till grund för Iduna är stort och ädelt; och jag hoppas ingen

skall förebrå mig, att jag för något sådant fattat ett blott flyktigt intresse. Om också dess former kunna eller böra förändras — och jag skall ärligt säga min tanka, i fall det inträffar — så återstår likväl alltid grundidén, fast och oföränderlig. Iduna föryngrade Gudarna; den tid kan komma, då hon äfven bör föryngra sig sjelf och framgå under en annan gestalt. Men ännu är ej tid att tänka derpå.

Jag skickar dig här ett poëm för 5:te Häftet. Det var egentel. skrifvet för Iduna; men då här varit så stora högtidligheter för freden och jag af Consistorium Acad. anmodades att skrifva något deröfver, så lät jag här trycka Nore. Den utdelades endast till Academistaten och kommer ej i någon Bokhandel. Således kan den gerna tryckas som obekant i Iduna, så vida nemligen du och öfrige vederbörande anse den värdig ett rum deri, hvaröfver jag afsäger mig all domsrätt. I händelse den införes så torde du vara god rätta ett tryckfel på sista sidan, neml. *lungt* för lugnt. Äfven behöfver den ingen annan Titel än simpelt Nore, och min vanliga signatur i slutet. Några, men helt korta noter, t. ex. att Odens öga är solen, Freyas tårar guld, Gefions, Herthas ö, Seland, om Starkotters tre par armar o. s. v., kunde du äfven tillägga, i fall du tror det behöfvas. Att jag ingen ting nämnt om senare tiders politiska händelser, det har skett af den anledning att jag tror, att man ej bör påminna ett ädelt folk att det blifvit eröfradt el. såldt. Kronprinsen har jag ej heller nämnt, af skäl som Du bör gissa. — Men nog härom.

Att jag för denna gång skickar så litet, dertill måste jag nu säga dig orsaken. Jag har haft den ledsammaste jul och ferier man nånsin kan tänka sig. Min Hustru och alla mina barn ha legat i messling. Min ena flicka har hållit på att bli blind och är ännu ej på långt när utom fara. Lägg härtill husliga bekymmer af oeconomiska skäl, då här är en fullkom-

lig penningbrist, jag ej kan sälja min säd (det enda hvaraf jag skall lefva) och dessutom genom min nya gårdhandel är invecklad i vidlyftiga affärer. Jag hoppas derför att du och öfrige FörbundsBröder ursäkta att jag denna gång är fattig för Iduna som för mig sjelf. Låt emedlertid ej tryckningen uppskjutas. Om jag kan så skall jag väl skicka några andra småsaker, men derpå är ej värdt att vänta, ty jag kan ingen ting lofva med säkerhet. I alla fall kunna de komma i ett annat häfte.

Nå hvad vet man i Sthlm om Norge? Här kringflyga tusendtals motsägande rykten derom. Jag tror dock ej att Norrmännen kunna åsyfta något annat med sina hotelser än att få föreskrifva föreningens vilkor. Öfvertygad är jag också att Sverges makt, åtminstone för denna generation, ej ökas derigenom. Men händelsen är i alla fall herrlig. Man sår icke för våren utan för hösten. . . .

Kan du göra något för Stenström som söker Wernamo så gör. Det är en ärans man. Ling talar väl vidare med dig härom. Helsa honom att jag skref senast och att han väl kunde höra af sig. Med hans förändringar i första sången — det enda jag sett — är jag ganska nöjd. Hans lofsång öfver Gylfe är dock nu mera ett verkeligt mästerstycke. — Helsa Bosi att jag skall skrifva honom till, så snart Engeström, som väntas i dessa dar, kommer åter.

För öfrigt helsar du alla Bröderna och andra vänner och gynnare som ännu ej alldeles glömt mig. Skrif mig också till så snart du kan och räkna ej för noga med din

redlige Bror
Tegnér.

*

Till B. Myhrman. 45.

Lund d. 13 Mars 1814.

K. Bror!

Du gissar mitt ärende så snart du ser ett bref från mig, hvilket annars ej — jag vet ej genom hvilkens skuld — hör till dagens nyheter. Jag hade fullt och fast föresatt mig att aldrig påminna dig om vår lilla liquid; ty jag vet att tiderna äro svåra, och hvad som är ännu värre, jag vet det af egen erfarenhet. Jag är efter vanligheten i klena omständigheter, och den säd jag kunde afyttra vill ingen köpa, i synnerhet nu sedan de Norrska Speculationerna tyckas vilja misslyckas både för Regering och köpmän. Genom min gårdhandel och mitt depensifva hushåll har jag också många stora utgifter. Du kan vara öfvertygad att jag ej velat besvära dig så länge ännu någon annan utväg var möjlig. I forna dar hade kanske förhållandet varit tvertom, men derom vilja vi ej tala. Låt mig derföre veta om Du i slutet af Maj eller sednast i början af Juni kan skicka mig min andel af arrendet. Jag har den 10 Juni en utbetalning, som icke kan uppskjutas och måste derföre vara omtänkt att på alla sätt skaffa pengar.

Jag tackar dig på det högsta för din godhet mot lilla Göthilda, den jag hoppas få ned i sommar, ehuru jag sjelf visserligen ej kan komma till Wermland. Här i huset är tillståndet efter vanligheten sjukligt och Emma som legat allt sen jul är nu sämre än förr, och får förmodeligen frossan.

Nå, hvad synes om vår skarpsinniga politik och dess lysande resultater? Här ha vi emedlertid firat Freden med pomp och ståt, och, som jag fruktar, ätit opp Norge innan

vi ha fått det. Vi hade äfven Illumination och Transparenter, dumma och lögnaktiga som trots någon Bulletin. Jag ville ej vara sämre än de andra och hade äfven min som här följer in effigie. Ett poem af mig, men som lyckligtvis stadnar vid Carl August, medföljer äfven. Ty när man vill vara höflig mot höga vederbörande, så tiger man. — Här gå för öfrigt allehanda rykten om kriget och Napoleon. En ganska officiell berättelse försäkrade här om dagen att han var afskjuten tvers på, af en kanonkula; men sednare underrättelser vilja påstå att han åter växt tillhopa.

Helsa tusendfaldt till min Svärmor och lilla Thilda.

Din
Bror och Svåger
Tegnér.

Fast vi intet correspondera, emottager Du väl en egenhändig helsning från Din ömma Syster

Anna.

*

46. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 5 Maj 1814.

Min k. Bror! Examina, Tentamina, Disputationer och annan förberedande uselhet till en annan uselhet, Promotion kallad, hafva upptagit och upptaga ännu min tid, så att jag ej förr haft tillfälle att tacka dig för ditt Bref. Det gläder mig att Nore åtminstone ej af alla ogillas. Ett bref från Franzén härom har äfven gifvit mig samma tillfredsställelse. Hans och Geijers och ditt omdöme uppväga, som jag hoppas, sjelfva Hammarskölds & Consorters, samt öfriga

ignobile vulgus. Jag gör visserligen dermed ej pretension på någon stor poëtisk förtjenst, men ville blott, om möjligt, motväga den tankan att jag, som Poët, skulle vara ursinnig derför att jag vill ha min egen ton och föraktar så väl det tyska som det franska aperiet af själ och hjerta. Hvad din anmärkning angående »Fragment» vidkommer, så erkänner jag gerna dess riktighet. Ehuru ordet »halft» ej passar deremot fullkomligt, så må du dock gerna förändra versen sålunda: »för hvarje halft är stunden etc.» Anmärkningen deremot emot Titeln synes mig både riktig och oriktig, allt som man tar det. Det är väl sant att Nore egentel. innehåller ett tal af Svea till Nore; men den sednare är likväl ämnet och det andra måtte väl förstås af sig sjelf. I annat fall borde Svea ha hetat: Till Svea, Vikingen: Målning af Vikingens lif o. s. v. Härtill kommer äfven att stycket, publiceradt vid en academisk högtidlighet, blifvit bekant under detta namn, och det skulle se underligt ut om man sedermera ändrade det. Jag tror alltså, att vi göra bäst att häri låta bero vid det gamla. Noter torde också vara onödiga, när man rätt besinnar saken. Ty det kan dock aldrig vara Poëtens skyldighet, utan Scholmästarens, att undervisa dem som ingen ting veta. Hvarför jag ej nämnt Prinsen, är för vidlyftigt att nu omtala. Jag hoppas, att sista politiska händelser gifvit dig goda upplysningar. Tror du verkeligen, att de förnuftigare kunna hädanefter tro på Europas återställda jemvigt, kunna gläda sig öfver den absoluta uselhetens seger öfver kraften och Geniet, eller att tidens hvälfningar icke snart med hela sin styggelse skola drabba oss och våra söner, åtminstone oss Svenskar; — så har jag verkeligen ingen ting att säga dig. Men härom få vi framdeles disputera, sedan det nemligen, som nu mera, är för sent.

Var god och låt mig veta huruvida den Profession i Greifswald (jag tror det är den physiska) som sökes af Adj.

Kullberg härstädes, ännu är bortgifven. Han har första rummet och de fleste meriterna. Men kanske sysslan ej mera kommer att bortgifvas af Svenska Regeringen. Härom äfven som om Kullbergs apparancer hoppas jag af din vänskap att du med möjligaste första underrättar mig. Får jag framdeles lof att till dig öfversända Stenströms ansökan till Arrie och Hököping regala Pastoral? Af Ling får du närmare underrättelser om mannen, den jag på förhand recommenderar i din åtanka. Han kommer kanske till Stockholm i sommar.

Tillståndet i mitt hus är sjukligt och dåligt efter vanligheten. Jag har många bekymmer, men också Gudilof vana att fördraga dem. Helsa Ling, Geijer, Lewin, Uggla och öfriga Bröder, samt fru Geijer (som jag ej känner) från hennes och min härvarande Cousin Lena Lisa Lagerlöf. Förmäl dessutom min vördnad för din Far och Rosenstein och förglöm ej

din redlige Vän
T—.

*

47. Till A. M. Tegnér, född Seidelius.

Lund d. 20 Mars 1815.

Min huldaste Mor!

Jag tackar Mamma på det högsta för sitt bref och gläder mig af hjertat att deraf finna Mammas ståndaktighet i vår olycka. Det finnes också i sanning ingen ting förnuftigare än att i dylika fall underkasta sig Försynens obegripliga vilja; men dock fordras ett starkt sinne att kunna göra det utan knot.

Hvad försäljandet af Ingerirud angår, så vet jag icke hvad jag skall säga derom. Visserligen kunde Egendomen genom arrende försämras, och om någon af slägten skulle bibehålla den, så blefve det en dryg lösen, i synnerhet då de omyndige alla äro i så tryckande behof att de ej utan sin skada kunna lemna några goda villkor. Men på andra sidan så tyckes för närvarande tidpunkten till egendomsförsäljning ej vara inne. Man tror allmänt att vid nuvarande Riksdag någon betydlig förändring förestår i vårt ruinerade penningsystem; och tills detta blifvit afgjordt är väl bättre att ha jorden, som ändå föder oss alla, än en penningsumma hvars värde med hvar dag förändras. Jag tror derföre att det blir bäst att åtminstone vänta till dess Riksdagen är förbi och vi med säkerhet känna resultatet af Ständernas visa öfverläggningar. Efter allt utseende kommer valeuren af våra pengar att nedsättas, och man skulle då på en för-tidig handel kunna förlora betydligt. Egendomens värde kan jag ej afgöra då jag ej känner priserna deruppe; 10 à 12,000 rdr tyckes annars vara en vacker summa. Då jag kommer opp i sommar få vi väl samtlige lägga våra hufvuden hop, och söka att fatta det lämpligaste och fördelaktigaste beslut.

Jag hoppas att erhålla permission, så att jag efter Pingst kan resa härifrån tillika med min Svärmor, då jag vid slutet af Maj kunde vara på Silbodahl, dit jag först vill ställa min kosa. Ty att först resa till Näset och sedan till Silbodahl blir för mig som i alla fall måste åt Carlstad och Philipstad, en stor krok. Bäst vore derföre om Mamma vid denna tiden kunde vara hos Lidén, då vi sedermera derifrån alla kunde följas åt till Näset. Vid nerresan hoppas jag i alla fall komma samma väg tillbaka. Men skulle min ansökan om permission afslås hos kungen, så kan jag ej komma härifrån förr än vid Midsommar. Härom skall jag i alla fall i tide underrätta. Af Barnen kan jag ej medtaga någon, utan hoppas jag

Lena Lisa är så god under min frånvaro och blir dem i Mors ställe.

Sädespriserna äro här oerhördt låga. Man ger för Rågen blott 9, för Kornet 6, och för Hafren 3 rdr rgs. Det är ej lätt att slå sig igenom i dylika tider. Också hör man ej annat än concourser och olyckor.

Anna och Barnen må väl och be helsa hjerteligast. Äfven min Svärmor, som dock längtar tillbaka till Wermland. Mina rentepengar 10 rdr banco följa härjemte. Jag menar att det var vid denna tiden jag förr plägade skicka dem.

Från Carlstad väntar jag med första underrättelse om Boupptecknigen.

Helsa tusenfaldt alla slägtingar och vänner i hemorten äfven A. L. Whålstedt, i fall hon som jag hoppas nu är på Ingerirud, från

Mammas
lydigste Son
Es. Tegnér.

P. S. I händelse Gubben Ifvarsson skulle dö snart, och Morbror Bengt ej kan få förslaget, så har jag börjat speculera på Kila. Om det, som jag vill minnas, är i första class kan ej förslaget nekas mig, och Bönderna torde då äfven för Slägtskapen bli mig gynsamma. Men jag fruktar att Pastoratet ej är så stort att jag der kan lefva för alltid; ty när man en gång kommer på landet, så måste man bereda sig på att lefva och dö der. —

*

48. Till J. F. Lundblad.

Rämen d. 6 Augusti 1815.

Käraste Bror Fredrik.

Tack för all redlig vänskap och godhet som du mig visat, och äfven för ditt sednaste bref från Helsingborg. Att jag icke efter löfte skref dig till och öfversände det andra, det kom sig deraf att jag från Lund blef underrättad att affären var slutad — till din fördel. Detta sednare är min verkeliga tanka. C— kan vara en hyggelig flicka; men det är med Hustrur som med stulna pengar: man har dem aldrig utan oro. Du är dessutom ännu allt för ung att tänka på giftermål. Äktenskapet är ett så vigtigt steg att man bör besinna sig derpå, om icke så länge man lefver, åtminstone tills man stadgat sin lycka och sjelfbestånd.

Till Stockholm kommer jag icke denna gång ehuru roligt det hade kunnat vara för mig. Jag hoppas att träffa Excell. Engeström i Carlstad, då jag förmodar att han är Konungen följaktig till Norge. Jag ville gerna tacka honom för Ebersteins befordran. Han visade mig den artigheten att infordra mitt råd i saken — nemligen för att icke följa det. Detta och mycket annat ha bestämt mig att öfvergifva Academien, så snart jag kan få ett drägeligt Pastorat. Jag ber dig derför på det högsta att låta mig veta så snart något större Pastorat blir ledigt, som är regalt; ty jag har föresatt mig att söka oupphörligt.

I Politiken är nu ej värdt att tala el. skrifva. Det stora Sorgespelet i Söder, uppfördt af Harlequiner, under det Dumheten på parterren klappar händerna, det är mig en styggelse hvarifrån både jag och hvar redlig man måste

med afsky vända bort sina ögon. O! vårt olyckliga Fädernesland!

Vid slutet af månaden hoppas jag åter vara i Skåne. Jag har nästan hela sommaren varit krasslig, förmodligen af en förkylning som jag ådrog mig på sjöarna i Norge.

Min Svärmor och Hustru be helsa dig. Glöm ej bort din

oföränderlige Vän
T—.

*

49. Till N. von Rosenstein.

Välborne Herr Landshöfding, Statssecreterare och Commendeur af Kongl. NordstjerneOrden!

Såsom sökande till Fellingsbro Pastorat i Westerås Stift vågar jag härmedelst på förhand recommendera mig i Herr Landshöfdingens gynnande åtanka. De utmärkta prof af ynnest som Herr Landshöfdingen vid flere tillfällen behagat visa mig hoppas jag skola tillvinna mig ursäkt för denna tilltagsenhet. Mina löningsvillkor vid Lunds Academie äro för närvarande sådana att jag omöjligen med hustru och barn kan äga nödtorftig bergning; och mitt hopp för framtiden deladt af 8 lönlösa Professorer inom samma verk är en osäker och vidtutseende Lönexpectans. Af det medelmåttiga PrebendePastorat som jag innehar afgå årligen $^2/_3$ af inkomsterna till AcademiCassan, Vederlag och Comminister. Att dessutom på en gång vara Pastor och Academicus öfverstiger vida mina krafter, och har för mig åtminstone, den obehagliga följden att jag ej riktigt är någotdera. Den academiska banan har äfven, helst i våra tider, mera Törnen än Lagrar. Det är dessutom obehagligt att genom

ett så långt afstånd vara skild från sin hemort, från vänner och slägtingar. Allt detta har deciderat mig att söka mig från Academien och i en ringare krets finna bröd och lugn. Jag vet att jag, äfven som prest, endast kan räkna obetydliga meriter. Men det är naturligt att man i en belägenhet, som min, försöker allt. Fellingsbro Pastorat känner jag i öfrigt icke; men dess belägenhet midtemellan Stockholm och Wermeland, är för mig i många afseenden interessant. Mina blifvande medsökande kan jag ännu icke känna, och således blott i allmänhet recommendera mig bland mängden med det glada hopp att Herr Landshöfdingen för mig icke ännu förgätit sin fordna godhet.

Skulle Herr Landshöfdingen behaga att hedra mig med några ord till svar, så är min adress på Lund, dit jag nu reser.

Professor Franzén, hos hvilken jag vistats några dagar, ber om sin vördnad.

Framhärdar med djup vördnad och tacksamhet

Välborne Herr Landshöfdingen och Commendeurens

ödmjukaste tjenare

Esaias Tegnér.

Kumla d. 28 Aug. 1815.

*

Till L. v. Engeström. 50.

[Titel.]

För det Bref, hvarmed Eders Excellence behagat hedra mig, och de gynnande tänkesätt Ers Excellence deri behagat yttra, får jag aflägga min vördsammaste och ödmjukaste tacksägelse. Det skulle för mig vara en stor tillfridsställelse om jag i någon mån kunnat bidraga till

Academiens nytta och anseende; men i denna händelse synes det mig hårdt, om just denna omständighet, som borde tala till min förmån, skulle bli ett skäl emot min befordran. Jag kan omöjligen vara nog egenkär för att anse mig på något sätt omistelig för Academien. Om jag kan göra anspråk på någon förtjenst, så är det sannerligen i en helt annan krets än den academiska. Det är min fullkomliga och oskrymtade öfvertygelse att här i Lund finnas flere hvilka äfven så väl som jag, och bättre, kunna förestå den mig nådigst anförtrodde Profession. Hvad litterair verksamhet angår, så tror jag med tillförsigt att, i hvad som ligger inom min sfer, jag skulle kunna göra mera som Prest på landet än som Academicus. Jag hoppas derföre, att Ers Excellens nådigst ursäktar att jag ingalunda kan afstå från min föresats att söka Fellingsbro, utan tvertom å nyo, på det ifrigaste och ömmaste, anhåller om Eders Excellences gynnande förord dervid. Jag erkänner, med djupaste tacksamhet, hvad Eders Excellence redan för mig behagat göra. Jag är också öfvertygad att min befordran vid detta tillfälle ensamt beror på Ers Excellence. Skulle Ers Excellence vilja lemna sitt verk ofulländadt, och undandraga sig att genom ett ord hos Konungen sätta en man, den Ers Excellence tilltror någon förmåga, i tillfälle att utöfva den, fri från näringsomsorger och tryckande bekymmer? Under behof och nöd förvissna alla högre anlag, äfven hos den bästa. Det är utan tvifvel godt att förtjente männer fästas vid Academierna; men om tillfälliga omständigheter ej tillåta dem att der finna sin bergning, så är det äfven godt om de, som gagnande vexter, omsättas i en jordmån som kan nära dem, och der deras frukter, under en längre sommar, en mera värmande sol, böra bli rikare. De, äfvensom allmänheten, minnas ändå alltid den plantschola hvarifrån de utgått, och glömma ej heller den välgörande hand, som

vårdat deras början och sörjt för deras fortkomst på det sätt som varit henne möjligt.

Nådigste Herre! Min och min familjs välfärd beror nu, som förr, endast på Ers Excellences ynnest. Det gagnar ej Academien att mitt namn står qvar på LectionsCatalogen; men jag vågar tro att det i någon mån kunde gagna litteraturen och Eders Excellences ära om jag, på hvad ställe som helst en pupill af Eders Excellences ädelmod, kunde, fri för tryckande bekymmer, följa min böjelse och arbeta för hvad jag anser vara rätt i konst och vettenskap. Det är en stor olycka i dessa förbistringens och det litteraira vanvettets tider, att de som med kraft och allvar skulle kunna sätta sig deremot, måste åt Staten och enskilta omsorger uppoffra sin bästa tid och förmåga. Jag hörer väl icke egentligen till de förstnämnde, men så mycket mera till de sednare. Det skulle vara mig högst obehagligt om nöden tvingade mig att, för dagligt bröd, söka ett consistorielt Pastorat i mitt eget stift, och följakteligen ha någon annan än Ers Excellence att tacka för min bergning. —

Framhärdar med djupaste vördnad

Ers Excellences
allerödmjukaste
tjenare
Esaias Tegnér.

Lund d. 1 October 1815.

*

Till J. Adlerbeth. 51.

Lund d. 16 October 1815.

Kste Bror! Många tacksägelser för ditt bref och de underrättelser du meddelat mig. Jag har i anledning deraf skrif-

vit till Wetterstedt, och Blom, gn hvilken jag hoppas kunna vinna Excell. Flemings förord. Som alldeles obekant kunde jag ej directe adressera mig till den sednare. Äfven har jag i saken skrifvit till ÄrkeBiskopen, ehuru jag förmodar att hans inflytande ej är så synnerligt. Men till Ecxell. Rosenblad har jag ingen canal. Hans härvarande slägtingar vill jag ogerna anlita. Månne ej Landshöfd. Rosenstein ville tala till honom härom. Du kunde vid tillfälle alltid få fram den saken för Gubben. Flere Ledamöter finnas äfven i StatsRådet till hvilka jag ej kan skrifva, såsom Cederström, Mörner, och Gud vet hvad de alla heta; men jag förmodar att de ej lägga sig synnerligen i dylika befordringar. Tror du emedlertid att det kunde vara af någon verkan att skrifva framdeles antingen till dem eller någon annan, så var god och låt mig veta det. Så litet hopp jag än gör mig, vill jag dock icke gerna veta mig ha försummat något å min sida. I hufvudsaken förlitar jag mig på din redliga vänskap, öfvertygad att du uträttar hvad som är möjligt.

FältmätningsOfficerarna ha varit här inne några dagar då jag lärde känna Tersner, som syntes mig vara en bra karl. Men kronan af dem alla är dock E. A. Kjellin, med hvilken vi drucko rätt Göthiskt tillsammans. Han reste nu till Wermland, och kommer till Er vid Jul. Det är en förtreffelig pojke . . .

Från E. G. Geijer har jag haft bref; men om våra olika tänkesätt i hvarjehanda är naturligtvis ej fråga. I sig sjelf tjente det också till ingen ting; ty ingendera af oss lär kunna göra anspråk på att omvända den andra. Hos en man som Geijer respecterar jag allt äfven hvad jag efter min öfvertygelse måste anse som orätt, ja, skadligt. Det kommer dessutom ingalunda an på ett visst System, utan på den kraft, hvarmed man fattar det, och sättet, hvarpå man i Vetenskap el. konst framställer det. Geijer är som Författare en eminent

mska, trodde han också på Swedenborg eller Cabbala. Men det olyckliga ligger deruti, att de andra vilja skyla sin nakethet under hans fikonlöf, och åberopa auktoriteter som ej äro gjorda för dem. Om du kände den studerande och skrifvande allmogen både här och i Upsala så skulle du mindre förundra dig öfver mina tänkesätt. — Dock — hvad som är godt i begges våra åsigter och företag, det fiska nog minnets Svanor opp ur Tidens grumliga flod; det andra måste förr eller sednare sjunka till botten. —

I Januari månad skulle jag väl kanske, utan synnerlig depense, kunna komma opp till Stockholm, i fall du tror, jag dermed någonting uträttade i avseende på min ansökan. Men årstiden är obehaglig och otjenlig för min helsa. Jag reser således ej, så framt du ej anser det såsom nödvändigt. Förr än efter Jul behöfver jag väl icke uppskicka min ansökning? . . .

Helsa Olof att jag skall skrifva honom till med första. Helsa äfven öfriga vänner och bekanta, och glöm ej bort

Din redlige Vän
T—.

Framför min vördnad för din Far och Landshöfd. Rosenstein.

Sjöborg är nu här. Hvad synes dig om hans Nomenclatur. — I dessa dar utkommer första delen af Lindfors Sv. & Lat. Lexikon, ett Herculisverk. Agardh skall utge ett Bibliothek för ReseBeskrifningar, och Fred. Lundblad blir Förläggare.

*

52. Till J. F. Lundblad.

Lund d. 2 November 1815.

Kste Bror! — — — Ack, kste Bror, om jag finge Fellingsbro! Der skulle då bli ett englalif. Två el. 3 gånger om året kunde jag vara i Stholm, du äfven så ofta hos mig. Här i Lund går den ena efter den andra af mina bekanta bort. Rättnu är jag en fremling in Patria. Nya bekantskaper kan jag ej formera nu mera. Allt blir dödt och öde, och Studenterna med hvar dag dummare. Således härifrån. — Någon annan Comisionair än Adlerbeth behöfver jag väl icke. Han ligger flitigt åt Rosenstein, och sätter derign denna maskin i tillbörlig rörelse.

Till nyheter hörer att Heurlin blifvit utnämnd Gymnasii Adjunct i Wexiö, och förmodligen blir Lector efter Lamér. Han skall gifta sig nästa jul ett år till. Men i afton skola vi hos honom supa oss fulla, Adjuncturen till ära . . .

Kommer jag, som jag förmodar till Sthlm efter julen, så får jag ju bo hos dig? Jag skall leſva ganska anständigt.

B. M. Bolmeer är redan i Berlin. Han reste för 12 vickor sedan. Alla dina vänner be helsa. Kan du hos någon lägga ett godt ord till för mig rörande min ansökan, så glöm ej

Din
Vän
[*T*—.]

*

53. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 5. November 1915.

Tusende tacksägelser, min Heders Bror, för ditt sista vänskapsfulla bref, och allt besvär som Du för min skuld

gör dig. Kunde man blott räkna på att Excellensen Engeström med allvar ville intressera sig för mig så vore väl något att hoppas af hans förord. Från ErkeBiskopen har jag haft bref, hvari han lofvar att göra hvad han kan, men säger tillika, uppriktigt, att det ej är betydligt. Från Just. Råd. Blom och HofCanc. Wetterstedt har jag ännu ej haft svar.

Hvad min omtalta resa till Stockholm angår, så fruktar jag endast att det blir något för tidigt att resa opp i Januarii; ty förslaget lärer ej hinna vara oppe före Februarii el. Mars. Men under denna tiden kan jag ej komma från Academien, utan särskilt permission, som jag fruktar säge besynnerligt ut att begära för en sådan afsigt. Emedlertid refererar jag mig häri vidare till Dig, och skall tänka på saken. Min ansökan skall jag skicka, så snart jag hunnit få mina Betyg och allegater i ordning.

Ursäkta min mångordighet i detta ämne. Saken är för mig af yttersta vigt. Med hustru och Barn måste man i tid tänka på en oberoende ställning; och begäret att komma dig och mina öfriga vänner och slägtingar i Stholm något närmare, har också en betydlig del i det intresse jag fäster vid denna ansökning och dess utgång.

Ekenstam är ännu ej hemkommen, och jag har hört att han icke väntas före våren. Sjöborg lär bli här till Julen, då han åter beger sig till Stockholm. Emedlertid sade han mig att detta ej ännu vore bestämdt fullkomligen.

En Mag. Bruzelius, som du kanske hört omtalas af Ling, har uppsändt en Beskrifning öfver Antiquiteter, dem han sjelf till större delen funnit här i Skåne. Han önskade att få den införd i Iduna; men sådant ankommer naturligtvis på pröfning. En svårighet härvid är att med afhandlingen måste förenas en gravur, som väl torde bli kostsam och dessutom ej så hastigt färdig som nästa Häfte. Mannen har

i öfrigt mycken förtjenst och är en ifrig älskare af vår Nordiska forntid. Af Ling får du närmare underrättelser.

Framför min tacksamma vördnad för din Hr Far och Landsh. Rosenstein, och helsa alla Bröderna med ett dundrande Hej från din

redlige Vän
Bodvar Bjarke.

*

54. Till J. F. Lundblad.

Lund d. 19 December 1815.

Kste Bror! — — — Jag söker med all möjlig kraft Fellingsbro, och ämnar mig äfven, af denna orsak, till Stockholm när tid blir . . . Pastoratet bortges nog icke förr än i April och således är det väl tids nog för mig att resa i Mars. Men härom vidare framdeles.

Jag har vidare äfven att svara dig på ett förslag, som du i bref till Agardh gjort rörande en LitteraturTidning från Lund. Härom få vi talas vid omständligare, när vi träffas; i förbigående vill jag endast nämna, att jag väl på ena sidan ej kan annat än göra rättvisa åt det nit, hvarmed du vill uppoffra dig för litteraturen och den goda saken; men på andra sidan har företaget äfven sina stora betänkligheter. Först och främst bör en LitteraturTidning alltid utgå från hufvudstaden, som är Nationens brännpunkt och hvarest endast ett sådant företag kan bära sig i merkantilt hänseende. För det andra, i fall något sådant började från Lund, så vore det falsk modesti, om jag nekade att man i allmänhet toge mig för hufvudman. Men om jag, som jag hoppas, kommer härifrån, så upphörde naturligtvis min

befattning, åtminstone all verksammare dervid; och att börja något som man ej kan fortsätta och genomdrifva, är mig vidrigt. Jag vill icke neka — och du känner det förut — att det är min afsigt att så vidt hos mig står hämna förnuftet, förtrampa den Tyska ormsens säd och rädda från dårhuset landets ungdom; men just derföre önskar jag en plan som kan souteneras i längden, skulle jag äfven deri spela en subordinerad rôle. Med ett ord, jag vill försöka det yttersta att förmå alla vederbörande utan undantag till en gemensam korsfärd mot Hund-Turken och åter eröfra den heliga grafven der nu, några år bortåt, allt sundt förnuft i Norden hvilat. Misslyckas det så vet jag nog hvad jag för min enskilta del har att göra: men emedlertid vill jag ej binda mig händerna genom andra liaisoner, som i längden ej kunde underhållas, och äfven knappast vore svarande mot det stora ändamålet. Vore frågan endast om rangstriden mell. Lund och Upsala, så vore saken helt annan; men här är frågan om striden mellan ljus och mörker, mellan den moderna Jesuitismen i konst och vettenskap på ena sidan, och Nordens vett och kraft på den andra, med ett ord, striden mellan Tyskarna och förnuftet, mellan hvad som hör till tiden och hvad som hör till evigheten. I en sådan strid får man ej förhasta sig, utan noga calculera både kraft och motstånd, så att segern, om den vinnes, är utan lyckträff, och nederlaget utan vanära. —

Men, som sagdt är, härom vidare då vi träffas.

Härifrån ingen ting nytt af någon betydenhet. Att Faculteten vägrat RostócksMagistern Schlyter att presidera, och att denne deröfver klagat, känner du väl redan. Agardh har nu specimenerat för pastoralexamen. Stecksén för professionen. — Om du kan, så skicka mig de omtalta pengarna ju förr ju häldre. Vid Nyåret behöfvas de bäst. — Alla vännerna helsa dig, bland dem äfv. O. Bolmeer, hv.

ligger sjuk här i staden af hemorrhoider. Bengt Magnus har skrifvit från Berlin. Heurlin reser om en månad. Lemna hosföljande till Gustaf Myhrman, och glöm ej

din redlige Vän
T—.

*

55. Till C. G. af Leopold.

Välborne Herr CancelliRåd och Commendeur af Kongl. Nordstjerne-Orden!

Förlåt, att jag, ehuru mindre bekant, likväl vågar anhålla hos Herr CancelliRådet om en ynnest. För den Man, som så mycket verkat till ens bildning, hvars namn så ofta genljudat i ens hjerta, bör man ej anse sig alldeles främmande. Bäckarna utgjuta sig i hafvet. Hvarföre skulle jag ej få utgjuta mitt hjerta för Herr CancelliRådet?

Min ställning här vid Academien är i ekonomiskt hänseende högst oangenäm. Utsigterna till en bättre framtid äro äfven osäkra och vidtutseende. Jag söker derföre Fellingsbro Pastorat i Nerike. Man har sagt mig att utgången häraf väsendteligen beror på Excellensen Engeström och Baron Wetterstedt. Den förre har alltid varit min gynnare, och jag erkänner med rörd tacksamhet att jag är honom allt skyldig. Äfven i denna sak har han ädelmodigt lofvat sitt förord. Emedlertid förutser jag farliga medtäflare. Men om Herr CancelliRådet täcktes nämna ett ord till min fördel hos dessa Herrar, så är jag öfvertygad att denna recommendation skulle hos dem vara af mera vigt än hvilken annan som helst. Det är derföre om Snillets förord hos

Makten som jag härmedelst, kanske allt för frimodigt, vågar att bönfalla.

Jag vill för öfrigt ej neka att det icke blott är af ekonomiska skäl som jag längtar härifrån. Jag ville gerna lefva åtminstone i grannskapet af den trakt som sett mig födas, och dö i min barndoms dalar. Jag ville komma närmare till Stockholm och åtminstone ej genom afståndet hindras från att communicera mig någon gång med Männer som i bättre tider grundat vår Litteraturs ära och äfven nu kunde rädda den. Ty är det icke ögonskenligt att den riktning hon tagit, måste, om den ej förändras, föra icke blott sina Heroer (hvilka väl i alla fall hittade vägen) utan äfven hela den uppvexande generationen till Hospitalet? Som lärare vid Academien har jag haft tillfälle att observera den förunderliga hastighet hvarmed detta gift griper omkring sig bland ungdomen, och derigenom måste sprida sig i hela Nationens blodmassa. Skall icke vår Nord inom några år bli en blott resonans-botten för den moderna galenskapen, skola alla ädlare krafter, skola vettenskap och konst ej uttorkas och dö bort under luftpumpen af den absoluta Nullitetsläran; — så är det i sanning nödvändigt att man mot det inbrytande Barbariet vidtar snara och kraftiga medel. Jag är också för min del öfvertygad att det ondas grund ligger djupare än hos några Hammarspikar och recenserande studenter i Upsala, hvilka stå liksom Barnet vid en lotteridragning och med förbundna ögon gripa fraser ur det Tyska lyckohjulet. Ty hvad äro väl dessa copieringsmaskiner annat än blinda verktyg af Tidens förfärliga anda? Upplefva vi icke i våra dagar den rysliga reactionen af en omogen upplysning, mot hvilken man, efter vanligheten, ej vet något annat specificum än stockmörker, hvars principer man deducerar, icke blott som förr, ur Bibeln, utan äfven ur Förnuftet? Se på tidens tecken i söder. Är det

icke skenbarligen medeltidens osaliga vålnad som stiger ur sin graf med dolk och radband, är det icke det yttersta mörkret som kommer och breder sin Jesuitkåpa öfver jorden? Är dagens politik något annat än en översättning af dess metaphysik? Gör den annat än att i gräslig verklighet framställa de idéer det nya Tyska förnuftet yrkat, och dem man allt för lättsinnigt så länge ansett för likgiltiga hjernspöken? Skall denna pest icke även i vårt land rotfästa sig, så är det väl nödvändigt att Nationens bättre hufvuden, med åsidosättande af alla personliga betänkligheter, och utan afseende på tillfällig skiljaktighet i åsigter, förena sig mot den gemensamme fienden. Med löjets lätta trupper allena slår man honom knappast ur fältet. Med slutna leder, med ridderligt allvar, med samlade krafter tror jag att han bör angripas. Ty frågan är icke att oroa utan att utrota honom. Jag tror med ett ord att ett allmänt korståg måste uppbådas mot den nya Hund-Turken, och vill ej gerna lemna det hopp att ett sådant med första måtte börja. Herr CancelliRådets namn vore, i denna händelse, det enda under hvars breda fana vi alla kunde samlas. Jag ville gerna deltaga deri, väl icke som Riddare, men dock som Vapendragare; och för att kunna göra det, önskade jag mig ett sorgfriare lif, och ett mindre afstånd från hufvudstaden, hvarifrån naturligtvis expeditionen skulle utgå.

Jag ber om förlåtelse för mitt allt för långa bref, och framhärdar med sannaste vördnad

Välborne Herr CancelliRådets och Commendeurens

ödmjukaste tjenare

Esaias Tegnér.

Lund d. 6 Januari 1816.

✡

Till C. G. af Leopold. 56.

[Titel.]

För det alltför smickrande bref, hvarmed Herr CancelliRådet behagat hedra mig, får jag härmedelst aflägga min ödmjukaste och vördsammaste tacksägelse. Detta bref hade kunnat sätta min fåfänga på ett hårdt prof, om jag icke visste, att hvarje stor General älskar att uppmuntra soldaten, och då ej räknar så noga med sitt beröm. Min resa till Stockholm torde ännu komma att uppskjutas någon tid, och det är af denna anledning som jag begagnar mig af den frihet Herr CancelliRådets godhet tyckes ha medgifvit, att besvära med ett bref ännu .—

Det gläder mig, och säkert hvarje Svensk man som älskar sitt Fädernesland och dess verkeliga upplysning, det gläder oss alla innerligen att Herr CancelliRådet beslutat

»att sätta stridens hjelm på sina hvita hår»

och kämpa allvarligt mot galenskapen. *Hatt* och *Byxor* har Herr CancelliRådet redan en passant afklädt vederbörrande. Det vore, tänker jag, ej olämpligt om man nu äfven sloge hufvudet af. Ty detta förhållande, då Nattens söner, liksom Nisus och Euryalus i Eneiden, oupphörligen hugga in på de slumrande, kan och bör i sanning ej längre räcka. I sjelfva Tyskland har man behandlat saken allvarsammare och genom en förening mellan de bättre med framgång motarbetat det onda. Äfven ibland oss är ett krig nödvändigt, men det är min tanka, att det bör föras i stort, och efter en mera omfattande plan än hittills. Med enskilta anfall hämnar man enskilt oförrätt; man vinner till äfventyrs *sin* sak, men icke hufvudsaken. En förening till ett gemensamt ändamål mellan alla Nationens bättre huf-

vuden, vare sig i Vettenskap eller Vitterhet, skulle imponera genom sin massa och ej qvarlemna något tvifvel öfver utgången. Och hvarföre skulle en sådan förening vara omöjlig? De fleste af våra stora, äfven våra goda Författare, äro redan personligen förolämpade. De öfriga skola snart bli det, så framt de ej vilja knäböja för den nye Moloch; och de få, som funnit nåd inför hans ögon, äro, som det synes mig, litet generade af denna tvetydiga ära. Det är också ingalunda, så vidt jag kunnat förstå, lusten till ett allvarligt motstånd som fattas hos de fleste, men väl modet att börja, väl en allmän föreningspunkt, ett berömdt namn, som styrde det hela och toge hvarje enskilt under sin sköld. Jag är derföre öfvertygad, att från den stund som Herr CancelliRådet med någon offentlighet yttrade en dylik föresats, det från Torneå till Ystad knappt skulle finnas ett lärdt eller vittert namn af någon slags betydenhet, som ej genast lät teckna sig för det heliga kriget. Åtminstone kan jag bestämdt försäkra att här vid Academien ingen skulle undandraga sig att verka efter förmåga; och jag förmodar att det samma, med få undantag, blefve förhållandet med Upsala-Professorerna, hvilka annars hittills med christligt tålamod låtit nerspotta sig af Studenterna.

På hvad sätt ett dylikt företag borde börjas och utföras, öfverlemnas naturligtvis till Herr CancelliRådets eget mognare ompröfvande. För min del ville jag föreslå en Periodisk Skrift, ungefär efter samma plan som Läsning i Blandade Ämnen, hvaraf man äfven kunde bibehålla Titeln, som påminner om bättre tider. Skriften kunde då innehålla, utom poëmer, populära afhandlingar i philosophie och esthetik, naturligtvis med hänsyn på tidens behof, och således äfven af polemiskt syfte. Dessutom en stående artikel för Svensk Literatur, den jag önskade så utförlig som möjligt. Ty så länge critikens spira är ensamt i Pre-

tendentens hand, kan den lagliga kungamakten ingen ting uträtta. Ju liberalare för öfrigt de principer vore, hvarefter man i allmänhet dömde och förfore, ju bättre vore det äfven. Det är visserligen ingen omöjlighet att på en gång göra rättvisa åt det goda, som här och der torde ligga till grund för den nya scholans hugskott, och tillika beifra såsom sig vederbör det oerhörda vanvettet hos Scholgossarne. Herr CancelliRådet vet bättre än jag att en uteslutande smak är så godt som ingen, och att det sköna och sanna trifvas i alla former och tål all luft, Hospitalsluften endast undantagen. — Jag hoppas också att det är ogrundadt hvad jag hört, att nemligen offentliga Makten skulle på något sätt vilja blanda sig i saken. Endast med blanka och himmelska vapen vill det rätta försvaras i tankens fria republik. Jag unnar ingen af motpartiet en martyrkrona men gerna ville jag se deras namn spikade på en litterair skampåle för tid och efterverld. »Det är en lindrig hämnd, som christendomen tål.» Det enda, man härvid af Regeringen kunde och borde begära vore Postfrihet, som jag hoppas ej afsloges. Företaget borde begynnas ju förr ju heldre, åtminstone med nästa års början.

Den väsendtligaste svårigheten vid allt detta synes mig vara Herr CancelliRådets vacklande helsa, den jag med uppriktigaste deltagande beklagar, helst i en sådan Tidepunkt. Men Trojanerna flydde, efter Homers sköna dikt, för den oväpnade Achilles, då han först visade sig efter sin hvila. Skulle ej den sjuke Leopold kunna åstadkomma det samma? Torstensson vann, äfven som sjuk, mången slagtning. Hvad mig och de flere som tänka lika med mig angår, så ber jag Herr CancelliRådet derom vara öfvertygad att vi, under ingen förevändning, skola undandraga oss att, så vidt hos oss står, bidraga att hämna det allmänna Vettet och aftvätta den skamfläck som för närvarande låder vid Sven-

ska Litteraturen. Det är sant, mitt biträde kan ej bli annat än obetydligt; men man kan dock allehanda, när man endast vill med allvar, och mod är i många fall ett hjelpligt surrogat för snille.

Att vår Publik är en eländig, derom är jag så fast öfvertygad som någon; men jag vet icke att förhållandet är eller varit mycket annorlunda någonstädes. Det är just det svåra problemet för hvarje vitter författare att han måste bilda icke blott formen, utan äfven, så till sägandes, ögat sjelf som skall skåda den. Erkändes det sköna och rätta genast och alltid för sådant, så upphörde naturligtvis all tvist, och konstnären vore då icke skickad på jorden för att bli ett försoningsoffer. Men nu måste vi profetera som Cassandra, ehuru ingen eller blott få tro oss. Så gjorde våra fäder före oss, så långt Historien minnes tillbaka. —

Min enskilta angelägenhet rörande Fellingsbro vågar jag åter på det ifrigaste recommendera i Herr Cancelli-Rådets ynnest. Af skäl som jag förut haft äran omnämna är saken för mig af yttersta vigt. Man har berättat mig att Hr Professor Engelhart, Kongl. LifMedicus, nu äfven lär blifva min medsökare. Han är nyligen prestvigd på gamla dagar och lemnade genom sin befordran en lön af mer än 500 T:r Spannmål vid Academien. Det är troligt, att han inför Excellensen Grefve Engeström äfven gör denna omständighet gällande. Men all denna herrlighet går, i händelse af hans Transport, till de äldre Professorerna, som äro fore mig i LönTour, och jag vinner derpå ingen ting annat än en mindre aflägsen exspectans. — Hos Hans Excellens Fleming torde jag äfven få utbedja mig Herr CancelliRådets gynnande förord, ehuru jag naturligtvis sätter min mesta förhoppning på H:s Excellens AcademieCancelleren, som så länge varit min välgörare. Om fem eller sex vickor hoppas jag kunna vara i Stockholm, och mundtligen få försäkra om

den djupa och oföränderliga vördnad hvarmed jag har äran framhärda

Välborne Herr CancelliRådets och Commendeurens af Kongl. Nordstjerne-Orden

ödmjukaste tjenare
Esaias Tegnér.

Lund d. 11 Februari 1816.

*

Till J. Adlerbeth. 57.

Lund d. 29 Aug. 1816.

HedersBror! Hjertlig och uppriktig tacksägelse för ditt bref och din vänskapsfulla ifver för mitt bästa. Jag ser att der kämpas ännu manliga mot prestMedicinen, sedan jag långt för detta ansett dess seger som afgjord. — — — Med allt detta anser jag dock, sedan Exc. Engeström nu mera måtte vara uppkommen, vara möjligt åtminstone, att E— verkeligen går miste om Fellingsbro; men hvartill gagnar det mig, om jag ej får det? Kökeritz har skrifvit mig till att Exc. Rosenblad vore af den tanka det StatsRådet, då det så mycket lägger sig emot Kungens vilja, på andra sidan ej heller kan våga att föreslå någon annan än den Beredningen ansett för den värdigaste, som lär vara Svederus. Skulle denna tanka bli allmän och gällande, så vore äfven den möjliga förmån jag genom Engelharts transport i en framtid kunnat vinna vid Academien förlorad, och vid hvarje annat pastorat jag sökte hade jag honom åter till Medtäflare. Att Svederus är i presterligt hänseende vida mera meriterad än jag, är afgjordt: allmänna ryktet säger äfven att det är en hederlig man; men om vid en syssla

som den i fråga varande, äfven något afseende får göras på litteraira meriter, så torde jag möjligtvis häri ha något företräde framför honom. Jag ber dig derföre på det högsta tala i denna sak med Landshöfding Rosenstein. Att så mycket skett *mot* E— hedrar både honom och StatsRådet och räddar den offentliga rättvisan; men det är ej underligt om jag gerna önskade att ha någon fördel deraf, så vidt det kan ske utan orätt. Här nere förehas allehanda förslag att fästa mig vid Academien; man talar om ett större pastorat i stället för mitt prebende och om Gratialer i Academicassan; Exc. Engeström tycktes äfven vara mycket benägen härför; men alla dessa speculationer äro ställda på framtiden, och jag behöfver någon snar förändring i min belägenhet. Till Fellingsbro har jag nu en gång satt min håg och om det lyckas att utstänga E— derifrån, utan att jag vinner det, så är mitt hopp dubbelt bedragit.

De omskrifna verserna medfölja härjemte. Af occasionsrim bör man ej pretendera mycket, allra minst då de äro beställda. De gjorde dock, som man sagt mig, mycken effect, förmodligen genom Musiken och vinet. I öfrigt är jag ganska glad öfver, att prinsen gjorde denna resa; ty Tonen i Skåne, som förut ej var den bästa, är nu, bland hög och låg, en hymnus till hans ära. Jag tror också, att prinsen sjelf fått bättre tankar både om landet och invånarna än förut.

Genom Olof Myhrman har jag redan låtit dig veta att E. G. Geijer får i prof. Lindfors en medsökare till Historiska professionen. Såsom Transportsökare och äldre academicus torde han äfven kunna bli farlig, i synnerhet om Geijer ej kan lita på Consist. Acad. eller om Lindfors skulle kunna vinna Exc. Engeström för sig. Att Lindfors är en förtjent man, och i synnerhet en god Latinare, erkänna vi alla; men himmelsskriande vore det väl om han skulle ta *den* sysslan ifrån Geijer. I hans ställe hade jag ej ens velat

försöka det, och jag har också gjort allt möjligt för att förmå honom afstå från sin plan; men så vill jag väl hoppas, att hans ansökan ingen ting betyder. . . .

Helsa tusendefaldt alla Vänner och Bröder från

Din redlige Vän
T—.

Framför särskilt min vördnad för Landshöfd Rosenstein, den jag aldrig kan tacka nog för sin godhet.

✻

Till J. F. Lundblad. 58.

Lund d. 22 September 1816.

Kste Bror! Tack för ditt bref och lycka till att vara väl uppkommen från din sjukdom. Jag har Gudskelof nu på en tid haft ovanligt god helsa, hvilket jag tillskrifver Pyrmontervattnet; ty Dieten har ej varit att skryta med. — — —

Till Leopold har jag icke skrifvit, och tänker knappast göra det. Vi ha allt för få beröringspunkter. Hans genie gör jag all rättvisa; men i hans kungsträgård vexer väl knappast Litteraturens planta åter upp. Bäst är att en hvar sköter sig sjelf. Med förenade krafter, helst när intressena och åsigterna äro så åtskilda, åstadkommer man i längden ingenting annat än söndring. Jag var en narr, som någonsin tänkte annorlunda. I Litteraturen har ingen någon annan existens, än den han sjelf, lik vilden, kan försvara. Min julle skall jag alltid berga. Ville alla det rätta, utan ensidighet och barnslig egenkärlek, så vore det annat.

Är det sanning, hvad man här säger, att kammarherre A. G. Silverstolpe, är död? Det skulle göra mig ondt; ty det var en hedersman som jag oändligen värderade.

Ingen ting nytt härifrån, utom att det i dag lyst första gången för Heurlin och Lisa. Palm väntas ner i denna vicka.

Helsa alla Bröderna hjerteligen, och bland dem äfven Byström som nu lär vara återkommen från Italien. Min Hustru ber helsa oändel. gn

Din redlige Vän
T—.

*

59. Till J. F. Lundblad.

Lund d. 11 October 1816.

Min käraste Bror!

. . . Hvad den omtalta journalen angår, så har jag haft bref från Wiborg redan för en månad sen att inom den af honom utsatta tiden ingen enda afhandling inkommit. Att jag sjelf väntat med att insända något var väl naturligt, då jag, innan jag kastar mig in i ett sådant företag, först bör veta hvad biträde är att påräkna. Jag har derföre skrifvit till Wiborg att jag ansåge förslaget, åtminstone för närvarande, outförligt; men om vederbörande der uppe funne någon utväg till dess realiserande ville jag vara med. Det är emedlertid lätt att se att om jag företoge något sådant, jag genast skulle bli öfvergifven af de andra. L—d har ingen allvar med saken, och en stor del af recensionen i Upsala Tidning vill jag åtminstone ej åtaga mig att vederlägga. Bäst är väl således att en hvar sörjer för sig; ty att förena så stridiga tänkesätt och intressen, som för närvarande äro i görning, är och blir omöjligt. Möjligare skulle det vara om en man med förmåga, tid och bekymmerslöshet, ensam och utan allierade försökte, icke att försvara

den forna Tonen i Vitterheten, men bestrida den närvarande. Af mig som kämpar med dagliga näringsomsorger, som bestrider en syssla hvilken upptar en stor del af min tid, och hvars predestination tyckes vara att aldrig få dagligt bröd, för så vidt åtminstone som det beror på mina höga gynnare, är det obilligt att fordra sådant. Men nog och för mycket härom. — — —

Heurlin hade i förgår bröllop och reser på fredag . . . Helsa alla vänner och bekanta. Anna ber om sin helsning.

Din redlige Vän
T—.

✡

Till L. v. Engeström. 60.

[Titel.]

Jag har allt för länge dröjt att inför Eders Excellence nedlägga min vördsammaste och skyldigaste tacksägelse för all den ynnest och ifver hvarmed Ers Excellence behagat att interessera sig för mitt bästa i min ansökan till Fellingsbro Pastorat; och att denna ansökan ej lyckats har ingalunda förminskat hvarken min förbindelse eller min tacksamhet; men jag har ej trott mig förr böra besvära Ers Excellence med någon skrifvelse, än jag kunde uppge något medel till ersättning för hvad jag sålunda gått miste om. Ers Excellence torde äfven vid detta tillfälle nådigt tillåta mig nämna ett ord om min ställning vid Academien, och om omöjligheten för mig att med mina nu varande villkor der qvarstadna.

Med tacksammaste hjerta skall jag alltid erkänna att hvad jag här vid lärosätet är och äger, är en skänk af Eders

Excellences godhet. Genom min befordran till Professor och Pastor i Stäfje, tycktes jag för ögonblicket ha vunnit min bergning; men flere villkor voro härmed förenade som snarare försvårade än förbättrade min belägenhet. Ehuru utan lön af Academien, ansågs jag dock skyldig att till dess cassa årligen betala 80 T:r spannemål, hvartill Staten ej gifver någon anledning och som ej heller sedermera vid ett annat præbendepastorat, Wallkärra, blifvit iakttaget. Genom denna afgift äro inkomsterna af mitt præbende nersatta till omkring 500 rdr, som jag med räkning skulle kunna bevisa. Det är sant att jag i ersättning åtnjuter 400 rdr af cassan; men efter innevarande års spannemålspris förlorar jag på en sådan ersättning minst 200 rdr. Långt ifrån således att ha något Gratial af Academiens cassa, betalar jag till henne årligen omkring 200 rdr för rättigheten att tjena lönlös. När härtill kommer att jag bland alla Academiens Professorer är den enda, som ej fått behålla min Adjunctslön, [synes] att jag i afseende på löningsvillkoren verkeligen är mindre gynnad än man i allmänhet, både inom och utom Academien, tyckes föreställa sig.

Men jag bör ej trötta Ers Excellence med min klagan. När jag har något skulle jag ej klaga öfver att ej ha mera, utan med tålamod afvakta bättre tider, om det nemligen vore mig möjligt att med Hustru och barn, efter mina närvarande villkor, försörja mig. Men beklagligtvis blir detta med hvarje år svårare; och jag måste således vara betänkt att i någon annan vrå af landet söka bröd åt mig och de mina. —

Det enda medel för mig att kunna qvarstadna vid Academien vore troligtvis om jag genom Eders Excellences mäktiga inflytande kunde erhålla H. M. Konungens löfte om något bättre Skånskt Pastorat, som jag mot Stäfje kunde få utbyta, och emedlertid, och till dess något sådant blefve

ledigt, mina villkor på annat vis förbättrades. Men i cassans närvarande belägenhet förutser jag väl att den ej kan lemna mig något betydligt understöd; och den nu lediga Hospitalsjorden anslås förmodligen till angelägnare utgifter.

Det tyckes således för mig ej återstå något annat än att söka mig en Prestlägenhet på landet. Munktorps Pastorat är nu ledigt. Enligt de underrättelser jag ifrån orten erhållit äro dess inkomster måttliga; men i min belägenhet skulle jag vara glad öfver mindre. Jag vågar derföre hos Ers Excellence allerödmjukast anhålla att Ers Excellence täcktes, ju förr, ju heldre, sollicitera H. M. Konungens och H. K. H. Kronprinsens löfte för mig på denna syssla. Den lär ej så hastigt komma att bortgifvas; och skulle emedlertid någon oförutsedd händelse här vid Academien förbättra min belägenhet, vore det ändå tid att begagna den. Emedlertid hade jag i alla fall genom Konungens löfte en säkerhet för min framtida bergning.

Ers Excellence har visat Academien i allmänhet och mig i synnerhet så många prof af faderlig godhet och omsorg, att jag med fullt förtroende lägger denna för mig vigtiga angelägenhet på Ers Excellences hjerta. Ifall H. M. Konungens nådiga löfte i tid vinnes, hoppas jag äfven att ingen af StatsRåderna skulle missunna den måttliga lycka jag söker åt en man den Ers Excellence hedrar med sitt beskydd, och som dessutom nyligen, vid en dylik ansökan, blifvit förbigången.

Framhärdar med djupaste vördnad och erkänsla

Eders Excellences
allerödmjukaste tjenare
Esaias Tegnér.

Lund d. 27 October 1816.

*

KOMMENTAR TILL DIKTERNA OCH DE PROSAISKA UPPSATSERNA

Af de här meddelade 87 dikterna ingingo 76 i jubelfestupplagan, medan 11 äro nytillkomna.

Af de prosaiska uppsatserna ingingo 3 i jubelfestupplagan, nämligen yttrandet i filosofiska fakulteten den 17 april 1815 samt föreläsningarna över Pindaros och Homers Iliad; de sistnämnda meddelas dock här i åtskilligt fullständigare form. De 7 återstående prosaiska uppsatserna äro nytillkomna.

S. 1. Resignationen. Efter trycket i tidningen Svenska Biet d. 9 dec. 1841 (n:r 286). En Hs från skaldens senare år bevarad. I en anteckning i marginalen till denna dateras dikten till 1808. Den skall enligt Brinkmans bref till Disa Tegnér $^{21}/_{1}$ 1842 ursprungligen ha varit afsedd som täflingsskrift i Svenska akademien. (Jfr Jubelfestupplagan VII: 134.) Då Beskow 1841 påkallade Tegnérs medverkan i den konservativa tidningen Svenska Biet, sände Tegnér bl. a. denna dikt, för hvilken B. tackar i bref af den $^{29}/_{10}$ 1841 (Ur Esaias Tegnérs papper).

I samma tidning för d. ^{21} ^{12} införddes några »Verser i anledning af Biskop Tegnérs poem Resignationen», undertecknade F. B. [Fredrika Bremer], i hvilka dikten, som antogs vara nyligen författad, med hänförelse hälsades som ett uttryck af skaldens återvunna hälsa (Jfr Fredrika Bremers Brev, II: 177).

Ur Hs:

R. 3 har urspr. *all Jofurs fäste krossa*
R. 29 är urspr. påbörjad: *Du mäter plågans kalk, men*
R. 47 har urspr. *Har du ej ofvan* [senare: *Och aldrig ofvan*]
R. 64 har komma efter *Gudarna*
R. 89 har urspr. *Må jag ej, Faeton lik,*
R. 118 ändr. t. *hur jag skall*

De tre första stroferna finnas bevarade i en Hs, säkerligen från 1840-talet. I denna har r. 12 *mot höga Gudars borg*, och 3:e strofen lyder:

Olycklige! du yfs, du skryter med din smärta
du kläder glädjen sjelf i svart.
Med himlen tvistar du. Hvem slet Er tvist? Ditt hjerta,
på en gång domare och part.
Hans plan fördömmer du. Månn du den dömma mäktar?
Du strider. Känner du din fiende igen!
Med sluten hjelm Försynen fäktar,
kanske du strider med din vän.

Mottot, från *Paradise lost*, 1:a boken, är fritt citeradt. Det heter hos Milton: »justify the ways of God to men».

Se Mjöberg, *Stilstudier i Tegnérs ungdomsdiktning*, s. 84—86, samt Böök, *Esaias Tegnér* I: 390—392.

S. 6. Gåta. Efter Hs.

Öfversättning efter en af Schillers *Parabeln und Räthseln*. Ordet till gåtan är Regnbåge. — Dikten har sannolikt kommit till 1807 eller 1808, ty det förra årtalet finnes i en anteckning på konceptets baksida.

S. 7. Till Fruntimmerna. Efter trycket i Lunds Veckoskrift Nytt och Gammalt den 29 juni 1808 (n:r 25—26). Dikten är där osignerad och Hs saknas. I en afskrift bland Tegnériana i de Agardhska papperen i Lund har r. 18 *svinga* i st. f. *gripa*.

Promotionen, vid hvilken äfven magisterfrågan framställdes af Tegnér, hölls den 25 juni; se Elof Tegnér, *En magisterpromotion i Lund under krigstider* (Valda skrifter, VI). Om dikten se äfven Risberg, *En tillfällighetsdikt af Tegnér efterbildning från Schiller* (Samlaren 1904).

Tegnér ställde möjligen vid flera tillfällen än man direkt kan konstatera sin talang i tjänst hos dem, som hade att författa dylika dikter. Bland Tegnériana i de Agardhska papperen i Lund finnes sålunda äfven upptecknadt ett poem »Till Fruntimren, vid Doctorspromotionen i Lund d. 23 juni 1806» (äfven tryckt i Lunds veckoskrift Nytt och Gammalt $^{2}/_{7}$ 1806, n:r 11). Då inga bevis för att dikten är författad af Tegnér funnits, har den emellertid ej här fått någon plats.

S. 9. Hör oss, milde Fader... Efter Hs. Tryckt i Lunds Stifts och Academietidning n:r 3, d. 15 febr. 1812, i ett referat af en installationsfest vid Malmö läroverk, vid hvilken den afsjungits af skolungdomen. Trycket har i r. 4, 5 och 9 *låt* i st. f. *låt* och i r. 10 *menniskom* i st. f. *Menskomen;* r. 16 lyder där: *och förtjenst i magtens slott!* — I Hs lydde urspr. r. 11—12:

Fädrens dygd i fädrens Norden!
Frihet på den fria våg!

Dikten har förut varit tryckt i Tegnérs skrifter under titeln »Nyårsbön under kriget» och med årtalet 1808. Denna titel är ett verk af Böttiger; dateringen är däremot säkerligen riktig, ty dikten är tydligen en öfverblifven spillra från den detta år, sannolikt under sommaren, verkställda omarbetningen af *Försonligheten*. R. 12 hänsyftar på den engelska politiken, hvilken särskildt under bombardemanget af Köpenhamn hösten 1807 upprört Tegnér. — Enligt en anteckning i en handskrifven samling Tegnérdikter, tillhörig bankkamreren L. Grönvall i Lund, afsjöngos dessa verser i Malmö Schola redan den 13 dec. 1809; sista raden har i afskriften samma lydelse som i tidningstrycket 1812. Jfr anmärkning till *Till en Schollärare*, s. 24.

Se Böök, *Esaias Tegnér* I: 101—103, och Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet*, s. 57.

S. 10. De fåfänga Orden. Efter Hs, hvarur äfven följande varianter:

R. 2—4 ändr. fr. *de gode, de bäste dem föra;*
dock ge de ej gagn eller tröst på vår jord
tom slår deras klang på ditt öra.
R. 9 ändr. fr. *Det rätta, det goda för evigt strid*
R. 11—12 ändr. fr. *och slog du ej Resen i luften än,*
på jorden växer hans kraft igen.
R. 19—21 ändr. fr. *Så länge du tror att ditt öga ser*
den fackla Sanningen tänder.
En förlåt föll för dess helgedom ner

Om Hs och datering af denna öfversättning af Schillers *Die Worte des Wahns*, hvilken torde vara att anse som en förstudie till *Det Eviga*, jämför anmärkningen till denna dikt!

Se Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 91—92, och Böök, *Esaias Tegnér* I: 127—128.

S. 12. Till en Yngling. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. En Hs bevarad, med följande varianter. R. 6. *gladt* ändr. fr. *friskt*; r. 14 ändr. fr. *Med svärd och röst*; r. 25. *quällen* ändr. fr. *Åldren*; r. 26. *vissnad* ändr. fr. *kraftlös*. — Dikten trycktes första gången i Journal för Litteraturen och Theatern d. 6 mars 1810 (n:r 54). Därur äro följande varianter att anteckna:

R. 3. *Tärna* i st. f. *jungfru*
R. 5—6. *Den dagen du lefver, din flicka är:*
kyss hennes mund:
R. 7. *hon* i st. f. *han*
R. 19. *Fastän, förtviflande, seglade du*

I en afskrift bland C. A. Agardhs papper i Lunds universitetsbibliotek är titeln ursp. *Sokrats röst från Elyséen*, och texten har följande varianter:

R. 6. *Upp, kyss hans kind*
R. 8—12. *Fly som en hind*
Till hoppet det tröstande lätt bestig
Dess oljoberg
Och skåda hvad riken der vinka dig
I rosenfärg.
R. 13. *menniskans väl*
R. 17. *Och tänk uppå räddning*
R. 21. *Och allt som du framgår*
R. 23. *Väl dig om hvar afton*
R. 27. *från* i st. f. *ifrån* [likaså i 3:e uppl. af Smärre samlade dikter 1839].

Om Hs' datering, se anmärkningen till *Det Eviga!*

Se Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 67, samt Böök, *Esaias Tegnér* I: 133—135.

S. 14. Krigssång för Landtvärnet. Dikten är här tryckt efter den Hs som af Tegnér den 13 nov. 1808 öfverlämnades till Skånska landtvärnets organisatör, grefve J. G. De la Gardie på Löberöd, och som nu förvaras i De la Gardieska arkivet i Lunds universitetsbibiliotek. Dikten trycktes genom De la Gardies försorg i Stockholm 1809 (hos Directeuren och Kongl. Fältboktryckaren Peter Sohm) samman med ett obetydligt poem »Till Fosterlandet» af en löjtnant vid landtvärnet J. E. Schartau. Titeln är där *Krigs-sång för Kongl. Skånska Landtvärnet* och författarnamnet *Tegnér* är utsatt. Trycket innehåller ett par smärre fel, och stafning och interpunktion följa ej Hs. — Dikten omarbetades grundligt före införandet i Smärre samlade dikter 1828.

Se Böök, *Esaias Tegnér* I: 104—121, och Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet*, s. 71—74.

S. 19. I album på Löberöd. Tryckt efter WIESELGREN, *De la Gardieska archivet*, XIX: 86—87. Titeln är här tillagd.

Löberöd, skånskt herresäte c:a 2 mil från Lund, ägdes då af grefve J. G. De la Gardie, till hvilken Tegnér denna dag öfverlämnat manuskriptet till Krigssången.

S. 20. Verser då Doctor G. E. Sörling jordfäs'ades. Efter originaltrycket, Lund u. å. (hos Carl Fr. Berling). Hs bevarad. R. 1 har där urspr. *fallen* i st. f. *borta*; r. 17 urspr. *gömme* i st. f. *vakta*; r. 3—4 lyda urspr.

Hör oss, o Broder, o hör der du döljer
dig i den eviga nattens famn.

Sörling var född i Stockholm 1779 och föll under sin tjänst som fältläkare i Lund den 5 maj 1809 offer för den våldsamt härjande sjukligheten, hvari en stor del af 1808—1809 års landtvärn rycktes bort, och som i Tegnérs bref från dessa år flerstädes omnämnes. Äfven Ling skref vid samma tillfälle en grafdikt (Lunds Vecko-skrift Nytt och gammalt 1809, bihang till n:r 19). — Sörling var nyförlofvad, därpå syfta flera ställen i dikten.

Se KAHL, *Tegnér och hans samtida* (1851) s. 91.

S. 22. Sparrsköld. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828, där dikten af misstag fått titeln *Silfversparre* och årtalet i noten anges oriktigt till *1810*. Förut tryckt i Lunds Vecko-skrift Nytt och Gammalt n:r 39, d. 27 sept. 1809 (bihanget) under titeln *Till Fru Professorskan Sjöborg, i anledning af Hennes Brors Löjtnant Nils Sparrsköld död.*

Varianter ur originaltrycket:

R. 1. *gråter du*
R. 6. *ärans branter*
R. 7. *samlade*

3:e och 4:e stroferna lyda:

O! hvem ville icke segla
öfver Lethens våg med dig,
hvilken ville icke regla
Tidens portar efter sig,
då det onda intar verlden,
då vi se, med slagen hag,
icke folkens rätt, men svärden
läggas i rättvisans våg.

Gläd dig, fallna kämpe, gästa
gästa du i Odens sal:
töm den skummande pokal
än en gång för Nordens bästa,
innan Sverges gamla namn
skymfas äfven bland de döde,
innan ryktet om vårt öde
stiger ner i Walhalls famn.

Femte strofen har tolf rader i st. f. åtta; mellan r. 36 och 37 äro följande inskjutna:

Tro mig, när ur dvalan vaknad
lifvets pris man skalla lärt,
mera än de ädles saknad
blir det, blir det icke värdt.

Dessutom finnas två Hs bevarade, A och B. A bär titeln *Öfv. S-e. (1809)*; papperet har 1822 i vattenstämpeln. B saknar titel. Både A och B äro omarbetningar företagna för trycket i Smärre samlade dikter 1828. Den ursprungliga texten i A öfverensstämmer med originaltrycket, men fjärde strofen har ändrats till följande lydelse:

Derför, gläd dig du, och gästa
yngling uti Odens sal
än en gång för Nordens bästa
töm den skummande pokal
innan äfven bland de döde
skymfas Sverges gamla namn
innan ryktet om vårt öde
tränger ned i Valhalls famn.

De mellan r. 36 och 37 ursprungligen existerande fyra raderna ha i A korsats. — Texten i B öfverensstämmer med den i Smärre samlade dikter.

Den besjungne var löjtnanten vid Jönköpings regemente Nils Fredric Sparrsköld, född 1782, död den 28 aug. 1809 af sina i slaget vid Ratan erhållna sår.

Den syster till hvilken dikten ursprungligen riktats, Fredrica Christina Sjöborg (1777—1828), var maka till den kände fornforskaren, professor Nils Henric S., Tegnérs lärare i historia och medlem af Götiska förbundet.

Se Mjöberg, *Stilstudier i Tegnérs ungdomsdiktning*, s. 117, Wallén, *Nordisk mytologi i svensk romantik*, s. 125—127, Böök, *Esaias Tegnér* I: 125—126.

S. 24. Till en Schollärare. Två Hs föreligga, A och B. A, som här följts, är samtidig med författandet och saknar titel (med Böttigers hand är senare tillskrifvet *Till en Skollärare vid dess installation*). B är en renskrift i ett häfte från sjukdomstiden på 1840-talet och öfverensstämmer med A; den här brukade titeln är hämtad från B.

Dikten föreligger i en afskrift i en handskrifven samling Tegnérdikter, tillhörig bankkamrer L. Grönvall i Lund. Den följer där, med öfverskriften *Efter installeringen*, efter *Versar afsjungna i Malmö Schola d. 13 Dec. 1809* [= *Hör oss, milde Fader*, s. 9]. En blyertsanteckning anger *Kollega J. E. Palm* som den person, vid hvars installering båda dessa Tegnérska dikter brukats. Sedermera prosten J. E. Palm var Tegnérs ungdomsvän och tillhörde Herbergisterna; han hade enligt J. E. Rietz, *Svenska skolväsendets historia*, s. 395, tillträdt en befattning som kollega vid Malmö skola den 1 maj 1809, men måhända har hans installation likväl icke ägt rum förr än den 13 dec. 1809.

Jfr anmärkning till *Tal om Nyttan af de gamla Classiska språkens studerande*, s. 305.

S. 25. Det Eviga. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Förut tryckt i Journal för Litteraturen och Theatern den 20 febr. 1810 (n:r 42). Ur detta tryck äro följande varianter att anteckna:

R. 4. *örnarna* i st. f. *örnarne.*

R. 9—12. *Han fattar vår hand i den nattliga verld*
Och lär oss att ana en annan.
Ej multnar hon bort vid sin älskades bröst:
Ur grafvarna ropar dess eviga röst.

R. 13. *Och Friheten fins, och du rotar ej ut*

R. 16—18. *Din själ kan det Goda dock vilja.*
Låt fängelset fjettra din stoftbundna kropp,
Lätt springa dess dörrar för Anden opp.

R. 22. *opp* i st. f. *upp*

R. 23. *gjorde* i st. f. *bragte*

R. 24. *Lethen.*

R. 25—26. *Och Skönheten är ej som blommornas doft,*
Som regnbågen spänd öfver hafven.

R. 28. *Lätt flyger dess sken öfver grafven.*

R. 32—36. *Och bilda med glädje det sköna.*
Förgätes dess pris af en fåkunnig ätt
I ditt hjerta bor den som skall löna.
Hvad Tiden dig gaf gif igen utan harm:
Men akta det Eviga i din barm.

Dessutom föreligga tre Hs, A, B och C. Den sistnämnda är en renskrift, öfverensstämmande med trycket 1828. B har mest likhet med trycket i Journalen 1810. Vid en jämförelse med detta 1810 års tryck är följande att anteckna ur B.:

R. 3 ändr. fr. *Dock någon gång tröttnar*

R. 5—6 lydde urspr. som i 1810 års tryck, men ha sedan ändrats till:

Hvad våldet må skapa tar hastigt slut
det dör som en stormvind i öcknen ut.

R. 9—12 lydde urspr.:

Han lossar på bindeln i villornas verld
och låter oss skymta en annan.
Lik busken för Moses der Herren var
förbrinner hon ej, men hon brinner klar.

Raderna ändrades därefter till likhet med Journalens text, utom att r. 12 lyder: *Ur grafvarne skallar dess heliga röst.*

R. 34 lydde urspr.:

I ditt bröst sitter han

Den ändrades sedan till likhet med Journalens text.

R. 35. *gett* i st. f. *gaf*

A är sannolikt den äldsta versionen. Vid jämförelse med Journalens text 1810 är följande att anteckna:

R. 3 har urspr. *brytes* och r. 4 *tröttna*, därefter ändr. t. *tröttnar* och *fällas*.

R. 9—12. *Förloras dess sak i Napoleons verld*
dock vädjar hon tryggt till en annan.
Ej quäfs hon i grafven. Kring himmel, kring jord
de skalla, de skalla dess eviga ord.

R. 13—18. *Och Dygden är fri; och hon dör icke ut,*
hur brottet må smäda och bloda.
Eröfrar det Onda all jorden till slut
så kan du dock v i l j a det goda.
Det ädla du tänker, det g o d a du vill
det hörer dig sjelf, hör ej grafven till.

R. 22. *folken* ändr. t. *menskan*
R. 24. *Stygen* i st. f. *Lethen*
R. 25. *Och snillet förgås ej. Som*
R. 27. *dör ej med ditt stoft*
R. 33—34. *Förgätes ditt värde af menniskors ätt,*
ofvan skyn sitter han som skall löna

Måhända äro både A och den urspr. texten i B äldre än tryckåret 1810. B är nämligen skrifven på ett papper, som annars användts endast för följande dikter af Tegnér: *Klosterruinerna*, *Tålamodet och Hoppet*, *Till Drottningen 1807*, *De fåfänga Orden* och *Till en Yngling*. Af dessa har den första stora begynnelsebokstäfver i hvarje rad, hvilket bruk Tegnér aflade o. 1805, den andra trycktes 1806, den tredje är daterad 1807, och den sista citerades delvis vid Tegnérs föreläsningar i stilistik hösten 1808. Man kan alltså förslagsvis datera såväl de två sist uppräknade dikterna som de första formuleringarna af *Det Eviga* till 1808. Omarbetningen af Hs B till *Det Eviga* gjordes emellertid troligen till publiceringen 1810. Den slutgiltiga omarbetningen, Hs C, är sannolikt gjord strax före 1828.

Se Nilsson, *Svensk romantik*, s. 409—412, och Böök, *Esaias Tegnér* I: 126—133.

S. 27. De tre Bröderna. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Förut tryckt i Iduna, h. 7, 1817. Två Hs bevarade, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv. Ur B äro följande varianter att anteckna:

R. 18 urspr. *Låt oss fly. Bak bergens rand*
R. 58 urspr. *en gång, en gång i min famn*
R. 94. *ensamt* i st. f. *ensam*
R. 111 urspr. *och himmel* i st. f. *hvad himmel*
R. 129—132. *Det var S k ö n h e t och den milda*
D y g d e n, det var S a n n i n g e n
från hvarann ej mera skilda,
kända i hvart drag igen.

R. 152 urspr. *och* i st. f. *ej*.

A har urspr. haft titeln *Den Treeniga* och är försedd med mottot: *Ter vocata audis, adimisque leto, Diva triformis. Horatius.*

I den ursprungliga texten, som är en renskrift, äro följande afvikelser att anteckna.

R. 9—24. Dessa fyra strofer motsvaras af följande trenne:

Säkert, tänkte de med smärta,
säkert bakom fjällens rand
klappar något ädelt hjerta,
vinkar något herrligt land.

Denna dal skall mer ej fjettra
all vår trängtan, allt vårt hopp,
låt oss våga, låt oss klättra
modigt öfver bergens topp,

och de sköna landen hinna
och bli der de ädlas gäst.
Sökom hvar sin älskarinna
Pris för den som väljer bäst.

R. 35—36.

Alla folken voro frälste
lydde de blott hennes lag.

R. 37. *dödligt öga.*

R. 45—48. Denna strof fattas.

R. 63—64.

sina nöjen, sad den andra
Brodren, äfven jag har valt.

R. 72—80. Dessa båda strofer förekomma i motsatt ordning. I r. 80 står *älskade* i st. f. *ungarna.*

R. 108. *är mitt sköna mål.*

R. 109—110. *Glad, som allt hvad hoppet säger,*
öm, som allt hvad hjertat mins,

R. 126—128.

skilde de oeniga.
Men se hastigt ljusnar fjällen,
ned steg den Treeniga.

R. 129—136.

Det var Skönhet och den milda
Dygden, det var Sanningen
från hvarann ej mera skilda
kända i hvart drag igen.

Tåren sågs, som kinden lögat,
Bläddran än i handen låg
och det himmelsblåa ögat
forskande mot höjden såg.

R. 146. *vill det*

R. 150. *en flyktig skönhets*

I A äro med en handstil, som är senare än den ursprungliga textens, rättelser införda, som ge dikten i allt väsentligt samma form, som den äger i B.

Några säkra hållpunkter för dateringen af denna dikt finnas ej, men den tidigaste handskriftens utseende ger vid handen, att den sannolikt författats åtskilliga år innan den första gången trycktes. Dessutom kan påpekas, att treenigheten af sanning, dygd och skönhet återfinnes i *Det evigas* tidigaste version (i de senare är ordet *dygd* utbytt). Strof 41 har nästan samma lydelse som strof 11 i den 1812 tryckta *Svanen och Fjelltrasten*. Papperet har samma stämpel som en omarbetning af grafdikten öfver Tiliander 1806; sannolikt har denna ej gjorts allt för många år efter den besjungnes död.

Formellt ansluter sig dikten till ett par poem af Franzén, *Tidens trenne döttrar* och *De tre bröderne*, hvilka likaledes äro filosofiska conter; det förra Franzénska poemet, skrifvet på samma verslag som Tegnérs, har äfven en besläktad idé. — Själfva den i dikten uttalade åskådningen går ytterst tillbaka på Kants *Kritik der Urteilskraft*, där det framställes möjligheten att det logiska, det etiska och det estetiska ur en högsta synpunkt äro ett och detsamma. Redan i sina estetiska föreläsningar 1808 hade Tegnér diskuterat denna tankemöjlighet, och antydt att den kunde poetiskt behandlas (se *Filosofiska och estetiska skrifter*, s. 233). Sannolikt har Tegnér inspirerat sig ur Schillers *Votivtafeln*, där man finner följande tvenne distika:

Wahrheit.

Eine nur ist sie für alle, doch siehet sie jeder verschieden;
Dass es Eines doch bleibt, macht das Verschiedene wahr.

Schönheit.

Schönheit ist ewig nur eine, doch mannigfach wechselnd das Schöne;
Dass es wechselt, das macht eben das Eine nur schön.

Parallelismen mellan dessa båda distika återfinnes i parallelismen mellan *De tre bröderna* och *Svanen och Fjelltrasten*.

Se Nilsson, *Svensk romantik*, s. 412—413.

S. 35. Till Hans Kongl. Höghet Svea Rikes Kronprins Carl August. Efter originaltrycket, Lund 1810 (hos Carl Fr. Berling). Dikten författades på akademiska konsistoriets uppdrag och öfverlämnades af universitetets rektor till kronprinsen, då han d. 22 maj 1810 besökte Lund. En bevarad Hs från Tegnérs senare år är försedd med anteckningen: *H. K. H. hade emottagit Cancellariet öfver Lunds Akademi.* Om dikten och dess föremål jfr Tegnérs bref till Chr. Myhrman $^{25}/_{5}$ och $^{31}/_{5}$ 1810, det senare skrifvet vid kronprinsens strax efteråt inträffade död.

Se Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 20 (samt Anmärkningarna), och Böök, *Esaias Tegnér* I: 135—137.

S. 39. Till Elof Tegnér. Tre Hs bevarade, A, B och C. B, som här är följd, är det af skalden till Elof Tegnér öfversända exemplaret af dikten (förvaradt på Karlstads museum). C, hvarifrån titeln är tillfogad, är en afskrift från författarens senare år. A är en renskrift, troligen från år 1810.

I A hade r. 57 urspr. *frihet* i st. f. *verlden*.

R. 68—70 lyda:

och vår egendom, vår smärta,
känd uti ett annat hjärta
trycker sinnet dubbelt tungt.

R. 97 har *ännu lätt* i st. f. *än i dag;* r. 163 har *spädas* i st. f. *gladas;* r. 196 ha *hvarann och sedan* i st. f. *hvarandra och sen;* r. 207 har *ändtligt* i st. f. *en gång.* I C har r. 30 *Svärmarn, drömmarn* i st. f. *Svärmeriet;* r. 118 har *förstämde* i st. f. *den mulne;* r. 138 har *de gråa* i st. f. *det hvita.* Denna Hs C är i öfrigt gjord efter A.

Elof Tegnér gifte sig d. 22 maj 1810 med Jeana Karolina Bagge i Karlstad. Härom och om dikten se Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet,* s. 139—143, samt Böök, *Esaias Tegnér* I: 392—397.

S. 46. Till Elof Tegnérs brud. Efter jubelfestupplagan af Tegnérs skrifter, II: 265. De fyra första stroferna af denna dikt använde Tegnér tre år senare i brudskriften *Till Mamsell Margrete Louise Schlyter.*

S. 48. Till Herr Prosten Lars Anders Palm. Särskildt tryckt i Lund 1810 samt tillsammans med C. Schönbecks griftetal Lund 1811 (Berlingska Boktryckeriet). En Hs från skaldens senare år bevarad, med titel *Agneta Palm, till hennes Man.* R. 31 har där *hvilar* i st. f. *hvile.*

Fru Palm var född 1774 och dog den 28 okt. 1810. Hon var gift med kyrkoherden i Bjuf i Skåne, prosten L. A. Palm, med hvilken hon haft fyra barn, hvaraf endast en späd son lefde (jfr stroferna 4 och 6!).

S. 50. M. Thelin. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Förut tryckt i Lunds Veckoblad d. 3 jan. 1811 (n:r 1). Titeln är där *Nyårsaftonen.* R. 14 har *låga* i st. f. *trånga;* r. 15 har *parker* i st. f. *ängar, opp* i st. f. *upp;* r. 29 och 30 ha *hans* i st. f. *dess;* r. 32 har *han* i st. f. *du.*

Magnus Thelin, född 1773, död $^{4}/_{12}$ 1810 (ej 1807 som i Smärre samlade dikter af misstag uppgifves), var adjunkt i fysik vid Lunds universitet. Tegnér kallar honom i bref till Chr. Myhrman af $^{30}/_{12}$ 1810 en af sina »äldsta och bästa vänner».

S. 53. Lefve striden! Efter Kahl, *Tegnér och hans samtida i Lund* (1851), s. 95. Dikten, som skall ha haft flere strofer, uppgifves där vara författad af Tegnér som motto på en afhandling af den sedermera som ämbetsman och historisk författare kände Johan Fredrik Lundblad, Tegnérs förtrogne vän och korrespondent, son till professorn i latin Johan L. Afhandlingen, som berört »Sverges diplomatiska förhållanden till Ryssland från Carl XII:s död till 1809», skulle, enligt Kahl, politiska omständigheter hindrat författaren att utgifva.

Se Böök, *Esaias Tegnér* I: 149—150.

S. 54. Dedikation till Lars von Engeström. Denna dikt, som inleder Joh. Fredr. Lundblads »Dissertatio Historica de Roma Porsenæ

dedita», förmodas af KAHL, a. a. s. 95, vara skrifven af Tegnér, ett antagande som säkerligen är riktigt. Om Lundblad och hans förhållande till Tegnér, se BÅÅTH-HOLMBERG, *Morfars bok;* om deras ställning till Engeström, då statsminister för utrikesärenden och kansler för Lunds universitet, se BÖÖK, *Esaias Tegnér* I: 150—158.

S. 55. Vid Biskopen öfver Lunds stift . . . Herr Doctor Nils Hesséns Graf. Efter originaltrycket, Lund 1811 (hos Carl Fr. Berling).

Biskop Hesslén, som var bondson (jfr r. 19—20), var född 1728 och dog den 13 april 1811. Han var gift med en syster till L. von Engeström.

S. 58. Skaldens hem. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Förut tryckt i Iduna, h. 7, 1817. Två Hs, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv. A erbjuder en mängd varianter, af hvilka några mera intressanta här antecknas:

R. 5. *Spitsbergs* ändr. fr. *Zemblas*

R. 13 lydde urspr. *I Söder och i Norr bor evig natt vid Polen*

R. 25—48 motsvarades urspr. af följande parti:

Han följde Cecrops på hans flotta,
med Bacchus Indien han vann.
På Pindens höjd, i Nymfers grotta
hvart helst ditt öga ser, var han.
Han stridde för Olympias lager,
och upplät Empyrén för Platos syn;
han lärde vishet med de gamla Mager
och for med Faust och Belzebub i skyn.
Allt som har händt, allt som skall hända
det ligger öppet för hans blick.
Från verldens ena till dess andra ända
han far uti ett ögonblick.
Hvar boning öppnas för den höga gästen,
han står så snart han önskar blott
i Nordens halfförfallna fästen
i Feers alabasterslott.

Den nuvarande versionen af detta parti finnes med senare stil tillagd i A.

R. 57—60 lydde urspr.:

Med Herman slog han bland Germaniens ekar,
när Cocles stred på bron, stod han bredvid;
med Luther Påfven han förnekar
och störtar sig i spjut med Winkelried.

Den senare versionen finnes tillagd i nedre marginalen af A.

R. 76 urspr.:

nerskakas öfver Walaskjalf.

R. 85—92 lydde urspr.:

der jublande med englatunga
kring thronen der den Högste bor,

de salige hans ära sjunga
förenade i heligt chor;
dit sträfvar han från grus och löcken,
det anar han i allt hvad skönt han ser;
men evigt famlar i Tartarens öcken
den som hans dröm, hans himlafärd beler.

Den senare versionen finnes tillagd i nedre marginalen af A.

Handstilen i A synes visa ett åtskilligt tidigare datum än publiceringsåret 1817; omarbetningen har tydligen verkställts i samband med denna publicering. Papperet i A är af en sort, som eljest blott användts till den tidigaste Hs af *Svea* 1811.

Dikten är en ganska trogen öfversättning af *Digterens Hiem* i Oehlenschlägers *Digtninger*, I (1811). — Se J. Adlerbeths bref till Tegnér den 9 aug. 1817 (*Ur Esaias Tegnérs papper*) samt Böök, *Svenska studier*, s. 9.

S. 62. Svea. 1811. Efter Tegnérs egenhändiga täflingsskrift i Svenska akademiens arkiv. (Årtalet här tillagdt). Denna inkom till Akademien den 7 okt. 1811 och tillerkändes på sammanträde den 2 nästföljande dec. stora priset med villkor att dikten underkastades de ändringar Akademien hade att föreslå. I bref till sekreteraren, Rosenstein, af den 12 dec. 1811 gaf sig Tegnér tillkänna som författare. Se äfven Rosensteins svarsbref den 23 dec. 1811 (*Ur Esaias Tegnérs papper*). — Akademiens anmärkningar utarbetades af Adlerbeth, Franzén och Wallin och öfverlämnades i en af Adlerbeth uppsatt promemoria (nedan tryckt) till Tegnér, då denne i febr. 1812 besökte Stockholm. Under våren 1812, då Tegnér vistades på Rämen, företog han i enlighet med Akademiens önskningar en grundlig omarbetning af dikten och lämnade den i dess nya form till Adlerbeth i juni 1812 under riksdagen i Örebro, samtidigt med en kommentar till Akademiens anmärkningar och hans egna ändringar, hvilken här tryckts å s. 230. Adlerbeth synes vid samma tillfälle ha lämnat honom ytterligare ett kort förslag till ändringar (nedan tryckt). Se Tegnérs bref till J. Adlerbeth den 20 maj och den 25 juni 1812 samt dennes bref till Tegnér den 9 april 1812 (*Ur Esaias Tegnérs papper*). Dikten trycktes första gången i Svenska akademiens handlingar ifrån år 1796, del VI, 1817 (utkom först 1818), samt intogs sedermera i Smärre samlade dikter 1828. — De olika texter af Svea, som finnas, äro utom de båda tryckta och täflingsskriften i Svenska akademiens arkiv två i Lund befintliga Hs, den ena ett fragment från skaldens senare år, motsvarande r. 275—284, 267—272, 312—327 af Smärre samlade dikters version samt tillökadt med två nya rader, den andra en fullständig Hs, hvars urspr. text i det väsentliga öfverensstämmer med täflingsskriftens, men hvilken sedermera i olika repriser förändrats så, att den i sin nya öfverskrifna form närmast liknar trycket i Svenska akademiens handlingar. Då det i flera fall är omöjligt att afgöra eller mindre viktigt att veta, när de olika förändringarna i Lundamanuskriptet äro gjorda, behandlas detta här i sin öfverarbetade form som en självständig text. För detaljdiskussioner hänvisas till det noggranna försök till rekon-

struktion af texthistorien, som verkställts i Samlaren 1913 (Samzelius, *De olika versionerna af Tegnérs Svea*). — De förefintliga texterna benämnas här : Lundamanuskriptets äldre text A; täflingsskriften B; Lundamanuskriptets omarbetade text C; trycket i Svenska akademiens handlingar D; trycket i Smärre samlade dikter E; fragmentet F. C, D, E, och F behandlas i anmärkningen till *Svea 1812*. Ur A antecknas följande afvikelser från B:

R. 21 har *som strödt* och *skogarna*
R. 26 har *sinnets krafter mörda* (urspr. *döda*)
R. 50 har *här*
R. 70 har *trygg i grafven*
R. 71 har *och skild från*
R. 80 har *skygd*
R. 102 har *Fädrens enkla seder*
R. 103 har *på deras helga*
R. 106 har *förutan dygd*
R. 110 har *ditt fall, din blygd*
R. 113 har urspr. *högt och fritt*
R. 139 har *skygd*
R. 221 har *Bäfvan*
R. 265 har *enkel, dristig*
R. 272 har *stjernorna*
R. 280 har *stjernor och hafvet*
R. 285 har *Och*
R. 292 har *stig öfver*
R. 309 har *mot hafvets*

Det förslag till ändring af täflingsskriften, som Adlerbeth i början af år 1812 öfverlämnade till Tegnér, aftryckes här efter Hs i Lund. Pag.-tecknen hänvisa till manuskriptet. Radsiffrorna i slutet af hvarje not äro här tillagda.

»Pag. 1. Och mate sångens dufva. Denna vers är mörk; figuren *sångens dufva* synes nästan anbragt för att rimma mot *ljufva*. Rättelse synes så mycket nödigare som de föregående verserne, genom en sällsynt skönhet contrastera dermed. (R. 10.)

» 2. *Upphugger.* Månne riktigt? (R. 22.)

ib. *Hör på Naturens röst!* — Hon införes ej talande: hon ger färgor etc. (R. 29.)

» 3. Orangens gull *slår opp*. Så läser jag, och har då ingen anmärkning att göra; men en liten otydlighet i skrifningen gör tvetydigt, om meningen ej varit *slår opp;* och i sådan händelse tyckes mig *slår opp* hafva varit bättre; med ett ord: rättelse nyttig. (R. 34.)

ib. *Fritt och djerft* kring fjellen fästet svänger. Månne ej lika fritt och djerft i mildare klimat. Epiteterna tyckas ej fullkomligen passa till det af jordens zoner alldeles oberoende himlahvalfvet. (R. 45.)

ib. *förvågna klippan.* Jag tviflar att *förvågen* är ett godt ord.

förvägen hafva vi. Auktoren saknar ej tillgång till utbyte, om det fordras. (R. 46.)

ib. Dal vid dal till jordens afgrund *gungad*. Detta sista ord utmärker en rörelse, en oscillation, som förer tanken på en jordbäfning. (R. 49.)

Pag. 4. Utöfver skullran hän de höga stjernor gå. Det göra de väl alltid, skullran må vara hög eller låg. Men månne ej meningen fordrar, i stället för *hän*, *tätt* eller något dylikt som utmärker bergets höjd. (R. 51.)

ib. I seklers långa natt. Månne ej: ur seklers långa natt? (R. 62.)

ib. I sången lefve I. (R. 63.)

» 5. Men ärad af *en* verld. Detta *en verld* i stället för *verlden* tål något betänkande. Kunde ej versen så tourneras att verld fick epitet? eller i stället för en verld, *sin verld*. (R. 72.)

ib. Och gästfrihet var *namn på hyddan* etc. Svårligen kan man kalla en hydda gästfrihet. Månne: och gästfriheten log i hyddan? Jag insisterar ej på mitt förslag. Det gifs blott för att uttrycka min mening. (R. 82.)

ib. Han fruktade sin Gud och fruktade *ej annan*. Månne: *och räddes ingen annan*. Vare med mitt förslag huru som helst, så fordras rättelse. (R. 86.)

» 7. *lumpna öde*. Ordet är trivialt för en så hög sång. (R. 105.)

ib. *Och fall förutan ära*. Månne ej för antithesens skull: Och dö förutan ära? (R. 106.)

» 8. Rimmen *afgrund* och *afund* lära ej kunna godkännas. Till Auktorns bedömande förcslås i stället:

Folk på en afgrundsbrant i dvala du dig sänker,
Men våld och barbari, men afund, hat och ränker
De vaka omkring dig. (R. 125—127.)

ib. Der flamma gyllne torn — fiskarbåtar lågo. Torde ej vara nog klart. (R. 133—134.)

» 10. Och himlen sig förbarmar. Månne denna sista hemistich som tyckes tillkommit för rimets skull är värdig det sköna i de föregående verserna? Förslag:

Se Belten kring dig än de fria armar kasta
och fjellens fästning står, den skyhöga den fasta. (R. 158.)

» 11. Det bor en Gud i Sången. Anmärkaren inser väl författarens tanka, men önskade ett klarare uttryck, om det utan uppoffring kunde vinnas. (R. 170.)

» 12. Striden vältar som en huggorm ut. Konstruktionen blefve naturligare: Som en huggorm Vältar striden ut. Men äfven denna bild är efter mitt begrepp icke nog klar, nog träffande, nog sammanhängande med det öfriga. (R. 195.)

ib. Strid är för Norden Strid är för frihet etc. Blefve ej detta klarare, och renare i uttrycket, om apostrofen användes: Striden för Norden! Striden för frihet för barn etc. (R. 202.)

» 13. Solen går *under* lär svårligen kunna sägas i stället för solen går *neder*. Äfvenså vet jag ej, om Asa Thor kan sägas *köra smattrande dunder*. (R. 206.)

ib. *Dimmiga* händer. Denna Epiteten om hamnar är till äfventyrs för myckat vågad att vara klar och för allmänheten af läsare nog lättfattlig. (R. 216.)

ib. från *dem*. Efter konstruktionen faller meningen af *dem* på fädren, eller på händerne. Denna inkorrektion fordrar hjelp. (R. 218.)

Pag. 14. Den *slagtning* är *slagen*. Man säger *slå* ett *slag*, men ej slå en *slagtning*. Definitet vore här ock nödigt för språkrenheten skuld. (R. 223.)

ib. I blod *ligger* dagen. Anmärkaren finner visserl. att epoken för synen är solens nedgång, men önskade, för tydlighetens skuld, *sjunker* i stället för *ligger*. (R. 225.)

» 15. *Ej skilda stånd men blott ett brödrafolk*. Anmärkaren hemställer, om ej till undvikande af all politisk åsyftning, som Akademien bör undvika, kunde substitueras: *Ej skilda flockar, men ett brödrafolk*. (R. 246.)

ib. Och tvedrägt faller *i* sin egen dolk. Mån ej: *för* sin dolk (R. 248.)

» 16. Allvarsam. Att undvika denna accentrubbning, mån ej *allvarlig?* (R. 265.)

» 17. *I norrskensnatt*. Bör oförgripl. heta *norrskensnatten*, eller *norrskenets natt*. Skada att sista ordet *så mat* i mitt tycke passar föga till stjernornas tindrande ljus, fast jag nog inser förf. tanke, att det starka skenet som rådde under synen försvunnit, och gjorde rum för nattens vanliga upplysning af stjernorna. (R. 270.)

ib. *Stormen for*. Men p. 13 (r. 205) säges att stormvinden dör (R. 278.)

ib. Solen *sprang* opp. Detta är ej hennes vanliga rörelse. Jag prefererar såsom enligare med naturen det gamla *rann opp*. *Sken på mitt hopp* förstår jag ej. (R. 282.)

» 18. *Då min syn får fullbordan*. Versen är hård. Mån: De *sjöngo om* (bådade) dagen till sångens fullbordan? (R. 287.)

ib. *kusken med de gyllne tömmar* etc. Jag vet ej, om man säger *kuska en vagn*. Rättast heter det *styra, köra*. *Kuska på Sveas kronor* lär ej kunna sägas. Månne:

Er stjernevagn uppöfver Nordens sfer,
Med Sveas kronor märkt och Göthas strömmar. (R. 296.)

» 19. Här i tidens höst. *Här* anmärkes såsom cheville och för meningen onyttigt. (R. 305.)

Anmärkaren, som varit lifligen rörd af den anda som råder i detta stycke, af de utmärkta drag af snille hvarmed författaren uttryckt den varmaste fosterlandskänsla, har dels af pligt, såsom Ledamot af den Akademi, hvilken lika med honom trott denna författare förtjena dess högsta belöning, dels af den välvilja och aktning hvilken han fattat för en man af så stor talang, framstält med upprigtighet de rättelser, hvilka han ansett nödiga, för att gifva detta Poem en korrek-

tion, som lätt undfaller Skalden i första utflygten af sin fantasi, men hvilken en Akademi är ovilkorligare än någon annan KonstDomare skyldig att vårda. Men Anmärkaren nödgas öka antalet af sina välmenta erinringar, hvilka hittils endast angått Skaldekonsten, med en ytterligare, hämtad af den varsamhet som Tidens skick och fäderneslandets ställning kräfva, att under åtnjutande af fred med dess grannar, icke gifva anledning till sådana missnöjen, hvilka kunna rubba dess bestånd eller åtminstone föranleda till obehagliga ministeriella explikationer. Det är i sådant afseende som jag uppmanar författaren att mildra och omarbeta hvad för Ryssland kan finnas sårande. p. 8 — *En annan skär vår skörd* . . p. 9. *Hvad blir det af den jord som värjdes af Ert mod.* Och hela den lågande Skaldekänslan i detta stycke förmår ej afhålla mig från denna påkostande anmärkning. Att nämna hvad man förlorat, kan aldrig förtänkas; allenast det ej sker med ordsätt, som utmärka att man anser för *rof* hvad olyckligtvis genom Tractater blifvit afträdt. I stället tror jag tanken böra derhän vändas, att ju större förlusterna äro, ju mera bör Nationalandan liksom koncentrera sig att försvara hvad öfrigt är, att göra fäderneslandet stort äfven inom trängre gränsor [urspr. med sina öfverlefvor], att med lif och blod bevara en ännu vördad sjelfständighet, att genom endrägt mångdubbla styrkan af ett minskadt antal armar, att skapa nya tillgångar till sann välmåga, genom renhet i seder [urspr. manlighet i sed], idoghet, härdighet i mödor, sparsamhet i lefnadssätt, enskilta uppoffringar, egennyttans och egoismens kufvande under patriotismens heliga lag. Och *då*, om Ödet fordrar att en dag dessa ett fredligt folks tänkesätt skola undergå nya prof, om våld eller anfall skola fresta dess sjelfbestånd, då skola Svear och Göther upplifvade af sina fäders anda ännu en gång fästa Segern vid sina vapen, då skall verlden ännu en gång beundra deras tapperhet, då skola fiender sent ångra sin tilltagsenhet, och det gamla Svithjod, fredadt och tryggt efter nya genomkämpade faror och mödor i lugn njuta sin eviga ära ibland folkslagen. På sådant sätt synes både slutet af Alexandrinerna p. 9: *Betänksamt Ödet står* etc. och Dityramberna och Stridssången böra ameneras, och uttrycken, der så fordras, derefter lämpas. I sådant afseende tillstyrker jag ock, att strofen i Dityramberne *Du sofver i skyar bak österns port* alldeles måtte gå ut; dels i anseende till *Östern*, som synes innehålla en förtäckt [urspr. bestämd] uppmaning mot Ryssland, dels en önskan af ett nytt krig; hvilket icke bör åstundas, men om nöden så fordrar, med mannamod både tålas och utföras.

Mycket prosaiskt har jag gifvit råd åt en Poet, som genom de prof han visat, öfvertygat mig att honom ej brister förmåga till en slik, efter min tanke, oumbärlig förändring. Honom öfverlemnar jag ock att med det granskande öga, hvilket ej kan vara skildt från en så utmärkt talang, tillse om icke till äfventyrs något tavtologi i arbetet på ett eller annat ställe torde röjas, som kunde påkalla en förbättrande hand. Lyckligtvis skyndar ej tryckningen.» —

Tegnérs svar på dessa ändringsförslag är som redan nämndt tryckt

å sid. 230. De ytterligare anmärkningar som efter Tegnérs omarbetning af dikten tillställdes honom af Adlerbeth voro följande:

»1:o 9. Icke långt efter detta ställe står *på* hans täppa. Torde böra heta *i*. (R. 64.)

2:o 14. På denna sida: *Hvar slaf af sitt begär — — — snåla hand* — Här är fråga om begärens välde i allmänhet, och att man skall veta uppoffra dem, när fäderneslandet så fordrar. *Snåla* hand synes inskränka satsen blott till egennyttan eller girigheten. Månne ej bättre stode: *Veka hand*? Det är ju en brist på äkta mannastyrka: och detta passade både på vällustingen, den snåle och den late. (R. 122.)

Strax derefter följer: *Du sofver Svea folk. Hvem vill din hvila rubba.* Den sista hemistichen fruktar jag är cheville, helst förf. genast nedanföre önskar att hans Sång måtte väcka Svea. (R. 125.)

3:o 24. Sista raderna i denna strof äro rättade till språkriktigare konstruktion, men jag befarar att bilden lider deraf. Skulle ej gå an att säga

Bäfvan, förstörarn, förödelsebringarn,
hänger (ilar) bakom, på den flåsande springarn. (R. 221—222.)

4:o 34. *De sjöngo den dag.* Är litet tvetydigt, ty det kan så förstås att de sjöngo just på den dagen. Månne ej: *Besöngo den dag?* (R. 287.)

5:o 37. Man säger: *här i verlden, här i tiden*, såsom opposition mot en annan verld eller mot evigheten. Men man säger ej: *här i höst, här i vår.* (R. 305.)

Dessa äro de vigtigaste och dock ringa anmärkningar mig återstå att göra. Några få ännu obetydligare, som nästan blott äro tyckesmål, skulle jag kunna underställa, såsom 9) vid de trenne *I* inom 3 hemisticher; 19) vid versen: *I glans — — förgången*, hvilket förekommer mig mindre klart, och 20) vid *mulna* hopar, der jag hellre önskade *dystra* eller något dylikt, om meningen är att exprimera *sombre, torvus.* Men det är obilligt att för mycket genera en Auctor, som så frivilligt och lyckligt gått Akademiens påminnelser till mötes, och af samma skäl tror jag mig ej heller böra insistera på någon förändring af de öfriga anmärkta ställen, der förf. förblifvit vid sina förra utryck.»

S. 73. **Svea. 1812.** Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Årtalet här tillagdt. Tvenne tryckfel äro rättade, nämligen i r. 158 komma borttaget efter *Eröfrare*, i r. 216 *omhölja* satt med litet o i st. f. stort. Om de olika texterna se föregående not! I D finnas följande från den här tryckta versionen afvikande ställen, hvilka icke heller förekomma i A eller B (varianter, som äfven återfinnas i dessa texter, förtecknas icke ånyo):

R. 54 har *kunga-sinnen*

R. 85—86 lyda:

Med hjertat blödande, men upplyft öfver tingen
Han fruktade sin Gud, och utom Honom — ingen

R. 96 har *orkelös* i st. f. *orkeslös*; för öfrigt liksom r. 97 samma form som motsvarande i A och B.

R. 134 lyder *Och österns Konung bor der våra hjordar betat.*
R. 214 har *Härarne*
R. 240 saknar *och*

De varianter i C som icke återfinnas i någon hittills behandlad version äro följande:

R. 3 har *på branten af ditt fall*
R. 54 har urspr. *kungasöner*
R. 125 har *Skall jag din*
R. 133 har *upp*
R. 209 har *Bistra hopar*
R. 238 lyder *hänger bakom på den flåsande Springarn*
R. 321 har *nu i*

F är en nedskrift från sjukdomstiden på 1840-talet, och dess varianter sakna intresse; som en karakteristisk kuriositet kan anmärkas, att r. 278 har *läkedom* i st. f. *rikedom.*

Efter r. 327 följa dessa två:

Farväl, mitt folk, farväl I Svenske Män!
Vid Ehrnsvärds grafvård träffas vi igen!

Följande not af författaren afslutar fragmentet:

»*Denna syn, är på några få ändringar när den samma som läses i Sv. Akademiens handlingar för 1811, i Poemet Svea, som väl fick stora Priset; men synen upplästes icke, har aldrig varit hörd i Sv. Akademien, hvarför jag ansåg mig här kunna föredraga den för första gången.*«

Verserna ha alltså af Tegnér under sjukdomstiden sändts till Svenska akademien för uppläsning. Noten har varit afsedd att tjäna som en förklaring för uppläsaren.

Om dikten Svea se förutom ofvan nämnda källor Tegnérs bref till G. Myhrman $^{28}/_{11}$ och $^{12}/_{12}$ 1811, J. Adlerbeths bref till Tegnér $^{11}/_{5}$ 1815 (*Ur Esaias Tegnérs papper*), Ljunggren, *Svea* (Lunds universitets Årsskrift XIX) samt *Svenska Akademiens historia* I: 289—295, Risberg, *Litterära inflytanden på Svea* (Samlaren 1904), Berg, *Gustaviansk fraseologi och Tegnérs Svea* (Svenska studier); Blanck, *Den nordiska renässansen*, s. 429; Clason, *Tegnérs Svea och dåtidens svenska politik* (Sydsv. Dagbl. $^{20}/_{12}$ 1911), Böök, *Esaias Tegnér* I: 137 — 381; Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet*, s. 112—131.

S. 85. Christopher Myhrman. Efter J. Fr. Martins etsning af Tegnérs svärfar, brukspatron Christopher Myhrman d. y., hvarunder dessa verser stå att läsa. Myhrman dog den 19 juni 1811, och etsningen beställdes följande år. Den är reproducerad i Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* (titelplanschen). Se äfv n s. 110.

S. 86. Maj-sång. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Ett komma i r. 38 efter *dof* är här borttaget. Dikten sändes från Rämen till J. Adlerbeth jämte *Skidbladner*, *Flyttfåglarna*, *Herthas Barn*, *Elden*, *Svanen och Fjelltrasten* i bref af den 20 maj 1812. Alla dessa dikter upplästes på Götiska förbundets stämma den 28 maj, och alla utom *Svanen och Fjelltrasten* intogos i Idunas 3:e häfte, som utkom i juli 1812. — Till *Majsång* äro två Hs bevarade, A och B; den senare, i Götiska

förbundets arkiv, öfverensstämmer hufvudsakligen med trycket i Iduna, men afviker i följande fall från den här gifna texten:

R. 37—40 lyda:

Ur högen Fädren hasta
och mana med sin röst,
och Svithiods fjellar kasta
sin sköld framför dess bröst.

R. 68 har *sjunga* med främmande hand ändr. fr *dikta*
R. 69 har *då* i st. f. *tills*

Ur A äro ytterligare följande varianter att anföra:

R. 17 har *skri* i st. f. *rop*
R. 26—31 lyda urspr.:

Ser Svea kring sin fot
hur Folken mot hvarannan
stå opp i blodigt hot.
Oräknelig är skaran
men lugnt hon skådar den
och vinkar trygg åt faran

Derefter ha de fått följande lydelse:

står Svea. Vid dess fot
Nationer mot hvarannan
stå opp i blodigt hot.
Oräknelig är skaran,
för vis att reta den
hon vinkar trygg åt Faran

R. 44 har *Baldur* i st. f. *Balder*

I 3:e uppl. af Smärre samlade dikter 1839 är i r. 59 *tyranniet* ändr. t. *tyranni't.*

Se Böök, *Esaias Tegnér* I: 420—424, 432—433.

S. 90. Längtan. Efter Hs. R. 31 har urspr. *Ser du, ser du* i st. f. *Ser du icke.* R. 43—44 lyda urspr.

Ser jag icke rätt! Der flaggar
hoppets vimpel ju, der vaggar

Denna öfversättning af Schillers *Sehnsucht* är af Hs att döma möjligen några år tidigare än den här gjorda placeringen ger vid handen, men den har ställts omedelbart före *Skidbladner*, då den tydligen utgör en förstudie till denna dikt. Det senare gäller också den i del I (s. 223) tryckta *Menniskoanden*, som förut ansetts höra till ungdomsdikterna, men med mera rätt torde böra inordnas i denna periods alstring, hvilket äfven handstilens utseende antyder.

I detta sammanhang kan nämnas, att den likaledes i del I (s. 220) tryckta dikten *Konstnärn*, som i sin tur står i ett nära samband med *Skaldens Morgonpsalm*, befunnits skrifven på ett papper, hvars vattenstämpel är 1813. Huruvida denna Hs är en senare renskrift eller

ett originalkoncept är omöjligt att afgöra. I senare fall har dikten äfven sitt intresse såsom den sista Tegnér skrifvit på alexandriner.*

Om *Längtan*, se Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 77, och Böök, *Svenska studier*, s. 11.

S. 93. Skidbladner. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Se i öfrigt anmärkningen till *Maj-sång*. Två Hs, A och B, hvaraf den senare i Götiska förbundets arkiv. Titeln är i bägge Hs *Skibladner*, i B ändradt med främmande hand. R. 44 har i bägge Hs *Baldur* i st. f. *Balder*. I A finnas dessutom följande varianter:

R. 6 urspr. *hvila evigt öfver Paradis*
R. 7. urspr. *O hur gladt*
R. 19 urspr. *Skaldeskeppet väntar dig*
R. 21 urspr. *går det likt Skibladner* [senare: *som en vårfläckt*] *fram*
R. 51 har *den* i st. f. *hon*
R. 52 urspr. *Ibland fjäll och snö hvar du må ställas*

Titelordet har i Iduna noten: *Odens skepp.* — Inledningsraden är en öfversättning af en rad i Oehlenschlägers *Mine Mestere* (Digtninger I, 1811).

Se Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 77—78 och *Svensk romantik*, s. 418—419, samt Böök, *Svenska studier*, s. 7—11 och *Esaias Tegnér* I: 427—433.

S. 96. Flyttfåglarna. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Se i öfrigt anmärkningen till *Maj-sång*! Två Hs, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv. Orden *Vindsvales son* ha i B noten: *Vintern;* r. 19 är af främmande hand ändr. fr. *Ren hararna hvitna, ren Rönndrufvan glöder.* I A är r. 14 ändr. fr.: *snart titta de späda ur bristande skal.*

Se Böök, *Svenska studier*, s. 3—20 samt *Esaias Tegnér*, I: 425—427

S. 98. Herthas Barn. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Dikten utgör en omarbetning af *Tålamodet och Hoppet* (del I: 201). Se i öfrigt anmärkningen till *Maj-sång!* Två Hs, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv. Titelordet har där noten *Hertha, Jorden;* r. 5 har *de* i st. f. *han* (i A ändr. t. *hon*); r. 25 har *Bro-*

---

* Denna förslagsvis gjorda datering af *Konstnärn* har bekräftats på annan väg. I Oehlenschlägers *Digtninger*, I, tryckt 1811, — från hvilken volym Tegnér hämtat en mängd poetiska idéer — finnes ett poem med titeln *Til min Læser;* där förekomma följande 4 rader om skalden:

Tidsaldren er ham kun et dunkelt Kammer,
Hans Fødeegn en snever Urtegaard;
Som Evighedens Præst og Verdens Borger
Han tolker Seclers Lyst og Seclers Sorger.

Dessa rader gå tydligt igen i *Konstnärn.* — Elof Tegnérs datering till tiden före 1807 är sålunda oriktig, och Mjöbergs tvifvelsmål (Stilstudier, s. 117) berättigade.

dern i st. f. *Brodren*; r. 32 har *hufven* (med främmande hand ändradt till *hufvud*). I A har r. 9 *Sonen* i st. f. *Gossen* (rimord: *Månen*). 4:e strofen är ändr. fr.

Stafven af Törne ses stinga
ack! men ock stöda hans arm.
Striden med blödande klinga
bor i hans suckande barm.

9:e strofen är ändr. fr. samma lydelse som i *Tålamodet och Hoppet*. Se anmärkningen till denna dikt!

S. 100. Elden. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Dikten är där omarbetad efter en ungdomsdikt (Del I: 159), som i sin nya form trycktes första gången i Iduna 1812. (Se anmärkningarna till *Maj-sång!*) Hs i Götiska förbundets arkiv.

S. 103. Svanen och Fjelltrasten. Dikten är här tryckt efter den Hs (förvarad i Lund), som 1812 sändes till Adlerbeth och upplästes på Götiska förbundets stämma. Se anmärkningen till *Maj-sång!* Den trycktes i Iduna först i elfte och sista häftet, 1845. Ur en tidigare Hs äro följande varianter att anteckna:

6:e strofen ändr. fr. *Ack, sad Trasten, skilda lotter*
gaf oss Ödets hårda lag
Du är Söderns rika dotter,
Nordens arma son är jag.

R. 30 ändr. fr. *Evighetens echo blott?* (rimord *fått*)
R. 35 ändr. fr. *Vild min sång*
Se NILSSON, *Svensk romantik*, s. 414, BÖÖK, *Esaias Tegnér*, I: 433—436 samt WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet*, s. 130—131.

S. 106. Träden. Tre Hs bevarade, af hvilka dock blott en, A, är fullständig och här följts. A förskrifver sig från skaldens senare år (1840-talet). Några skiljetecken ha här tillagts. B är ett fragment från samma tid (1840-talet), blott omfattande de tre sista stroferna. C är en fragmentarisk nedskrift, tillkommen under Tegnérs ungdom; den omfattar stroferna 1—5 samt, såsom tredje strof, den 6:e, öfverkorsad. C har i r. 1 *lundar* i st. f. *ekar*.
Se NILSSON, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 130, samt BÖÖK, *Esaias Tegnér*, I: 46.

S. 109. Fragment ur Blotsven. Efter Hs. Titeln tillagd. R. 5 urspr. *Njords söner rasade emot hvarann.* — Det fragment, som här är aftryckt, bör sannolikt dateras 1811—1812. Handstilen har ingen likhet vare sig med den mindre, regelbundnare piktur, hvarmed *Frithiofs saga* och samtida dikter äro skrifna, eller med den rundare och mera uttänjda stilen från före 1810. Det manuskript, som i stilen mest liknar *Blotsven* (papperssorten återfinnes i ingen annan dikt), är *Bifrost*, som senast är från 1812. Äfven med *Svea*, *Jätten*, *Skidbladner* finnas oförtydbara likheter. Därtill kommer, att Agardh i

bref till Hammarsköld den 6 aug. 1811 skref om Tegnér: »Han arbetar nu på en *tragedi* och på ett större stycke 'Religionen'.» — Att Tegnér sysslat med en tragedi *Blotsven*, vet man af hans bref till Martina v. Schwerin den 4 okt. 1821 och till G. F. Åkerhjelm den 22 jan. 1826. Till den förra skrifver han: »*För flera år sedan började jag en B l o t s v e n, som skulle föreställa den stora striden emellan kristendomen och hedendomen. Ett härligt ämne. De utlefvade Asarne som stå fadder vid Nordens döpelse! Men utförandet svarade ej deremot, och jag kastade både Asar och munkar i kakelugnen.* [Jfr denna innehållsredogörelse med fragmentet!] *Ämnet är sedan behandladt af Oehlenschläger (i H a k o n J a r l) och flera, utan att dock i min tanke ännu vara utlömdt. Möjligtvis återkommer jag en gång dertill.*» Af detta uttalande synes framgå att T. skrifvit sin *Blotsven*, innan *Hakon Jarl* utkommit (1807). Brefvet till Åkerhjelm tyder emellertid i stället på att *Hakon Jarl* redan fanns utgifven vid tillfället i fråga, fast T. ej förut läst den. »*Jag påminner mig*», skrifver T., »*att jag i min ungdom skref en tragedi, 'Blotsven', i jamber.* [Obs!] *Den skulle föreställa konflikten mellan hedniska och kristna läran och var rikligen utstyrd med allehanda legendvishet. Men då jag i detsamma kom att läsa Oehlenschlägers 'Hakon Jarl', som behandlar samma ämne, hade jag det förstånd att kasta min Sven på elden och skulle af vänskap för Ling önska att han gjort det samma med sin.*»

Det här aftryckta fragmentet har tydligen tillhört den i dessa båda bref omnämnda förstörda tragedien *Blotsven*. Om fragmentets datering ha olika meningar rådt bland forskare. Elof Tegnér daterar det till före 1807, med ledning af Tegnérs yttrande om *Hakon Jarl*. Mjöberg vederlägger med stilistiska skäl (de fornnordiska elementen i dikten) denna datering och hänvisar till Atterboms uttalande i Svensk litteraturtidning den 22 jan. 1821 (n:r 3): »Rec. hoppas att det rykte ej bedrager, som sedan flera år tillbaka förkunnat, att Herr Tegnér varit sysselsatt med en dramatisk bearbetning af *Blot-Sven*, och att denna skulle innan kort vara fullbordad att framträda i dagsljuset.»

Det rykte Atterbom här återger vederlägges emellertid, åtminstone i sin senare del, af T:s nyss citerade bref från slutet af samma år till Martina v. Schwerin. Slutligen har Henry Olsson, *Tegnérs episka och dramatiska planer under Frithiofsåren*, Samlaren 1916 (jfr äfven Lamm, *Försoningstanken i Tegnérs Frithiofs Saga*, a. a. s. 11—14), gjort gällande att fragmentet skulle vara från slutet af 1821 eller senare. Han stöder sig på T:s yttrande till Martina v. Schwerin den 4 okt. 1821 om Blotsvenstragedien : »*Möjligtvis återkommer jag en gång dertill*», sammanställdt med Martina v. Schwerins försäkran till T. den 11 dec. s. å. att »Brinkman af Leopold och ej af mig hört omtalas den påbegynta tragedien». O. tolkar det sista uttrycket såsom gällande en strax förut ånyo påbörjad *Blotsven*. »Den påbegynta tragedien» måste emellertid med nödvändighet syfta på den af Tegnér i brefvet den 4 okt. nämnda. Med O:s tolkning skulle man nödgas antaga, att T. under den korta tiden 4 okt.—11 dec. påbörjat den tragedi, som han det förra af dessa data talar om såsom något mycket aflägset och even-

tuellt, och meddelat detta både till Leopold och M. v. S., att Leopold i sin tur under samma tid meddelat underrättelsen till Brinkman, att B. förfrågat sig hos T. därom och att denne ånyo tillskrifvit M. v. S. om saken. Denna våldsamt uppdrifna verksamhet är så mycket osannolikare, som T. just vid denna tid var svårt sjuk (jfr WRANGEL, *Martina von Schwerin*, s. 113).

Af inre skäl är det också svårt att placera fragmentet med sin ganska matta framställning till Frithiofsåren med dess färgrika, starkt poängterade diktion.

Den datering 1811—1812, som manuskriptstilen och Agardhs bref tyda på, styrkes också däraf, att T. i bref till J. Adlerbeth den 25 juni 1812 talar, lofordande, om Oehlenschlägers *Hakon Jarl*. Troligen hade han nyligen läst den och af det skälet, såsom han angifver i brefven 1821 och 1826, afstått från sin *Blotsven*. Ett par verbala likheter med *Försoningen* och *Mjältsjukan* ha intet bevisvärde, då sådana genomgå hela Tegnérs skaldskap.

S. 113. Romresan. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Dikten sändes till J. Adlerbeth jämte *Bifrost* (*Asatiden*), *Jätten*, *Prestvigningen*, *Sång till Solen*, *Skaldens Morgonpsalm* och *Nyåret* i bref af den 28 febr. 1813 och upplästes liksom dessa på Götiska förbundets stämma den 20 mars. Endast tre af dikterna, *Bifrost*, *Prestvigningen* och *Skaldens Morgonpsalm*, infördes emellertid i Iduna, 4:e häftet 1813. *Romresan* trycktes första gången i Stockholmsposten den 3 okt. 1817 (n:r 229). Tre Hs finnas bevarade, A, B, och C, den mellersta af dessa i Götiska förbundets arkiv.

Varianter ur Stockholmsposten:

R. 8. *jorden* i st. f. *verlden*
R. 9. *från* i st. f. *ur*
R. 10. *Konstens* i st. f. *forntids*
R. 22. *helga* i st. f. *gula*

Strof 5.

Vandra under fädrens tallar,
lyssna huru Götha svallar,
se i vinternatten opp;
stig med Junius på fjällen,
skåda morgonen och qvällen
på dess topp.

Stroferna 7 och 8 saknas, uppträda först i C.

R. 54 har noten: *Campo di vacche*, (*Kolorget*) *fordom Forum Romanum.*
R. 78 har *fick* i st. f. *fann*

B varierar i följande fall från Stockholmsposten:

R. 21. *Naso* i st. f. *Maro*

Strof 6.

Djerf som våra hjeltars sinnen,
hög som våra fortidsminnen
är den nordiska natur.
Men i Söderns gröna dalar
solar sig det Sköna, talar
gladt derur.

R. 73. *Och han drager hän*

I A finnas ytterligare följande varianter: Titeln är här *Konstnären och Landtmannen*, och de talande kallas *K.* och *L.*

R. 39 har *famna* i st. f. *skåda*

Strof 6 lyder urspr.

Nordens fjäll, som Nordens sinnen
äro höga Forntidsminnen
gå som vålnader derpå.
Men i Söderns evigt gröna
dalar, bor ännu det Sköna
låt mig gå.

R. 57—60 urspr.:

tidens våld, Barbarers svärd
Murar vittna, stenar tala
Konstnärn väcker ur sin dvala
Konstens verld.

R. 61. *dörr dig sluten, hädangången*

R. 76—78 urspr.:

Kom, en fremling, i hvart gille
och med all sin konst, sitt snille
fann ej bröd.

Se Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 70; Böök, *Esaias Tegnér*, I: 437—441.

S. 117. **Asatiden.** Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Se i öfrigt anmärkningen till *Romresan!* Två Hs bevarade, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv. Titeln i dem bägge är *Bifrost*, i B af främmande hand ändrad till *Den gamle Hedningen*, som dikten kallas äfven i Iduna. Ur B äro följande varianter att anteckna:

R. 6. *ändar* i st. f. *ända*
R. 28. *från frustande Rimfax dröp*
R. 31. *den väldiga örnen*
R. 49. *Sublima Minnen*
R. 59. *och Dvergaätten*

I A finnas ytterligare följande varianter:

R. 9 urspr. *högtidlig som*
R. 19 har *Trollen* och *Tiden* på ombytta platser.
R. 21 urspr. *Drack Thor i Thrudvang*
R. 25. urspr. påbörjad: *O! moder Hertha, då var du ej liflös*
R. 27. *Från Österlide sprang gullmanig Skinfax opp*
R. 28. *frustande* ändr. fr. *skummig*
R. 30. *den brud ännu*
R. 31 urspr. *bergens spets*
R. 32. *kylde jorden*
R. 34. *ulur menniskoskallar*
R. 38 urspr. *en ärad främling*
R. 41. *väldig hand*
R. 42 urspr. *gyllne verldar uppvälde från brusande strängar*

R. 43 urspr. *Han sjöng om striden*
R. 44. *slagfältets blodiga sängar.*

I Iduna har r. 49 formen:

I häfderna, höge minnen! än I stån.

Tegnér skref därom i bref till Adlerbeth af den 28 okt. 1813: »Versen: »I häfderna, höga minnen etc» måste vara förändrad, ty nu har den ju alls ingen meter.» Adlerbeth svarade, att han och Geijer »vågat denna lilla förändring . . . dels för att derigenom undvika det mindre äkta Svenska ordet *Sublim*, dels derföre, att vi icke ansett fördömligt, att icke öfverallt binda versifikationen till ett oföränderligt lika antal af stafvelser.» Vid omtrycket i Smärre samlade dikter förändrades versen, delvis efter detta förslag. — I samma bref vänder sig Tegnér mot den mängd mytologiskt förklarande noter som bifogats texten i Iduna. — Se Böök, *Esaias Tegnér* I: 441—448.

S. 120. Prometheus. Efter Hs, som af stilen att döma torde böra hänföras till början eller midten af 1810-talet. Troligen är den dock tidigare än *Jätten*, med hvilken den kanske, såsom Nilsson, *Schillers inflytande på Tegnér* (Samlaren 1905) framhållit, har ett visst, åtminstone formellt samband. R. 44 har urspr. *prisade* i st. f. *tackade.*

S. 123. Jätten. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Dikten, som refuserats i Iduna (se anmärkningen till *Romresan!*), trycktes i Stockholmsposten den 10 okt. 1817 (n:r 235). R. 9 har där *rida* i st. f. *åka*; r. 21 är försedd med noten *Pilarna;* r. 24 har *menskohjerta* i st. f. *menniskohjerta* (likaså 3:e uppl. af Smärre samlade dikter 1839); r. 40 lyder *de höga Gudar*; r. 47 har *glad* i st. f. *nöjd.* — Två Hs bevarade, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv. Där lyda r. 37—38:

Jag vred hans arma hjerna
omkring så sakta.

I r. 43—44 ha *Gudar* och *ära* ombytta platser. I A har r. 51 urspr.. *lyfter* i st. f. *sätter.*

Se Böök, *Esaias Tegnér*, I: 448—451.

S. 126. Prestvigningen. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Dikten trycktes första gången i Lunds Allahanda n:r 1, den 2 jan. 1813, derefter i Iduna, 4:e häftet, 1813. (Jfr anmärkningen till *Romresan*). Två Hs bevarade, däraf en i Götiska förbundets arkiv. I dessa och de tidigare trycken har r. 7 *lik* i st. f. *likt*; r. 31 *Englahufven i* st. f. *englahufvud;* r. 48 *slå an uti* i st. f. *genljuda i;* r. 70 lyder: *jag mer i himlarna?*

Tegnér prästvigdes den 20 dec. 1812. — Se om dikten Nilsson, *Svensk romantik*, s. 422—423, samt Böök, *Esaias Tegnér*, I: 467—479.

S. 129. Skaldens Morgonpsalm. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Se i öfrigt anmärkningen till *Romresan.* Två Hs, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv. R. 26—28 lyda där och i Iduna:

stäng min dörr igen.
Gif mig tak och bröd,
kläder och en vän,

I A ha r. 6 och r. 48 *ljusets* och *Sångens* på ombytta platser. R. 12 har *vänligt* i st. f. *klara;* r. 29 har *gudakraft* i st. f. *himlakraft;* r. 42 har *jag ser syner* i st. f. *jag hör harpor.*

Se Nilsson, *Svensk romantik*, s. 419—420; Böök, *Esaias Tegnér*, I: 478—484.

S. 132. Nyåret. Efter Hs i Götiska förbundets arkiv. Se därom anmärkningen till *Romresan!* Dikten, som ej intogs i Iduna, omarbetades grundligt 1816.

Se Blanck, *En nyfunnen dikt af Tegnér och dess historia* (Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning 1910: 158), Lamm, *Försoningstanken i Tegnérs Frithiofs Saga*, s. 5 (Samlaren 1916), samt Böök, *Esaias Tegnér*, I: 451—456.

S. 134. Sång till Solen. Efter Smärre samlade dikter 1828. Denna dikt, som likaledes tillbakavisats i Iduna (se anmärkningen till *Romresan!*), trycktes i Stockholmsposten den 16 sept. 1817 (n:r 214). Två Hs bevarade, A och B, den förra i Götiska förbundets arkiv. I A och urspr. i B lyda r. 23—25:

Lifvets stelnade [i A: *stelnande*] *flod*
bryter bojan med mod
och han framsorlar mild

R. 23—24 ha därefter i B fått samma lydelse som i Stockholmsposten:

Lifvets stelnade våg
börjar åter sitt tåg

Därefter i B:

Lifvets forsande flod
som var fjättrad och stod
nu framsorlar han mild

R. 72 i B har *lysande* i st. f. *glänsande*; r. 75 *der* i st. f. *det.*

Se Lamm, *Försoningstanken i Tegnérs Frithiofs Saga*, s. 5—6 (Samlaren 1916); Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 131 samt *Svensk romantik*, s. 437—439; Böök, *Esaias Tegnér*, I: 456—466.

S. 138. Dedikation till Prins Oscar. Dikten är tryckt som dedikation till 8:e uppl. af Christian Wåhlins *Fäderneslandets historia*, Lund 1813 (företalet dateradt den 6 mars). Titeln här tillagd.

Om bevisen för att denna dikt författats af Tegnér, se Böök, *Essayer och kritiker* 1917—1918, s. 59—60.

S. 139. Sång den 18 maj 1813. Efter tvenne afskrifter i Tegnérsamlingarna och bland de De la Gardieska papperen i Lund. Dikten är skrifven till biskop Faxes födelsedag och tillhör den stora krets af Tegnérska dikter, som hört hemma i biskopshuset i Lund. Om biskop Wilhelm Faxe (1767—1851), gift 2:a gången med Helena

Johanna Billberg (1773—1845), om det sällskapliga lifvet i hans hem och om hela denna grupp dikter se KAHL, *Tegnér och hans samtida i Lund*, BÅÅTH-HOLMBERG, *Morfars bok*, WRANGEL, *Ur det lundensiska sällskapslifvets krönika* (Under Lundagårds kronor, s. 72—95), samt för personalhistorien, AHNFELT, *Studentminnen* och WRANGEL, *Gamla studentminnen från Lund*.

S. 141. Till Herr Kongl. HofPredikanten Gullander. Efter en afskrift bland Tegnérpapperen i Lund. Diktens adressat, hofpredikanten Anders Peter Gullander (1779—1862), var vid tillfället andre stadskomminister i Lund, men fick följande år prosttitel och utnämndes till kyrkoherde i Malmö.

S. 142. Till Damerna. Efter trycket i Lunds Allahanda den 30 juni 1813, n:r 27. I Jubelfestupplagan af Tegnérs skrifter, II: 199, finnes en i flera detaljer från denna afvikande version af dikten, och i C. A. Agardhs samling af Tegnériana bevaras en afskrift, som upptar en mellanform mellan de två förstnämnda. I Jubelfestuppl. har r. 1 *Hvar fins väl någon fest som*; r. 2 *lifvets trösterskor;* r. 3 *går* i st. f. *gått* (likaså hos Agardh); r. 6 *smärtans sår* (också hos Agardh); r. 7 *Vår ungdom* (hos Agardh: *vår barndom ammar du*); r. 12 *plågans udd.*

Se KAHL, *Tegnér och hans samtida* (1851), s. 92—93.

S. 143. Till Ling. Efter en samtida (dålig) afskrift bland Lings papper på Kulturhistoriska muséet i Lund, jämförd med Jubelfestupplagans version. Titeln efter Jubelfestupplagan. Texten där afviker i följande fall från den här meddelade afskriftens: r. 1 har *glad* i st. f. *nöjd;* r. 5 *gode* i st. f. *bättre;* r. 12 *skilda* i st. f. *andra.*

Afskriften har i r. 13 *Verkar* i st. f. Jubelfestupplagans här antagna *Verka.*

R. 16. 1:a afd. af Lings *Gylfe* hade utkommit i Lund 1812. — Ling tillträdde 1813 platsen som gymnastiklärare vid Karlberg, troligen flyttade han till Stockholm någon af sommarmånaderna. Den $^{30}/_{5}$ nämns han ännu i bref af Tegnér såsom uppehållande sig i Lund. Den $^{25}/_{9}$ är han enligt Adlerbeths bref till Tegnér i Stockholm.

Se BÖÖK, *Esaias Tegnér*, I: 179.

S. 144. Hjelten. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828 I 3:e uppl. af dessa, 1839, har r. 57 *hän* i st. f. *dän.* I den bevarade Hs har r. 31 urspr. *Ty ibland* i st. f. *Uppe bland;* r. 36 har urspr. *störa* i st. för *hämma;* r. 53 har urspr. *plågans* i st. f. *svekets.*

2:a strofen af dikten trycktes i tidningen Lifvet och Döden den 2 nov. 1815 som motto till en uppsats om »Carl den Store och Napoleon». — Se NILSSON, *Svensk romantik*, s. 443—444; BÖÖK, *Esaias Tegnér*, I: 484—491, WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet*, s. 147—148.

S. 147. Till Mamsell Margrete Louise Schlyter. Efter originaltryck et, Lund 1813 (Berlingska boktryckeriet). En Hs från skaldens senare år bevarad samt en afskrift af främmande hand, försedd med titel af Tegnér. I den senare texten har r. 21 *rimsnidarn* i st. f. *Poëten;*

r. 26 *den* i st. f. *dem.* — De fyra första stroferna hade Tegnér förut användt i dikten *Till Elof Tegnérs brud.*

M. L. Schlyter (1793—1880) var halfsyster till biskopinnan Faxe, och i biskopshuset firades den 9 okt. 1813 hennes bröllop med den nytillträdande kyrkoherden i Grönby (jfr allusionen i r. 24!) i Skåne, Johan Henrik Kinberg. I detta äktenskap föddes makan till Tegnérs äldste son.

Se WRANGEL, *Ur det lundensiska sällskapslifvets krönika* (Under Lundagårds kronor, s. 72—78.)

S. 149. Förlåt Försökaren . . . Efter Hs. — R. 17 är i denna ändr. fr. *mot lifvet liknöjd, men mot dikten sträng.* I en prof. E. Wrangel tillhörig afskrift, citerad i uppsatsen *Ur det lundensiska sällskapslifvets krönika*, s. 77 (Under Lundagårds kronor), lyder r. 20 *ty fästman Engström skall mig nog försvara*, hvilket tycks ge bättre mening, då den åsyftade professorn i kemi Jonas Albin Engeström (1787—1846), en af de flitigaste gästerna i Herberget, vid denna tid gälde som en lycklig uppvaktare af Louise Faxe (Jfr dikten *Till Louise Faxe*, r. 12.) Sedermera blef han i stället gift med biskopens andra dotter, Margareta Sophia. En afskrift, ingående i en bankkamrer L. Grönvall tillhörig samling, har *Din fästman.* Stället är uppenbarligen korrumperadt genom felskrifning i Tegnérs egenhändiga Hs.

Diktens nominelle författare, *Pastor Böök*, ett föremål för stående skämt i den tegnérska kretsen, var komministern i biskopsprebendet Fjelie, Erasmus Jakob Böök (1770—1849). Han hade enligt CAVALLIN, *Lunds stifts herdaminne* IV: 126, gjort sig känd hvarken »för bildning, kunskaper eller ämbetsnit». — *Thomæus* var den som verksam psalmist och teologisk författare af schartauansk läggning kände Jöran Jakob Th., sedermera prost i Kristianstad. *E-n* torde ha afseende på förste teol. professorn i Lund, C. J. Eberstein (1758—1838), utnämnd till biskop öfver Gottland. — *H-r* var Thorilds intime ungdomsvän, teol. professorn i Lund Anders Hylander (1750—1830).

Se litteraturförteckningen till *Sång den 18 Maj 1813.*

S. 150. Härhos jag sänder . . . Efter Hs. Tillhör samma krets som föregående. — *Moster Lotta* var en äldre aflägsen anhörig i biskopshuset, Charlotte Lindahl. — Se WRANGE , *Ur det lundensiska sällskapslifvets krönika.* — Diktens adressat var Böök; den nominella författarinnan, Dortha, har väl varit ringerska i domkyrkotornet; jfr r. 11—12. Om Bööks processer är ingenting bekant.

S. 151. Pastor Böök vill icke ha mig. Efter Hs. R. 8 har urspr. *Herrar* i st. f. *sina.* — Se de båda närmast föregående dikterna. Denna dikt har liksom närmast föregående tydligen åtföljt Dorthas porträtt; sedan detta refuserats af pastor Böök, har det öfverlämnats till en annan prästman (okändt hvem, enligt r. 2 »Doctor») med här föreliggande nya vers.

S. 152. Herkules. Två Hs, A och B, bevarade, af hvilka den senare, troligen från 1840-talet, här är följd. Den tidigare har följande varianter:

R. 4 ändr. fr. *örrn han lyfte sig till*
R. 9 ändr. fr. *gnistan som Prometheus en gång stal*
urspr. *kraftens gnista som Prometheus stal*
R. 16—17 ändr. fr. *du skall ändå hoppas, fast ej svärdet*
fast ej lyran råddar mskovärdet
urspr. *du skall ändå hoppas. Strid med svärdet*
strid med sångens röst för mskovärdet
R. 24 ändr. fr. *goda, ömma själ, förtvifla ej.*
urspr. *lid och hoppas och förtvifla ej.*

Undertiteln är i B med blyerts ändr. t. *Nyåret 1814.* Om denna ändring är af Tegnérs hand har ej kunnat afgöras.

Se Nilsson, *Svensk romantik*, s. 444, och Böök, *Esaias Tegnér*, I: 491—493.

S. 154. Nore. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Dikten trycktes första gången Lund 1814 (Berlingska Boktryckeriet) med undertitel: *Skaldeslycke i anledning af freden i Kiel den 14 januari 1814* och utdelades vid universitetets fest den 1 mars. Enligt Tegnérs bref till J. Adlerbeth den 3 mars 1814 var den dock ursprungligen skrifven för Iduna, där den trycktes i 5:e h. 1814. S. å. infördes den i tidskr. Samlaren samt blef på hösten genom de svenska kommissariernas försorg tryckt och utdelad i Kristiania.

Ur de tidigare trycken äro följande varianter att anteckna.

R. 62. *du friska, du bredaxlade!*
R. 64. *Nu är du höglagd, mena de.*
R. 80. *vänd ifrån böljorna din håg*
R. 82. *som gröna sköldar*
R. 83—84. *Hvad kan hon hjelpa dig? Du är för stor att vara*
en julle, fäst vid hennes långskepp bara.
R. 103—104. *Och Dikten dansar fram, som Stundens Drake söfver*
och andas värma sjelf i Nordens köld.
R. 105. *blomsterväf*
R. 114. *För hvart fragment*
R. 121. *vår sköldborg än att hota*

I Hs finnas ytterligare följande varianter:

R. 88. *hvar sin röfvarhop*
R. 92. *hvilar sig*
R. 101 urspr. *Med skarplut tvättar hon, till vår, till tidens ära*
R. 103 urspr. *Stundens blodhund*
R. 115. *Den dag skall gry — och snart — som* [likaså i Iduna]

R. 27 har i 2:a uppl. af Smärre samlade dikter, 1832, *mörk* i st. f *lömsk.*

Se utom nyssnämnda bref Tegnérs bref till Bengt Myhrman den 13 mars och till J. Adlerbeth den 5 maj 1814 samt Elof Tegnérs och Franzéns bref till Tegnér april 1814 (*Ur Esaias Tegnérs papper*). Se äfven Brandes, *Esaias Tegnér* (1878), s. 84, Böök, *Esaias Tegnér* I: 496—505, Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet*, s. 151—153.

S. 160. Kyssarna. Efter en Hs från skaldens senare år. — I Kahl, *Tegnér och hans samtida* (1851), s. 19—20, samt flera samtida afskrifter

af dikten finnes angifvet, att den Lisa L., till hvilken orden riktas, var Elisabeth Liljewalch, dotter till rådman S. Liljewalch i Lund, född 1792, gift 1816 med Tegnérs vän, sedermera biskopen Heurlin. — Dikten är möjligen tidigare än 1814 (MJÖBERG, *Stilstudier i Tegnérs ungdomsdiktning*, s. 16, föreslår 1810), men då i brist på en samtida Hs alla hållpunkter för en närmare datering saknas, har den här placerats bland dikterna från det förstnämda årtalet af det skäl, att diktens adressat äfven nämns i följande troligen 1816 författade dikt. Årtalen 1813—1814 torde äfven passa med afseende på adressatens ålder och året för hennes giftermål.

S. 162. FastlagsRis. Efter Hs, utom sista strofen som hämtats ur Jubelfestupplagan II: 413. — Dikten torde vara skrifven 1814, ty den i r. 13—14 åsyftade tidningen Lunds Allahanda utkom endast åren 1813—1814 och det förra af dessa år under ansvar af Tegnérs vän Agardh. — R. 3: Louise Faxe, se anmärkningen vid dikten *Till Louise Faxe*. — R. 9: Erika Hagberg, C. P. Hagbergs maka. — R. 10: *himlen* ändr. fr. *Englar*. Urspr. lydde raden med hänsyftning på Dr Hagbergs vackra stämma och äfven i öfrigt framstående egenskaper som predikant: *jag tänker: kunde jag dock, likt din man, predika.* — R. 13—15: Lunds Veckoblad Nytt och Gammalt. — R. 17: Sannolikt Lisa Liljewalch (se dikten *Kyssarna!*).

R. 19: Hvem denna *Emma* varit är ovisst. Denna vers, som saknas i Hs, är möjligen från en helt annan period och kan då eventuellt åsyfta den senare af Tegnér besjungna biskopinnan Emma Hedrén, dotter af en prästman i Filipstad.

Titeln *Fastlagsris* har af både Choræus och fru Lenngren användts som beteckning på epigram af denna art. Att det är från den förre Tegnér hämtat uppslaget, visas däraf att det i Choræi Skaldestycken tryckta »fastlagsriset» till Clara äfven ingår i Tegnérs Hs (efter r. 4).

S. 164. Rimmet. Detta bouts-rimés finnes bevaradt endast i en afskrift från skaldens senare år. Det är riktadt till domaren i Torna härad i Skåne, lagmannen Adam Johan Kröger (bosatt i Lund), känd som en glad sällskapsmänniska och en lycklig tillfällighetsdiktare på skånskt landsmål. Då K. år 1818 afled, 63 år gammal, författade Tegnér en grafdikt öfver honom. Jfr äfven dikten *Den 18 Maj 1814*.

S. 165. Till Fru Professorskan Stoltz. Efter originaltrycket, Lund 1814 (Berlingska Boktryckeriet). — Den aflidne var hofpredikanten, kyrkoherden i Höj och Kjeflinge i Skåne Mathias Stoltz, född 1768, gift 1805 med Helena Maria Borg, död den 15 mars 1814. Han beskrifves som en man med stor klassisk bildning och »mera intresserad för det litterära än för det ecclesiastika» (jfr CAVALLIN, *Lunds stifts herdaminne* III: 241—243). — R. 37: den döde efterlämnade fyra barn.

S. 168. Den Adertonde Maj 1814. Bevarad i två Hs, A och B, den senare en afskrift från skaldens senare år. Texten är här efter A, titeln efter B, med årtalet här tillfogadt. I B har r. 11, tydligen genom

felskrifning, *Liljewalch* i st. f. *Engelhart*. I A lyder urspr. r. 14: *beundrar fruarna och deras vext* och r. 16: *ett ord för Kinberg af den rika text*. R. 19 har urspr. *hjertbeklämd och slagen;* r. 25 urspr. *tröst* i st. f. *fröjd*.

Om *Lagman Kröger*, se anmärkningen till *Rimmet!*

Johan Henric *Engelhart* (1759—1832), professor i praktisk medicin, lifmedikus, är bl. a. känd som befordrare af den s. k. prästmedicinen, och beröfvade två år efteråt Tegnér det af honom sökta Fellingsbro pastorat. — *Liljewalch*, Carl Fredric (1770—1844), var professor i obstetrik; r. 13—14 ha syftning på denna hans specialitet som läkare. — *Doctor Hagberg* var Tegnérs vän, den kände teologen C. P. Hagberg. Han var vid denna tid teologie professor i Lund och kyrkoherde i S:t Peters kloster, men flyttade följande år till Stockholm. — Om *Kinberg*, se *Till Mamsell Margrete Louise Schlyter*. — Lars Magnus *Darin* (1781—1820) var domkyrkoadjunkt i Lund. — Om *Engström*, *Moster Lotta* och *Böök*, se ofvan s. 504! R. 19—20 syfta på prof. E:s kända böjelse för en af biskopens döttrar. — *Schlyter*, bror till Margrete Louise S. (se ofvan!) och halfbror till biskopinnan Faxe, var den sedermera berömde juristen och utgifvaren af Sveriges gamla lagar Karl Johan S. Vid denna tid endast 19 år gammal och nyligen utnämnd till magister i Rostock, var han känd som ifrig Schellingian. (Jfr KAHL, s. 73).

Dikten är skrifven till biskop Faxes födelsedag 1814. Denna i samtida afskrifter uppgifna datering bekräftas af r. 17—18, ty år 1814 inföll Kristi himmelsfärdsdag den 19 maj.

Litteraturförteckning, se anmärkningen till *Sång den 18 Maj 1813!*

S. 170. Impromptu. Efter en afskrift af Chr. Tegnérs hand. I en af BÅÅTH-HOLMBERG, *Morfars bok* I: 19, meddelad version finnas följande varianter: r. 3 har *Oranger* i st. f. *citroner;* r. 4 *blott* i st. f. *helst;* r. 11 *raska* i st. f. *tappra;* r. 12 *uti botten drickes* i st. f. *blott på bottnen finnes*. — Lundblads afresa skedde enligt samma källa på våren 1814.

Se äfven KAHL, *Tegnér och hans samtida* (1851), s. 94.

S. 171. Till Louise Faxe. Efter originalet, tillhörigt öfverbibliotekarien E. Ljunggren. Två afskrifter af främmande händer finnas bevarade.

Lovisa Petronella Faxe var den äldsta af biskop Faxes döttrar i första giftet. Hon omnämnes på flera ställen i Tegnérs sällskapspoesi. Denna dikt är skrifven till hennes 17-årsdag den 28 juni 1814. R. 12 syftar på professorn i kemi, J. A. Engeström (se ofvan s. 504!).

Se litteraturförteckningen till *Sång den 18 Maj 1813!*

S. 173. Vid Välborna Fröken Wilhelmina Ulrica Cedercrantz's Graf. Efter originaltrycket, Lund 1814. — Den aflidna, född 1743, död $^{27}/_{9}$ 1814 på Vegeholms gård i Skåne, var känd för sin rikedom och sin välgörenhet.

S. 175. Lorenzo Hammarspik. Efter Hs.

R. 5 ändr. fr. *För dig jag skrifver,*

R. 15 ändr. fr.	*i Calmar, svingade dig opp*
R. 55 ändr. fr.	*de kunna än ej snyta rätt*
R. 58 ändr. fr.	*O tvi den skam och skaden*
R. 60 ändr. fr.	*och bjellkon tager graden.*
R. 97—102 ändr. fr.	*Det går dig illa, store man!* *Man börjar dig att klandra* *Men derför du dig trösta kan* *ty det sker blott af andra.* *Du blir fördunklad, som jag sport,* *af den som minst det borde:*

De två senaste raderna lydde urspr:

Du till rival har, som jag sport,
den minst du vänta borde:

R. 99 ändr. fr.	*Ty publicum dig anser för*
R. 105 ändr. fr.	*Farväl, farväl! Ren släcks din Sol*
R. 117—119 ändr. fr.	*O Hammarspik, jag säger dig* *förgät blott ej de orden:* *Blir du ej der odödelig*

Dikten inspirerades närmast af Hammarskölds ironiska och klandrande recension af *Nore* i Svensk litteraturtidning den 1 okt. 1814, n:r 39. Den omnämns i Elof Tegnérs bref den 20 nov. 1814 (*Ur Esaias Tegnérs papper*). En del af diktens allusioner förklaras här:

R. 19—20. H. utgaf 1806 »Öfversättningar och Imitationer efter äldre och nyare skalder» samt 1809 »Öfversättning af Iliadens 22 Rhapsodi».

R. 35—36. H. blef fil. kand. 1805 och disputerade för magistergraden följande år, men på grund af ett otillräckligt antal betyg erhöll han icke denna förr än 1812.

R. 37. »Försök till en kritik öfver Schiller» 1808. Se T:s uttalande om denna bok i bref till Wallmark $^{8}/_{2}$ 1810.

R. 43. H. medarbetade i Askelöfs tidning Polyfem (1809—1812). Se om denna T:s bref till Wallmark $^{8}/_{10}$ 1810.

R. 49—51. »Phosporos» började utgifvas 1810.

R. 59. Jämför Tegnér parodi, »*Fläskkorfven*», på denna af fosforisterna införda diktform.

R. 59—60. I en afskrift bland de Agardhska papperen i Lund ha orden *sonettens bjellra* noten Schwerin (d. v. s. prosten grefve F. B. v. Schwerin, som lämnade bidrag till fosforisternas tidskrifter och personligen utöfvade stort inflytande på dem) samt »*bjellkon*» noten Atterbom. Denne blef 1815 magister. Jfr hans bref till Tegnér $^{23}/_{10}$ 1817. (*Ur Esaias Tegnérs papper*)

R. 61. Det på den nyromantiska diktningen syftande uttrycket »karbunkelpoesi» använder T. i bref till Adlerbeth af $^{30}/_{5}$ 1813 med afseende på Atterbom. Se äfven hans *Sjelfbiografiska anteckningar.*

R. 65. Om H:s tragedi »Prins Gustaf» yttrade sig Tegnér i bref till Adlerbeth af $^{25}/_{6}$ 1812.

R. 77. »Poetiska studier», 1813. Se bref till Adlerbeth $^{28}/_{10}$ 1813.

R. 81—83. Syftar på uppsatser af H. i Iduna 1812 och 1814, den förra »Beskrifning öfver ett manuskript af den prosaiske Eddan», den senare en polemik mot Fr. Rühs angående dennes skrift om den isländska skaldekonstens ursprung. Se Adlerbeths bref till Tegnér $^{18}/_{10}$ 1814 (*Ur Esaias Tegnérs papper*).

R. 111—112. Har afseende på två satiriska dikter i Allmänna Journalen september 1814, n:r 213 och 216, »Sändebref ifrån en Lärd i Månen till en Lärd på jorden», och »Svar . . till den Lärde i Månen». Författaren af den senare tyckes skola föreställa H.

S. 180. Fläskkorfven. Efter Hs. Titeln där lydde urspr. *Midisterkorfven* och r. 1 samtidigt *Midisterkorf, ambrosiska och sköna.* R. 5 urspr. *ännu ett ägg* och r. 9 urspr. *en Fargalt, Vänner.*

Papperen, hvarpå denna och föregående dikt skrifvits, bära vattenstämpeln 1813.

S. 181. Lärkan och Kalkonen. Efter Hs. Möjligen några år tidigare än föregående.

S. 182. Efter mycket nödgande, till några officerare, på årsdagen af slaget vid Bornhöft. Efter en afskrift bland de Agardhska papperen i Lund. — Slaget vid Bornhöft hölls den 7 dec. 1813. — Se Böök, *Esaias Tegnér*, I: 183.

S. 183. Epilog vid en disputationsakt. Efter Tegnérs *Efterlämnade skrifter* III: 92—93. Om tillkomsten af denna dikt berättar Kahl, *Tegnér och hans samtida* (1851), s. 281—284, där äfven större delen återges, samt Wrangel, *Gamla studentminnen från Lund*, s. 111—112. Vid den disputation den 21 dec. 1814, hvarvid denna parodi på den försvarade afhandlingen ingick som en del af oppositionen, ventilerades p. II—III af en pekoralistisk Hesiodosöfversättning, Theogonia Hesiodi Svethice reddita, Lund 1814, som till författare hade dåvarande docenten, sedermera professorn och kyrkoherden C. C. Eberstein, son till biskop E. Alla de citerade ställena i dikten äro hämtade ur öfversättningen, på hvars beskaffenhet början torde ge ett prof:

»Sången börje vi med de Heliconiska Sångmör,
Som på Helicon bo, det stora och heliga berget,
Och med lena fötterna kring den blånande källan
Dansa, och kring Kronion den Öfvermäktiges altar,
Som, sen de ha badat sin spensliga kropp i Permessus,
I Hippocrènè eller i heliga floden Olmeios,
Ställa an dans-chorer på Helicons öfversta spetsar,
Sköna! Förtjusande! och med fötterna stampa de häftigt!»

Kahls skildring af disputationens för præses lysande förlopp bör kompletteras af det föga smickrande porträtt, som Aghardh i bref till Tegnér af den 2 april 1812 (*Ur Esaias Tegnérs papper*) ger af honom.

Då Eberstein följande år sökte adjunktur i Lund, motarbetades han ifrigt, men förgäfves, af Tegnér.

S. 185. På en julklapp. Efter WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet*, s. 190. Titeln här tillagd. Dikten är riktad till gamla fru Myhrman, som julen 1814 gästade familjen Tegnér. Göthilda, Tegnérs andra dotter, var född på Rämen julaftonen 1811.

S. 186. Elof Tegnér. Dikten är här aftryckt efter den fullständigaste af de Hs som finnas (E), en renskrift från troligen o. 1840, i afseende på interpunktionen jämförd med öfriga Hs. R. 152—189 äro i E tillagda i marginalen. Som en plan till detta inskjutna parti har skalden urspr. i kanten antecknat (efter r. 151): *Sång Gudinnans uppenbarelse. Negationen skall bestridas icke med polemik, utan med något positift.* Dessa 38 rader, som vända sig mot större delen af det förut sagda, kunna alltså icke vara diktade före denna renskrift (o. 1840). Allt det öfriga i dikten torde emellertid återgå till Elof Tegnérs dödsår (han afled den 27 jan. 1815) och tiden närmast därefter.

Diktens ursprungliga kärna har sannolikt varit dess nuvarande slutparti, r. 190—244, således endast en sorgklagan öfver brodern. Denna finnes nämligen utom i en särskild Hs af skalden själf (A) bevarad i en främmande afskrift. Hs har vattenstämpeln 1813 och torde ej vara yngre än 1815. Följande variationer äro härur att anteckna.:

R. 190.	*Farväl, o Broder, än en gång farväl!*
R. 193.	*i detta* i st. f. *uti det*
R. 195.	*bedrägliga* i st. f. *förgängliga*
R. 215.	*för* i st. f. *åt*

Mellan r. 215 och 216 finnes följande rad:

med stilla tårar, med melodisk röst,

R. 219.	*plats* i st. f. *plan.*
R. 221—222.	*der skola då vi bo förente en gång* *rätt broderligt, rätt lycklige tillsamman.* *Ty säkert är det bättre under jorden* *än ofvanpå, det säga mig de döde.*
R. 231.	*kring* i st. f. *vid*
R. 236.	*lifvets* i st. f. *grafvens*

Det i diktens komposition därnäst följande partiet torde vara karakteristiken af den döde, r. 1—55.

Den Hs, som finnes bevarad för r. 1—31 (D), är emellertid af långt senare datum (från o. 1840) Att denna afskrift bygger på ett tidigare koncept är emellertid tydligt, dels därför att den står i omedelbart sammanhang med r. 29—55, hvartill en tidig Hs (B) finnes, dels därför att dess innehåll tyder på att den författats ganska snart efter broderns död. R. 3—4 skulle nämligen icke passat efter 1816, då Elof Tegnérs änka redan var omgift (den 15 april), ännu mindre efter 1818, då Lars Gustaf Tegnérs maka var död (hon hade ingått nytt äktenskap 1805). — Varianter i denna Hs äro följande:

R. 3. *fallna* i st. f. *släckta*

R. 18 samt r. 20—21, 23—24 äro tillfogade i marginalen. R. 21 lyder där urspr.:

en blomma fästad i en marmorskifva
R. 31. *du älskade den dock och dömde henne*

R. 29—55 finnas, som nyss nämnts, i en tidigare Hs, B, skrifven på baksidan af A och med fullt liknande stil. Varianterna här äro

R. 29. *Fast icke himlen gaf dig Sångens gåfva*
R. 44. *dygd* i st. f. *mod*
R. 45. *Smak* i st. f. *vett*

Denna Hs slutar med två rader streck.

Från detta parti med dess ord om den aflidnes konståskådning synes skalden ha kommit in på den polemik mot samtiden som fyller r. 56—151, och apostrofen till Leopold, Elof Tegnérs älsklingsskald. Huruvida denna afdelning ens ursprungligen afsetts att höra till grafdikten öfver brodern är likväl ovisst, då i Hs därtill (C) den döde icke nämnes eller åsyftas, utom i en senare tillskrifven titel. I hvarje fall torde den af detta skäl kunna anses skrifven någon tid efter dödsfallet, möjligen ungefär samtidigt med brefvet till Leopold af 6 jan. 1816, som den i bilder och tankegång liknar. Den kan under inga omständigheter vara skrifven efter 1818 på grund af hänsyftningarna på Oxenstjerna och Adlerbeth (r. 75 och 84), af hvilka den förre dog den 29 juli 1818. Den hänvändelse till brodern (r. 56), som nu sammanbinder detta parti med det föregående, är senare tillfogad. Hs börjar urspr. *Så spökar* etc. Om Tegnér haft för afsikt att inordna detta polemiska parti i grafdikten, så hade han tydligen tänkt senare tilldikta något förbindande parti (det som i B betecknas med streck.) — Öfriga varianter i C äro:

R. 59. *håla* i st. f. *kamrar*
R. 64. *Akta* i st. f. *Akten*
R. 73. *barmen* i st. f. *bröstet*
R. 77. *blommors doft och valthorn*
R. 87. *fjell* i st. f. *berg*
R. 100 *Konst och Vett och Sanning*
R. 103. *Nordens* ändr. t. *Sveas*
hans i st. f. *dess*
R. 105. *genom himlen och utöfver*
R. 127. *tidens* i st. f. *dagens*
R. 130. *jemväl* i st. f. *ännu*

Mellan r. 137 och 138 urspr.:

Kom låt oss kämpa uti aftonrodnan,

R. 139. *Konstens* ändr. t. *diktens*
R. 147. *manligt* i st. f. *harmfullt*
R. 148—151. *Gif akt! Han vredgas. Ren, St. Michaël lik,*
står han på Drakens rygg och borrar lansen
djupt i dess lunga, trampande på svansen
och skrattar bitert under Trollets skrik.
Från gyllne harpan segersången klingar,
på skölden stråla i odödlig glans
de stora namn en narrhop nu förringar:
kring hjessan sätter han en eklöfskrans
och far mot himlen hän på breda vingar.

Ehuru Tegnér aldrig publicerade denna dikt, har han i sin senare produktion återgifvit eller omskrifvit åtskilliga partier därur, så i *Tal vid Jubelfesten 1817*, *Epilogen 1820*, vissa ställen i *Frithiofs Saga*, hyllningspoemet till Marie Röhl.

Se SYLWAN, *Tegnérs »Mjältsjuka»* (Nordisk Tidskrift 1910, s. 265).

S. 194. Den vaknade Örnen. Dikten är här aftryckt efter en renskrift af skalden från hans senare år; strof 2 som saknas i denna Hs är supplerad ur Jubelfestupplagan. I Hs är dikten felaktigt daterad 1814; den är emellertid skrifven med anledning af Napoleons återkomst från Elba. Meddelande härom stod att läsa i Lunds veckoblad Nytt och Gammalt den 25 mars 1815.

Om diktens tillkomst, se WRANGEL, *Gamla studentminnen från Lund*, s. 109.

S. 196. I en minnesbok vid Trollhättan. Dikten har varit utgifvaren tillgänglig endast i två sinsemellan något varierande äldre afskrifter, den ena af Böttigers hand, införd i Jubelfestupplagan II: 96, den andra, här följd, tillhörande en i prof. E. Wrangels ägo befintlig samling afskrifter af Tegnérpoem. I Böttigers afskrift har r. 2 *Toppfall* i st. f. *Gullö* och r. 4 lyder: *med skeppen i sitt sköt.*

Diktens datum har icke kunnat bestämmas. Den utgör emellertid tydligen en sammanfattning af en ungdomsdikt, som Tegnér under ett besök vid Trollhättan den 28 juni 1804 nedskref i en där befintlig minnesbok, och som har följande lydelse:

Göta kom i dans från Seves fjällar:
Kölar spelte på dess lugna flod;
Plötsligt ur en borg af hällar
Trollhättan i hennes förväg stod.
Skum och fasa Trollet kring sig spydde:
Seglarn såg, och bäfvade och flydde.
Snillet kom — med mäktig hand
Slog det Klippan, som föll ner och lydde
Och knöt så ihop, i evigt band
Ocean och fjällboens land.

Aftryckt efter SYLWAN, *Trollhättepocsi* (Trollhättan, dess kanal och kraftverk. Utg. af K. Vattenfallsstyrelsen. Del II: 2, s. 155).

I juni 1815 reste Tegnér åter förbi dessa trakter, och möjligen härrör denna omarbetning af ungdomsdikten från något då aflagdt nytt besök vid Trollhättan.

S. 197. Skaldebref. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Förut tryckt i Iduna, 1820, h. 8, med årtalet 1815. Att döma af följande ord i ett bref från J. Adlerbeth till Tegnér den 21 febr. 1817 är denna datering dock möjligen för tidig. A. skrifver: »Jag påminner mig att Du under ditt senaste vistande här [d. v. s. mars—april 1816] meddelade mig din afsigt att i ett Skaldebref uppmana min far att öfversätta på metrisk vers Ovidii Metamorphoser. Jag bör säga dig att tiden till detta brefs öfversändande nu är inne, emedan min far

nyss slutat tryckningen af sin öfversättning från Horatii Oder, på samma metrer som originalerne. Understödd af din Sångkraft, misströstar jag ej att förmå honom att blifva äfven Ovidii öfversättare.» Tegnér svarade närpå den 27 febr. 1817: »Uppmaningen till din far har jag alldeles förlagt.» — Tre Hs bevarade, två i Götiska förbundets arkiv, den tredje i Lund. Papperets vattenstämpel är för den sistnämnda 1817. — R. 9: Adlerbeth hade öfversatt Vergilii Aeneis (1804), Bucolica och Georgica (1807), Horatii Bref till Pisonerna (1807) samt Satyrer och skaldebref (1814). Hans öfversättning af Horatii Oden och Epoder utkom 1817, af Metamorphoserna posthumt 1820. Tegnér hade önskat själf utge de senare, hvilket emellertid verkställdes af sonen, J. Adlerbeth.

S. 199. Metalliteten. Efter Lunds veckoblad Nytt och Gammalt den 9 dec. 1815, n:r 98. Något afgörande bevis för att denna dikt är af Tegnér finnes ej, men på grund af dess likhet med Tegnérs stil och lynne, framförallt med det af Elof Tegnér publicerade lilla poemet *Fosforister*, kan man knappast betvifla att han är författaren. Han medarbetade dessutom i Lunds veckoblad vid denna tid äfven med dylika små epigrammer (Jfr nedan: *Epigram!*) Denna dikt var föranledd af en i Svensk litteraturtidning den 28 okt. 1815, n:r 43, införd af Atterbom författad recension öfver Svenska Akademiens Handlingar, hvari förklarades, att »Menniskan är blomman af jordens metallstam, och hennes språk det magnetiska fluidum, som derifrån utströmmar hennes vilja öfver verlden . . . Naturens öra är af metall» o. s. v. Följande nummer af Lunds veckoblad, den 13 dec. s. å., innehåller en dikt af Anders Lidbeck, »Ett bevis för Metalliteten»,

Allt är metall, båd jord och sky,
Herr Recensenten lär.
Hans hjerta hårdt som koppar är,
Hans hufvud tungt som bly.

Om Lidbecks författarskap, se P. Wieselgrens företal till L:s »Anmärkningar angående ämnen ur Psychologien, Esthetiken och Svenska Synonymiken» (Lund 1830), s. XIV. Jfr följande dikt, *Fosforister!*

S. 200. Fosforister. Efter Tegnér Efterlämnade skrifter, III: 113 Jfr Lidbecks dikt i anmärkning till *Metalliteten!*

S. 201. Till Hans Excellence . . Grefve Lars von Engeström den 1 Januari 1816. Efter trycket i Lunds veckoblad Nytt och Gammalt den 31 jan. 1816, n:r 5. Två Hs finnas bevarade, hvaraf den ena, B, är en afskrift från skaldens senare år. Ur den tidigare, A, må följa de varianter antecknas:

Strof 2 och 3 ersattes urspr. af denna:

Din vagga fordom stod dess skuggor nära [ändr. t. *Ödet bland dess skuggor ställde*]
ty Vishetssätet är din fosterbygd
Dess Trän i stormen tala om din ära [ändr. t. *välde*]
i Vestanfläkten susa de din dygd.

Grefve von Engeström, statsminister för utrikes ärenden och kansler öfver Lunds universitet, hade såsom son till biskopen i Lund, Johan E., växt upp i denna stad, men var ej född där (jfr 2:a strofen!).

Se Leopolds bref till Tegnér den 19 jan. 1816. (*Ur Esaias Tegnérs papper*).

S. 203. Nyåret. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Två Hs bevarade, A och B, af hvilka den tidigare har en urspr. väsentligen afvikande text. B är identisk med trycket och förskrifver sig från strax före 1828. De rader i A, som skilja sig från den tryckta versionens, anföras här:

R. 2. *I natten luktar det blod.*
R. 3—5. *Hvad flyktar du för, du främmande gäst?*
Bida, riddare god!
Förgäfves! Han ser sig ej om, törs ej stanna
R. 8—10. *Nyligen var du vår kung*
Sof godt om du kan. Du har mord på din själ.
Blifver ej sömnen dig tung?
R. 12. *Försvara dig, Mördare, om du gitter.*
R. 14. *dör ut, då vore det skämdt*
R. 16. *Narrar hylla alltjemnt*
R. 19. *Han kommer. Ur vägen, du pöbelhär!*
R. 21—22. *Se, kröningsmanteln en Munkkåpa är,*
hans blick som ett kloster så skum.
R. 26—29. *Se på pregeln, du pack!*
Friheten der afbildad står;
skada foten har black!
Sanningen står ock. Dock synes mig galet
R. 31—34. *Fridspalmen blef blott ett Stamträd till slut.*
Folken bo i dess skygd
äta sin välling och ge sin tribut;
landet blomstrar af dygd
R. 37. *Synes dig Tiden en krympling? Nå det*
R. 39—41. *Buga för Dvergen. Hans Majestät*
ändå till hofnarr kan bruka'n.
Landsförvist blifver på dess begäran
R. 44. *Sanningen Schellingian!*
R. 46—47. *Vivant Påfven och Fan.*
Snart ut till Tyskland jag far för att lära
R. 53—54. *Hon har revolterat som mången annan.*
Nu sedan du herrskar, skjut henne för pannan.

Senare ändringar i denna Hs, som icke införts i den till trycket 1828 gjorda renskriften B, äro följande:

R. 2. *Hans mantel dryper af blod.*
R. 25. *han* ändr. t. *man*
R. 27. *Frihetens bild på den ena står*
R. 29. *Sanningen står på den andra: men galet*
R. 31. *blott* ändr. t. *dock*

R. 36. *och vid hvar kröning är fri förtäring.*
R. 49. *Nyår* ändr. t. *du Nyår*
Se anmärkningen till *Nyåret 1813!*

S. 206. Knutssystern. Bevarad i två Hs, A och B, den senare i en samling afskrifter från skaldens senare år, där den ingår i en serie dikter, *Eufrosyne*. Titeln saknas i A, som har underskriften *J. J. Palm.* R. 17—19 lyda där urspr.:

Och jag skulle då protocollet justera
med glädje båd morgon och quäll.
Då hviskade en och då hviskade flera

Dikten är skrifven vid en bal i S:t Knutsgillet i Lund sannolikt 1816, den 13 jan. Papperssorten i Hs är densamma som i hyllningsdikten till L. v. Engeström den 1 jan. d. å. Johan Jakob Palm (född 1774) var konsistorienotarie i Lund med akademisekreterares titel, deltagare i »Herbergets» sammankomster och en af Tegnérs närmaste vänner i Lund. Om honom se AHNFELT, *Studentminnen*, och WRANGEL, *Gamla Studentminnen från Lund*. Hans »Knutssyster», med hvilken hans amma år i Stockholm ingick äktenskap, var den i Tegnérs senare poesi från Lundaåren ofta förekommande Euphrosyne Carolina Hising (född 1774), syster till C. P. Hagbergs maka.

Se WRANGEL, *Ur det lundensiska sällskapslifvets krönika*, s. 91. (Under Lundagårds kronor).

S. 207. Epigram. Efter Hs. Tryckt i Lunds veckoblad Nytt och Gammalt den 24 jan. 1816. Titeln är där *Stölden* och r. 1 och 3 lyda:

Poeten Uf han är bestulen blifven; —
På en Sonnett nyss för Calendern skrifven;

S. 208. På Sophie Krögers födelsedag. Efter Tegnérs *Efterlämnade skrifter* III: 100. Sophie Kröger var dotter till den i flera af Tegnérs dikter förekommande lagman Kröger. Hon var född den 27 april 1797 och blef 1822 gift med stadskomministern i Lund A. Ljunggren. Son af dessa var prof. Gustaf Ljunggren.

Med H---k i r. 4 åsyftas enligt traditionen någon af bröderna Hindbeck (se *Sjöström, Skånska nationen 1682—1832*, s. 533 och 546).

S. 209. I Sala d. 12 Maj 1816. Den förra af dessa dikter är aftryckt efter två Hs af Tegnér, A och B. A bär ofvanstående titel samt, med Böttigers hand tillskrifven, undertiteln Bordsång. B, som är en senare afskrift, kallas *Värdinnan. Eva Christina Myhrman (d. 12 Maj 1816)*. Stafning och interpunktion äro efter B. — Den senare dikten är tryckt efter en afskrift meddelad i WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet*, s. 201.

De trycktes första gången i tidn. Figaro den 28 febr. 1847, n:r 9. R. 17 har där liksom i Böttigers uppl. af Tegnérs samlade skrifter, *i vår Nord* i st. f. *på vår jord.*

Tegnér gästade vid detta tillfälle sin svåger, bergmästaren G. Billow, gift med fru Tegnérs äldre syster.

S. 211. **Ättehögen.** Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Förut tryckt i Lunds veckoblad Nytt och Gammalt den 3 juli 1816, n:r 27, samt i Iduna, h. 7, 1817. Två Hs bevarade, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv, öfverensstämmande med trycket i Iduna och Smärre samlade dikter. I Lunds veckoblad, där undertiteln är: *till Lidbeck*, finnas följande varianter:

R. 1—2. *Lik en urna i en blomstersäng,*
Ättehögen står på slättens äng,
R. 18. *Verldens första vagga och dess graf.*
R. 21. *pavillon* i st. f. *helgedom*

Ur Hs A äro ytterligare följande varianter att anteckna:

R. 7—8 urspr. *Sippans vår och lindens sommar*
slår sin rot i kämpens stoft och blommar.
Därefter ändr. t. *Djupt i kämpens stoft slår linden*
ner sin rot, och susar högt i vinden.
R. 9 urspr. *Ofta från dess topp ser skalden glad*
R. 16 urspr. *titta Torn och Tempel opp ur säden.*
R. 17—18 urspr. *Och i vester, en omätlig graf*
hvälfs det vimpelkrönta haf.
R. 21—22 urspr. *Bygg ett Skådtorn för den sköna scêne,*
ett Capell uppå de dödas ben
R. 24 urspr. *Sångens bön sig helst på starka vingar*
R. 25 urspr. *Hvad är Sång och Konst? Blott blomstrens doft,*

Se Adlerbeths bref till Tegnér af den 9 aug. 1817 (*Ur Esaias Tegnérs papper*) samt Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 82—83. Dikten är riktad till professorn i estetik Anders Lidbeck (1772—1829).

S. 213. **Kannick.** Bevarad i en samling Hs från skaldens senare år, där den ingår i serien *I Biskop Faxes familj*. I Böttigers upplaga af Tegnérs samlade skrifter, IV: 133, är titeln *Vid ett slåtteröl i Kannik* och texten har följande varianter:

R. 1. *Om Kannik fordom Munkar rådde*
R. 3. *Som sofvo, mässade och spådde*
R. 8. *Och på Parnassen dansar man*
R. 17. *För rosorna är sådant skada*

I Bååth-Holmberg, *Morfars bok*, I: 199, där en med Böttigers i det närmaste öfverensstämmande version meddelas, dateras dikten till slutet af juli 1816. —

Kannick var en Lunds universitet tillhörig ängsmark (»Professorsängarna») vid Höjeå. »Parnassen» kallade man det brädgolf, som användes vid promotionerna i Domkyrkan.

S. 214. **Skålar för D. K. H. Kronprinsen och Hertigen af Södermanland den 16 aug. 1816.** Efter originaltrycket, Malmö 1816 (Berlingska Boktryckeriet). Därefter infördes dikten i Stockholmsposten den 27 aug. 1816, n:r 198, samt i Malmö Tidning den 31 aug. 1816, n:r 35.

S. 216. **Till L. v. Engeström den 19 Augusti 1816.** Efter originaltrycket, Lund 1816 (Berlingska Boktryckeriet). Två Hs bevarade. I den tidigare lydde urspr. r. 13—14:

O hvad glädje öfverallt. Till festen
strömmar folket ur hvar hyddas dörr.

Universitetskanslern, som af akademistaten hälsades välkommen från en resa i Norge, inträffade i Lund samtidigt med kronprinsen Karl Johan och arfprinsen Oscar. Därpå syfta r. 11—12. (Se föregående dikt!) Jfr med r. 1 i Tegnérs dikt Biografiskt Lexikons karakteristik af E. som universitetskansler: »Denne Cancellers förhållande till Lunds Academici var en faders till sina barn.»

S. 218. Bröllopsdagen. Tre Hs bevarade, A, B och C. Texten efter A och B, titeln efter C, dock med förändringen att undertiteln *I Biskopens namn* ändrats till *I Biskop Faxes namn*. Denna Hs, som är en afskrift från skaldens senare år, ingår nämligen i en serie dikter, *I Biskop Faxes Familj*. B har titeln *Den 29. October 1816* och är undertecknad *V. F.* [Vilhelm Faxe], A saknar titel och underskrift. Dikten är skrifven till tioårsdagen af biskop Faxes andra giftermål, med Helena Johanna Billberg. Äktenskapet var barnlöst. Med *Carlskrona-Frun* och *Frun från Falebygden* torde ha åsyftats biskopinnan Faxes yngre systrar, Eliana, g. m. notarien i amir. kons. i Karlskrona Olof Hammar, samt Christina, g. m. prosten i Slöta i trakten af Falköping, Bened. Carlson.

S. 219. Floden. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Sändes till J. Adlerbeth i bref af den 27 febr. 1817 och infördes i Iduna, h. 7, 1817. Två Hs bevarade, den ena, A, på samma pappers-sort och med fullt liknande stil som Hs A och B af föregående dikt. Den andra, B, bevaras i Götiska förbundets arkiv. I A har r. 4 *hans* i st. f. *dess*; r. 16 *vår Fader* i st. f. *vårt ursprung*. — Diktens uppslag är hämtadt från Goethes »Mahomets Gesang».

Se Nilsson, *Svensk romantik*, s. 439—440.

S. 221. Till den förmörkade solen. Efter Hs, hvari titeln tillskrifvits af Böttiger. R. 20—22 lydde urspr.

eller stelnande isköld stundar
eller drypande sommar, fuktad af sunnanvinden,

Dikten är sannolikt författad den 19 nov. 1816, då en nästan total solförmörkelse rådde i Lund. Tegnér sysslade också denna tid med föreläsningar öfver Pindaros. Originalet är Pindari Fragm. VII: Ὑπορχηματα, 4.

S. 225. Collisionslära. Efter Hs. — Tegnér författade den afhandling, hvarur här ett brottstycke meddelas, såsom specimen för en professur i praktisk filosofi vid Lunds universitet; ämnet uppgafs den 24 november 1807 af professor M. Fremling. Tegnér behandlade ämnet först på svenska; därefter öfversatte han sitt koncept till latin, hvarvid en mängd förkortningar genomfördes; i denna form försvarade han den 30 april 1808 sitt arbete, som bar titeln *De Officiis, quæ collidi dicuntur*. I den latinska versionen saknas den sista tredjedelen af det här meddelade brottstycket. — Den latinska afhandlingen finnes af-

tryckt i *Opuscula latina* (Holmiæ 1875), den svenska texten i sin helhet ingår i *Filosofiska och estetiska skrifter*, utg. af A. Nilsson och B. Möller.

Om afhandlingen se A. Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 14—17, 52—56, Böök, *Esaias Tegnér*, I: 273—275.

S. 230. Svar på Svenska akademiens anmärkningar rörande Svea. Efter Hs i Svenska akademiens arkiv. — Dessa förklaringar och anmärkningar åtföljde den omarbetning av *Svea*, som Tegnér våren 1812 öfverlämnade till G. J. Adlerbeth i Örebro. Se härom A. Silow, *Tegnérs täflingsskrifter i Svenska Akademien*, och J. L. Samzelius, *De olika versionerna af Tegnérs Svea*, båda i Samlaren 1913. Här nedan meddelas, hvilka rader i 1812 års version, som de af Tegnér själf inom parentes utsatta siffrorna hänsyfta till.

1. R. 9—10.
2. R. 22.
3. R. 29.
4. R. 45.
5. R. 46.
6. R. 49—50.
7. R. 51.
8. R. 53—54.
9. R. 62.
10. R. 72.
11. R. 82.
12. R. 85—86. Stället har ytterligare omarbetats.
13. R. 105. Ordet »lumpen» har senare likväl utplånats.
14. R. 106. Stället har ytterligare omarbetats.
15. R. 125—128.
16. R. 133—134.
17. R. 135—164.
18. R. 174.
19. R. 186.
20. R. 209—212.
21. R. 218.
22. R. 221—224.
23. R. 232.
24. R. 234.
25. R. 239.
26. R. 241.
27. R. 262.
28. R. 267—269.
29. R. 281.
30. R. 286.
31. R. 290.
32. R. 298.
33. R. 300.
34. R. 303.
35. R. 304—311.

36. R. 312—215.
37. R. 321.

S. 237. Inledning till föreläsningar öfver Homers Iliad. Efter Hs. — Ändringar, som i detta föreläsningsmanuskript äro af mindre betydelse, ha i allmänhet förbigåtts. Af Tegnér brukade sammandragningar ha genomgående upplösts. Förkortningar ha utfyllts, när de förekomma i partier af texten, som äro mera fullständigt utarbetade; i sådana partier däremot, som blott varit en ledtråd för den muntliga framställningen, ha förkortningarna lämnats orörda, likaså i sådana fall, där tvifvel kunnat uppstå om den af Tegnér åsyftade språkformen. Full konsekvens har därvid icke kunnat vinnas. —

I det stycke, som börjar på s. 243 (»Efter en af nationen sjelf») och slutar på s. 245 (»under denna Monarchie») ha en mängd källhänvisningar till mestadels antika författare, särskildt Herodotus och Strabo, förekommande i marginalen till Tegnérs Hs, här blifvit utelämnade. — På s. 246, r. 13 nedifrån, har Hs *förolämpandes* i st. f. *förolämpades*, hvilket uppenbarligen är skriffel. — På s. 249 har öfverhoppats Tegnérs redogörelse för Homeros' biografi och skrifter jämte hans framställning af Homeros-forskningens historia, tillsammans 13 foliosidor. Hela detta parti är i formellt afseende helt summariskt och har delvis rent filologisk karaktär. När Tegnér där omnämner de allegoriska tolkningar af Homeros, som redan hos de grekiska filosoferna voro brukliga, tillfogar han emellertid följande marginalanmärkning, som är af intresse såsom belysande hans filosofiska och estetiska åskådning: »Egenteligen är all Poësie allegorisk eller rättare symbolisk i vidsträcktare mening. Ty poësien framställer i symboler eller bilder om icke just det absoluta såsom våra moderna philosopher yrka, åtminstone en annan och skönare tingens ordning, en annan verld än den alldagliga, och hvartill Erfarenheten ej kan framvisa något fullkomligen motsvarande. Om Erfarenheten är menniskolifvets stam, så är Konsten dess blomma. Men om en sådan åsigt var hos Homers Comentatorer ännu icke fråga. I hvad som hos honom är rent historiskt, ännu mer hvad som är mythiskt, ville man finna en egen andemening passande med tidens philosophemer. Hans hjeltar, hans Gudar, hans strider förvandlade man till abstracta begrepp. En sådan allegori är i synnerhet stridande mot Epikens till sin grund historiska natur.» När Tegnér talar om den moderna Homeros-kritiken, framhåller han särskildt den tyska forskningens förtjänster. Det heter: »Tyskarna inskränkte sig först till öfversättningar af de Eng. och Franska skrifterna öfver Homer; men i nyare tider har både den Homeriska språkcritiken och hans æsthet. bedömande bland dem hunnit en större grad af grundlighet och riktighet, samt H. sjelf ett högre intresse, som var en följd af deras vidsträckta lärdom och deras liberalare och mera renade æsth. principer.» Den sista relativsatsen har Tegnér strukit och ersatt med följande i marginalen tillagda stycke: »Tyskarna äro också födda Critici. Deras flit samlar och jemför allt, och derigenom att de ej ha någon uteslutande nationalsmak äro de äfven i stånd att dömma mera opartiskt öfver andras och göra rättvisa äfven åt det

heterogenaste.» Bland tyska Homerosforskare framhäfver han Wolff och Heyne samt nämner bl. a. Köppen, Voss och Fr. Schlegel. — På s. 267 har i r. 2 uppifrån, efter »en stor man», ursprungligen förekommit följande, sedan strukna mening: »Hvad som i denna caracter kan stöta oss, är mindre Poëtens fel än tidehvarfvets.» Den därefter följande meningen har anslutit sig till denna strukna mening. I r. 7 uppifrån, efter »lif och kraft», har ursprungl. funnits följande, sedan strukna mening: »Poësi kan på Moraliteten endast ha ett negatift anseende.» — På s. 274 har Tegnérs Hs tydligen αγηροι, hvilket måste vara felskrifning för αγηρως. — På s. 284 har Tegnérs Hs, r. 17 uppifrån, en mängd exempel på onomapoetiska ställen hos Homeros. — På s. 286, r. 12 uppifrån, har Tegnérs Hs det citerade stället på grekiska. Likasa anföras en mängd exempel på grekiska epitet, hvilka här förbigåtts. — På s. 290 äro manuskriptets sista partier utelämnade; de bestå af fyra foliosidor om Homeros' språk, af rent filologisk karaktär, samt af fyra foliosidor, som innehålla en innehållsresumé af föreläsningsserien.

Den här i allt väsentligt aftryckta föreläsningsserien var den första, som Tegnér höll i egenskap af professor i grekiska språket, höstterminen 1812. Se A. Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 101—104.

S. 291. Inträdes-predikan i Stäfvie och Lackalänga. Efter Hs. — Predikningen har tydligen användts äfven vid ett senare tillfälle, hvarvid en del lätta förändringar vidtagits. Det första stycket på s. 295 har vid detta tillfälle uteslutits och ersatts med en kort fråga: »Huru vinner menniskan den andeliga friden?» En afdelning på s. 295—296 (»Detta, m. vänner — — — öfverströmmar verlden») har därvid utelämnats. Några stilistiska ändringar på s. 296 föreskrifva sig från den senare omarbetningen. En sats på s. 297 (»Han säger — — — egna drömmar») är vid samma tillfälle infogad. En afdelning på s. 297 (»En overksam lätting — — — måste man varna») har vid samma tillfälle utelämnats. Efter orden: »Vi upplyfte våra hjertan till Gud när vi innerligen känne» (s. 298), har utsprungligen följt denna sats: »att den heliga Ande icke är en tom digt, icke en svärmares dröm». Det mellersta stycket på s. 299 ersattes vid den senare omarbetningen med följande ord: »Vinnes nu sålunda den andeliga friden, så frågas: hvilka äro dess saliga följder, hvad förmån tillskyndar den jordens barn.» En sats på s. 301 (»Hans hela lefnad — — — syndares frelsning») är säkerligen inskjuten vid omarbetningen i st. f. följande strukna parti: »Han var icke kommen att låta sig tjena, utan att sjelf tjena, att helga sitt lif och sin död till menniskors gagn, till deras frelsning och salighet. Han välsignade dem som honom förbannade, han gjorde dem godt som honom förföljde. Han, m. åh. han kände den andeliga friden. Icke kunna vi känna den såsom han; men betrakta kunna vi hans vandel, närma oss kunna vi hans heliga efterdöme.» Likaledes hade den närmast följande meningen vid predikningens första framförande följande lydelse: »Den som känner den andeliga friden, han förledes ej till hårdhet och oförd ragsamhet af högmodet som endast ser sig sjelft, af afunden, hvilken anser andras lycka som en stöld från sig, af ondskan,

som vinner genom andras förluster.» På s. 301 följde, sist i afdelning b), efter »argt om sin Broder», följande mening: »Hans lugna själ är lik den stilla vågen, hvari himlen speglar sig med alla sina stjernor.» Utfallet mot pessimisterna på s. 302 (»Jag har känt — — — en outöselig tårekälla») har utelämnats vid omarbetningen.

Predikningen hölls pingstdagen den 6 juni 1813 i Tegnérs prebendeförsamlingar Stäfvie och Lackalänga. Se Böök, *Esaias Tegnér*, I: 474—478.

S. 305. Tal om nyttan af de gamla Classiska språkens studerande i Scholorna. Efter originaltrycket, Malmö 1815, Berlingska Boktryckeriet. — Några smärre tryckfel hafva rättats; så t. ex. har originaluppl. på s. 311 *omständighet* i st. f. *omständlighet* och på s. 313 »*äro* snarare för än mot deras Studerande» i st. f. *är*.

Detta af Jonas Palm hållna och som hans eget utgifna tal är alldeles uppenbarligen skrifvet af Tegnér, enligt en anteckning af Elof Tegnér, som Förste bibliotekarien Bert Möller för mig påpekat. Enligt min mening har Tegnér egenhändigt nedskrifvit icke blott dess senare del, undersökningen af de klassiska studiernas bildningsvärde, utan äfven det inledande partiet med dess helt personliga innehåll. Ja, måhända är Tegnér äfven förf. till den inledande anmärkningen i trycket, en anmärkning som onekligen tar sig kuriös ut, sedan talets rent Tegnérska proveniens blifvit insedd. Anmärkningen lyder: »Detta Tal hölls på Malmö Schola, vid det tillfälle, då Författaren tillträdde Con-Rectors Sysslan derstädes. Det var således naturligtvis endast beräknadt för dagen. Det innehåller, såsom dylika tal vanligen, ingen ting nytt i ett ämne, som både tillfället och Författarens förmåga förbjödo honom att vidare utvickla. Det är derföre också endast *andras* af ynnest och vänskap för Författaren gjorda begäran, som föranledt dess utgifvande. Författaren tror sig härmed äfventyra så mycket mindre, som dylika skrifter vanligtvis stanna i sitt välförtjenta mörker, och genom sin obetydlighet, säkrare än andra, kunna hoppas att undgå Critikens ögon.»

J. E. Palm, som i Lund tillhörde Herberget, hade år 1812 utnämnts till konrektor vid Malmö skola, hvilken syssla han tillträdde den 1 maj 1814 (enligt Rietz, *Skånska skolväsendets historia*, s. 395). I sin likpredikan öfver Palm (Lund 1824) uppger A. P. Gullander, att tillträdet skedde »den 9 Maj 1814, då han och Skolans Rector, Professorn G. R. Ahlman, på en gång af H:r Biskopen m. m. Doctor Faxe installerades», samt att Palm »vid detta tillfälle såg sig omgifven af en lysande samling, som med utmärkt nöje afhörde hans sedermera från trycket utgifna Tal.» Det är icke uteslutet, att Tegnérs poem *Till en Schollärare* (s. 24) tillkommit icke 1809, vid Palms installerande som kollega, utan först 1814, då konrektoratet tillträddes.

Den på s. 306 apostroferade biskopen var V. Faxe, den på s. 307 tilltalade »Scholans närmaste Uppsyningsman» var den nyutnämnde kyrkoherden i S:t Petri, A. P. Gullander, senare Palms minnestalare.

Se Böök, *Tegnérs första skoltal* och *Jonas Palm, Tegnér och Geijer*, i Stockholms Dagblad 1919, $^{15}/_{6}$ och $^{22}/_{6}$.

S. 320. Yttranden till filosofiska fakultetens protokoll. Den 3 december 1814. Efter protokollet. Bakgrunden för denna diktamen är följande. Kollegan vid Karlshamns skola, sedermera kyrkoherden, magister J. J. Rothstein hade i en till fakulteten ingifven ansökan begärt, att det biträde, som hans respondent komme att göra honom vid försvarandet af teser för en rektorsbefattning, skulle räknas denne till godo såsom eget disputationsprof pro exercitio. Tegnér, som då var dekanus, hade låtit ansökningen cirkulera till afgörande bland fakultetens medlemmar (capsulation), men då prof. Kjellin yrkade på att i denna sak få reservera sig till protokollet, upptogs frågan vid följande fakultetssammanträde den 23 november. Härvid hade prof. Kjellin i ett särskildt yttrande yrkat afslag på ansökningen af det skäl, att en disputation för rektorat hörde under konsistoriets domvärjo »och alltså kommer den academiska cathedern icke vid», samt uttryckt sin »förundran att ett sådant mål kunnat blifva ens upptagit samt ämnat at genom capsulation afgöras». Tegnér fann detta uttryck »personligen förolämpande emot sig, och innehållande en indirect tillvitelse emot sin embetsåtgärd i detta mål hvarför han utbad sig att vid nästa Facultetssammanträde deröfver få inlämna sin förklaring». Kjellin förklarade sig villig att ändra de ställen, dem dekanus funnit stötande, hvilket emellertid Tegnér afslog. Rothsteins ansökan bifölls emellertid vid samma tillfälle med 8 röster mot 2 (Kjellins och Fremlings). — Kjellin hade varit dekanus 1813—1814, och synes härunder ha kommit en del buller åstad, ehuru fakultetens protokoll, såsom Tegnér påpekar s. 324, icke bevara alla spåren däraf. Vid ett sammanträde den 20 april 1814 hade han beifrat de olagligheter, hvilka såväl han själf som fakultetsmedlemmarna under en längre tid skulle ha begått särskildt i examensärenden. Ett koncept till protokoll öfver detta sammanträde finnes bevaradt, nedskrifvet med Tegnérs hand; men i de renskrifna protokollen har hela angelägenheten bortjusterats. Kjellin hade bl. a. om sina kolleger påstått, att de i vissa fall brukade »svinhålla» kandidaterna, öfver hvilket ords betydelse prof. Cederschöld begärde upplysning; Kjellin utströk ordet ur sitt dictamen och »sade sig framdeles vilja i dess ställe substituera ett mera passande eller mindre stötande uttryck». Hela hans diktamen blef emellertid sedan återtagen. — Det bör erinras om att Tegnér äfven som professor fungerade såsom fakultetens notarie (till sept. 1819). Se Böök, *Tegnér i stridshumör*, Stockholms Dagblad $^{8}/_{6}$ 1919.

S. 326. Den 17 april 1815. Efter protokollet. — Samtliga yttrandena öfver denna fråga trycktes i broschyrform under titeln *Utdrag af Protocollet, hållit i Philosophiska Faculteten i Lund den 19* [sic!] *April 1815* (Berlingska. boktryckeriet, Lund 1815). Detta tryck har ett par oväsentliga afvikelser; i st. f. *återkallat* (s. 326, r. 6 uppifrån) har det *återtagit*, i st. f. *bedömma* (s. 328, r. 6 uppifrån) har det *beräkna*, i st. f. *utgifvit* (s. 328, r. 13 uppifrån) har det *uppgifvit*.

Det uppgifna afhandlingsämnet vid denna konkurrens om adjunkturen i teoretisk och praktisk filosofi var: De discrimine philosophiæ

criticæ et disciplinæ, quæ ab identitate nomen habet. Docenten i teoretisk filosofi i Uppsala Anders Södermark besvarade i en vid Uppsala akademi ventilerad disputation, med bortseende från termernas historiska innebörd, frågan så, att det ingen skillnad fanns mellan kritisk filosofi och identitetslära. Afhandlingens försvar belönades af Uppsalafakulteten med laudatur, men Lundafakulteten, som hade att bedöma författandet, underkände den. Tegnér yttrade sig såsom dekanus sist; fakulteten var alldeles enig i bedömandet; särskildt hade Fremling, Cederschöld, Lindfors och Lidbeck yttrat sig utförligt och skarpt, hvarjämte Lundblad klandrat den latinska språkformen. — Dahl erhöll adjunkturen; Tegnérs bistra anspelning i tredje stycket af yttrandet gick i uppfyllelse, ty Södermark blef sedermera verkligen sinnesrubbad.

Se A. Kahl, *Tegnér och hans samtida i Lund* (1851), s. 290—293.

S. 329. Den 24 maj 1815. Efter protokollet. — Frågan om examensväsendet hade bringats på tal redan den 20 april 1814 af prof. Kjellin, ehuru hans diktamen sedermera synes ha återtagits (se ofvan noten till Tegnérs yttrande den 3 dec. 1814). Den 30 april 1814 inlämnades emellertid ett till prokanslern, biskop Faxe, ställdt memorial, där fakulteten dels begärde allmän promotion år 1814, dels ville »i hela inrättningen af det hittills brukliga examenssättet söka rättelse och förbättring», hvarför den utbad sig tillåtelse »att på högvederbörlig ort få inkomma med förslag till förändringar, hvilkas nödvändighet nu mera svårligen kan omtviflas.» I ett kanslersbref af den 10 maj 1814 förklarade sig Lars von Engeström med nöje motse ett ändringsförslag »under loppet af innevarande år.» Ärendet upptogs emellertid först den 24 maj 1815, då skriftliga yttranden af professorerna Lindfors, Tegnér, Agardh, Lundblad och Fremling — hvilka yttranden förut cirkulerat bland fakultetsmedlemmarna — togos till protokoll. Beslut fattades den 24 och 27 maj; till kanslern afläts en skrifvelse, som i väsentliga stycken öfverensstämmer med Tegnérs yttrande. Emellertid ledde denna skrifvelse icke till någon åtgärd. — Slutorden i Tegnérs yttrande anspela på ett af kanslern Lars von Engeström väckt förslag att ersätta murarna kring Lundagård med ett järnstaket, hvilket förslag konsistoriet behandlat den 11 jan. 1815.

S. 339. Fragment af predikan hållen i Rämens kyrka år 1815. Efter Hs; blott första bladet af manuskriptet är bevaradt. — Predikan hölls 11 söndagen efter Trinitatis, 6 aug. — I en afskrift af brukspatron Götrik Myhrman, Tegnérs svåger, förvarad i Rämens kyrkas arkiv, finnes antecknat: »Predikan var ej påtänkt förr än sent på eftermiddagen dagen före den skulle hållas, då han derom anmodades.» — Se Wrangel, *Rämen och Tegnérsminnet*, s. 192—193.

S. 341. Öfver Pindarus. Efter Hs. — Några sammandragningar och förkortningar äro här utfyllda. Den på s. 355 markerade luckan motsvaras i Hs af tre foliosidor, behandlande Pindaros' förlorade skrif-

ter, scholier, codices, editioner och öfversättningar, allt rent filologiskt.

Om Tegnérs källor, se A. Nilsson och B. Möller, *Tegnérs filosofiska och estetiska skrifter*, s. 467—469.

KOMMENTAR TILL BREFVEN

Af de här tryckta 60 brefven hafva 24 förut icke varit publicerade i Tegnérs Samlade skrifter, nämligen 1—6, 9—12, 14, 16, 17, 19—22, 24—26, 40, 45, 47, och 52. Några af dessa äro här för första gången meddelade, andra hafva hittills blott varit kända i utdrag.

Bland de i jubelfestupplagan tryckta hafva originalen till två f. n. icke kunnat återfinnas. Tyvärr synes nämnda upplagas utgifvare icke ha efterlämnat några anteckningar rörande de handskrifter och brefori inal han användt. Detta gäller äfven de i jubelfestupplagan VI s. 382 ff. meddelade »Strögods ur författarens bref och anteckninar». De bland dessa, som enligt uppgift härstamma från åren 1808—1816, men hvartill originalen nu icke kunnat återfinnas, införas här nedan i kommentaren.

Anmärkningar, som helt och hållet härstamma från jubelfestupplagans utgifvare, äro här, liksom i bd. I, markerade med [E. T.].

Då Tegnér själf icke alltid är konsekvent i stafning och kommatering utan stundom skrifver samma ord olika i ett och samma bref, ha på några få punkter små afvikelser från originalet i dessa afseenden måst göras. Detta är särskildt fallet med stora begynnelsebokstäfver i sådana ord som du, jul o. d. (rdr = riksdaler, här alltid med liten bokstaf).

Liksom i föregående band — och än mera i jubelfestupplagan — ha uteslutningar här och där företagits, hvilka på vanligt sätt angifvits. De uteslutna partierna röra

i de flesta fall vid sidan stående personer eller förhållanden som för sammanhanget sakna betydelse och för Tegnérstudiet hafva föga värde. Stundom innebära uteslutningarna beska beskyllningar, som ofta visat sig vara oberättigade, och om hvilka man med visshet kan säga, att brefvens författare själf skulle ha beklagat att de komme i ljuset, äfven om detta skedde i en sen eftervärld. Det är i många fall svårt att afgöra hvad »sanningen» å ena sidan och pieteten å den andra kräfver. Sådant blir till slut en smaksak — och en samvetssak. En mycket sträng pietet skulle kanske fordra, att de flesta bref förblefve otryckta. »Bränn alltid mina bref!» heter det ej sällan hos Tegnér, liksom hos andra intima brefskrifvare i gamla dagar (se t. ex. n. 33 ofvan). Med detta har den strängaste diskretion för tillfället åsyftats och väl i de flesta fall äfven vunnits, om än adressaten låtit brefven förblifva obrända. Det finnes äfven exempel på att Tegnér sedan fått veta om deras existens och icke beklagat sig däröfver. Åtskilliga sådana bref hafva också, blott några få årtionden efter skaldens död, publicerats; och att nu, ännu flera årtionden därefter, utesluta dem i en sådan upplaga som denna vore ju meningslöst. Men annars hyllar undertecknad förvisso icke den satsen, att *hvarje* aktstycke af en författare må kunna tryckas, blott femtio år ha förflutit efter hans död.

Ewert Wrangel.

1. Det här berörda lånet hade användts till inköp af Tegnérs lilla hus, se *denna Tegnéruppl.* I, brefvet n. 51 och kommentaren därtill. Om svågern G. Myhrmans tjänstvillighet se E. WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet* s. 50 f.

Om de politiska förhållanden, som beröras i detta och följ. bref, se FREDRIK BÖÖK, *Esaias Tegnér* s. 92 ff.

Räntmästare efter O. Chr. Wåhlin blef förste expeditionssekreteraren N. P. Lindskog.

Den lediga teologiska adjunkturen — som Tegnér icke kom att söka — erhölls af Erik Hallenborg.

»Marknaden» var den för järnförsäljningen så viktiga »fastingen» i Kristinehamn.

Anna Tegnérs bror Asmund Myhrman studerade denna tid i Lund och var inackorderad hos Tegnérs, se *denna upplaga* s. 423 samt E. WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet* s. 83.

2. För Tegnérs ansökan till professuren i praktisk filosofi var svärfadern mycket verksam. Bl. a. hade han i bref vändt sig till universitetskanslern riksdrotsen grefve Trolle Wachtmeister.

Om denna befordringsfråga se *denna uppl.* I s. 423 samt ALBERT NILSSON, *Inledning till Esaias Tegnérs filosofiska och estetiska skrifter* s. 14 ff.

»Statssekreteraren» var M. Rosenblad, en nära släkting till Cederschölds fru.

J. Munck af Rosenschöld, också släkt med Rosenbladarna, sökte icke platsen.

Om Johan Myhrmans deltagande i kriget se E. WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet* s. 61 f.

3. Carl Schildener, juris adjunkt i Greifswald, fick tredje förslagsrummet till ofvan nämnda professur vid konsistoriets omröstning den 14 maj.

Tegnér fick ersättning för sin dikt Till damerna vid magisterpromotionen, se ofvan s. 7 och s. 478.

Om Johan Myhrmans deltagande i kriget se kommentaren ofvan till n. 2.

4. Om resan till Värmland och promotionen se E. WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet* s. 65 ff.

Tegnérs magisterfråga är tryckt af A. Nilsson i *Tegnérs Filosofiska och estetiska skrifter* s. 164—170.

5. Om Myhrmansfors stångjärnshammare se E. Wrangel, *Tegnérs kärlekssaga* s. 51.

Tegnérs Landtvärnssång hade nyss tillkommit, se Böök, *Es. Tegnér* s. 101 ff. och E. Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 70 ff.

Rogerswik, numera Baltischport, på Estlands nordvästra kust.

Bengt Myhrman, som var anställd som »»geschworner» vid bergverken i Jämtland, hade för sina förtjänster vid försvaret af denna provins fått bergmästares titel.

Om Elof Tegnérs förlofning med Jeanna Karolina Bagge se E. Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 140.

6. Om Tegnérs uppfattning af tidsläget se Böök, *Es. Tegnér* s. 98 f.

Om lille Jabobs födelse se Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 77. Jfr äfven nästa bref.

7. Fältmarskalken Toll hade nu sitt högkvarter i Helsingborg, se följ. bref.

Myhrmans näst yngste son Alrik kom sedan till Lund, se n. 10.

Om dyrtiden hade Tegnér något tidigare i ett annat bref fällt följande yttrande (här citeradt efter jubelfestupplagan VI s. 383): »Här nere är nu allting ofantligt dyrt, ehuru väl icke som i Wermland. Med 1,200 rdr, som jag förtjente sistlidet år, har jag dock knappt kunnat bestrida mina hushållsutgifter. Jag tänker nu ta pensionärer kanske. Emedlertid drar jag mig väl fram, ehuru med mycket bekymmer. Hoppet om befordran är osäkert och långväga, sedan jag gick miste om moraliska professionen. Men jag hoppas på ett pastorat. — Högqvarteret är ännu här. Lasaretterna fulla af sjuka. Folkökningen i starkt tilltagande genom husarerna. Freqvensen ganska liten. Vetenskaperna i samma flor som riket. Gud hjelpe den goda saken.»

8. Detta bref är ytterst karakteristiskt för Tegnérs politiska åsikter både i utrikes och inrikes frågor, hans hopp om brytning mellan Napoleon och Alexander, hans intresse för ett nytt fritt regeringssätt. Jfr ock de följande brefven. Redan nu har han tydligen ifrigt dryftat dylika frågor i kamratkretsen, liksom sedan i »Herberget».

J. Holmbergsson blef L. Tengvalls efterträdare; adjunkten J. Munck af Rosenschöld befordrades först flere år senare till häradshöfding i Norrland.

Den nya inrättning för prästutbildningen, som blef kallad det teologiska seminariet, och af hvilken man i början hoppades mycket, fick till sin förste föreståndare (»prefekt») den framstående e. o. hofpredikanten C. P. Hagberg, hvilken två år senare blef dess »direktör» och professor i pastoralteologi. Han blef snart en af Tegnérs intimare vänner, en vänskap som bibehöll sig också sedan H. 1816 flyttat till

Stockholm. Ännu i maj 1809 kände Tegnér honom så litet, att han här i brefvet kallar honom Hagström.

Om Tegnérs svåger Asmund, nu tjänsteman i Stockholm, se ofvan under n. 1.

9. Brefvet är något söndrigt.

Med »pensionsanstalterna» menas de inackorderingar Tegnérs mottagit; jfr följ. bref.

11. Riksdrotsen Trolle Wachtmeister lämnade följande vår kansleriatet, hvilket då — under några veckor — innehades af kronprinsen Karl August (jfr n. 16 & följ. bref), för att sedan öfvertagas af statsministern L. von Engeström.

Georg Adlersparre gifte sig s. å. (1809) med Lovisa Magdalena Linroth. Det vågade skämtet med »kröningen» utgår från Tegnérs förmodan, att hertigen af Augustenburg skulle bli tronföljare.

13. Originalet förvaras i Kgl. biblioteket.

Fredrik Lundblad, son till Tegnérs lärare prof. J. Lundblad, blef magister 1811, men hade redan förut börjat framträda i den litterära världen. Med kgl. bibliotekarien Wallmark, som varit hans informator, underhöll han liflig förbindelse, och han förmedlade nu bekantskapen mellan honom och Tegnér. Jfr Cecilia Bååth-Holmberg, Morfars bok II s. 166 ff.

Till Wallmarks bekanta Journal skickade Tegnér snart några bidrag, se nedan vid n. 15.

14. Sedan Christian (Karl) August valts till svensk tronföljare, hoppades man i alla tre skandinaviska länderna, att dessa skulle förenas under hans spira.

15. Originalet förvaras i Kgl. biblioteket.

J. C. Askelöf, magister från Lund och vän med C. A. Agardh, hvilken nu vistades i Stockholm som informator hos v. Engeström, skulle nu utgifva tidskriften Polyfem. En af medarbetarne däri, L. Hammarsköld, hade förut börjat utge en (kortvarig) tidskrift, Lyceum, hvari Tegnér genom Agardhs bemedling lofvat medverka (liksom Ling, hvars första Gylfe där trycktes 1810); jfr Agardhs bref till Tegnér af d. 29. 10. 1809, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 33 ff. Uppgiften att Tegnér skulle bli medarbetare i Askelöfs Polyfem var förhastad; A:s bref om saken till Tegnér var först af d. 16 juni, m. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 36 f. Tegnér kom hvarken att lämna bidrag till den ena eller den andra publikationen, men ställde sig annars under dessa första år icke fientlig till »den nya skolan»; jfr brefven n. 26, 31 och 33 i detta band. Hammarskölds skrift öfver Schiller (Försök till en kritik öfver Fr. Schiller) hade utkommit 1808. — Trots den senare polemiken med Hammarsköld och trots oviljan mot fosforisternas »tyskeri» och »nebulism», kunde Tegnér räknas till »neutrerna» och delade i mångt och mycket romantikernas åskådning. Jfr bl. a. hans tal vid reformationsfesten

1817. — Parodien på Lyceums Prospectus var en uppsats »Något om gaturenhållningen», författad af J. O. Wallin och införd i Wallmarks Journal 22. 12. 1809; se G. Ljunggren, Sv. Vitterhetens häfder IV s. 73 ff.

Om K. L. Rahbeck se *denna uppl.* I s. 422.

Tegnérs dikter »Det eviga» och »Till en yngling» infördes i Wallmarks Journal d. 20. 2, och 6. 3. 1810, se här ofvan s. 25 och 12, s. 482 och s. 479.

16. Den föreg. år (se ofvan s. 530) födde lille Jakob Tegnér afled på sommaren 1810, se nedan under n. 19.

Den framstående filosofen N. F. Biberg blef också efterträdare till D. Boëthius.

Om kronprinsens val till kansler se följ. bref.

17. Tegnérs »rim» till kronprinsen se ofvan s. 35 samt kommentaren s. 485.

Om vistelsen på grefve C. Beck-Friis' egendom N. Lindved vid Börringe kloster se följ. brefven samt Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 96 ff.

19. Alrik Myhrman hade tydligen råkat ut för ett öfverfall i Småland under resan från Rämen till Lund. Hans kroppsstyrka var väl känd inom släkten.

Anbudet af sommarbostad vid Börringe hade måhända till Tegnér först framförts genom dennes forne lärare Mathias Norberg.

På Börringe undervisade Tegnér grefve Beck-Friis' söner; där förvaras ännu bl. a. en liten svensk grammatika i handskrift uppteckned efter hans diktamen.

Jakob Tegnér afled på N. Lindved d. 16. 8. och begrofs i Lund. Brukspatron Myhrman synes då ha besökt sin dotter och måg, se Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 97 f.

20. Tegnérs första professorsfullmakt — för hvilken svärfadern var verksam och för hvilken Tegnér bl. a. intresserat A. C. Kullberg (om denne se *denna uppl.* I s. 416) — blef endast en titel (se slutet af följ. bref).

Om Tegnérs förhållande till kanslerssekreteraren G. Thornée se *denna uppl.* I s. 419 (anm. till n. 40).

Kronprinsen Karl Johan landsteg i Helsingborg d. 20 oktober och möttes då bl. a. af en deputation från Lunds universitet; se Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 98 f.

21. C. F. Fallén hade s. å. erhållit professors namn, heder och värdighet, men fick kort därpå också löningstur (till spannmålslön, som de äldre professorerna innehade).

Kronprinsessan Desideria landsteg med sin son Oskar i Helsingborg d. 22. 12. 1810 (men afreste redan i juni åter till Frankrike). »Couren»

ägde rum d. 23. 12., då också en deputation från Lunds universitet uppvaktade.

Tegnér besjöng sin vän Thelin, se ofvan s. 50.

Vid Hindersmässan i Örebro plägade bruksägarne göra sina spannmålsuppköp.

22. För att genomföra kontinentalsystemet hade Napoleon bl. a. besatt Holland, och Sverige eller åtminstone Göteborg kunde nu hotas af samma öde, menade man.

Om det nyinrättade Lässällskapet se en uppsats af M. WEIBULL, Ett blad ur Lunds universitets historia i kalendern Ydun, Kjöbenhavn 1869, samt *Smålands Nation i Lund* 1668—1918, af GOTTFRID CARLSSON och UNO JOHNSSON s. 79. Se ock följ. bref.

Bengt Myhrman vistades vid denna tid i Jämtland, se ofvan n. 5 och s. 530.

23. Geijer — hvars svar (delvis) är tryckt i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 37 — stod ännu icke den »nya skolans» män nära och kom f. ö. icke att medarbeta i deras publikationer. — Man observere, att Tegnér, som här yttrar sig i anledning af Atterboms Skaldarmal, ännu är motståndare till de nordiska formerna i poesien.

Atterbom uppträdde i Phosphoros (se n. 26) under signaturen A.

Geijer, som nyligen hemkommit från sin bekanta resa till England (se ANTON BLANCK, *Geijer i England* 1809—1810), blef 1810 docent i historia och hade (strax före resan) förlofvat sig med Anna Lisa Lilljebjörn samt gifte sig med henne 1816.

Bokhandlanden Em. Bruzelius utgaf år 1811 i Uppsala Tidning i blandade ämnen.

J. Tranér fortsatte till 1822 sin öfversättning af Iliaden sång 1—12. Den 22 sången var införd i Lyceum 1810.

Geijers i efterskriften nämnda arbete hade i dec. 1810 belönats med Sv. akademiens stora pris.

Om Biberg och platsen efter Boëthius se ofvan s. 532.

J. Holmbergsson hade såsom adjunkt vid Uppsala universitet utnämnts till juris professor i Lund.

Med professor Rosenschöld menas E. Z. Munck af Rosenschöld, den berömde läkaren.

24—25. Tegnérs sista bref till svärfadern (af 86 stycken bevarade). Om dennes sjukdom och död samt Tegnérska familjens resa till Värmland 1811 se WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet* s. 107 ff.

Rörande biskopsförslaget fick Tegnér rätt, och professor W. Faxe — som på förslaget kom efter sina äldre kolleger Hellman och Eberstein — utnämndes till N. Hesséns efterträdare (redan 12. 8. s. å.).

Stoffer = Kristoffer, Tegnérs äldste son. »Flickan» var den äldsta dottern Emma (f. 1810, †1818).

26. Atterboms bref till Tegnér af d. 19. 4. är tryckt i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 38 f., hans svar på detta Tegnérs bref *därsammanstädes* s. 39 f.

Detta bref till Atterbom är förut tryckt (af Hedvig Atterbom-Svenson) i *Samlaren* 1910.

Atterboms programdikt Skaldarmal, som inleder Phosphoros 1811, var försedd med filosofiskt-estetiska anmärkningar i Schellings anda, hvars metafysiska system f. ö. nu undergick »flera väsentliga förändringar», såsom Tegnér riktigt anmärker.

Hammarskölds Kritiska Bref rörande C. G. af Leopolds Samlade Skrifter recenserades i första Phosphorosh äftet af P[almblad], ej utan åtskilliga anmärkningar. Tegnér ansåg skriften dock för mildt behandlad.

Deremot fann han A[tterbom]s recension af A. G. Silfverstolpes Skaldestycken, hvaraf andra delen utgifvits 1810, ej ge författaren nog rättvisa.

Från det af Agardh, J. Brag och I Chr. Heurlin grundlagda tryckeriet kom icke någon tidning nu att utgifvas.

Tålamodet och hoppet, sedan kalladt »Herthas barn», trycktes först i Lunds Veckoblad 1806 och därefter i Stockholmsposten; införd es sedermera i omarbetad form i Iduna 1812.

Atterboms Erotikon hade publicerats i Phosphoros 1810.

27. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

Adlerbeths bref till Tegnér af d. 1 nov. 1811 med kallelse till det då nyligen stiftade Götiska förbundet, är tryckt i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 41 f. Tegnér inträdde i förbundet under besöket i Stockholm följande nyår; kallade sig som förbundsbroder Bodvar Bjarke. I förbundet voro hans svågrar Gustaf och Olof Myhrman medlemmar.

Med »gudliga studier» menar han förberedelserna till den teologiska afhandling, hvarigenom han skulle vinna rätt att erhålla pastorat.

Sin uppfattning om de »götiska formerna» hade Tegnér förut s. å. meddelat både Geijer och Atterbom, se n. 23 och 26.

28. Den åsyftade ansökan gällde dispens att utan teologisk examen, men efter aflagdt disputationsprof, få innehafva pastorat. Disputationen behandlade »de gnosi».

Arrangemanget med den grekiska professionen — för hvilket den nye prokanslern och nyss invigde biskopen Faxe var intresserad — gick verkligen för sig följande år.

Om Gustaf Myhrman som förtrogen i fråga om Svea se följ. bref samt Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 125 f.

Geijers märkliga skrift »Om falsk och sann upplysning med afseende på religionen» angafs vara författad af »en lekman».

Gustaf Myhrman var förlofvad med Louise Gerle, nära bekant med Hagbergska familjen; de gifte sig 1812.

Med denne svåger plägade Tegnér ända från ungdomsåren täfla. i schackspelet.

29. Om Svea och förhållandet till Sv. akademiens sekreterare N. v. Rosenstein (R—) se vidare G. Ljunggren, Svea (Lund 1882, ak. program), vidare Böök, *Es. Tegnér* s. 159 ff. samt ofvan s. 488 ff

Fru Tegnér väntade nu sin nedkomst: d. 24 dec. föddes Götilda Tegnér på Rämen, se WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet* s. 174 f.

30. Originalet f. n. okändt. (En afskrift i Lunds universitetsbibliotek).

Rosensteins svar, dateradt d. 23. 12, är tryckt i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 42 f.

31. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

Tegnér hade nu i januari—mars varit i Stockholm och sammanträffat med »göterna» samt blifvit närmare bekant med bl. a. J. Adlerbeth, redan förut vän med hans svågrar Myhrman (Rolf eller Rolfr i förbundet). Hela våren och sommaren stannade Tegnér f. ö. i Värmland, med några smärre utflykter. Till Örebro for han först i juni (se n. 33).

Till sin svåger G. Billow skref Tegnér, sedan han mottagit belöningen för Svea (dat. Stockholm d. 6. 2. 1812): »Min medalj har jag fått, men ännu ej försålt. För öfrigt har jag träffat flere af de Vittra Herrarne som gett mig föga smak för att raka flera. Den intressantaste bekantskap jag gjort är Franzéns.» — Kahl berättar i sin bok om Tegnér och hans samtida i Lund, att Tegnérs äldre kollega prof. Fremling tillväxlat sig medaljen. [E. T.].

Jfr vidare WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet* s. 178 f. (uppgiften därstädes s. 179 att Tegnér i mars skulle ha träffat Geijer i Uppsala beror på ett misstag; se Geijers bref af d. 31. 3. tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 43).

Tegnér hade tidigt, redan innan Idunas första häfte utkom, insett Erik Gustaf Geijers begåfning för de nordiska häfderna, se n. 23 i detta band. Nu verkade han ifrigt för ett offentligt uppdrag åt Geijer i denna riktning. Jfr ock Geijers ofvan citerade bref till Tegnér af d. 31. 3. 1812.

Medicinalrådet C. B. Rutström blef biskop Nordins efterträdare i Sv. akademien.

Wallmark — i Polyfem kallad »Markall» (eller »Markallion») — hade strax förut i Journal för litteraturen och teatern angripit Oehlenschlägers drama Axel og Walborg och den svenska öfversättningen däraf, som 1811 anonymt utgifvits af hofpredikanten J. Dillner, hvilken som »göt» bar namnet Styrbjörn.

Med »Polyfem» menas här dess utgifvare J. C. Askelöf.

Franzén hade nu flyttat öfver från Finland och skulle tillträda Kumla pastorat i Nerike.

Ett litet häfte »Nordiska sånger» hade på våren utgifvits från det Agardhska tryckeriet i Lund; med detta häfte afstannade företaget, hvilket också onödiggjordes genom Iduna.

David Munck af Rosenschöld, nyss utnämnd till adjunkt i estetik och vice bibliotekarie (efter Tegnér), framträdde då och då som vitterlekare och ansågs inom släkten ha stor poetisk begåfning; brefvets uttryck »bror till den stora poeten» synes vara en misskrifning.

Adlerbeth, hvars svar läses i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 45 f., menade det vara omöjligt, att Lings Gylfe, det längre poemet, hvaraf förra

afdelningen utkommit på Agardhs tryckeri s. å., skulle vara förbjuden.

32. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

Samuel Grubbe, nu docent i filosofi vid Uppsala universitet, hade nyss utgifvit en skrift i anledning af Geijers uppsats i andra häftet af Iduna »Om historien och dess förhållande till religionen», hvari Geijer i en not gör ett onödigt och hänsynslöst utfall mot en disputation af Grubbe från föregående år. Grubbes skrift »Om förhållandet mellan religion och moralitet» framkallade åter en häftig motskrift af Geijer, på hvilken Grubbe kraftigt svarade (Anmärkningar i anledning af anmärkningarna etc.). Redan 1814 uppstod emellertid ett försonligt, snart vänskapligt förhållande dem emellan. Se G. Ljunggren, Sv. vitterhetens häfder IV s. 369 ff.

Till Iduna sände Tegnér Herthas barn (Tålamodet och hoppet, se anm. här ofvan till n. 26) Elden, Majsång, Skidbladner och Flyttfåglarna, hvilka alla trycktes i tredje häftet (1812). Svanen och fjälltrasten trycktes först i Idunas sista häfte (1845).

Om Wallmarks angrepp på Dillners öfversättning af Axel og Walborg se ofvan anm. till n. 31.

I Nya Posten n. 32 för d. 23. 4. 1812 lästes en vacker, vältalig uppsats »Vid läsningen af Iduna» med motto ur Tegnérs Svea.

33. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

Den store kemisten J. J. Berzelius, nu professor vid »medicinska skolan» i Stockholm, hörde till Tegnérs nya Stockholmsvänner. Pehr Lagerhjelm, nu »geschworner» i bergskollegium, nära befryndad med familjen Geijer, var medlem af Götiska förbundet under namnet Ingvar Vidfarne; han bodde nu på Falkenå i Örebro län.

I Örebro hade Tegnér sammanträffat med statsrådet G. G. Adlerbeth, som visat sig mycket intresserad af Svea och beundrade äfven Tegnérs öfriga diktning. (I bref af d. 25. 7. 1812 skrifver sonen J. Adlerbeth till Tegnér på tal om Idunas tredje häfte, »Min Far har funnit *dina* stycken i detta häfte, särdeles Majsången, Herthas barn och Flyttfåglarne, af sällsynt skönhet.»)

Om planen att uppdraga författandet af en Sveriges historia åt Geijer — hvilken Tegnér också träffat i Örebro — se ofvan anm. vid n. 31 samt vidare ett par i Geijers *Samlade skrifter* I:8 aftryckta bref till föräldrarna.

Förslaget att blifva lärare för arfprinsen afböjde Geijer, se brefven till Tegnér och L. v. Engeström af d. 25. 6. 1812 tryckta i Geijers *Samlade skrifter* I:8 (brefvet till Tegnér ock tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 47). I stället antogs N. M. Tannström, som varit informator för en son till exc. v. Stedingk och nu fick professors titel (sedan adlad af Tannström).

Tannström var medlem af Götiska förbundet (»Ragnar»); likaså L. D. Heijkenskköld (»Orvan Odd»).

De omtalade »vittre männen» voro i en eller annan egenskap syssel-

satta vid riksdagen i Örebro. P. Wahlström, den minst bekante af dem, blef slutl. regeringsråd.

Dillner svarade på Wallmarks recension af Axel och Walborg (se anm. till n. 31 ofvan) i en arg artikelserie, som nästan fyllde tre nummer af Polyfem (V:46—48) och var undertecknad »Öfversättaren af Tragedien Axel och Walborg».

Om Hammarskölds sorgespel Prins Gustaf se Lunggren, *Sv. vitterhetens häfder* IV s. 377 ff. Tegnérs bref och Adlerbeths svar därsammanstädes s. 382 f.

Oehlenschlägers tragedi Starkodd hade utkommit s. år.

34. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

Planen att låta Agne ingå i eller åtföljа Iduna — hvarom se också Lings bref till Tegnér tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 48 — afböjdes af Geijer närmast af utrymmesskäl.

N. H. Sjöborg, »Baldur» i Götiska förbundet, kom blott att lämna en antikvarisk uppsats till Iduna (h. 5).

Geijers sång öfver Gyllenborg synes ha förblifvit otryckt.

Geijer hade i sin första stridsskrift mot Grubbe (se ofvan s. 536) också ansett sig böra bifoga »en not för Journalen för litteraturen och teatern», hvarpå Wallmark svarade med en längre »Förklaring» i Journalen 1812 n. 215 f.

Af de nämnda götiska bröderna äro ofvan Orvar Odd (Heijkensköld) och Styrbjörn (Dillner) omtalade. Harald var d. v. kanslisten A. v. Hartmansdorff, Gaute läkaren prof. C. F. Weltzin, Starkodder assessor Anders Lewin, Skoglar Toste assessor G. G. Uggla.

»Hej» var den vanliga hälsningen göterna emellan.

35. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

I Sv. akademien vunnos de stora prisen det året i poesi af P. A. Granberg (för tragedien Jorund) och i vältalighet af grefve A. G. Mörner.

Såväl Geijers »Försök till psalmer» som »Profpsalmer af Franzén och Wallin» hade utkommit det året.

Om mime de Staëls och A. W. Schlegels besök i Stockholm se senast Böök, *Erik Johan Stagnelius* s. 107 ff. och där anförd litteratur.

36. Originalet numera okändt.

Ekmarcks bref till Tegnér synes icke heller vara bevaradt.

Den litterärt intresserade och som litteratör uppträdande Ekmarck, då en ung ämbetsman (sedan expeditionssekreterare), hade tydligen föreslagit Tegnér att i en vitter kalender, som han tänkte utge, omtrycka Landtvärnssången af 1808. Med den nya riktning, som Sveriges politik hotade att taga, läte emellertid — menade Tegnér — stämningen i nämnda sång sig icke förena. I Svea hade han ju också direkt vändt sig mot »arffienden» — strax innan Karl Johan slöt förbund med denne mot Napoleon.

Ekmarck synes vidare ha begärt Tegnérs yttrande rörande en religiös tafla af Fr. Westin, den bekante klassicerande målaren.

Albertine de Staël, »den vackra fröken», beundrad också för sin intelligens, följde med modern på hennes stora resa.

P. A. Granberg, en af tidens obetydligare poeter, hade verkligen vunnit priset i skaldekonst i Sv. akademien, se anm. till föreg. bref.

37. Originalet förvaras i Vitterhetsakademiens arkiv.

Ling blef icke fäktmästare vid Karlberg förr än 1818, men fick redan i maj 1813 uppdrag att i Stockholm inrätta en gymnastisk undervisningsanstalt och flyttade s. å. till hufvudstaden; jfr n. 40.

Carl Fredrik Geijer, bror till Erik Gustaf, nu kamrerare vid frimurarebarnhuset, hade ett mycket gästfritt hem; hans fru, Sofia Agneta Lagerlöf, ägde poetisk begåfning, hon var kusin till den »historiska» fru Geijer i Uppsala.

38. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

I fjärde häftet af Iduna upptogos af Tegnérs stycken Den gamle hedningen (urspr gl. Bifrost, sedan kalladt Asatiden), Prestvigningen och Skaldens morgonpsalm.

För Lings befordran var Tegnér nu lifligt intresserad, likaså för hans diktning. Däri intages ett af de förnämsta rummen af sorgespelet Agne, hvaröfver Wallmarks Journal nyss förut (n. 36) innehållit en skarp recension.

Leopolds bekanta satir »Silfvertonen eller Tasso i fosforisk öfversättning» i anledning af en Tassotolkning af Atterbom i Phosphoros, hade också nu i februari 1813 stått att läsa i Wallmarks Journal.

Om de »öfversända psalmerna» se ofvan under n. 35.

J. Adlerbeth hade 1812 öfversatt Oehlenschlägers bearbetning af Waulunders saga.

Uppsalaromantikernas nya organ Svensk Litteratur-tidning hade detta år börjat utgifvas. Om detta företag hade Adlerbeth d. 3 jan. skrifvit till Tegnér: »Det är en lycklig apparition i vår genom *Markalls envälde* så förbistrade lärda värld.» Recensionen öfver Franzéns, Geijers, Wallins och Hedborns psalmer, införd i de tre första numren, var författad af Palmblad med biträde af Dillner. Hammarskölds »Underrättelser om de senare uppträden i den danska litteraturen» tr i n. 3—5. [E. T.].

39. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

Albin Engeström var en af Tegnérs närmaste vänner, en glad och angenäm sällskapsmänniska.

Om Prestvigningen och Bifrost se ofvan under n. 38. Adlerbeth hade i bref af d. 25. 9. 1813 skrifvit till Tegnér: »Jag är öfvertygad att du finner tidens händelser i Tyskland vara ett vigtigt ämne för en krigssång. Min oupphörliga önskan och begäran är att du ville sända oss en sådan för att snart meddelas åt våra återuppvaknande landsmän.»

Af Baggesen — hvars »Riimbreve» utkommit 1807 och »Poetiske

epistlar» utgåfvos 1814 — har Tegnér rönt något inflytande, så i bearbetningen af Vafthrudnismal samt äfven i Axel (Albert Nilsson, *Svensk romantik* noten s. 431 ff., påpekar influenser från Baggesens Emma).

Oehlenschlägers Hugo von Rheinberg utkom s. å.

Danmarks författare på det ifrågavarande området voro af stor betydelse för den nordiska renässansen hos oss. Bl. a. hade Adlerbeth öfversatt R. Nyerups Edda (efter Snorre Sturlasson). Dennes fortsättning af Worms dansk-norska författarlexikon började först utges 1818. De öfriga här nämnda arbetena hade nyss förut utgifvits.

Med Chr. Molbech, som 1812 företagit en resa i Sverige, hade de svenska romantikerna liflig förbindelse. Han sökte också ett närmande till Tegnér (jfr ett bref af d. 29. 1. 1813 tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*); men ett sådant kom icke till stånd.

Wallmarks Journal för litteraturen och teatern hade (i n. 103 för 1813) innehållit en artikel, som var obekväm för Karl Johans krigspolitik, hvarför tidningen blef indragen. I stället började Wallmark utge en tidning med namnet Journalen.

Det tyckes ha varit en plan, att N. F. Biberg skulle förflyttas från professionen i praktisk filosofi till den grekiska, då Geijer skulle kunnat få den förra. Tegnér hade tydligen hört något härom, men synes ha uppfattat saken som om Geijer själf tänkte söka den grekiska professionen i Uppsala. När följande år platsen blef ledig, hade Tegnér själf en tanke på transport till Uppsala; se Adlerbeths bref tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 59.

40. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv (bland Tegnérs bref till Adlerbeth).

Om de nämnda dikterna se ofvan kommentaren till s. 126 f., 117,129.

Geijers bref till Tegnér från detta år äro icke bevarade.

Tegnér har som bekant upptagit och slutit sig till den uppfattning af poesien, som uttalats af Schiller bl. a. i skriften Über naive und sentimentalische Dichtung.

Kamrern = C. F. Geijer, se ofvan under n. 37.

41. Originalet förvaras i det Bondeska arkivet å Eriksberg.

Eleonora Charlotta grefvinna Wrangel var gift med f. d. diplomaten friherre Gustaf d'Albedyhll, känd som historisk och politisk författare. Grefvinnan d'Albedyhll umgicks, liksom andra medlemmar af hennes släkt, lifligt i de vittra kretsarna i Uppsala och gjorde sig känd genom sin poetiska begåfning, hvaraf då och då i tryck lämnades prof. Hon sände i bref af d. 7. 5. 1812 till Tegnér sitt stora poem Gefion, »hvars början jag hade den stora äran visa Herr Professorn förleden vinter i Stockholm». »Skaldedikten» Gefion, ett kvasinordiskt poem med genealogiskt bitema, utgafs 1814 i sin hexametriska form, trots Tegnérs afrådande bref.

Brefvet, som förut tillhört den Crusenstolpeska samlingen, offentliggjordes först i Crusenstolpes Ställningar och förhållanden för febr. 1864, sedermera i utdrag och med anmärkningar i N. Dagl. Allehanda

s. å. n. 54 af »Conrad» (H. Bjursten) i »Bref om litteratur och teater». [E. T.].

De artiga orden i slutet »oaktadt all jalousie de metier» äro i originalet tillagda öfver raden.

42. Brefvet i Vitterhetsakademiens arkiv.

Tegnérs vän J. M. Lindfors hade nyss blifvit utnämnd till räntmästare vid Lunds universitet.

Chr. Wåhlin kom visserligen icke på konsistorii förslag, som upptog professorerna Lundblad, Hylander och Hagberg; han klagade emellertid och blef uppförd på det slutliga förslaget i st. f. Hagberg, som uteslöts, samt utnämndes till domprost (1814).

M. J. Crusenstolpe från Jönköping, i hvilket län det Adlerbethska godset Ramsjöholm ligger, studerade nu vid Lunds universitet (sedermera — på 1830-talet — en af Tegnérs motståndare).

Thorgny = C. F. Geijer, Erik Gustafs broder, se ofvan under n. 37 — Starkodd (Starkotter) se ofvan s. 537.

I Göteborg utkom 1813 ett slags »Parodie öfver prisskriften Svea af Anonymos». Författare var Mathias Bjugg.

43. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

De i brefvet omtalade styckena äro tryckta i fjärde häftet af Iduna, som då nyss utkommit. Adlerbeths afhandling Om Bjarmaland fyller mer än halfva häftet. Öfversättningen af Solarliod var af A. A. Afzelius. Geijers båda dikter infördes under den gemensamma titeln Döds-offer-Krigssång (Samlens, bröder, kring frihetens fana) var insänd och undertecknad A. (Atterbom).

Adlerbeth hade försett Den gamle hedningen med noter (om Heimdal, Ragnarök etc.). Ännu ett par år förut hade sådana ansetts nödvändiga; nu menade Tegnér att publiken icke längre behöfde dylika upplysningar.

Rörande versen »I häfderna, höga minnen, än I stån» se ofvan s. 501.

Hammarsköld, som s. å. utgifvit Poetiska studier, recenserade verkligen Idunadikterna i Svensk Litteratur-tidning, hvarom Adlerbeth skref till Tegnér d. 7. 12. 1813: »Hvad tycker du om recensionerne af Iduna i Litteratur-Tidningen? För min del finner jag många orimligheter i omdömet om dina Stycken. Eljest är jag i det hela nöjd med denna tidning.»

44. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

Om Nore se ofvan s. 505.

I Idunas femte häfte, där Nore omtrycktes, infördes blott några få korta noter under texten.

Tegnérs och Lings vän akademiadjunkten Håkan Stenström fick icke Värnamo, men däremot s. å. Söfvestads pastorat.

Ling hade nyss utgifvit Gylfe i ny omarbetad upplaga. Hans namn i Götiska förbundet var Bosi.

45. Götilda Tegnér, född julafton 1811 (se ofvan s. 535), hade fått stanna kvar på Rämen hos mormodern. Om Emma Tegnér se ofvan s. 535.

Tegnér skickade sin svåger Nore; han kunde vid den tiden icke säga något beundrande om Karl Joban, jfr föreg. bref.

De sista raderna äro tillagda af Tegnérs hustru.

46. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

Adlerbeth skref d. 12. 4. till Tegnér om Nores mottagande i Götiska förbundet: »Med största glädje afhörde samtliga Göterna din Nore, som på Stämma i mars månads medium upplästes af Einar [Tambaskjälfver d. v. s. E. G. Geijer], hvilkens tårar framkallades vid flera strofer — ett högtidligt bevis på styckets utmärkta värde. Jag lyckönskar oss att hafva fått detta nya prof af din verksamhet och hembär dig derför, på Götiska förbundets vägnar och enligt dess beslut, den varmaste tacksägelse.»

Franzéns bref till Tegnér af april 1814 är tryckt i *Ur Es. Tegnér papper* s. 54 ff.

Nittonde strofens sista rad ljöd ursprungligen: »För hvart fragment är stunden hastigt ute.» Adlerbeth hade i ofvan nämnda bref anmärkt på ordet fragment såsom mindre passande »i ett stycke af så rent nordisk karakter». Han anförde också, att Geijer och Ling önskat att dikten skulle kallas »Svea till Nore.» — Jfr äfven ett bref från Geijer till Adlerbeth af d. 17. 5. 1814 tr. i Geijers *Samlade Skrifter* (uppl. 1875) I:8 s. 569 f.

Om noterna till Nore se ofvan under n. 44.

Tegnérs stämning gent emot kronprinsen var nu icke sympatisk, jfr föreg. anm.; han harmades också alltmer öfver den i Europa segrande politiken. I Skåne, där Gustaf IV Adolf varit älskad, hade man också länge betraktat Karl Johan med en viss köld. Bladet vände sig dock nu efter ett eller annat år; och 1816, då kronprinsen med prins Oscar besökte Skåne, blef stämningen t. o. m. entusiastisk. Tegnér skref d. 22. 8. 1816 till sin svåger G. Billow efter detta besök: »I det hela skall prinsen ha varit mycket nöjd med provincen, och han har sjelf genom sin resa vunnit oändeligen i Skånska opinionen. Gud låte det nu endast ha bestånd.» — Jfr Tegnérs »Skålar» ofvan s. 214.

Akademiadjunkten Isak Kullberg fick stanna kvar i Lund några år, erhöll professors titel 1817, blef lektor i Skara 1818.

Om Stenströms befordran se ofvan under n. 44. Lena Lisa Lagerlöf vistades några år i det Tegnérska huset i Lund, se Wrangel, *Tegnérska släktminnen och ungdomsbilder* s. 35, 92 och 95 samt *Rämen och Tegnérminnet* s. 190.

47. »Vår olycka» afser Elof Tegnérs död; se härom Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 158 f.

Om försäljningen af Ingrirud och flyttningen till dottern och mågen Lidén på Silbodal se Wrangel, *Tegnérska släktminnen och ungdomsbilder* s. 92 f.; där också om skaldens resa till Värmland och hans tanke

på Kila pastorat. Härom samt om morbrodern Bengt Gustaf Seiddius *därsammanstädes* s. 21, 17 ff. samt om Anna Lisa Wåhlstedt s. 190.

Bergsrådinnan Myhrman vistades nu hos Tegnérs i Lund.

48. Fr. Lundblad hade haft tanke på att förlofva sig med Cecilia Tegman, som emellertid i stället valde hans bror Knut; se Cecilia-Bååth-Holmberg, *Morfars bok* I s. 18 f. och II s. 172.

C. Chr. Eberstein — hvars Hesiodosöfversättning Tegnér förlöjligat (se ofvan sid. 183) — blef i juli 1815 adjunkt i grekiskan, tydligen utan Tegnérs önskan. Dennes stämning mot universitetskansleren var nu för tillfället något bitter.

»Sorgespelet i Söder» var för Tegnér den genom Wienerkongressen inaugurerade reaktionen.

49. Originalet i Uppsala universitetsbibliotek.

Tegnér behöfde för sin utkomst bättre inkomster, än Stäfieprebendet gaf; jfr ock föreg. bref och följande.

50. Originalet i Kgl. biblioteket.

Ansökningen till Fellingsbro stora pastorat i Västerås stift var förgäfves. Universitetskansleren v. Engeström var mån om att behålla Tegnérs utomordentliga kraft åt universitetet, där också dennes ställning efter någon tid ekonomiskt förbättrades. Tegnérs förhållande till kansleren blef snart återställdt. Till sin svåger G. Billow skref Tegnér d. 22. 8. 1816, efter de kungligas besök i Skåne: »Excellens Engeström dröjde här 5 el. 6 dar efter prinsarna. Gubben är verkeligen älskvärd och här också allmänt afhållen. . . Stora anbud gjordes mig äfven af Cancelleren om jag här ville qvarstadna, men de äro alla ställda på framtiden, och jag behöfver en snar förändring i min belägenhet. Af löften har jag länge haft nog och för mycket.» — Jfr också dikterna till v. Engeström ofvan s. 201 och 216.

Om Fellingsbrosaken se vidare brefven n. 56 ff. samt här nedan s. 544.

51. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

(De bref från Tegnér till Adlerbeth, som falla emellan n. 46 och detta, äro icke bevarade.).

Detta — liksom föregående och efterföljande — bref visar huru ifrigt Tegnér ansträngde sig för att få Fellingsbro gifvande pastorat. Se ock Adlerbeths bref, *Ur Es. Tegnérs papper* s. 67. Jfr äfven Cecilia-Bååth-Holmberg, Morfars bok II s. 175 ff. — Flera af de nämnda inflytelserika personerna, bl. a. justitierådet J. R. Blom, voro medlemmar af Sv. akademien.

Den framstående tecknaren, d. v. kaptenen Ulrik Thersner gjorde nu också bilder från Lund och Skåne för sitt stora planschverk »Det forna och närvarande Sverige»; han tillhörde Götiska förbundet under namnet Eilif Gautke. D. v. underlöjtnanten Erik Adolf Kjellin var en bland »stamgöterna», värmländning som de flesta af dessa, i förbundet känd under namnet Hjalmar.

Professor N. H. Sjöborg, som blef kallad till Stockholm för vården af Sveriges fornminnen, tillkommer den stora förtjänsten att först ha väckt hågen för deras studerande och bevarande. Hans Nomenclatur för nordiska fornlämningar hade nyss förut utgifvits i Stockholm. Jfr Adlerbeths bref till Tegnér, *Ur Es. Tegnérs papper* s. 68.

Fullständigt svenskt och latinskt lexikon hade nyss s. å. börjat utgifvas i Lund af A. O. Lindfors; blef färdigt 1824. — Däremot realiserades icke Agardhs plan på ett bibliotek för resebeskrifningar. [E. T.]

52. Originalet något söndrigt.

I. Chr. Heurlin var förlofvad i Lund med Lisa Liljewalch, till hvilken Tegnér riktat poemet Kyssarna, ofvan s. 160 och 505 f.; se nedan n. 58.

B. M. Bolmeer, sedermera Lundblads svåger, skulle genom en studieresa utbilda sig till orientalist.

53. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

E. o. teologie adjunkten F. W. Ekenstam tjänstgjorde som legationspredikant i London 1813—1818. »Utdrag af tvänne bref från London» af honom publicerades i Idunas sjätte häfte 1816. Han invaldes också i Götiska förbundet. Jfr Adlerbeths bref, *Ur Es. Tegnérs papper* s. 69.

I nämnda häfte af Iduna trycktes också »Beskrifning på några antiqviteter af koppar funna i Skytts härad» af docenten Magnus Bruzelius, Tegnérs och Lings vän, också han sedan invald i förbundet (Svipdager).

54. Planen att utge en litterär tidskrift i Lund realiserades icke. I stället sökte man åstadkomma en sådan i Stockholm, hvarom se under n. 55, 56 och 59. Tegnér antyder redan i detta bref sin önskan i denna riktning.

C. J. Schlyter, sedan berömd som utgifvare af Sveriges gamla lagar, var denna tid ifrig anhängare af den Schellingska filosofien och blef äfven af annan anledning (på grund af en polemik mot A. Engeström 1818, se följ. bd af *denna uppl.*) föremål för Tegnérs ovilja.

M. Norberg hade donerat medel till en professur i moderna språk och genomdref, att dess förste innehafvare blef hans systerson sjökaptenen Jonas Stechsén.

Olof Bolmeer, bror till Bengt Magnus, hade s. å. blifvit kyrkoherde i Tryde.

55. Originalet i Trolle-Ljungby arkiv.

Tegnér stod vid denna tid i skarp motsats till den af de svenska nyromantikerna omfattade schellingianismen. Också hade han råkat i polemik med L. Hammarsköld; jfr under s. 175 ofvan samt dikten öfver brodern Elof s. 186 ff. och Nyårsdikten s. 203 ff.

Leopolds svar af d. 19. 1. tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 70 f.

56. Originalet i Trolle-Ljungby arkiv.

Om planen på en litterär tidskrift, som skulle bekämpa fosforismen,

se ofvan under n. 54 samt förg. bref. Leopold och Tegnér skulle tydligen ha blifvit de förnämsta stöden för detta företag.

Versen »att sätta stridens hjelm» etc. skulle man kunna antaga vore af Leopold; den har emellertid icke kunnat återfinnas i de då nyss förut utgifna två första banden af Leopolds Samlade skrifter.

Hatten (efter tyskan), skämtsaga riktad emot den nya skolan, hade offentliggjorts i andra delen af Leopolds Samlade skrifter, hvarest också Byxorna, ett skämt med Kants teori om tid och rum, omtryckts.

I Georg Adlersparres tidskrift Läsning i blandade ämnen 1797—1801 hade Leopold varit medarbetare.

Leopold hade ägnat en af sina förnämsta estetiska undersökningar åt smaken och dess lagar. »Om skadan af en uteslutande smak» var ämnet för Kellgrens tal i Sv. akademien vid hälsandet af O. Celsius 1786.

I anledning af en artikelserie i Svensk Litteratur-tidning (1814 och) 1815 af Atterbom, hvari denne angrep Sv. akademien och särskildt Leopold, hade hofkansleren af Wetterstedt föranstaltat att utgifvarne af nämnda tidning, Atterbom och Palmblad, erhöllo en allvarsam varning. Se Ljunggren, *Sv. Vitterhetens häfder* V s. 21 ff. Redan då denna artikelserie på våren 1814 begyntes, fruktade Geijer myndigheternas ingripande, se brefvet till Adlerbeth i Geijers *Samlade skrifter* (uppl. 1875) I: 8 s. 569.

Versen »Det är en lindrig hämnd som kristendomen tål» är hämtad ur Predikaren, ett af Leopolds mest bekanta poem, omtryckt i ofvan nämnda andra del af hans Samlade skrifter.

Om Engelhart se under n. 57.

Leopolds svar, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 72 ff., ådagalägger hans intresse för Fellingsbrosaken, men afböjer nu planen om medarbetarskap i en litterär tidskrift.

57. Originalet i Vitterhetsakademiens arkiv.

J. H. Engelhart hade gjort sig ett namn såsom befordrare af prästernas medicinska studier (»prästmedicinen»). Om honom, hans förhållande till Karl XIII m. m. innehåller Tegnérs intima bref från denna tid åtskilliga pikanta uppgifter. Tegnér skräder icke orden rörande sina motståndare, de forma sig stundom till grofva beskyllningar.

I anledning af Fellingsbrosaken skref Tegnér de 26. 7. 1816 till sin svåger kyrkoherden N. Lidén, i Silbodal: »Jag skall väl nu, sedan det misslyckades med Fellingsbro, söka Munktorp, men gissar att någon ProvincialMedicus eller Fältskärsgesäll kommer dervid i nådig åtanka. Jag tycker att Doctor Reiman, om han låter prestviga sig, borde kunna gå långt, i synnerhet om han kunde komma att curera Hoffröknarna för spenböld; ty pharmacopén och handboken bindas nu i ett band.»

Dessa utgjutelser, liksom flere ofvan i texten meddelade, härröra från Tegnérs förargelse öfver att läkare som Engelhart — som visserligen kunde kurera och hade kurerat (äfven högtstående personer) för diverse sjukdomar — skulle taga de bästa pastoraten. Det var en något vådlig tillämpning af »prästmedicinen». Håkan Reiman var en bekant värmländsk apotekare och läkare, som höll till på bru-

ken, sålde droger och kurerade allmogen, liknade i det yttre »fullständigt en torpare»; hade bl. a. skrifvit om »ambulerande kurhus».

Ett annat yttrande af Tegnér, till ungdomsvännen doktor J. L. Ringenson i bref af d. 26. 9. 1816, går i samma riktning: »Hvad mig sjelf angår så har jag fem barn, svag helsa, och mycket bekymmer. Mitt humeur har dock hittills stått mig temmeligen bi, så att sjelfva Prestmedicinen synes mig löjlig. Men till slut får jag väl ändå lof att ta doctorsgraden i medicin om jag som prest skall kunna hoppas någon framgång.»

Statssekreteraren C. G. Kökeritz, som varit kanslerssekreterare, hade från gammalt befordrat Tegnérs intressen.

Tegnér fruktade icke blott, att E[ngelhart] skulle föredragas framför honom. utan äfven att, därest denne icke togs, en tredje kunde få platsen, hvilket senare vore värre på grund däraf, att Engelhart åtminstone kunde vid förflyttning lämna en af de förmånliga spannmålslönerna och Tegnér komma närmare denna förmån. Genom Engelharts placering i Fellingsbro komme denne icke heller i vägen för Munktorp (jfr bref n. 60).

Magnus Svederus var regementspastor vid Svea lifgarde och hade i kriget 1814 varit fältprost. Han fick icke Fellingsbro, hvilket pastorat däremot tillföll Engelhart.

De medsända »Occasionsrimmen» voro Skålar för kronprinsen och hertigen af Södermanland vid middagsmåltiden i Malmö Knutsgille d. 16. 8. 1816; se ofvan s. 214.

A. O. Lindfors, som nyss blifvit professor i historia, blef sedan professor i latin vid Lunds universitet. Geijer fick den historiska professuren i Uppsala (1817).

58. Man observere den ändrade tonen rörande Leopold. Tegnér kände sig tydligen för tillfället besviken på denne. Jfr ock följ. bref.

A. G. Silfverstolpe, den bekante vitterlekaren, afled i Stockholm 1816.

Med Palm menas sannolikt J. J. Palm,» Herbergets» politiker, som i Stockholm 1816 gifte sig med C. P. Hagbergs svägerska Eufrosyne Hising.

J. N. Byström, den berömde bildhuggaren, var från ungdomsåren i Filipstad bekant med Tegnér; sedan också medlem af Götiska förbundet.

59. Om planerna på en litterär tidskrift se ofvan under n. 54 och 56 samt fem bref från boktryckaren magister A. Wiborg tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 74 ff. Jfr LJUNGGREN, *Sv. Vitterhetens häfder* V s. 142 ff.

Om stämningen gent emot L—d[Leopold] se föreg. anm.

Om denna nya artikel i Svensk Litteratur-tidning, en recension af Leopolds Samlade skrifter I—II, författad af Palmblad med biträde af Atterbom, se LJUNGGREN, *Sv. vitterhetens häfder* V s. 58 ff.

60. Originalet i Kgl. biblioteket.

Om Tegnérs förhållande denna tid till universitetskansleren se ofvan

under n. 50. Engeström — som tvifvelsutan ville både Tegnérs och universitetets bästa — förordade i statsrådet hvarken Engelhart eller Tegnér till Fellingsbro, hvilket senare vanligen antagits; se L. v. Engeström, *Minnen och anteckningar* II:258 [E. T.]. Genom Munktorps stora pastorat, också detta — liksom Fellingsbro — i Västerås stift, skulle Tegnér kunna erhålla en bättre ekonomisk ställning. Han fick emellertid icke heller detta utan — först flere år senare (1823) — Reslöfs pastorat i Skåne som prebende till professuren.

Från år 1816 föreligga ett par uttalanden af Tegnér, meddelade »ur författarens bref och anteckningar» i jubelfestupplagan VI s. 383 f., men hvartill originalen f. n. icke kunnat återfinnas. Det ena lyder: »Efter en nyligen kommen förordning får ingen ämbetsman resa öfver [Sundet] utan särskild tillåtelse från Stockholm, troligtvis för att ej göra danskarna afundsjuka genom berättelsen om vårt lyckliga tillstånd här i landet.» — Det andra (som prof. W. Skarstedt meddelat jubelfestupplagans utgifvare och som skall ha varit skrifvet å handlingar som cirkulerat bland Torna härads prästerskap i den s. k. prostlådan), är af följande lydelse: »Hvad den ifrågavarande ersättningen för kyrkoräkenskapernas förande angår, så finner jag intet skäl att föreslå någon förökning, då besväret dermed nu ej kan vara större än de förra åren, allt sedan 1809. Den eller de af vördiga presteståndets representanter, som vid 1809 års riksdag skaffat pastorerna detta besvär, har utan tvifvel åsyftat en helsosam öfning i aritmetiken och bokhålleriet, hvilken belönar sig sjelf; och i händelse framdeles, med en stigande upplysning rörande presteståndets egentliga bestämmelse, äfven mantals- och häradsskrifvarens göromål, liksom kyrkoinspektorens, uppdragas åt själasörjaren, så kan det vara godt att först hafva vunnit någon öfning i denna praktiska del af ämbetet.»

INNEHÅLL.

DIKTER.

	Sid.
Resignationen	1
Gåta (Af Schiller)	6
Till Fruntimmerna vid Magister Promotion 1808	7
»Hör oss, milde Fader»	9
De fåfänga Orden (Efter Schiller)	10
Till en Yngling	12
Krigs Sång för Landtvärnet (Af W. Tellus)	14
I album på Löberöd den 13 Nov. 1808	19
Versar afsungne då Förste Fält Läkaren vid Kongl. Södra Arméen Doctor Gustaf Eric Sörling jordfästades i Lunds Domkyrka den 10 Maji 1809	20
Sparrsköld	22
Till en Schollärare vid hans Installation	24
Det eviga	25
De tre Bröderna	27
Till Hans Kongl. Höghet Svea Rikes Kronprins Carl August	35
Till Elof Tegnér på hans bröllopsdag (1810)	39
Till Elof Tegnérs brud	46
Till Herr Prosten Lars Anders Palm den 13 November 1810	48
M. Thelin (på Nyårsafton)	50
Lefve striden!	53
Dedikation till Lars von Engeström	54
Vid Biskopen m. m. Nils Hesséns Graf den 7 Junii 1811	55
Skaldens hem (Efter Oelenschläger)	58
Svea 1811	62
Svea 1812	73
Christopher Myhrman	85
Maj-sång 1812	86
Längtan (Ideen utaf Schiller)	90

Sid.

Skidbladner 93
Flyttfåglarna 96
Herthas Barn 98
Elden 100
Svanen och Fjelltrasten 103
Träden 106
Fragment ur Blotsven 109
Romresan 113
Asatiden 117
Prometheus (Efter Göthe) 120
Jätten 123
Prestvigningen 126
Skaldens Morgonpsalm 129
Nyåret 132
Sång till Solen 134
Dedikation till Prins Oscar 138
Sång den 18 Maj 1813 139
Till Herr Kongl. HofPredikanten Gullander, Lund 141
Till Damerna vid Medicinæ Doctors Promotionen i Lund d. 22 Junii 1813 142
Till Ling, då han flyttade från Lund 1813 143
Hjelten 1813 144
Till Mamsell Margrete Louise Schlyter på dess bröllopsdag 147
»Förlåt Försökaren» 149
»Härhos jag sänder» 150
»Pastor Böök vill icke ha mig» 151
Herkules. På nyåret 152
Nore. I anledning af freden i Kiel, 1814 154
Kyssarna. Till Lisa L. 160
Fastlags Ris 162
Rimmet 164
Till Fru Professorskan Stoltz vid Kyrkoherden M. Stoltz' begrafning den 29 April 1814 165
Den Adertonde Maj 1814 168
Impromptu vid J. F. Lundblads afresa till Paris 170
Till Louise Faxe 171
Vid Välborna Fröken Wilhelmina Ulrica Cedercrantz's Graf 173
Lorenzo Hammarspik 175
Fläskkorfven 180
Lärkan och Kalkonen 181
Efter mycket nödgande, till några officerare, på årsdagen af slaget vid Bornhöft 182
Epilog vid en disputationsakt i Lund 183
På en julklapp 185
Elof Tegnér 1815 186
Den vaknade Örnen 194
I en minnesbok vid Trollhättan 196
Skaldebref 1815 197

Sid.

Metalliteten 199
Fosforister 200
Till Hans Excellence Högvälborne Herr Grefve Lars von Engeström, Kongl. Carolinska Academiens Canceller, af Consistorio Academico i Lund, den 1 Januarii 1816 201
Nyåret 1816 203
Knutssystern 206
Epigram (Efter Haug) 207
På Sophie Krögers födelsedag 208
I Sala d. 12 Maj 1816 209
Ättehögen 211
Kannick 213
Skålar vid Middagsmåltiden för Deras Kongliga Högheter Kronprinsen och Hertigen af Södermanland, å Malmö Knuts-Sal, den 16 Augusti 1816 214
Till Hans Excellence m. m. Carolinska Academiens Canceller, Herr grefve L. v. Engeström, den 19 Augusti 1816 af Academie-Staten 216
Bröllopsdagen d. 29 Oktober 1816 218
Floden 219
Till den förmörkade solen (Efter Pindarus) 221

PROSAISKA UPPSATSER.

Collisionslära 225
Svar på Svenska Akademiens anmärkningar rörande Svea 230
Inledning till föreläsningar öfver Homers Iliad. 1812 237
Intrades-predikan i Stäfvie och Lackalänga, våren 1813 291
Tal om Nyttan af de gamla Classiska språkens studerande i Scholorna, den 9 Maji 1814 305
Yttranden till filosofiska fakultetens i Lund protokoll 320
Fragment af predikan hållen i Rämens kyrka år 1815 339
Öfver Pindarus 341

BREF.

Till Chr. Myhrman den 3 mars 1808 259
» » » den 24 mars 1808 360
» » » den 8 maj 1808 362
» » » den 23 juni 1808 363
» » » [december 1808] 365
» » » den 5 januari 1809 366

Sid.

Till Chr. Myhrman den 2 februari 1809 369
» » » den 25 maj 1809 370
» » » den 18 juni 1809 372
» » » [augusti ?] 1809 374
» » » den 21 september 1809 375
» » » den 12 oktober 1809 376
Till P. A. Wallmark den 26 oktober 1809 377
Till Chr. Myhrman den 11 januari 1810 379
Till P. A. Wallmark den 8 februari 1810 380
Till Chr. Myhrman den 26 april 1810 382
» » » den 24 maj 1810 383
» » » den 31 maj 1810 385
» » » den 17 juni 1810 388
» » » den 8 november 1810 389
» » » den 30 december 1810 390
» » » den 7 februari 1811 392
Till E. G. Geijer den 17 februari 1811 394
Till Chr. Myhrman den 13 april 1811. 396
» » » den 23 maj 1811 398
Till P. D. A. Atterbom den 13 juni 1811 399
Till J. Adlerbeth den 14 november 1811 402
Till G. Myhrman den 28 november 1811 404
» » » den 12 december 1811 406
Till N. v. Rosenstein den 12 december 1811 408
Till J. Adlerbeth den 27 april 1812 410
» » » den 20 maj 1812 411
» » » den 25 juni 1812 413
» » » den 11 oktober 1812 417
» » » den 17 december 1812 419
Till L. A. Ekmarck den 24 december 1812 421
Till J. Adlerbeth den 15 januari 1813 422
» » » den 28 februari 1813 424
» » » den 30 maj 1813 425
Till E. G. Geijer den 10 juni 1813 428
Till E. C. d'Albedyhll, född Wrangel, den 15 juli 1813 430
Till J. Adlerbeth den 6 oktober 1813 435
» » » den 28 oktober 1813 436
» » » den 3 mars 1814 438
Till B. Myhrman den 13 mars 1814 441
Till J. Adlerbeth den 5 maj 1814 442
Till A. M. Tegnér, född Seidelius, den 20 mars 1815 444
Till J. F. Lundblad den 6 augusti 1815 447
Till N. v. Rosenstein den 28 augusti 1815 448
Till L. v. Engeström den 1 oktober 1815 449
Till J. Adlerbeth den 18 oktober 1815 451
Till J. F. Lundblad den 2 november 1815 454
Till J. Adlerbeth den 5 november 1815 454
Till J. F. Lundblad den 19 december 1815 456

Sid.

Till C. G. af Leopold den 6 januari 1816 458
» » » » » den 11 februari 1816 461
Till J. Adlerbeth den 29 augusti 1816 465
Till J. F. Lundblad den 22 september 1816 467
» » » » den 11 oktober 1816 468
Till L. v. Engeström den 27 oktober 1816 469

Kommentar till dikterna och de prosaiska uppsatserna 473
Kommentar till brefven 525

BINDING LIST SEP 1 1941

PT
9820
1923
v.2
c.1
ROBA